Marek Halter

Sara

romanas

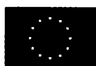
BIBLIJOS MOTERYS*

KRONTA

UDK 840-3
Ha-199

Versta iš:
Marek Halter
Sarah, La Bible au Féminin*
Robert Laffont, Paris, 2003

Leidinio vertimą rėmė
Europos Sąjungos programa
„Culture 2000"

Education and Culture

Culture 2000

Vertėja
Anelė Keršytė-Josadė

Redaktorė
Lina Stašinskienė

ISBN 9955-595-62-0

SARA

Autoriaus išleista

PAMIŠĖLIS IR KARALIAI
Aujourd'hui apdovanojimas 1976
(Albin Michel, 1976)

BET
Su Edgaru Morinu
(Oswald-Néo, 1979)

NEŽINOMAS MARCO MAHLERIO GYVENIMAS
(Albin Michel, 1979)

ABRAOMO ATMINTIS
Livre Inter apdovanojimas 1984
(Robert Laffont, 1983)

JERUZALĖ
Frédérico Brennero fotografijos
(Denoël, 1986)

ABRAOMO SŪNŪS
(Robert Laffont, 1989)

JERUZALĖ, PARADOKSŲ POEZIJA
Ralpho Lombardo fotografijos
(L. & A., 1990)

ŽMOGUS, ŠAUKSMAS
(Robert Laffont, 1991)

NERAMI ATMINTIS
(Robert Laffont, 1993)

TAIKOS PAMIŠĖLIAI
Su Éricu Laurentu
(Plon/Laffont, 1994)

GERUMO JĖGA
(Robert Laffont, 1995)

MESIJAS
(Robert Laffont, 1996)

JERUZALĖS PASLAPTYS
Océanes apdovanojimas 2000
(Robert Laffont, 1999)

JUDAIZMAS, PAPASAKOTAS KRIKŠTAVAIKIŲ
(Robert Laffont, 1999)

CHAZARŲ VĖJAS
(Robert Laffont, 2001)

Marek Halter

Sara

Biblijos moterys*

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė
Anelė Keršytė-Josadė

KRONTA

Vyras paliks tėvą ir motiną, glausis prie žmonos, ir jie taps vienu kūnu.

Pradžios knyga, 2,24

Jei vyras būtų upė, tai moteris – jos tiltas.

Arabų patarlė

Trapume, moteris – tavasis vardas!

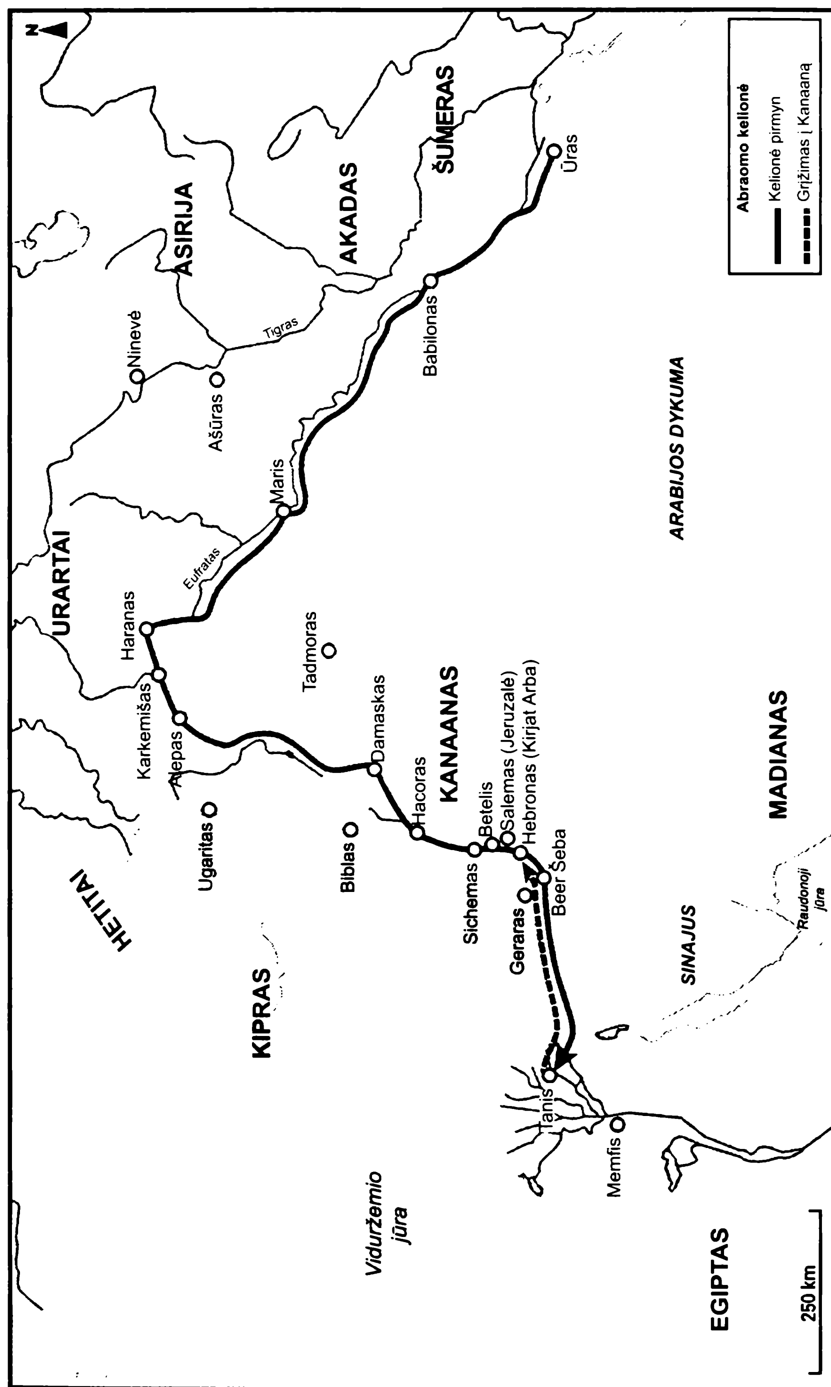
V. Šekspyras. Hamletas

Mano sese, mano švelnioji,
Pagalvok apie šalį,
Kur mes galėtume būti laimingi!
Užsimiršę viens kitą mylėti,
Mylėti ir mirti.
Apie šalį, panašią į tave!

Š. Bodleras

Kas yra ta, kuri sušvinta tarsi aušra,
graži kaip mėnulis,
šviesi tarytum saulė,
pagarbią baimę kelianti kaip pulkas su vėliavomis?

Giesmių giesmės knyga, 6,10

Saros ir Abraomo kelionė iš Ūro į Egiptą.
2100 m. pr. Kr.

Prologas

Dukart šią naktį mano krūtinė nustojo kilojusis. Dukart šią naktį ji liko tuščia, suragėjusi kaip sudžiūvęs burdiukas.

Plačiai atverta burna aš gaudžiau aušros vėją ir negebėjau jo įtraukti. Tamsoje iškėliau virpančias rankas. Skausmas, rajus kaip kirminas, persismelkė į kaulus.

Paskui visa tai liovėsi. Pajutau, kaip oras vėl ėmė sroventi pro lūpas, liežuvį, vėsus ir švelnus tarsi pienas.

Tai ženklas, ir aš jį atpažinau. Po tiekos metų ir tiekos išbandymų Jahvė, nematomasis Dievas, atskirs Sarą nuo Abraomo. Ateinančią naktį ar tą, kuri seks po jos. Labai greitai Jis pasiims mano gyvybę.

Tokia pasaulio tvarka. Ir taip viskas turi klostytis. Nereikia nei priešintis, nei pasiduoti baimei. Jahvė nuties man kelią iš šios žemės, kuri dar saugo mano žingsnius, senos moters žingsnius. Dabar jie tokie lengvi, kad žolė vos vos palinksta nuo jų svorio.

Šitaip yra. Ir taip yra gerai. Kitą kartą, kai mano burna nebegalės įtraukti oro, nebe taip bijosiu.

Vos tik aušra virš pievų ir dulkėtų skardžių, supančių Hebroną, paskleidė blyškų švelnumą, aš palikau motinų palapinę. Šį kartą nesinešiau duonos ir vaisių, kaip kad tūkstančius kartų anksčiau, eidama laukti Abraomo prie jo palapinės nuo tada, kai jis tapo mano vyru.

Atėjau čionai, ant Kirjat Arbos kalvos, ir atsisėdau ant akmens prie įėjimo į Machpelos olą. Užtrukau, kol užlipau takeliu iki jos. Bet argi tai svarbu! Jei Jahvė nuspręs atimti man kvėpavimą vidury baltos dienos, noriu, kad mano kūnas susmuktų čia, šiame sode, priešais šią olą. Ši vieta mane užlieja ramybe ir džiaugsmu. Balta uola supa įėjimą nelygi-

nant išmoningai sumūryta siena. Didžiulės tuopos šešėlyje, pusapskritimiu augančio sodo link, srovena šaltinis. Nelyginant delnas, ištiestas tiems, kuriuos jis sutinka, uolos nuokalnė, nuženklinta pailgais piemenų sukrautais akmens aptvarais, apsodinta tvirtakamieniais medžiais, iškvėpinta šalavijų ir rozmarinų krūmais, pamažėl leidžiasi į slėnį.

Iš čia regiu mūsų palapines, susispietusias aplink dryžuotąją juodai baltą Abraomo palapinę. Jų tiek daug, kad nė neįstengčiau suskaičiuoti. Kokia šimtinė, be abejo. Kiek akys mato, tolumoje, virš žalios, žalesnės nei pelkių vanduo žolės blykčioja kaimenių vilna. Pavasaris eina į pabaigą. Lietūs buvo maloningi ir atėjo tada, kai jų reikėjo. Dar matau tiesiai virš laužų kylančius dūmus – ženklas, kad rytų vėjas, nešantis smėlį ir sausrą, ir šiandien mus aplenks. Girdžiu piemenų ragą, šunis, kurie loja gindami kaimenes. Kartkartėmis mane pasiekia ore vibruojantys skardūs vaikų balsai. Mano klausa dar gera, kaip ir akys. Saros kūnas dar nesubyrėjęs.

Jaunystė nežino, kas yra laikas, senatvė tik jį tepažįsta. Kol jaunas, žaidi slėpynių su šešėliu. Senatvėje ieškai saulės šilumos. Bet šešėlis yra sustingęs, o saulė efemeriška. Ji pakyla, prarieda dangumi ir išnyksta. Ir vėl nekantriai lauki, kad ji sugrįžtų. Šiandien aš myliu laiką taip pat stipriai, kaip myliu taip ilgai lauktą savo sūnų Izaoką.

Ilgai metų laikų ratas sukosi aplink patį save manęs nelytėdamas. Diena sekė dieną mano kūne nepalikdamos jokių žymių. Taip truko daugel metų.

Tada dar nesivadinau Sara, o Saraja. Apie mane kalbėjo, kad esu gražiausia iš moterų. Tai buvo grožis, kuris traukė ir kartu baugino. Grožis, pavergęs Abraomą nuo tada, kai jis pirmąkart pažvelgė į mane. Nevystantis, jaudinantis, bet prakeiktas grožis nelyginant gėlė, kuri niekada nesukraus vaisiaus. Nebuvo dienos, kad jo neprakeikčiau, šito grožio, kuris nenorėjo pranykti, kol pagaliau Jahvė išdildė tą siaubingą, viską nulėmusį poelgį. Klaidą, kurią padariau iš vaikiško nekaltumo, iš meilės tam, kurio vardas buvo Abromas. Suklydimas ar tiesiog žodžiai, kurių nesugebėjau išgirsti, nes buvom tokie nepatyrę.

Saulė jau pakilo aukštai. Pro plonus kedro spyglius ir šokčiojančius didžiosios tuopos lapus šildė mano kūną. Jis pasidarė toks smulkus, kad galėčiau apsisiausti savo ilgais plaukais, kurie taip ir nepražilo. Toks

trapus kūnas, tačiau jis tiek daug mena! Tiek vaizdų, kvapų, tiek glamonių, veidų, jausmų ir žodžių, kad galėčiau jais užtvindyti visą Kanaano žemę.

Myliu šią vietą. Atsiminimai ima lietis nelyginant krioklys, girdantis upę. Vėsus oras, kylantis iš olos, švelniai glosto man pakaušį ir skruostą tarsi artimo žmogaus šnabždesys. Tarpais atrodė, kad tai mano pačios kvėpavimas, tas, kurį Jahvė šiąnakt buvo sulaikęs.

Ši vieta, tiesą sakant, yra tarsi žyma laiko pilioriuje, panašiai kaip molinės dantiraščio lentelės, liudijančios apie žmones mano didingame Ūro mieste.

Prieš dvi naktis aš gavau dar vieną Jahvės ženklą. Plačiai atvertomis akimis regėjau sapną. Mano kvėpavimas dar buvo ramus, bet kūnas sustingęs ir šaltas. Palapinėje, visiškoje tamsoje – net mažiausias mėnulio spindulys neįstengė prasiskverbti pro jos audinį – staiga išgirdau metaliniais įrankiais trinksint į akmenį. Girdėjau dirbančių vyrų balsus. Niekaip nesupratau, ką jie vidury nakties galėtų veikti prie motinų palapinės.

Panorau atsikelti ir eit pasižiūrėti. Jau mėginau pasiremti alkūne, kai staiga pamačiau. Savo akimis pamačiau tai, ką vien sapnai teleidžia išvysti.

Buvo jau nebe naktis, o diena. Baltą uolą ir įėjimą į Machpelos olą nušvietė saulė. Tai čia nuo pat aušros dirbo vyrai. Jie statė sienas. Tvirtas ir storas sienas. Mūrijo gražų fasadą, kuriame prasišvietė langų ir durų ertmės. Tokią pat didingą buveinę iš akmens, kokių mačiau Ūre, Eride ar Nipūre. Iškart supratau, kas tai.

Jie statė mūsų kapą.

Abraomo ir jo žmonos Saros kapą.

Aš pirmoji užimsiu jame savo vietą. Mano mylimasis Abraomas paguldys ten mano kūną, ir aš pagaliau susiliesiu su kito pasaulio ramybe.

Sapnas išnyko. Kūjų smūgiai į akmenį liovėsi. Vėl atvėriau akis į palapinės tamsą. Šalia savęs išgirdau ramų miegančių Rachelės ir Lėjos kvėpavimą.

Tačiau šio sapno prasmė liko. Iki šiol visi, kuriems apsireiškė nematomasis Abraomo Dievas, tapę gausia gentim, su kuria Jis sudarė Sandorą visiems laikams, tepažinojom vien palapinių – šiuos dykumų ir vėjo

miestus. Bet aš, Sara, gimiau name, kuriame buvo trisdešimt kambarių, mieste, kuriame buvo šimtai tokių namų ir kurio šventykla buvo tokia pat aukšta kaip Kirjat Arbos kalva, o jį supančios sienos storesnės už jautį.

Per visą savo gyvenimą – nei tada, kai keliavau su Abraomu per kalnus, kur gimsta Eufratas, nei kai ėjau šalia mums ieškant Kanaano žemės ir iki pat Egipto – niekur nemačiau tokio didingo miesto, koks buvo mano vaikystės Ūras. Niekada jo neužmiršau.

Kaip neužmiršau ir to, ko ten mane išmokė: šumerų ir akadų tautų galia – tai jų miestų grožis, jų sienų stiprumas, kanalų ir vandens saugyklų tobulumas, sodų puošnumas.

Kai išaušo diena, nuėjau aplankyti Abraomo ir, kol jis valgė, papasakojau savo sapną.

– Atėjo laikas, kad mūsų tauta imtųsi statyti sienas, statyti namus ir miestus, – pasakiau. – Ji turi įleisti šaknis šioje žemėje. Prisimink, kaip mes buvom pamilę Salemą. Kaip grožėjomės faraono rūmais. O šitoj stovyklavietėj didingo karaliaus Abraomo, žmogaus, kuris girdi Jahvės žodžius ir kuris gali būti Jo išgirstas, moterys iki šiol audžia drobes palapinėms, lygiai taip, kaip jas audė tavo tėvo Teracho gentyje, Ūro miesto sienų papėdėje, kur buvo įsikūrę mar.Tu *– žmonės be miesto.*

Abraomas klausėsi nenuleisdamas nuo manęs akių. Šypsena suvirpino jo barzdą.

– Žinau, kad tu visada ilgėjaisi savojo miesto.

Jis paėmė mano ranką į savąją, sunėrė pirštus ir mes ilgai taip sėdėjom. Du susenę kūnai, suvienyti rankų ir tūkstančio švelnių žodžių, kurių jau nebereikėjo tarti.

Pagaliau aš prašnekau apie tai, ką norėjau iškart pasakyti pasibaigus sapnui.

– Kai mano kvėpavimas liausis, noriu, kad palaidotum mane Machpelos oloj ant Kirjat Arbos kalvos. Sodas, supantis olą, yra gražiausias iš tų, kuriuos mačiau po mano tėvo rūmų sodo. Ta vieta priklauso vienam hetitui, vardu Efronas. Nupirk iš jo tą vietą; esu tikra, kad jis neatsisakys parduoti. Kai mano kūnas bus užkastas žemėn, pakviesi mūrininkus iš Salemo ar iš Beer Šebos. Būtų dar geriau, jeigu jie išmanytų faraono mūrininkų meną. Liepk jiems prie įėjimo į olą pastatyti pačias gražiau-

sias, pačias tvirčiausias sienas, kokias tik jie geba sumūryti. Taip iškils didingas Abraomo ir Saros kapas. Tai bus pirmieji mūsų tautos namai. Ji susiburs čia gausi ir kupina pasitikėjimo. Izaokas ir Izmaelis bus kartu su ja. Argi ne mes Jahvės padedami turėtume užtikrinti tautos ateitį?

Abraomui nereikėjo žadėti, kad bus taip, kaip prašau. Žinojau, kad bus taip, nes taip buvo visada.

Nuo šiol galiu visiškai nurimusi laukti, kol liausiuos kvėpavusi. Laukti ir prisiminti. Vėjo nėra, bet tuopos lapai virpa man virš galvos pripildydami orą lietaus garsų. Po kedrais ir akacijomis šokčioja auksiniai šviesos atspindžiai. Lelijų ir mėtų kvapas nugula ant mano lūpų. Virš skardžio nardo ir čirškauja kregždės. Viskas lygiai taip buvo ir tą dieną. Dieną, kai pirmą kartą kraujas ėmė tekėti tarp mano šlaunų. Dieną, kai prasidėjo ilgas Sarajos, Ichbi Sum Usuro ir Taramos dukters, gyvenimas.

Pirma dalis

Ūras

Nuotakų kraujas

Atstatytomis alkūnėmis Saraja praskleidė užuolaidą, dengusią durų angą. Vienu šuoliu ji atsidūrė pačiam mūrinės terasos, iškilusios virš moterų kiemo, vidury. Blyškioj aušros šviesoj pamatė ant savo plaštakos kraują. Jos vokai užsivėrė mėgindami sulaikyti kylančias ašaras.

Nė nepasilenkdama ji spėjo esant dėmių ant tunikos. Užteko justi, kaip gliti drėgmė priplojo ploną vilnonį audeklą ties šlaunimis ir keliais.

Ir vėl jis grįžta! Geliantis skausmas. Demono nagai, draskantys strėnas! Pusiau užmerktomis akimis Saraja sustingo. Skausmas pranyko taip pat netikėtai, kaip buvo užėjęs.

Saraja ištiesė į priekį suteptas rankas. Ji turėtų šauktis Inanos, galingosios Dangaus moters, bet lūpos neįstengė prasiverti jokiam žodžiui. Saraja tarsi suakmenėjo. Pynėsi baimė, pasišlykštėjimas, maištas.

Ką tik pažadinta raižančio pilvo skausmo, ji panardino rankas tarp šlaunų. Į kraują, kuris pirmąkart sruvo. Nuotakų kraujas, per kurį į pasaulį ateis būsima gyvybė.

Jis pasirodė ne taip, kaip jai buvo žadėta. Nei kaip rasa, nei kaip medus. Jis sruvo tarsi iš nematomos žaizdos.

Apimta panikos trumpą akimirksnį ji matė save nelyginant avinėlį po geležies ašmenimis, visiškai nukraujavusį.

O! Tai buvo vaikiškai kvaila mintis, dabar jos gėdijosi. Ir vis dėlto apėmęs išgąstis buvo toks stiprus, kad ji pašoko iš guolio ir puolė laukan.

Gimstančios dienos šviesoj ji žvelgė į savo krauju išteptas rankas, tarsi šios jai daugiau nebepriklausytų. Kažkas keista darėsi jos kūnui – staiga išsitrynė visi laimingi vaikystės akimirksniai.

Ryt, poryt visos dienos ir visi būsimi metai bus kitokie. Saraja žinojo, kas jos laukia. Tai, kas laukia kiekvienos mergaitės, kuriai teka nuotakų kraujas.

Jos tarnaitė Sililė ir visos namo moterys juoksis, šoks, dainuos ir dėkos Nintu, Pasaulio pribuvėjai.

Saraja tačiau nejautė jokio džiaugsmo. Norėjo, kad šią akimirką jos kūnas nebūtų jos.

Giliai įkvėpė. Nakties laužų kvapas, plevenantis gaiviame ryto ore, truputėlį nuramino. Buvo gera basomis kojomis jausti terasos plytų vėsą. Nė garso namuose, nei soduose. Net paukščio skrydis nesutrikdė tylos. Atrodė, kad visas miestas sulaikė kvėpavimą prieš pakylant saulei, kuri dar slėpėsi už horizonto, tik ją skelbiantis ochros spalvos spindėjimas tarsi aliejaus dėmė liejosi ties dangaus pakraščiu.

Staigiu judesiu Saraja pasisuko atgal, praskleidė durų užuolaidą ir paniro į savo kambario prieblandą. Vos buvo galima įžiūrėti didžiulę lovą, kurioje miegojo Nisaba ir Lilu. Nejudėdama Saraja klausėsi ritmingo savo seserų kvėpavimo. Gerai, kad bent jų neprižadino.

Atsargiai dėdama kojas ji pasuko savos lovos link. Norėjo ant jos atsisėsti, bet nesiryžo.

Prisiminė Sililės patarimus. Turi persirengti kita tunika, pakelti paklodę, suvynioti į ją susitepusius šiaudus, paimti švelniame aliejuje suvilgytus vilnos gniužulus, padėtus prie durų, nusivalyti jais šlaunis ir lytį, paskui kitus, iškvėpintus terpentino esencija, kraujui sugerti.

Tereikėtų padaryti kelis judesius. Bet ji negalėjo. Nesuprato kodėl, bet vien mintis, kad turės paliesti save, ją gąsdino.

Pamažėl baimė užleido vietą pykčiui. Susitaikyti su tuo, kad Nisaba ir Lilu ją šitokią pamatytų ir imtų šaukti, sukeldamos visus namus. Kad jos imtų klykauti virš vyrų kiemo: „Saraja kraujuoja, Sarajai atsivėrė nuotakų kraujas!“

Tai būtų nepakeliamai bjauru.

Nejaugi dėl to, kad kraujas ėmė tekėti tarp jos šlaunų, ji tapo labiau suaugusi? Ir kodėl gi įgydama laisvę kalbėti ji turės prarasti laisvę veikti? Nes būtent taip atsitiks. Nuo šiol jos tėvas už kelis si-

dabrinius šekelius ar kelis miežių saikus galės ją atiduoti bet kokiam vyrui, nepažįstamajam, ir galbūt jai teks jo nekęsti visą likusį gyvenimą. Kodėl viskas turi atsitikti taip, o ne kitaip?

Saraja pamėgino išmesti iš galvos šį minčių chaosą, sumišusį su liūdesiu ir pykčiu. Jai reikėtų sukalbėti maldas, kurių išmokė Sililė, bet negalėjo prisiminti nė žodžio. Širdis ir protas ištuštėjo tarsi paveikti demono. Lyg kažkas būtų viską ištrynęs iš jos širdies ir proto. Mėnulio deivė labai supyks. Ji ją prakeiks.

Ir vėl Sarają užvaldė pyktis ir maištas. Ji negalėjo taip likti tamsoje. Bet ir nenorėjo žadinti Sililės. Kai tik atsidurs jos rankose, viskas prasidės iš naujo.

Reikėjo bėgti. Bėgti už miesto sienų, gal net iki pat Eufrato vingio, kur tarp lagūnų, apaugusių nendrėmis, per dešimtis *ùs*, driekėsi žemutinis miestas. Bet tai buvo visai kitas pasaulis, grasus ir paslaptingas. Sarajai pritrūko drąsos. Ji nutarė pasislėpti namų sode. Tai buvo didžiulis sodas, kuriame augo daugybė rūšių medžių, gėlių, daržovių, o jį supanti siena vietomis buvo aukštesnė už aukščiausią kambarį.

Ji prisiglaudė eglūnų giraitėje, augančioje prie seniausios sienos dalies. Vietomis sienoje buvo matyti plyšiai: nuo saulės, lietaus ir vėjo plytos sutrupėjo, virsdamos ochros spalvos dulkėmis.

Kai eglūnai pražysdavo rausvais plunksniniais žiedais, jų ševeliūra buvo galima grožėtis net kitam miesto gale. Taip giraitė pasidarė savotišku Ichbi Sum Usuro, Ela Dum tu sūnaus, Ūro miesto galingojo, pirmos gildijos pirklio ir valdininko, Amar Sino karaliaus ir visagalio Ea valia Ūro imperijos viešpačio, namų simbolis.

* * *

– Saraja! Saraja!

Ji atpažino balsus. Šaižų Lilu balsą ir kitą, duslų ir kupiną susirūpinimo Sililės balsą. Prieš tai ji girdėjo, kaip sodo alėjomis prabėgo tarnaitės ir, nieko nepešusios, grįžo atgal.

Vėl viskas nutilo. Buvo girdėti tik vandens, bėgančio į drėkinimo kanalus, šnaresys ir paukščių čirškėjimas.

Iš savo slėptuvės Saraja galėjo viską matyti pati likdama nematoma. Jos tėvo namai buvo vieni pačių gražiausių karališkajame mieste.

Forma jie priminė ranką, apglėbusią didžiulį pailgą centrinį kiemą su paradiniais vartais. Du pastatai, kurių sienas puošė geltona ir žalia glazūra dengtos plytelės ir kurių durys atsiverdavo tik per priėmimus ir šventes, skyrė pagrindinį kiemą iš kairės ir dešinės nuo kitų dviejų mažesnių – vyrų ir moterų kiemų. Vyrų dalies kambariai su į juos vedančiais baltais laiptais buvo iškilę virš šeimos protėvių šventyklos sandėlių ir patalpų, kuriose dirbo tėvo raštininkai. Moterų gyvenamieji kambariai buvo pastatyti virš virtuvių, tarnaičių miegamųjų ir virš raudonojo kambario. Sodo pusėje vyrų ir moterų kambariai išėjo į erdvią pusmėnulio formos terasą su pavėsine iš vynuogienojų ir glicinijų. Taigi vyrai galėjo naktimis lankyti savo žmonas nepereidami per kiemus.

Iš savo giraitės Saraja matė didžiąją miesto dalį ir iškilusį virš jo nelyginant kalvą zikuratą, Didingąją pakylą. Nepraeidavo nė diena, kad ji nebūtų čia atėjusi žavėtis Didingosios pakylos sodais, kurie buvo tarsi lapijos ežeras tarp dangaus ir žemės. Šioje žalumos gausybėje, kur augo visos dievų pasėtos gėlių ir medžių rūšys, ryškėjo juoda ir balta keramika iškloti laiptai, vedantys į Didingąją salę su lazuritu išklotomis sienomis ir kolonomis. Kartą per metus Ūro karalius čia susijungdavo su Dangaus moterimi.

Bet šiandien jai rūpėjo tik tai, kas darėsi namuose. Dabar vėl viskas buvo aprimę. Sarajai pasirodė, kad jos daugiau nebeieško. Vos prieš akimirką ji dvejojo, ar neprisijungti prie atėjusių jos ieškoti į sodą tarnaičių. Kiekviena prabėgusi valanda didino Sarajos kaltę. Dabar jau buvo per vėlu išeiti iš slėptuvės. Bet kas, pamatęs ją tokios būklės, imtų pasibaisėjęs šaukti ir nusisuktų užsidengęs akis kaip prieš demonų apsėstą moterį. Visi tėvo šeimynykščiai pasijustų susitepę dėl tokio jos poelgio. Ji turi sulaukti nakties nejudėdama iš vietos. Tada galės šiek tiek apsiplauti baseine ir eiti prašyti Sililės atleidimo. Visa ašarota ir išgąstingu balsu, tikėdamasi taip sušvelninti kaltę.

O iki tol ji turi užmiršti kankinantį troškulį ir karštį, nuo kurio sustingo oras, virtęs saulės ir dulkių mišiniu.

– Saraja!

Ji įsitempė.

– Saraja, atsiliepk. Žinau, kad esi čia! Gal tu nori šiandien mirti užsitraukdama dievų gėdą?

Pagaliau ji atsipeikėjo. Iškart atpažino plačias blauzdas, geltonos ir baltos spalvų tuniką su juodais apvadais.

– Sililė?

– O kas gi dar?

Tarnaitės balsas buvo šiurkštus, kupinas pykčio, bet kalbėjo ji pašnibždomis.

– Kaip tu mane suradai?

Sililė atsitraukė kelis žingsnius ir subarė ją dar tylesniu balsu:

– Užteks plepėti. Pasiskubink, kol dar mūsų nieks nepamatė.

– Nežiūrėk į mane, – įspėjo Saraja.

Ji išėjo iš giraitės sunkiai atsitiesdama, mat raumenys buvo įskaudę nuo ilgo nejudėjimo. Sililė užslopino riksmą.

– O visagali Ea! O! Atleisk jai, atleisk!

Saraja nedrįso pakelti akių į tarnaitę. Ji įsmeigė žvilgsnį į ovalų šešėlį, judantį ant žemės. Tai Sililė tiesė rankas į dangų ir vėl jas spaudė prie krūtinės be paliovos murmėdama prislėgtu balsu:

– Galingoji Dangaus moterie, atleisk, kad pamačiau jos suteptą veidą, suteptas rankas! Ji dar visai vaikas, šventoji Inana. Nintu ją tuoj apvalys.

Saraja vos susilaikė nepuolusi į tarnaitės glėbį. Vos girdimai šnabždėdama ji atsiprašė:

– Aš labai gailiuosi, kad nepadariau taip, kaip buvai liepusi... Tiesiog negalėjau.

Ji nieko daugiau nespėjo pridurti, lininė skraistė apgaubė ją, uždengdama nuo galvos iki kojų. Sililės rankos apsivijo jos liemenį. Pagaliau Saraja galėjo visai nieko nesigėdydama atsiremti į stambų ir raumeningą auklės kūną, kuri jai buvo veik kaip motina.

Jau be jokio pykčio, tik vis dar su baimės virpuliu balse Sililė pro lininį audinį jai sušnabždėjo į ausį:

– Mažoji kvailute, aš seniai žinau šitą tavo slėptuvę. Nuo pat pirmojo karto! Ir tu galėjai pamanyti, kad pabėgsi nuo senosios Sililės? Visagalio Ea vardan pasakyk, kas tau šovė į galvą. Kaip galėjai pamanyti, kad tau pavyks pabėgti nuo šventų Ūro įstatymų?

Ir kur pabėgt? Ir gyventi nuodėmėje visą savo gyvenimą? O mano mažute! Ir kodėl neatėjai pas mane? Negi manai, kad esi vienintelė, kurią išgąsdino nuotakų kraujas?

Saraja dar manė teisintis, bet Sililės ranka uždengė jai burną.

– Ne! Vėliau man viską paaiškinsi. Svarbiausia, kad niekas mūsų čia neužtiktų. Didysis Ea! Nežinia, kas atsitiktų, jei tave tokią kas nors pamatytų. Tavo tetos jau žino, kad tapai moterim. Jos laukia raudonajame kambary. Nebijok, nebars, jei pasirodysi iki saulei nusileidžiant. Aš tau atnešiau ąsotį vandens su citrina ir terpentinu rankoms ir veidui apsiprausti. Mesk dabar savo suteptą tuniką po eglūnu. Vėliau ją paimsiu ir sudeginsiu. Įsisupk į šitą lininę skraistę, žiūrėk, kad nepasipainiotum po kojom savo seserims, nes nieks nesukliudys toms akiplėšoms nueiti ir viską papasakoti tėvui.

Per audinį Saraja pajuto Sililės ranką, glostančią jai skruostą.

– Padaryk, kaip prašau. Ir neatidėliok. Tavo tėvas neturi sužinoti apie šitą pabėgimą.

– Silile!

– Kas dar?

– Ar tu irgi būsi raudonajam kambary?

– Žinoma! O kur gi norėtum, kad aš būčiau?

* * *

Švari, iškvėpinta, pasidabinusi lino skraiste, surišta mazgu ties dešiniuoju petimi, Saraja pasiekė moterų kiemą nesutikusi nė gyvos dvasios. Artėjant prie paslaptingųjų durų, kurių iki šiol niekada nebuvo pravėrusi, jai teko sutelkti visą drąsą.

Iš išorės raudonasis kambarys tebuvo masyvi pailgos formos balta siena be langų. Jis užėmė visą erdvę, virš kurios buvo gyvenamieji moterų kambariai. Ichbi žmonų, seserų, giminaičių ir tarnaičių.

Kambario durys slėpėsi už savotiško portiko, išmoningai pastatyto iš vytelių, aplink kurias vijosi vešli begonija ochros spalvos žiedais. Taigi galėjai pereiti moterų kiemą skersai išilgai ir jų nepamatyti.

Saraja peržengė portiką ir atsidūrė priešais dvigubas tamsaus kedro duris. Jų viršus buvo nudažytas mėlynais, o apačia raudonais dažais.

Sarajai teliko žengti kelis žingsnius ir praverti duris. Bet ji sustingo. Tartum nematomais siūlais kas būtų supančiojęs jos kojas ir rankas. Ar tai baimė?

Kaip ir visos jos amžiaus mergaitės, ji girdėjo daugybę pasakojimų apie raudonąjį kambarį. Kaip ir visos jos amžiaus mergaitės, ji

žinojo, kad moterys kartą per mėnesį užsidarydavo jame septynioms dienoms. Per mėnulio pilnatį jos susirinkdavo raudonajame kambary ir duodavo įžadus ar išsakydavo prašymus, kuriuos galėjo išreikšti tik čia. Šiame kambary, vaišindamosi medumi, pyragaičiais ir vaisiais, jos juokėsi, verkė, dalijosi svajonėmis ir paslaptimis. Kartais kęsdamos siaubingas kančias ten ir mirdavo. Pro storas kambario sienas Sarajai yra tekę girdėti gimdymo riksmų, ir kartais ji daugiau nebematydavo tos, kuri ten įėjo džiaugdamasi išsipūtusiu savo pilvu. Niekada joks vyras nebuvo peržengęs raudonojo kambario slenksčio ir net žvilgterėjęs į jį. Drąsuoliai ir smalsuoliai likdavo paženklinti gėda iki pat Ereškigalio pragaro.

O iš tikrųjų ji nedaug ką žinojo apie tai, kas ten vyksta. Seserys, pusseserės šnabždėdamosi perduodavo viena kitai pačius neįtikimiausius gandus. Dar neatsivėrusios mergaitės nieko nežinojo apie tai, kas nutikdavo toms, kurios pirmą kartą įžengdavo į raudonąjį kambarį. Nė viena iš atsivėrusių moterų neatskleisdavo *munus* paslapties.

Dabar atėjo jos eilė. Kas gali pasipriešinti dievų valiai? Sililė buvo teisi. Laikas. Gana. Ji negali ilgiau likti nuodėmėje. Privalo rasti drąsos ir peržengti šį slenkstį.

Apakinta ryškios lauko šviesos ji pamažėl pratinosi prie raudonojo kambario prieblandos. Troškiame ore sklido stiprus kvapų mišinys. Saraja atpažino apelsinų žievės ir migdolų aliejaus kvapą. Šis maišėsi su sezamo aliejaus, naudojamo lempoms, kvapu. Po kiek laiko ji pajuto kitą kvapą, kurio iki šiol nebuvo uodusi. Tai – stiprus, šleikštulį keliantis kvapas.

Ryškėjo šešėliai, atgijo siluetai. Raudonasis kambarys buvo apšviestas. Kokios dešimties lempų degikliai, atsispindėdami žalvario plokštelėse, skleidė trūkčiojančią gelsvą šviesą. Salė buvo didesnė, nei Saraja įsivaizdavo. Ir daug aukštesnė. Šonuose atskirti pertvarų rikiavosi mažučiai kambarėliai. Grindys buvo išklotos plytomis, kurias vėsino siauru grioveliu tekantis skaidrus vanduo. Gilumoje buvo girdėti švelnus fontano šnaresys.

Ji krūptelėjo išgirdusi, kaip kažkas suplojo delnais. Trys jos tetos stovėjo priešais. Šiek tiek atokiau už jų Saraja atpažino Sililę su dviem jaunom tarnaitėm. Visos moterys vilkėjo baltas linines togas plačiais

juodais apvadais, jų plaukai buvo apjuosti tamsiomis skarelėmis. Moterys meilingai šypsojosi.

Teta Ėgimėja, vyriausia iš tėvo seserų, žengė į priekį. Ji suplojo delnais, paskui sukryžiavo rankas ant krūtinės delnais į viršų. Sililė jai padavė molinį ąsotį su kvapniu vandeniu. Grakščiu judesiu Ėgimėja panardino į jį rankas ir apšlakstė Sarają.

Nintu, mėnesinių šeimininke,
Nintu, kuri nulemi gyvybę moterų pilvuose,
Nintu, mylimoji atėjimo į pasaulį globėja,
Priimk šiame kambaryje Sarają, Taramos
Ir Ichbi, Ūro galingojo, dukterį. Ji atėjo čia
Apsivalyti ir patikėti tau savo pirmąjį kraują.
Ji čia, kad taptų vėl švari ir pasiruošusi pastoti.

Po šios pasveikinimo maldos kitos moterys triskart suplojo delnais ir kiekviena paeiliui apšlakstė mergaitę kvapniu vandeniu. Sarajos veidu ir pečiais žliaugė vanduo. Aitrus kvapas smelkėsi į šnerves bei gerklę ir ji pajuto keistą svaigulį.

Kai ąsotis ištuštėjo, moterys apsupo Sarają ir, paėmusios už rankų, nusivedė prie vieno iš alkovų. Čia ji pamatė gana aukštą, bet siaurą apvalios formos baseiną. Sililė atrišo lininę skraistę ir nuogą ją įstūmė į baseiną. Jis buvo gilesnis nei manė: vanduo siekė jos vos pradėjusias kaltis krūtis. Jo šaltis smelkėsi iki kaulų. Sarają apėmė drebulys. Droviai kaip vaikas ji apglėbė rankomis krūtinę. Moterys ėmė juoktis. Išpylusios kelis flakonėlius į baseiną, jos ėmė ją energingai trinkti lininiais maišeliais, prikimštais žolių. Aplink Sarają pasklido nauji kvapai. Šįkart juos visus atpažino: mėtų, terpentino, taip pat žebenkšties tulžies, kuria buvo įtrinamos pėdos demonams atitolinti.

Aliejus sušvelnino vandenį. Saraja apsiprato su jo vėsa. Ji užmerkė akis ir pamažėl užsimiršo. Nuo trynimų ir glamonių įtampa ir baimė atslūgo.

Vos spėjus apsiprasti, Ėgimėja jau liepė lipti iš baseino. Nenušluosčiusi jos, nei nors kuo nepridengusi, senoji teta nusivedė ją į kitą patalpos dalį, nutiestą ryškių spalvų kilimu. Šaltu prityrusiu judesiu ji praskyrė jai kojas ir įstatė tarp šlaunų bronzos indą su plačiu kakleliu. Sililė sugriebė Sarajos ranką, tuo tarpu Ėgimėja, įrėmusi žvilgsnį į bronzos taurę, garsiai ištarė:

Nintu, kūdikio atėjimo į pasaulį globėja, tu, kuri iš paties
Visagalio Enki rankų gavai
Šventąją gimdymo lentelę, tu, kuri turi žirkles virkštelei nukirpti,
Nintu, kurioji saugai visagalio Enki dovanotą žalio lazurito
Taurę, silagarą,
Priimk Sarajos kraują.
Pasirūpink, kad jis būtų vaisingas.
Nintu, priimk Sarajos kraują kaip rasą virš arimo.
Pasirūpink, kad jis subrandintų savąjį medų.
O Nintu, didžiojo Enlilio seserie,
Pasirūpink, kad Sarajos lytis būtų derlinga ir saldi kaip Dilumo
Datulė,
Kuria jos būsimasis vyras niekada neprisisotintų.

Stojo keista tyla.

Saraja galėjo girdėti, kaip krūtinėje, smilkiniuose daužėsi širdis. Kojos, sėdmenys, pilvas, pečiai, kakta ėmė degti. Jai atrodė, kad ką tik buvo nuplakta dilgėlėmis.

Tuo tarpu sausas ir įsakmus senosios tetos balsas pradėjo maldą iš naujo. Šį kartą visos tetos ėmė monotoniškai kartoti drauge.

Ir vėl iš naujo.

Saraja pagaliau suprato, kad tai truks tol, kol kraujas iš jos pradės tekėti į bronzos taurę.

Atrodė, kad ceremonija nesibaigs niekada. Su kiekvienu Ėgimėjos tariamu žodžiu Sililė spūsteldavo Sarajos pirštus. Staiga ledinis skausmas sustingdė strėnas, persmelkė šlaunis. Jai buvo gėda dėl savo nuogumo, dėl pozos, kuria ji stovėjo. Kodėl šitai trunka taip ilgai? Kodėl dabar kraujas nesirodė, tuo tarpu kai rytą taip gausiai sruvo?

Dvidešimt ilgų malonės prašymų. Pagaliau taurė nusidažė rausvai. Moterys ėmė ploti. Šiurkščiais pirštais Ėgimėja sugriebė Sarajos veidą ir prisispaudė lūpomis prie jos kaktos.

– Puiku, mano dukra! Dvidešimt malonės prašymų – tinkamas skaičius. Tu patinki Nintu. Gali tuo džiaugtis ir padėkoti jai.

Ji pastvėrė bronzos taurę ir įspraudė Sarajai į rankas.

– Eik paskui mane, – paliepė.

Raudonojo kambario gilumoje, prie plaušaplytės raudonai mėlyna spalva nudažytos sienos stovėjo didesnė už Sarają molinė moters skulptūra. Jos veidas buvo ovalo formos, putliomis lūpomis ir garbanotais plaukais, kuriuos prilaikė metalinis žiedas. Vienoje rankoje ji laikė mažytę taurę, lygiai tokią, kokią atsinešė Saraja.

Kitoje rankoje ji laikė iškėlusi gimčių žirkles. Altorius skulptūros papėdėje buvo nuklotas valgiais nelyginant švenčių stalas.

– Nintu, Pasaulio pribuvėja, – sušnabždėjo Ėgimėja nulenkusi galvą, – tave sveikina ir tau dėkoja Saraja, Taramos ir Ichbi dukra.

Saraja pažvelgė į ją nieko nesuprasdama. Senoji teta nepatenkinta susiraukė, sugriebė jos dešinę ranką, panardino pirštus į kraują ir patrynė skulptūros pilvą.

– Dabar tu, – įsakė ji.

Iš pasišlykštėjimo prikandusi lūpas Saraja pakluso. Tada Ėgimėja paėmė bronzos taurę ir kelis menstruacijų kraujo lašus nulašino į mažą taurelę, kurią laikė Nintu. Atsitiesusios jos veidas nušvito šypsena, kokios Saraja niekada dar nebuvo mačiusi.

– Sveika atvykusi į raudonąjį kambarį, mano brolio dukterie. Būk pasveikinta tarp mūsų, būsimoji *munus*! Jei gerai supratau painius Sililės aiškinimus, tu, atrodo, dar nieko nuo pat ryto nevalgei ir esi išalkusi?

Už nugaros Saraja išgirdo skardų juoką. Tai buvo Sililė. Ji apglėbė Sarają ir stipriai prispaudė. Saraja atsidavė šiam glėbesčiavimui jausdama didžiulę paguodą, kad gali priglusti prie šiltos tarnaitės krūtinės.

– Matai, – sušnabždėjo Sililė, – ne taip jau ir baisu. Argi vertėjo tiek jaudintis?

Šį vakarą, prieš ją pasotinant pyragaičiais, vaisiais, miežiniais blyneliais su medumi ir šviežiais avies sūriais, Sarajai buvo padovanota nauja plona tunika, nuausta iš lino ir vilnos, juodais apvadais – tokia pat, kokiomis vilkėjo jos tetos ir jų tarnaitės. Ji dar gavo dovanų skarą uždengt plaukams. Paskui moterys parodė, kaip galima patogiai gyventi per menstruacijas. Kaip pasidaryti mažus gniužulėlius vilnos, pamirkytos ypatingam aliejuje, kurio šleikštų kvapą ji buvo pajutusi vos peržengusi šį slenkstį.

– Tai alyvuogių aliejus, – paaiškino teta Ėgimėja. – Retas ir brangus aliejus, kurį gamina *mar. Tu* – žmonės be miesto. Galėsi padėkoti

savo tėvui, jis užsako jį karaliaus žmonoms ir sugeba gauti keletą amforų ir mums. Kai šito aliejaus nelieka, naudojam žuvų aliejų. Patikėk, jis ne toks švelnus ir baisiai dvokia. Ir taip stipriai, kad paskui ištisą dieną turim vilgyti savo sėdmenis kiparisų aliejumi. Kitaip mūsų vyrai, atėję pas mus, mano, kad pavirtome žvejų pintinėmis!

Šmaikštus Ėgimėjos pasakojimas buvo palydėtas garsiu juoku. Pagaliau Sililė paaiškino, kaip sulankstyti drobules, kurias ji turi įsikišti tarp šlaunų.

– Kiekvieną vakarą prieš eidama miegoti turi jas pakeisti. Kas rytą turi jas išskalbti. Parodysiu tau krosnį, kuri yra šio kambario gale.

Reikia pripažinti, kad raudonajam kambary buvo viskas, ko reikėjo, kad moterys išbūtų čia septynias dienas neišeidamos. Guoliai buvo labai patogūs, moterys, likusios laisvėje, gausiai tiekdavo vaisių, mėsos, sūrių, pyragaičių. Pintinėse netrūko vilnų, o audimo staklėse buvo matyti gerokai pasistūmėję darbai.

Sililė turėjo teisę likti raudonajam kambary tik per Sarajos įšventinimą, tad ji negalėjo čia nakvoti nei šią, nei kitą naktį. Prieš grįždama į moterų kiemą, ji paruošė Sarajai žolelių nuoviro, kurio liepė išgerti padavusi garuojančią taurę:

– Kad tau šią naktį neskaudėtų pilvo.

Švelnios Sililės lūpos prigludo prie Sarajos smilkinio.

– Aš neturiu teisės grįžti į raudonąjį kambarį, kol nesutems. Jei ko nesuprasi, kreipkis į tetą Ėgimėją. Kaip matei, ji šiurkštoka, bet myli tave.

Be jokios abejonės, į gėrimą Sililė įmaišė ne tik žolių pilvo skausmams malšinti, nes jai išėjus Saraja greit užmigo, ir joks blogas sapnas nesutrikdė ramaus miego.

Kai prabudo, tetos ir jų tarnaitės jau buvo įnikusios į darbus. Kambario prieblandoj jų pirštai lakstė audimo staklėmis taip pat žvitriai, kaip ir saulės šviesoj. Moterų plepėjimas priminė paukščių čirškavimą, kurį nutraukdavo netikėtas juokas ar kivirčų protrūkiai.

Ėgimėja paliepė Sarajai eiti padėkoti Nintu ir padėti valgių prie jos altoriaus. Paskui mergaitė nusiprausė baseine, į kurį tarnaitė įpylė įvairių aliejų, o vėliau įtrynė jos pilvą ir šlaunis kvapnia pomada.

Kai ji liko visa švari, Ėgimėja atėjo ją paklausti, ar vis dar kraujuoja ir ar kraujavimas reguliarus. Po viso šito Saraja galėjo pasisotin-

ti avies pienu, šviežia varške su medumi, miežine duona, išmirkyta mėsos sultinyje, ant kurios buvo tepamos sugrūstos datulės, abrikosai ir persikai.

Jai susirengus prisijungti prie audėjų, kad galėtų suprasti, kaip tarp ploniausių apmatų siūlų prakišama šaudyklė, jaunosios tetos iškėlė priešais ją aukštą bronzos plokštę.

Saraja pažvelgė į jas suglumusi.

– Nusimesk tuniką, pasakysim, kas iš tavęs išeis.

– Kas iš manęs išeis?

– Būtent. Atsistosi nuoga prieš veidrodį, ir mes pasakysim, ką matys tavo būsimasis vyras prieš iškvėpindamas tave vestuvių tepalais.

Šie žodžiai stingdė Sarajos pilvą labiau nei rytinė maudynė. Ji pažvelgė į Ėgimėją. Nepakėlusi akių nuo rankdarbio senoji teta su šypsena lūpose linktelėjo galva, o tai reiškė, kad reikia paklusti.

Saraja abejingai truktelėjo pečiais, nors toli gražu nesijautė abejinga. Ji gailėjosi, kad šalia nebuvo Sililės. Pastarosios akivaizdoje jaunosios tetos niekada nedrįsdavo iš jos šaipytis.

Staigiu judesiu ji nusimetė tuniką. Kol moterys kvaksėdamos sėdosi aplink, ji tiek judesiais, tiek veido išraiška stengėsi atrodyti kuo abejingesnė.

– Pasisuk iš lėto, – įsakė viena iš tetų, – kad galėtume kuo geriau tave apžiūrėti.

Bronzos veidrodyje Sarajos siluetas sujudėjo. Tiesą sakant, pati ji savęs nematė, nes trūko šviesos. Ėgimėja pirmoji ėmė komentuoti reginį:

– Nuotakų kraujas srūva iš jos pilvo, bet reikia pripažinti, kad ji dar visai vaikas. Jei jos sutuoktinis norės mėgautis medaus pyragu nuo pat pirmos vedybų dienos, jam teks nusivilti.

– Man tik dvylika su puse metų! – užprotestavo Saraja, jausdama, kaip pyktis degina krūtinę. – Žinoma, kad esu dar vaikas.

– Jos šlaunys dailios ir gražiai išlenktos, – įsiterpė viena tarnaitė. – Jau matyt, kad ji turės gražias kojas.

– Jos pėdos bus mažos, rankos irgi, – ištarė kita. – O tai suteiks grakštumo.

– Argi pirmąją vestuvių naktį vyrą domina nuotakos kojos ir rankos, – sumurmėjo Ėgimėja.

– Jei tu galvoji apie jos sėdmenis, seserie, tai jie verti sidabrinio vestuvių padėklo. Pažiūrėk, kokie jie iškilūs ir tvirtis. Sakytum du maži paauksuoti moliūgai. Koks vyras atsilaikytų norui pasmaližiauti? O jos strėnų duobutė? Po metų ar dvejų jos vyras turės kuo mėgautis, aš jums sakau, mano sesės.

– Jos pilvas irgi labai mielas, – tarė jauniausia iš tetų. – O jos oda švelnių švelniausia. Tikras malonumas liesti.

– Pakelk rankas, Saraja! – paliepė kita. – Deja, mano sesės, mūsų dukterėčios rankos ne tokios grakščios kaip kojos!

– Jos alkūnės nubraižytos kaip ir visų padaužų, bet tai praeis. O pečiai gražūs, tik atrodo, kad jie bus gana platūs. Ką manai, Ėgimėja?

– Platūs pečiai – dideli speniai, taip yra sakoma. Dešimtis kartų tuo įsitikinau. – Visos sutartinai prunkštelėjo.

– Kol kas būsimasis vyras nelabai ką teužčiuoptų.

– Bet jos kalasi, įgauna formą, mažosios avytės.

– Ne itin! Kol kas geriau atrodo jos kaulų nei krūtų forma.

– Tu ne ką daugiau turėjai būdama jos amžiaus, – mestelėjo Ėgimėja jauniausiai seseriai. – O žiūrėk dabar, turim austi dvigubo ilgio tunikas, kad galėtum jas visiškai prisidengti.

Moterys vėl ėmė kvatotis, net nepastebėdamos, kaip Saraja riešu šluostosi skruostais bėgančias ašaras.

– Ko jau tikrai neras pirmąją naktį jos vyras, tai švelnios giraitės. Nėr net žymės. Manau, jam teks pasitenkinti vagele ir laukti, kol suvešės, kad galėtų ją įdirbti.

– Užteks!

Kojos spyriu Saraja apvertė bronzos veidrodį ir, stvėrusi tuniką, ja prisidengė.

– Saraja! – subarė Ėgimėja.

– Nenoriu daugiau klausyti jūsų piktų žodžių! Aš pati žinau, kad graži, ir būsiu dar gražesnė užaugusi. Už jus visas gražesnė. Esat pavyduolės, štai kas jūs!

– Išpuikėlė gyvatės liežuviu! Štai kas tu esi! – atšovė teta Ėgimėja. – Ne tave pamatęs, o tave išgirdęs būsimasis vyras išsigąs. Tikiu, kad brolis Ichbi ėmėsi atsargos priemonių ir neužsitrauks atsisakymo gėdos.

– Tėvas visai nesirengia leisti manęs už vyro. Ir nėr čia ko tą patį kartoti. Nėra jokio būsimojo vyro. Visos jūs esat senės ir kalbat niekus.

Šaižiu balsu ji beveik rėkė. Sarajos žodžiai atšoko nuo drėgnų raudonojo kambario sienų ir atsimušė į plytų grindis. Stojo nejauki tyla. Juokas liovėsi. Ėgimėja dar labiau suraukė kaktą:

– Iš kur žinai, kad neturi būsimojo vyro?

Virpulys perbėgo Saraja. Strėnas stingdanti vakarykštė baimė vėl grįžo.

– Tėvas man nieko nesakė, – tarstelėjo ji. – O jis visada pasidalija planais, kurie susiję su manimi.

Tetos ir tarnaitės nusuko akis.

– Tavo tėvui nėra reikalo kalbėti su tavim apie dalykus, kurie klostosi taip, kaip visada klostosi, – atšovė Ėgimėja.

– Ne, tėvas man viską pasako. Aš jo mylimiausia dukra...

Staiga Saraja užsikirto. Pakako ištarti šiuos žodžius, kad pati išgirstų juose slypintį melą.

Ėgimėja atsiduso.

– Mažoji paistytoja! Neprasimanyk ko nėra. Miesto įstatymai ir visagalio Ea valia bus įvykdyta. Taigi tu pasiliksi čia su mumis dar keturias dienas; septintą dieną išeisi iš raudonojo kambario ir būsi ruošiama vestuvėms. Arimų mėnuo joms labai tinkamas. Bus vaišių ir dainų. Tas, kuris skirtas tapti tavo vyru, jau turėtų būti pakeliui į Ūrą. Esu tikra, kad tėvas jį išrinko tarp turtingiausiųjų ir galingiausiųjų. Negalėsi skųstis. Iki kito mėnulio jau būsi įtrinta vestuviniais kipariso tepalais. Štai kaip viskas bus. Ir taip bus gerai.

Abromas

Po septynių ilgų dienų ir naktų, pripildytų sapnais, kurių ji niekam nedrįso pasakoti, Saraja paliko raudonąjį kambarį. Ji bijojo šios akimirkos taip pat stipriai, kaip jos ilgėjosi.

Saulė dar buvo neaukštai, tačiau dienos šviesa tiesiog apakino ir Saraja vos galėjo praverti akis. Kol Ėgimėja žėrė paskutinius patarimus, ji greičiau išgirdo nei pamatė ją pasitinkančią, iš laimės šūkčiojančią Sililę.

Sarajai dar nespėjus praverti burnos, Sililė nusitempė ją prie laiptų, vedančių į moterų miegamuosius. Sienų baltumas čia dar labiau akino nei kieme. Saraja leidosi vedama tarsi būtų neregė. Kojomis jautė laiptų pakopas ir jai atrodė, kad šių daugiau nei buvo. Ji atsimerkė ir išvydo viršutinę namo terasą. Sililė pastūmė visai naujas, dar sakais kvepiančias kedro duris.

– Užeik!

Ranka prisidengusi akis Saraja dvejojo. Už durų regėjo vien žiojėjantį šešėlį.

– Užeik, užeik! – pakartojo Sililė.

Kambarys buvo erdvus, greičiau gilus nei platus. Pro kvadrato formos langą skverbėsi ryto saulė. Po juo sienos atbraila sudarė suolą, kuris buvo apdengtas dembliu. Grindys buvo išklotos raudonomis aliejumi įtrintomis plytomis, o aukštos lubos buvo dengtos plonų nendrių, kruopščiai priraišiotų prie tašytų sijų, kilimu.

Viskas buvo nauja. Dvi lovos – didžioji ir mažoji, didžiulė dažyta ir apkalta sidabro vinimis skrynia. Prie sienos pristumtas toks pat

naujas audimo rėmas. Kambario kampe ant dėklės išdėlioti ąsočiai, puodeliai ir taurės dar niekada nebuvo naudoti, o degto molio židinio sienų dar nebuvo laižiusi nė menkiausia liepsna.

– Argi nenuostabu? Čia viską sumanė tavo tėvas.

Sililės skruostai degė iš jaudulio. Vos nespringdama žodžiais, ji puolė pasakoti, kaip Ichbi Sum Usuras skubino mūrininkus ir stalius, kad viskas būtų baigta iki Saraja išeis iš raudonojo kambario.

– Jis pats viskuo rūpinosi, pats sprendė, kokio aukščio bus sienos: „Aš išleidžiu už vyro pirmąją savo dukterį. Nieko nepagailėsiu, kad jos miegamasis būtų aukščiausias ir gražiausias moterų kieme", – kalbėjo jis.

Saraja pajuto gerklėje keistą kutenimą. Norėjosi pasidalyti Sililės džiaugsmu ir kartu jai taip stipriai suspaudė krūtinę, kad vos prakvėpavo. Ji negalėjo atitraukti akių nuo didžiosios lovos. Sililė buvo teisi – gražesnės ji niekad nebuvo mačiusi. Šioji buvo padaryta iš platano su meniškai išraižytais zodiako ženklais ant stambių kojų. Plačiam tamsaus medžio kojūgaly su sukabintais neįtikėtino baltumo avikailiais ryškėjo raudonas Nintu siluetas.

– Pavaizduoti visi keturių metų laikų mėnesiai, – tarė Sililė, smiliumi paliesdama pusiau žuvies ir pusiau ožkos *Mul.suhur* žvaigždyno piešinį. – Kad jie visi tau būtų palankūs.

Pasisukdama mažosios lovos, stovinčios kitame kambario gale, link ji pridūrė:

– Ji skirta man. Irgi visai nauja. Aš čia miegosiu – žinoma, tik tas naktis, kai būsi viena.

Saraja vengė jos žvilgsnio. Bet Sililė vis dar nesitvėrė džiaugsmu. Ji subarškino sidabrinius didžiosios skrynios apkaustus, pakėlė vieną sunkaus dangčio pusę ir po ja atsivėrė kalnas audinių ir skraisčių.

– Pilna skrynia, kaip ir pageidavo tavo tėvas! Pažiūrėk, kokie audiniai! Lininiai *rakutus* tokie švelnūs nelygu kūdikio oda. O čia...

Ji atsegė odinę terbelę ir ant avies odų žvangėdamos pabiro įvairiausios sagės, apyrankės, plaukų smeigtukai iš medžio ir sidabro. Sililė vis nerimo. Vikriais judesiais ji apjuosė Sarają viena iš atraižų ir ėmėsi iš jos taisyklingomis klostėmis lankstyti togą, pagal paprotį kairįjį petį palikdama apnuogintą.

Per žingsnį atsitraukė, bet Saraja neleido jai pasigrožėti savo kūriniu. Ji nusitraukė atraižą, metė ją ant lovos ir drebančiu balsu – pati norėjo, kad jis ne taip drebėtų – paklausė:

– Tu žinai, kas jis?

– Saraja... Apie ką tu kalbi?

– Apie jį. Tą, kurį tėvas man išrinko. Apie tą, kuris miegos su manimi šitoj didžiulėj lovoj.

Sililė suraukė kaktą, jos krūtinė pakilo nuo gilaus atodūsio. Mechaniškai paėmė atraižą, numestą ant lovos, ir ėmė ją kruopščiai lankstyti.

– Iš kur aš galiu žinoti? Juk ne tarnaitei tavo tėvas patiki tokius dalykus.

– Ar jis jau čia? Bent tai turėtum žinoti? – nervinosi Saraja.

– Pagal paprotį jaunavedys ir jo tėvas negali prisistatyti jaunamartei iki pirmųjų vaišių kviestiesiems svečiams. Nejaugi per šias septynias dienas Ėgimėja tau nieko nepaaiškino ir nieko nepamokė.

– Kaipgi ne. Ji išmokė mane dainuoti, skalbti apatinius, suausti labai plonus, bet stiprius spalvotus siūlus. Išmokė gaminti vyrui sočius valgius. Ką jam patiekti ryte ir ką vakare. Ką jam galima sakyti ir ko negalima. Taip pat išmokė, kaip nusidažyti pėdas, kaip apjuosti plaukus skara ir kaip įtrinti pomadą tarp šlaunų! Man dar iki šiol galva nuo viso šito ūžia.

Sarajos balsas kilo vis aukštyn, ir ašaros tvenkėsi akyse, nors ir kaip norėjo jas nuslėpti.

– Bet ji taip ir nepasakė, kas bus mano vyras.

– Todėl, kad ji nežino.

Saraja mėgino įžvelgti melą Sililės akyse. Bet įskaitė jose vien švelnumą ir liūdesį. Ir nuovargį.

– Ji tikrai nežino, Saraja, – pakartojo Sililė. – Taip yra, mano vaike. Dukra priklauso tėvui, tėvas ją atiduoda vyrui. Ir nieko čia nepakeisi!

– Jūs visos man tą patį sakot. O aš eisiu ir paklausiu tėvą.

– Saraja! Saraja! Atsipeikėk! Rytoj visuose namuose bus šventė. Tavo tėvas surengs puotą ir parodys tave savo svečiams. Tavo būsimasis vyras atneš dovanų sidabrinį vestuvių padėklą, tada ir pamatysi,

kas jis. O poryt jis įtrins tave vestuviniais kvepalais ir tu būsi jo. Štai taip. Taip viskas bus. Ir čia nieko nepakeisi, nes būtent taip išleidžiamos už vyrų Ūro galingųjų dukros. O tu esi Saraja, Ichbi Sum Usuro dukra. Po dviejų naktų tavo vyras miegos šitam gražiam kambary, šitoj gražioj lovoj. Ir tai didžiulė laimė tau. Tėvo pasirinkimas negalėjo būti blogas...

Nenorėdama daugiau nieko girdėti Saraja užsidengė rankomis ausis ir puolė lauk iš kambario. Šešėlis, iškilęs ties slenksčiu, ją sustabdė: priešais stovėjo jos vyresnysis brolis Kidinas.

Jis buvo penkiolikos, bet atrodė dvejais trejais metais vyresnis. Nors vietoj barzdos buvo matyti tik švelnūs pūkeliai, puiki išvaizda rodė jį esant jauną Ūro ponaitį, vyresnįjį kilmingų namų sūnų. Jo veido bruožai buvo taisyklingi. Pečiai, rankos, kojos raumeningi kaip kario. Kidinas žavėjosi imtynėmis ir kasdien treniravosi. Jis rūpinosi savo šukuosena, kontroliavo savo žvilgsnį, toną, žodžius ir gestus. Saraja seniai pastebėjo jo gudrybes: togos audinys ties jo dešiniuoju apnuogintu pečiu turėjo pabrėžti jo odos švelnumą ir sukelti moterims norą jį paliesti.

Kidinui labai rūpėjo, kad namuose visi jį gerbtų kaip vyriausiąjį sūnų. Netgi Sililė, kuri, rodėsi, bijojo tik Ichbi Sum Usuro, stengėsi jo neužkabinti.

Šaltu balsu Kidinas pareiškė:

– Sveika, seserie. Tėvas tau liepia ateiti. Jis rengiasi aukoti avinus ir sužinoti tavo ateitį. *Barù* jau šventykloje. Jis gaivinasi gėrimais ir kvėpinasi.

Saraja pravėrė burną, norėdama užduoti klausimą, kuris jai nedavė ramybės, bet teištarė: „Sveikas, vyresnysis broli." Kidino akys sužaibavo. Pašaipi jo šypsena rodė, kad jis visgi tėra labai jaunas.

– Pasirenk. Netrukus ateisiu tavęs.

Pasisuko ir išėjo iš kambario kaip didelis ponas, kuriam patinka, kad po jo žodžių įsivyrauja tyla.

* * *

Nedidelis tėvo darbo kambarys buvo gerokai užgriozdintas. Dvi jo sienos nustatytos lentynomis, apkrautomis molio lentelių. Šimtai

laiškų, sutarčių, sąskaitų – būtent tai, kas darė Ichbi Sum Usurą gerbiamą ir keliančiu baimę žmogų.

Ant ilgo juodmedžio stalo medinėj formoj tarnas grūstuvu presavo molį. Šalia buvo išdėliotos ką tik pagamintos molio lentelės, uždengtos drėgnais linais, bronziniai peiliai, indai su didelėm ir mažom nendrinėm plunksnom – viskas, ko reikėjo rašyti. Kitame stalo gale sėdintis raštininkas įgudusiais ir tiksliais judesiais raižė molyje žodžius.

Saraja išgirdo tėvą diktuojant:

– ... jaunavedys galės atvykti į mano namus ir bus priimtas čia kaip mylimas sūnus...

Ji paleido durų uždangą.

– Dukra mano!

Jo dvigubas pagurklis po juoda gražiai garbanota barzda išsipūtė iš malonumo. Rankos mostu Ichbi Sum Usuras liepė tarnams pasišalinti. Raštininkas ir jo padėjėjas vos spėjo medžiaga pridengti nebaigtą raštą ir kelis kartus nusilenkę Sarajai pranyko. Ichbi Sum Usuras plačiai iškėtė rankas be paliovos kartodamas, tarsi jo lūpomis tariami žodžiai būtų saldesni už medų:

– Dukra mano, mano pirmoji, kurią išleidžiu už vyro!

– Aš labai laiminga tave matydama, tėve.

Ir tai buvo tiesa. Ji visada džiaugėsi jį matydama. Ne dėl to, kad būtų gražuolis. Tebuvo vos už ją aukštesnis, gana apkūnus, mat mažai judėjo ir jau labai mėgo geras vaišes, kurias rengdavo menkiausiai progai pasitaikius. Tačiau ori tėvo laikysena atrodė įspūdingai: savotiškas išskirtinumas, kurį teikia galia ir kuriuo buvo paženklinti visi Ūro galingieji. Jo žvilgsnis, paryškintas plačiu dažų potėpiu, atspindėjo pasitikėjimą žmogaus, kuris žinojo esąs viršesnis už daugelį kitų. O šiandien tėvas dar buvo ir pasipuošęs – vilkėjo puikią tuniką išsiuvinėtais spalvingais apvadais, sidabro kutais – tai rodė esant pirmojo rango funkcionierių. Šalia jo Sarajos tunika, nors ir labai puošni, atrodė veik skurdžiai.

Ji didžiavosi savo tėvu, didžiavosi, kad yra jo dukra, ir nors pirmenybė namuose priklausė Kidinui, vyresniajam broliui, ji neabejojo, kad Ichbi Sum Usuro širdyje pirmenybė priklausė jai. Ir niekas jos taip nedžiugino kaip galimybė kaskart iš naujo tuo įsitikinti.

Saraja žemai nusilenkė pagarbiai pasveikindama tėvą, gal net per-nelyg uoliai, bet jam tai sukėlė didžiulį pasitenkinimą. Tėvas prisiar-tino ir pirštais suėmęs jos smakrą kilstelėjo galvą.

– Tu tikra gražuolė, mano vaike. Ėgimėja sako, kad gerai elgeisi raudonajam kambary. Esu tavimi patenkintas. O tu, tu manimi pa-tenkinta?

Saraja įtraukė miros kvapą, kuria jisai buvo gausiai išsikvėpinęs, ir vietoj atsakymo tik suplakė blakstienomis.

– Viskas? Aš tau įrengiau patį gražiausią kambarį šiuose namuo-se, ir tai visa tavo padėka?

– Aš labai patenkinta savo kambariu, tėve. Ypač lova labai graži. Viskas labai gražu. Skrynia ir drobės. Viskas. O tu, tu esi mano my-limiausias tėvas.

– Bet? – atsiduso Ichbi Sum Usuras, kuris mokėjo ją suprasti taip pat gerai, kaip karaliaus raštininkų lenteles.

– Bet, mylimasis tėve, aš nieko nežinau apie vyrą, kuris ateis į tą kambarį. Priklausomai nuo to, koks jis, mano lova galbūt man pasi-rodys ne tokia graži, o kambarys – prastesnis nei krėstinė žemutinio miesto troba.

Ichbi Sum Usuro antakiai iš nuostabos išsilenkė, pusiau atodūsis, pusiau juokas suvirpino jo togos kutus.

– Saraja! Saraja, mano dukra! Argi niekada nepasikeisi?

– Mano tėve, aš tikrai noriu sužinoti, ką tu parinkai man į vyrus ir kodėl? Ar neturiu tokios teisės?

Sarajos balse nebuvo girdėti nei verkšlenimo, nei nuolankumo. Atvirkščiai, jis perteikė įtampą ir virpėjo. Ichbi Sum Usuras gerai žinojo šį virpantį jos balsą. Ir pats jį taip virpindavo, kai norėdavo, kad be kalbų būtų paklūsta jo įsakymams.

Tėvas prisimerkė. Stojo sunki tyla, kaip visada, kai jis norėdavo parodyti pavaldiniams jų vietą. Kieme pasigirdo balsai, sveikinantys atvykusiuosius. Rinkosi svečiai. Saraja uždėjo savo mažą ranką ant plataus tėvo riešo. Jis atsitiesė, šį judesį atlikdamas kuo iškilmingiau.

– Tėvas išrenka tą, kuris ims jo dukrą į žmonas, dėl sau tinkamų priežasčių. Tas, kurį tau išrinkau, man tinka. Jei jis tinka man, tai tiks ir tau.

– Tenoriu pamatyti jo veidą.

– Kai tapsi jo žmona, galėsi visą gyvenimą į jį žiūrėti.

– O jei jis man nepatiks?

– Vedybos – ne kaprizas. Vyras pasirenkamas ne dėl gražios nosies.

– Kas tau kalba apie nosį? Argi ne pats mane mokei atpažinti vyro likimą iš jo veido, jo eisenos?

– Tada pasitikėk manim. Aš gerai pasirinkau.

– Tėve, prašau!

– Užteks! – pagaliau rimtai supyko Ichbi Sum Usuras. – Ką tu sau manai? Jog palydėsiu tave pas jį, kad galėtum įvertinti jo išvaizdą? Galingasis Ea, apsaugok mane! Galbūt dar turėčiau išsiųsti pasiuntinius per visą miestą ir paskelbti, kad Ichbi Sum Usuras pakeitė nuomonę ir nebeleidžia už vyro savo dieviškosios dukters, nes jai nepatinka tas, kuris jai buvo išrinktas!.. Saraja, Saraja! Prašau savo naujom kvailystėm neįžeidinėti dievų.

Jis pasisuko ir įniršęs pagriebė ką tik raštininko surašytą molio lentelę. Iškėlė ją priešais Sarajos veidą.

– Ši lentelė – tai tavo vedybų sutartis. Liko septynios dienos, septynios dienos, po kurių aš gausiu lygiai tokią pat su tavo vyro ir jo tėvo parašais. Septynios vaišių, dainų, maldų dienos, kurios man kainuos du tūkstančius minų miežių. Septynios dienos, per kurias mano mylimiausia dukra turės tik vieną teisę ir vieną pareigą: būti graži ir šypsotis.

Jo balsas vis kilo, o paskutiniai žodžiai buvo išrėkti su tokiu pykčiu, kad juos tikriausiai galėjo girdėti buvusieji kieme. Tėvas numetė lentelę ant stalo ir kruopščiai pasitaisė nuo peties nuslydusią tuniką.

– Mūsų laukia žynys. Tikėkimės, kad avinų viduriuose jis neįžvelgs kokios nors katastrofos.

* * *

Žynys buvo senas žmogus ir toks liesas, jog atrodė, kad po toga nieko nėra. Plaukai ir barzda, tvarkingai sušukuoti ir sutepti aliejumi, dengė pečius ir krūtinę. Veide tebuvo matyti vien juodos, žibančios nelygu nupoliruotas akmuo akių lėliukės.

Saraja stovėjo tarp tėvo ir Kidino. Pečiais juto jų kūnų šilumą, girdėjo jų kvėpavimą. Kidinas vis žvilgčiojo į ją, bet Saraja stengėsi tų

žvilgsnių išvengti. Jis neslėpė, kad girdėjo tėvą pykstant. Jai su tėvu pasukus į šventyklą, Kidinas prisijungė prie jų iškalbingai šypsodamasis.

Jam nereikėjo sakyti, ką mąstė, Saraja puikiausiai įspėjo brolio mintis, tarsi jis šnabždėtų jai į ausį: „Šį kartą, seserie, tėvas tau atsilaikė. Nenusileido taviems kaprizams! Pagaliau! Ar vis dar manaisi esanti mylimiausia jo dukra?"

Sarajai teliko tikėtis, kad dievai bus palankūs, ir kad vyras, kurį jai išrinko, nebus panašus į Kidiną, nuolat ieškojusį progos parodyti savo jėgą ir pirmumą. Tokio ji nė dienos nepakęstų!

Saraja mėgino išsivaduoti nuo tokių minčių. Geriau negalvoti apie blogus dalykus, nes *barù* jau pradėjo ceremoniją. Priešingai, ji turėjo atverti savo širdį žyniui ir Dangaus galingiesiems. Šie turį pamatyti tai, kas jos geriausia. Tebus jų valia, ir mano vyras mokės įžvelgti ir puoselėti tai, kas mano geriausia.

Ji ištiesė, atpalaidavo pirštus, lėtai pakėlė galvą, tarsi norėdama, kad ją geriau matytų. Sarają kamavo aitrus kvapas, kurį skleidė žynio į nedidelio ugniakuro žarijas metamos kedro skiedros. Per dūmus veik nieko nebuvo matyti. Visos šventyklos ertmės buvo užkamšytos. Tik du vaškiniai deglai apšvietė pakylą su šeimos protėvių statulomis ir altoriais. Priešais Ichbi Sum Usuro prosenelius žynys išdėliojo trijų avinų kepenis. Pasisukęs nugara jis murmėjo kažkokius žodžius, kurių nieks negalėjo suprasti. Tačiau visi stengėsi laikytis taip, kad netrukdytų jam susikaupti. Šiek tiek atokiau pirmos eilės, kur stovėjo Saraja, jos tėvas ir brolis, pusračiu rikiavosi kokia dešimtis artimiausių giminių ir du ar trys svečiai. Įeidama į šventyklą ji vengė šitų žmonių šypsenų ir drąsinimų, mat buvo visa įniršusi dėl to, kad nepavyko priversti tėvo jai nusileisti. Dabar jie visi, kaip ir pati Saraja, sunkiai kvėpavo ir stengėsi neužsikosėti nuo dūmų, kurie graužė akis ir erzino gerklę.

Staiga *barù* sudėjo trejas kepenis ant tankaus vytelių padėklo. Jis apsisuko ir žengė tiesiai Sarajos ir jos tėvo link. Beveik prieš savo valią Saraja dėbčiojo į šitą skerdieną, iš kurios dar tekėjo šilto kraujo srovelė.

Šventykloje nuskambėjo stiprus ir aiškus žynio balsas:

– Ichbi Sum Usurai, ištikimasis tarne, tasai, kurio vardas reiškia „sūnus, sergstintis garbę", aš padėjau avino kepenis priešais tavo tėvą.

Padėjau kepenis priešais tavo tėvo tėvą. Padėjau kepenis priešais tavo tėvo tėvo tėvą. Visus tris paprašiau dalyvauti pranašaujant. Tai, ką jie žino, tu irgi žinosi.

Priešais Sarają iškilo išdžiūvęs žynio veidas. Iš jo burnos sklido prarūgusio pieno kvapas, privertęs Sarają atšokti. Negailestinga Kidino ranka ją sugrąžino atgal. Visiškoje tyloje *barù* ėmė apžiūrinėti jos veidą iki smulkiausių bruožų. Jis buvo toks susikaupęs, kad išsišiepė nelyginant koks plėšrūnas.

Tarsi užkerėta Saraja negalėjo atitraukti akių nuo jo išbalusių dantenų, pageltusių, išretėjusių dantų. Kiek galėdama stengėsi neparodyti pasišlykštėjimo ir baimės. Visi tarytum sulaikė kvėpavimą, niekas nesujudėjo, nepravėrė burnos, buvo girdėti vien ant žarijų traškančios drožlės.

Staiga neįspėjęs *barù* įbruko Sarajai padėklą su kepenimis. Ji sugriebė už kraštų – šis buvo daug sunkesnis, nei manė, – ir nusuko akis nuo patamsėjusios skerdienos. *Barù* žengė kelis žingsnius atgal. Nenuleisdamas akių nuo Sarajos, jis sustingo ties plytų aukuru. Šalia, ant akmeninio stalo jis padėjo savojo dievo statulėlę. Žynio barzda ėmė drebėti, bet lūpos liko suspaustos. Labai iš lėto jis pakėlė akis į šešėlį ant lubų. Paskui pasisuko į savąjį dievą. Iškėlė rankas, palinko į priekį ir, priversdamas visus sudrebėti, sugriaudėjo:

– O Asaluli, Ea sūnau, galingasis pranašavimo viešpatie, aš apsivaliau kipariso kvapu. O Asaluli, tavo tarno Ichbi Sum Usuro vardu, tavo tarnaitės Sarajos vardu priimk šitą *ikribu*. Būk tarp mūsų, o Asaluli, ir išklausyk Ichbi Sum Usuro, kuris išleidžia už vyro savo dukterį, abejones. Išgirsk jo klausimą ir tebūnie tavo pranašystė palanki. Nuo šių trečiųjų Amar Sino valdymo metų *kislimù* mėnesio ir iki pat savo mirties ar Saraja bus gera, vaisinga ir ištikima žmona?

Tirštuose dūmuose skendėjusioj šventykloj įsivyravo mirtina tyla.

Visi sustingo. Niekas nejudėjo. Saraja pajuto, kaip jos pečių raumenys įsitempė ir ėmė dilgčioti tarsi nuo daugybės susmegusių adatėlių. Sprandas darėsi vis skausmingesnis, lyg į jį būtų įsmigęs ieties antgalis. Skausmas perėjo į rankas, pusiaują, šlaunis. Visas jos kūnas, įsitempęs nuo padėklo su kepenimis svorio, ėmė degti, ir Sarajai atrodė, kad ji tuoj pradės rėkti iš skausmo.

Vienu šuoliu žynys vėl atsidūrė priešais ją. Jis uždėjo savąsias rankas ant josios. Liesos žynio rankos buvo ledinės, jų plona, suvytusi oda vos dengė kaulus. Šiurkščiu judesiu paėmė iš jos padėklą. Saraja giliai įkvėpė. Skausmas nelyginant tekantis vanduo atslūgo. Už nugaros pasigirdo palengvėjimo atodūsiai. Bet nei jos tėvas, nei Kidinas nė nesumirksėjo.

Barù išdėliojo kepenis ant trijų degto molio stovų priešais savąjį dievą. Iš didelio odinio maišo jis ištraukė prirašytas molio lenteles ir molines avies kepenis, dengtas glazūra. Vikriu judesiu jis nutraukė uždangą nuo arčiausiai stalo buvusios angos. Dienos šviesa įsiveržė į salę ir ėmė žaisti su melsvais tirštais nelyginant dumbliai dūmais.

Grįžtantį prie stalo jį sustabdė keistas garsas. Tarsi koks šveplenimas, beveik švilpimas. Visi sustingo nerimastingai išplėsdami akis. Žynys įsistebeilijo į kepenis. Virš kairiojo atsirado purslas. Paskui iš vienos jo skiltelės lėtai ėmė tekėti kraujas. Ir vėl šveplenimas. Šventykloj pasigirdo baimingas šurmulys. Saraja ranka pajuto, kaip dreba jos tėvas.

Žynys atsargiai žengė į priekį. Kepenys nuslydo nuo stovo, susisuko kaip šlapias skuduras ir nukrito ant žemės. Šventyklą pripildė siaubo riksmai.

Visi sustingo. Saraja nedrįso pažvelgti į tėvą. Baimė jai užgniaužė gerklę ir surakino strėnas. Nepratardamas nė žodžio ir nežiūrėdamas į susirinkusiuosius žynys pasuko stalo link. Jis palinko visu nuvytusiu kūnu, sugriebė nukritusias kepenis ir įdėjo jas į tuščią pintinę prie kedro drožlių.

Paskui nieko neaiškindamas pasilenkė ties likusiais viduriais ir ėmė juos apžiūrinėti.

Palengvėjimo atodūsis perbėgo susirinkusiųjų lūpomis ir kiekvienas nusiteikė ilgam apžiūrinėjimui ir pranašavimams.

Saraja apsiginklavo drąsa ir kantrybe. Tai galėjo trukti kelias vandens laikrodžio valandas. Žynys galėjo pradėti aiškintis orakulą vidury dienos, o baigti tik pradėjus temti. Kiekviena kepenų dalis turėjo būti atidžiai ištirta. *Barù* jas lietė, trynė, pjaustė. Skaičiavo įtrūkimus, pustules, sutikrindamas jų vietą ir reikšmę savo lentelėse ir kepenyse iš degto molio. Kai kurias pastabas rašė šviežiose molio lentelėse.

Tačiau šį kartą viskas truko ne taip ilgai. Valandą, ne daugiau. Pagaliau žynys išsitiesė savo trapiu kūnu, nusiplovė kraujuotas rankas ir jas rūpestingai nusišluostė. Ichbi Sum Usuras įsitempė. Saraja girdėjo jo gilų kvėpavimą. Ir jos širdis ėmė spurdėti, nerimas ir vėl pakirto kojas.

Nežiūrėdamas į Sarają *barù* atsistojo prieš jos tėvą.

– Apžiūra baigta, Ichbi Sum Usurai. Kaip pats matei, prosenelis atsisako pranašauti. Dėl kitų yra taip: dvejose kepenyse iškilimas ties kairiąja blužnies puse. Vienos kepenys prakiurusios. Kitos kepenys: piršto kryžius, du įtrūkimai ties pagrindu. Dėl visa kita – rytoj tau pateiksiu lenteles, kur viskas bus patvirtinta. Pranašystė palanki tavo dukrai. Gera ir sukalbama žmona. Ištikima vyrui, nors tai ir ne visai atitinka jos charakterį. Išpranašauti du vaikai, greičiausiai berniukai.

Tuo pat metu Saraja išgirdo tėvo juoką ir giminaičių šūksnius už nugaros.

Bet Sarajai dar nespėjus suvokti, ar orakulas jai palankus ar ne, ar ji juo patenkinta, tėvas pakėlė ranką:

– *Barù,* kodėl mano prosenelis atsisako pranašauti?

Barù nužvelgė Sarają.

– Prosenelis atsisako atsakyti į tavo klausimą, Ichbi Sum Usurai.

– Bet kodėl? – išblėsusiu balsu sušuko Ichbi Sum Usuras. – Gal jam nepatinka mano pasirinkimas?

Žynys papurtė galvą.

– Klausimas buvo toks: ar Saraja bus gera, vaisinga ir ištikima žmona? Klausta buvo ne apie pasirinkimą, o apie tavo dukterį, Ichbi Sum Usurai. Tavo protėvis sako: „Aš nenoriu kištis į šias vedybas."

Stojo slegianti tyla. Sarajos širdis daužėsi. Šalia jos Kidinas nervingai gniaužė rankas.

– Nieko nesuprantu, – tarė tėvas. – Gal aš turiu atsakyti dukrą tam, kuris nori ją vesti?

– Ne. Dvejos kepenys ir du protėviai – šito pakanka. Pranašystė galioja. Bet kadangi esi geras klientas, tau nemokamai atskleisiu žinią, kurios neužrašysiu lentelėse. Tavo tėvo tėvo tėvas sako: „Tavo dukra patinka Ištarei. Ji gali būti žmona be vyro. Ji iš tų, kurios iššaukia smurtą. Tai gali atnešti nelaimę, bet lygiai taip ir šlovę. Dievai nu-

lems jos likimą: karalienė ar vergė. Tačiau tavo šeimai, lygiai kaip ir tai, į kurią Saraja ateis, svarbu, kad ji kuo greičiau susilauktų vaikų."

* * *

– Karalienė ar vergė!

– Bet vaisinga ir ištikima, – pritarė Sililė, neparodydama nei susijaudinimo, nei nerimo. – O tai svarbiausia. Tavo tėvui, manau, palengvėjo! Man tai tikrai. Matai, aš tau sakiau tiesą – jis negalėjo pakeisti nuomonės.

Saraja nieko neatsakė. Jos buvo naujajame kambaryje ir Sililė rūpestingai trinko Sarajai plaukus. Prieš imdamasi pinti kokią dešimtį kasų, įtrynė juos kvapniu aliejumi.

– Rytoj tu būsi karalienė, – patikino Sililė. – Šitą aš irgi žinau. Neblogiau už *barù*.

Laikydama rankoje ilgas avino ragų šukas ji pasilenkė pažiūrėti, ar tiesus skyrimas, kurį ką tik nužymėjo. Saraja sėdėjo tyli, pagaliau paklausė:

– Tu manai, kad *barù* visad sako tiesą?

Sililė dvejojo atsakyti.

– Būna, kad jie klysta. O būna, kad dievai pakeičia nuomonę. Bet kai žynys yra tikras tuo, ką išpranašavo, jis tą užrašo lentelėje. To, ko neįrašo molyje, klausomasi viena ausimi. Aš irgi galiu nusakyti tavo ateitį vien tik gerai įsižiūrėjus į tavo akis, kurias žinau atmintinai. Gero vyro karalienė ir gražūs vaikai. Matau vien gera.

Ir ji pradėjo juoktis, nelaukdama, kol prasijuoks ir Saraja. Jos pirštai judėjo stulbinamai vikriai pindami paeiliui kasas. Saraja tuo tarpu pro nedidelį langelį žvelgė į artėjančią naktį. Mąstė apie tai, kad ji čia leis kiekvieną vakarą, ruoš vyrui maistą, gulsis su juo į lovą, kad jis taptų tėvu. Ir tai tik po kelių dienų. O paskui metų metus. Iki tol, kol taps senesnė už Sililę.

Kaipgi tai galėjo atsitikti?

Kiek stengėsi, jos vaizduotėje neiškilo joks konkretus ateities vaizdas. Ir ne todėl, kad jai trūktų būsimojo vyro veido, silueto, jo kūniško pavidalo. Ji tiesiog pati savęs negalėjo išvysti šioje lovoje: tokia smulki, mažutėm krūtim, tą buvo pastebėjusios tetos, šalia stambaus vyro kūno.

Saraja paklausė:

– Silile, tu manai, kad jis tai padarys? Kad iškart norės padaryti man vaiką?

Sililė kažką sumurmėjo ir paglostė jai skruostą. Saraja atstūmė jos ranką.

– Tai neįmanoma, ar ne? Pažiūrėk į mane – aš juk dar visai vaikas! Kaipgi galėčiau pati jų turėti?

Sililė liovėsi dirbusi. Jos skruostai taip įraudo, lyg stovėtų prieš ugnį.

– Nesijaudink taip. Nedarys jis tau jų iš karto. Galbūt jis pats tik ištįsęs berniūkštis. Dar daug laiko prieš akis.

Jos balsas neskambėjo įtikinamai. Saraja per daug gerai pažino tarnaitės intonacijas.

– Meluoji, – nepiktai tarstelėjo.

– Nemeluoju, – užprotestavo Sililė. – Niekada nežinai, kaip viskas gali susiklostyti. Bet tik beprotis pasiryžtų pasėti savo sėklą į tokią jauną mergaitę.

– Išskyrus tada, jei žynys jam patars pasiskubinti su vaikais.

Tada jau nėr ką bepridurti. Ir jos abi nutilo, kol Sililė baigė tvarkyti plaukus.

* * *

Kitą rytą, vos prašvito ir buvo galima imtis darbų, namai prisipildė triukšmo. Tarnai baigė rengti pirmąjį iš numatytų septynių pokylių. Centrinio kiemo vidury iš bambukų buvo sukonstruota pakyla, ją užims sutuoktiniai ir artimiausi jų giminaičiai, taip iškildami virš kitų susirinksiančių svečių: moterų – kairėje kiemo pusėje, vyrų – dešinėje. Buvo užtiestos staltiesės, iškloti kilimai, išdėliotos pagalvėlės ir nedideli karklo suoleliai. Ant žemų stalų gražiai pabarstyta žiedlapių, mirtos ir lauro šakelių, pastatytos taurės su apelsinais ir citrinomis paskanintu vandeniu. Tarp terasų buvo ištemptas nendrių baldakimas, kad šventei skirtoje erdvėje išliktų vėsu net per patį vidurdienį.

Iš šventyklos buvo iškeltos protėvių statulos ir įkurdintos po arka, vedančia į vyrų kiemą. Nuo kruopščiai rekonstruotų jų altorių sklido stiprus valgių ir kvepalų aromatas. Pats Ichbi Sum Usuras prižiūrėjo, kur statomi vazonai su retais augalais, atgabentais iš Ma-

gano ir Melulos, taip pat kur rišami kačiukai su pavadėliais, kabinami narveliai su burkuojančiais balandžiais, gyvatės pintinėse, išdėliotose tai šen, tai ten, – visa tai turėjo linksminti ir stebinti svečius.

Pagaliau buvo atnešta dešimtys patiekalų, padėklų su pyragėliais, pintinių, pilnų miežinės ir ruginės duonos, atidaryti dideli vyno ir alaus ąsočiai.

Kai saulė jau buvo aukštai, Kidinas atėjo kviesti Sarajos. Jį pamačiusi Sililė net aiktelėjo. Jo garbanos, suteptos aliejumi, buvo perrištos labai gražiu kaspinu, tamsiai nudažyti vokai pabrėžė akių baltymus. Jo iškilmių toga, tik be sidabrinių kutų, buvo tokia pat puiki kaip ir tėvo. Jis visas spindėjo nelyginant dievaitis, tiesiog galėjai jį palaikyti jaunikiu.

Kidinas paėmė Sarają už rankos ir, jiedviem einant per kiemą, Saraja girdėjo jaunųjų tarnaičių, kurios metė darbus norėdamos pasigrožėti jaunuoju šeimininku, klegesį.

Vos jiems priėjus prie pakylos Kidinas paleido Sarajos ranką. Užlipusi ant jos Saraja atsisėdo į nedidelį raižytą krėslą tarp savo tetų.

Senoji Ėgimėja atidžiai apžiūrėjo jos aprangą. Sililė viską padarė nepriekaištingai – nebuvo prie ko prikibti. Sarajos šukuosena buvo tokia tobula, kad atrodė lyg diadema, prilaikoma sidabro segių, kiekviena tunikos klostė buvo taisyklinga, o specialiai šiai progai nuaustas lininis diržas pabrėžė jos lieknumą. Pirmajam pokyliui ji nebuvo pasidažiusi, tik plonas balto molio pudros sluoksnis dengė merginos veidą, nuo šios ji atrodė skaistesnė už mėnulio pilnatį. Paprasta, subtilių veido bruožų, smulkaus kūno ji neatrodė graži, greičiau keista.

Saraja sėdėjo savo mažam krėsle įsitempusi, žiūrėjo tiesiai prieš save ir laukė, kol saulė pasieks zenitą ir pro dvigubus rūmų vartus pasirodys pirmieji svečiai.

Jų buvo per šimtą. Sukviesta visa gausi Ichbi Sum Usuro šeima. Vieni atvyko iš Erido, Larsos, kiti net iš Uruko. Ichbi Sum Usuras iš karaliaus Šu Sino gavo specialius leidimus, kad jo giminaičiai galėtų nekliudomi atvykti į Ūrą. Ši malonė buvo gražiausia dovana, kokią suverenas galėjo padaryti ištikimam savo tarnui. Ichbi Sum Usuras net išraudo dėl tokios jam suteiktos garbės.

Svečiai taku, paliktu tarp stalų, suolelių ir pagalvėlių, kirto kiemą ir artėjo prie pakylos. Čia kiekvienas sveikino Ichbi Sum Usurą ir vyriausiąjį jo sūnų negailėdami žodžių ir šypsenų. Paskui kiekvienas merkė rankas į nedidelį bronzos indą, kuriame vanduo buvo iškvėpintas ambra, mirta ir *bidurhu* derva. Svečiai juo šlakstėsi veidą, pečius ir net pažastis – kairę ar dešinę, priklausomai nuo to, vyras ar moteris. Vergas kiekvienam ištiesdavo baltą lino atraižą geltonais apvadais, kurią nusišluostę jie užsimesdavo ant tunikų.

Pagaliau vyrai atsitolino įsitaisydami prie stalų arčiau ar toliau pakylos, priklausomai nuo rango. Nei žvilgsnio, nei žodžio Sarajos link. Moterys, atvirkščiai, – kiekviena praėjo pro ją ne tam, kad pasveikintų, o kad pamatytų, kaip ji atrodo, ir kad paskui galėtų tarpusavy tai ilgai aptarinėti.

Ši ceremonija truko dvi ilgas valandas. Pagaliau visiem susėdus Ichbi Sum Usuras ir Kidinas pasuko protėvių altorių link, kur aukojo vyną ir meldėsi. Paskui Sarajos tėvas garsiai visus pasveikino ir pareiškė, kad Ūro dievai reikalauja, jog svečių alkis būtų patenkintas ir jie patirtų malonumą dukters Sarajos garbei, kuri netrukus pažins tikros *munus* alkį ir malonumą.

* * *

Didžiulė plokščia Žemė džiūgaudama išsipuošė,
Plačioji Žemė išsipuošė savo kūną
Brangiais metalais ir lazuritu,
Dioritu, chalcedonu ir žibančiu karneoliu,
Dangus, didingasis dievas, atsiklaupė ant plačiosios Žemės
Ir išliejo į ją herojų, medžių, nendrių sėklą,
Švelnioji Žemė, vaisingoji karvė, visa
Sudrėko nuo gausios Dangaus sėklos
Ir džiaugdamasi ji pagimdė savo vaisius...

Išsirikiavusios pakylos apačioje dainavo apie dešimt jaunų moterų: kerintis nenuvargstančių balsų choras. Tarp stalų sukosi šokėjai, muzikantai mušė būgnus, pūtė fleitas. Atrodė, kad karštis nieko nevargino. Tačiau uždanga, kuri saugojo svečius nuo kaitrios saulės, kartu įkalino ir visus kiemo kvapus. Nė mažiausias oro gūsis nebe-

sklaidė nei stiprių kvepalų, nei virtuvės kvapų. Saraja negalėjo praryti nė kąsnio, bet gėrė kiek įstengė. Sugerdama prakaitą balto molio pudra ant jos kaktos ir skruostų darėsi vis sunkesnė ir atrodė, kad tuoj ją uždusins.

Šalia jos tetos, kaip ir kiti svečiai, be saiko vaišinosi alumi, saldžiu vynu ir valgiais. Vėduodamosis karklo vėduoklėmis jos nesivaržydamos plepėjo ir kvatojo. Vyrų pusėj ta pati scena, tas pats vaizdas. Niekas, tiesą sakant, nekreipė nė mažiausio dėmesio į choristes, kurių nepaliaujamų dainų žodžiai, rodos, tebuvo skirti Sarajai:

...O aš nekaltoji mergelė,
Mano aukštai iškilusi kalvelė,
Aš mergelė atverta sterble,
Kas mano lytį įdirbs,
Kas ją palaistys,
Koks vyras ten įgins savo jautį?

Staiga dainavimas liovėsi. Šokėjai sustingo. Vergai nuleido ąsočius. Ichbi Sum Usuras įsakmiu judesiu visus sustabdė. Buvo girdėti tik būgnai ir fleitų garsai. Visų akys nukrypo į pagrindinius vartus.

Saraja jo siluetą atpažino iškart, kai tik jis įžengė į kiemą.

Pati nesuvokdama net kilstelėjo, kad galėtų geriau matyti. Stoginės šešėlyje kol kas nelabai galėjo įžiūrėti. Jis lėtai artėjo paskui vyresnio amžiaus žmogų, savo tėvą, be abejo. Iš pradžių jai pasirodė, kad jis labai aukštas, jo eisena rodė pasitikėjimą savimi.

Saraja pravėrė burną, bet jos kūnas, rodės, užmiršo kvėpuoti. Širdis daužėsi į šonkaulius, rankos tirtėjo. Ji paslėpė jas togos klostėse.

Atrodė, kad pažadėtojo tėvas jautė didžiulį malonumą eiti kuo lėčiau. Visi svečiai, vyrai ir moterys, juos sveikino su ypatinga pagarba. Sarajai pasirodė, kad ji girdi pritariamą aplinkinių šurmulį. O gal jai tiesiog spengė ausyse nuo kraujo pulsavimo?

Tačiau vyrams artinantis jos lūpose šypsena vis platėjo. Dabar Saraja jį matė geriau. Lieknas, plačių pečių, stiprus sprandas, kyšantis iš togos, ir sunkūs garbanoti plaukai, surišti į šinjoną sidabrine kilpa. Vešli barzda – vyras. Jo rankų judesiai, jo eisena – vyras. Tikrai ne paauglys, ne Kidino amžiaus berniūkštis.

Saraja išgirdo neslepiamą tetų susižavėjimą, kai tėvas ir sūnus atsidūrė prie bronzos dubens su iškvėpintu vandeniu. Paeiliui neskubėdami jie apsišlakstė veidus.

Dabar ji tikrai galėjo į jį įsižiūrėti. Tiesūs antakiai, plona lenkta nosis. Barzdos užraituose ryškėjo lūpų brūkšnys. Jo akis beveik slėpė ilgos blakstienos. Raudonų ir mėlynų spalvų lininė toga leido matyti jo blauzdas, elegantiškai perrištas odinių sandalų virvelėmis, ir stiprius kulnus. Be jokios abejonės, jis atrodė taip, kaip atrodo kilmingas šumerų ir akadų šalies vyras.

Kieta ranka staiga sugriebė Sarajos alkūnę nelyginant plėšraus paukščio nagai. Ji pasisuko ir atsitrenkė į apgirtusią Ėgimėją, kuri aistringai jai ėmė šnabždėti.

– Gerai į jį įsižiūrėk ir vertai priimk. Tiesiog karalius. Aš tau sakau. Visos mes čia esančios norėtumėm su juo sugulti!

Sarajai tikrai norėjosi iš visos širdies šypsotis ir nieko daugiau nebebijoti. Ji norėjo, kad jos širdis imtų plakti vien iš nekantrumo, džiaugsmo ir malonumo. Atrodė, kad tėvas tikrai rado savajai dukrai galingiausią, gražiausią ir kilmingiausią iš jaunikių!

Ichbi Sum Usuras sveikino atvykusiuosius, Kidinas džiaugsmingai sutiko jaunikį, savo būsimą brolį. Akivaizdu, kad buvo juo sužavėtas ir visaip stengėsi jam patikti: šypsena, juoku, nusilenkimais, šaliku, kuriais apsikeitė!

O taip, Kidinas nedvejodamas tekėtų už tokio vyro.

Sekdama brolio judesius Saraja pajuto, kaip ją persmelkė abejonė.

Užsižiūrėjusi į tą, kuris taps jos dienų ir naktų viešpačiu, Saraja visai neatkreipė dėmesio į ritualinį padėklą, kurį jaunikis turėjo įteikti jaunosios šeimai. Kaip tik šiuo metu keturi vergai jį užkėlė ant pakylos. Pasigirdo šūksniai ir plojimai. Dabar svečiai jau visai laisvai reiškė savo susižavėjimą.

Didžiulis padėklas buvo padarytas iš brangaus medžio, randamo Zagarose, iškaltas oda, bronza ir sidabru.

Jo vidury buvo iškilusi jaučio auksiniais ragais, sidabro snukiu ir lazurito akimis skulptūra, padaryta iš to paties medžio. Jo papilvėj, išpuoštoj dramblio kaulu ir juodmedžiu, styrojo milžiniška bronzos lytis.

Susižavėjimo šūksniai nesiliovė. Kidinas svaidė liepsningus žvilgsnius.

Saraja sudrebėjo.

Ichbi Sum Usuras priėjo artyn. Jis kažką garsiai pasakė, Saraja nesuprato ką ir paglostė jaučio ragus.

Per svečių eiles persirito juokas. Saraja pastebėjo, kad jaunikis irgi juokiasi: pravira burna, balti dantys. Akimirksnį ji pamatė šio vyro veidą savo kambary, savo lovoj. Vyrą, kuris juokiasi virš jos plačiai atverta burna. Tarsi ruoštųsi įkąsti ar ją sudraskyti.

Tą akimirką jaunikis sugriebė jaučio lytį, kita šiurkščiai pastūmė vergus. Vienas iš jų nesuprato, kas vyksta, tada jaunikis spyrė, ir šis persivertęs per galvą nukrito nuo pakylos. Tai sukėlė visuotinį juoką. Viena ranka, vos vos susvyravęs nuo padėklo svorio, jaunikis iškėlė jį virš galvos. Moterys ėmė spiegti, vyrai atsistojo ir sukėlė didžiulę ovaciją.

Ėgimėja, kuri visą tą laiką nebuvo paleidusi Sarajos rankos, taip suspiegė ir taip stipriai sugniaužė jos riešą, kad Saraja irgi suriko, o choristės užtraukė naują giesmę:

Su tavim jis gulės,
Su tavim tavo vyras gulės,
Per tave jo sėkla ištrykš,
Su tavimi tavo derlingoj sterblėj,
Su tavimi tavo vyras...

Tik dabar visuotiniam gausme jis atsisuko ir pirmąkart į ją pasižiūrėjo.

Jis nužvelgė ją visą, paskui jo akys sustojo ties josios veidu.

Ji suprato.

Suprato, ką jis pamatė ir ką apie ją pagalvojo.

Liesa, visai negracinga mergaitė. Paauglė be krūtinės, be klubų, drebančiom rankom, atsikišusiais kaulais. Mergiūkštė juokingu veidu, priteptu balto molio pudra, kuri buvo suskilinėjusi kaip žemė po vasaros karščių. Ne, jis neišvydo moters putliais skruostais, papūstom lūpom ir ištikimu karvės žvilgsniu.

Visa tai ji įskaitė jo akyse ir atspėjo iš to, kaip jis kietai suspaudė lūpas numesdamas vestuvių padėklą vergams į rankas.

Tai, ką ji pamatė, nebuvo netgi nusivylimo, o tiesiog paniekos išraiška. Išraiška vyro, su pasišlykštėjimu galvojančio apie pastangą, kurią turės padaryti, kad vėl galėtų pažiūrėti į tą, kuri skirta jam į žmonas.

* * *

Kitą dieną beveik nuo pat ryto kieme rinkosi dar daugiau svečių. Nors tarnai išnešė visus suolelius, visas pagalvėles, kad būtų daugiau vietos, kai kuriems vis tiek teko lūkuriuoti gatvelėj priešais namus. Dainos, fleitos, būgnai vos stelbė balsų gausmą.

Vidurdienį Ichbi Sum Usuro protėvių statulos buvo užkeltos ant pakylos ir sustatytos šalia jaunikio šeimos protėvių statulų. Priešais buvo pastatytas vestuvių padėklas, nukrautas žiedlapiais, dovanojamais papuošalais ir plonais audiniais. Kai jaunųjų tėvai, įmetę kedro skiedrų ant degto molio aukurų, dainingais balsais kreipėsi į savo dievus ir mylimus protėvius, įsigalėjo tyla.

Kokios dvi dešimtys vergų užkėlė ant pakylos didžiulį bronzos baseiną, į kurį jaunos mergaitės baltomis togomis supylė ąsočius vestuvinių kedrų ir ambros tepalų, praskiestų Eufrato vandeniu.

Paskui vergai nuo sienos iki sienos išvyniojo nendrių ir karklo vytelių širmą, kuri uždengė nuo kieme susirinkusių svečių pakylą su protėviais ir bronzos baseinu.

Saraja, lydima Ėgimėjos, užlipo ant pakylos moterims skirtoje pusėje.

Ji vilkėjo vestuvinę togą su sidabro siūlų kutais, jos liemuo buvo suveržtas ryškiai raudona juosta, o pečiai nuogi. Antakiai, vokai ir paakiai nudažyti storu juodų dažų sluoksniu. Sarajos akys blizgėjo nelyginant tamsoje sugauto žvėrelio. Ambra nuteptos lūpos atrodė daug putlesnės. Tačiau tetos pastebėjo, kad jos skruostai tokie išbalę, jog galėjai pamanyti, kad Sililė ne iki galo nuvalė vakarykštę balto molio pudrą.

Priešais ją, kitoj pakylos pusėj, jos tėvas, Kidinas ir dėdės buvo apsupę jaunikį ir jo tėvą. Visi žiūrėjo į Sarają, bet pro žolių ir kedro skiedrų dūmus jų žvilgsniai atrodė migloti. Saraja iš visų jėgų vengė žiūrėti į vyrą, su kuriuo netrukus turės dalytis savo lova.

Kitoje širmos pusėje nematomoj svečių minioj pasigirdo fleitos. Švelnūs, virpantys, melodingi garsai. Muzika apglėbė Sarają, skverbėsi į jos širdį, krūtinę, ją ramino ir guodė nelyginant glamonė. Visos mintys, kurios nuo pat ryto ją stingdė, staiga pradingo. Pečių ir pilvo raumenys atsipalaidavo. Ji pasijuto rami, pasitikinti savimi ir pasirengusi padaryti tai, ką privalo.

Prie fleitų už širmos prisijungė choristės:

Kai laukdama laukinio jaučio aš išsiprausiu,
Kai ambra aš įtrinsiu savąsias lūpas...

Ichbi Sum Usuras perbėgo pakyla kirsdamas kedro skiedrų dūmų kamuolius.

Kai juodai išdažysiu savąsias akis...

Ėgimėja stumtelėjo Sarają tėvo link. Šis pasivėdėjo ją iki dūmijančių aukurų priešais protėvių statulas ir ėmė jiems dėkoti, juos sveikinti, o tuo metu choristės, kurioms pritarė svečiai, toliau giedojo vestuvių giesmę:

Kai dėl jo aš pasipuošiu,
Kai mano strėnas jo rankos apglėbs...

Ichbi Sum Usuras suėmė vestuvinio diržo galus ir jį atrišo. Patraukė už togos kraštų ir ši nuslydo nuo merginos pečių. Saraja stovėjo nuoga.

Kai pienu ir grietinėle jis įtrins man šlaunis...

Uždėjęs rankas ant klubų tėvas stumtelėjo ją į bronzos baseiną, pripildytą vestuvinių tepalų. Iš vergės rankų paėmė medinį kaušą ir juo pasėmė iškvėpinto baseino vandens. Aukštai iškėlė jį virš Sarajos ir išpylė jai ant krūtinės. Ji šiek tiek pritūpė, kai šaltas vanduo ėmė tekėti jos pilvu iki pat lyties.

Daina skambėjo vis stipriau, būgnai mušė į žodžių ritmą:

Kai ant mano lyties jis uždės savąją ranką
Ir kaip juodą valtį jis atvers manąją skiauterę...

Jo nematydama Saraja suprato jį stovint šalia, už jos. Jisai, jos vyras. Pamatė, kaip medinis kaušas iš jos tėvo rankų perėjo į jo rankas, ir jai pasirodė, kad tuoj plyš širdis.

Jis savo ruožtu pasilenkė pasemti vandens. Jo petys užkliudė Sarajos klubą. Ji pajuto be galo stiprų jo plaukų, suteptų mirtos aliejumi, kvapą. Pirštai, kurie ją tuoj palies, atsispindėjo kvapniam vandeny.

Ir tada ji staiga šoko iš baseino. Visa šlapia pastvėrė nuo žemės savo tuniką ir ėmė bėgti per pakylą moterų link.

Ėgimėja buvo vienintelė, kuri mėgino pastoti jai kelią. Saraja ją šiurkščiai atstūmė. Girdėjo, kaip kažkas nukrito, girdėjo riksmus. Ji bėgo iš kambario į kambarį. Dainos nutilo. Ji pamatė paklaikusį vienos tarnaitės veidą ir bėgo toliau, sodo link. Ji žinojo, kaip gali pabėgti: pro kanalą ir tvenkinius. Peršokdama nuo vieno prie kito ji galėjo pasiekti miesto gatves.

* * *

Ji ėjo neatsigręždama, turėdama vienintelį tikslą – kuo toliau pabėgti. Tarp ankštų mūro sienų gatvės buvo siauros ir ūksmingos, vietomis tokios siauros, kad jose galėjo prasilenkti trys keturi žmonės ar praeiti asilas su nešuliu.

Lydima nustebusių praeivių žvilgsnių ji nesulėtino žingsnio ir bėgo toliau, laviruodama tarp keliaujančių prekeivių maišų ir pintinių.

Visa uždususi pagaliau pasiekė didįjį kanalą, kuris ėjo palei karališkojo miesto Ūro sieną. Tūkstančiais atšakų jis kreipė Eufrato vandenis į šventyklas, karališkuosius rūmus, miesto galingųjų namus. Vakarų ir pietų pusėse susijungdamas su upės uostais kanalas buvo apglėbęs kilmingąjį miestą tarsi salą, saugodamas jį nuo žemutinio miesto, kuriame gyveno paprasta liaudis, teršalų.

Pasislėpusi sienos šešėlyje Saraja mėgino įžiūrėti, ar neatpažins minioje tarno ar vergo, kurį jos tėvas būtų pasiuntęs jai paskui. Nepamatė nė vieno. Mat viskas įvyko taip netikėtai, kad ji jau buvo toli, kai tėvas susigriebė dėl paieškų.

Dabar Saraja turėjo kuo greičiau pasiekti vienus iš miesto vartų. Tačiau kažkodėl staiga suabejojo. Ar dievai leis jai peržengti miesto vartus?

Saraja turbūt atrodė keistai: bet kaip užmesta toga su sidabro kutais, kreivom klostėm. Juodai išdažytos akys, pakrypusi nuo bėgimo diademos formos šukuosena! Saraja puikiai įsivaizdavo sargybinių, kurie stropiai saugojo kilmingojo miesto vartus, žvilgsnius, jie nelabai turėjo skirtis nuo ką tik sutiktų nustebusių praeivių žvilgsnių.

Akimirką ji susimąstė: o kas, jei grįžtų į tėvo namus? Sililė padėtų įsprukti į mano kambarį. Dabar ji turbūt labai nerimauja ir rauda. Sililė tikrai labai apsidžiaugtų vėl mane išvydusi. Aišku, apie vestuves daugiau negali būti jokios kalbos. Pažemintas, įžeistas jos pabėgimo kilmingasis jaunikis, kurį jai rado tėvas, jau turbūt seniai paliko namus. Namus, kuriuose dabar, be abejonės, visur aidėjo vien Ichbi Sum Usuro įniršis.

Ne, ji nebegalėjo grįžti. Ir nėr ko apie tai daugiau galvoti. Sarajos sprendimas buvo priimtas tą akimirką, kai tik ji išvydo ant pakylos tąjį vyrą, savąjį jaunikį. Daugiau niekada nepamatys Sililės, seserų, tėvo, nei Kidino – dėl jo tai ji tikrai nesigailėjo. Taip pasielgdama visų akivaizdoje ji liko be šeimos. Bet dabar buvo svarbiau kitkas – kaip nors nesusidurti su kareiviais, kurie artėjant nakčiai ragino visus grįžti namo ir iš kilmingojo miesto vaikė valkatas. Saraja vylėsi rasianti kokią nors prieglaudą nakčiai už miesto sienų. Dabar ne laikas graudintis dėl savojo likimo. Priešingai, ji turi būti tvirta ir išmėginti savo drąsą. Rytoj laukė ilga diena, kai ji galės viską blaiviau apmąstyti.

Kuo santūresniu žingsniu ji pasuko atgal ir pasislėpė rausvame mažai lankomos gatvelės šešėlyje. Bėgdama ji pamatė akligatvį, kurio pusiau nuvirtusi siena darė jį visiškai nepraeinamą. Čia ji ir pasislėpė.

Niekieno nematoma Saraja išardė savo šukuoseną, ištraukė kaulo kaištukus, ant kurių Sililė buvo užvyniojusi josios garbanas. Reikėtų išsipinti kasas, bet turėjo skubėti – tad tiesiog paleido jas ant pečių. Togos skvernu ėmė trinti lūpas, akis, taip mėgindama nuvalyti makiažą. Paskui nusirengė ir nuplėšė nuo togos vestuvinius apvadus. Suvokdama, kad šis poelgis yra lemtingas, numetė juos ant nugriuvusios sienos plytų.

Paskubomis išvertė togą, kad audinys neatrodytų toks prabangus, paskui įsisupo į jį ir užsidengė galvą. Saraja tikėjosi, kad sargybiniai palaikys ją tarnaite, galbūt kokių nors kilmingų namų, ir neat-

kreips per daug dėmesio. Su atgimusiu pasitikėjimu, net džiugiai susijaudinusi ji vėl perėjo sieną iki kanalo ir pasiekė šiaurinius vartus.

Bet labai greitai jos pasitikėjimas išgaravo.

Ūro miesto siena, pastatyta daugiau nei prieš tūkstantį metų, buvo stora kaip penkiasdešimt vyrų ir aukšta kaip jų šimtas. Šu Sino, Šulgi sūnaus, karalystėje dar tik Nipūras garsėjo tokiomis pat nuostabiomis sienomis. Jų vartai buvo išdėstyti keturiomis pagrindinėmis kryptimis. Apkalti bronza jie buvo tokie sunkūs, kad reikėjo penkiasdešimties vyrų ir dar jaučių jiems varstyti. Dabar Saraja buvo visai arti jų, galėjai matyti, kaip pirmyn atgal vaikštinėja šalmuoti sargybiniai su ietimis, dėvintys dvigubus odinius berankovius, jie budriai sekė visus, kurie išeidavo ar įeidavo pro vartus.

Bet dievai greičiausiai nusprendė jai padėti: pasirodė didžiulė triukšminga procesija, grįžtanti į žemutinį miestą iš didžiųjų Sin ir Ea šventyklų. Paskui muzikantus vyrai nešė neštuvus su protėvių statulomis ir gausybe gėlių. Juos sekė jaunos žynės, apsirengusios paprastomis mažųjų šventyklų žynių togomis, be diržų ir be plaukų papuošalų. Jos nešė smilkytuvus, kurie skleidė aitrų nendrių ir *bidurhu* dervos kvapą. Už jų ėjo didžiulė žmonių minia ir Saraja labai lengvai į ją įsimaišė. Gal tik viena jos bendraamžė mergaitė nustebusi žvilgtelėjo Sarajai atsistojus greta.

Procesija pasiekė medinį tiltą per kanalą. Sargybiniai, kaip paprastai, buvo išsirikiavę abiejose vartų pusėse. Saraja, eidama pro vartus, kurių storos sienos skleidė vėsą, sulaikė kvapą. Tos sienos buvo tokios tvirtos, jog atrodė, kad eini tuneliu. Niekas nesuriko, niekas nepavadino jos vardu.

Už vartų driekėsi sodai ir laiptų, iškaltų senojoje miesto sienoje, vingiai. Pagaliau prieš Sarajos akis atsivėrė be galo didelis žemutinis miestas. Šimtai painių gatvelių, išsiraizgiusių didžiuliame plote. Palei visą upės vingį tolumoje buvo matyti namų stogai.

Perėjusi karališkojo miesto vartus, procesija pasklido. Paaugliai paliko gretas ir ėmė peštis. Į gatveles išėję gyventojai pritarė muzikantams šokiais, dainomis ir plojimais. Kiti apsupo neštuvų nešikus. Statulų link pabiro žiedlapiai, indeliai su kvepalais ar alumi. Šūksniai,

juokas, sveikinimai gožė dainas. Saraja pasinaudojo visa šia sumaištimi ir pasuko į pirmą pasitaikiusią gatvelę.

* * *

Ėjo ji kur akys vedė, ir gana ilgai. Viskas aplink buvo nepažįstama. Namai – tarsi vienas ant kito sustatyti kubai. Vienur durys buvo medinės dvivėrės, kitur jų vietoje tįsojo pakabinti drobės gabalai, o sienos dengtos baltomis plaušaplytėmis.

Pirmyn atgal zujo žmonės. Tai buvo prastuomenė: apsivilkę tunikas ar tik persirišę juosta klubus, karkliniais sandalais ir pilkomis nuo dulkių blauzdomis. Jie šnekučiavosi, juokėsi, pykosi, nešėsi pintines ar maišus, ragino asilus ar stūmė nendrių ar arbūzų prikrautus vežimus. Kartkartėmis kokia moteris ar vyras nustebę mesdavo žvilgsnį į Sarają, bet iš tiesų ji čia niekam nerūpėjo. O pačiai Sarajai viskas atrodė keista ir neįprasta.

Per visą savo trumpą gyvenimą iš karališkojo miesto ji tebuvo išėjusi vos kokius penkis šešis kartus ir visuomet tik keliaudama į didžiąsias Erido šventyklas. Tuomet su tėvu laivu plaukdavo upe vakarų kryptimi. Į šiaurinę žemutinio miesto pusę galingieji nekeldavo kojos. Šiai miesto daliai jie jautė vien panieką ir nuo jos laikėsi kuo atokiau. Tarnaitės pasakojo, kad ten gatvėse naktimis knibžda juodaskūrių demonų, žvėrių keliais kūnais ir kraugeriškais nasrais bei nagais ir kitokių siaubūnų iš pačių pragaro gelmių.

Čia, žemutiniame mieste, vyrai ir moterys vykdė Ūro galingųjų valią, nors niekada nebuvo jų matę. Jei Ichbi Sum Usurui prireikdavo amatininkų ar pirklių, gyvenančių jo paties valdose, paslaugų, jis tai pavesdavo savo raštininkams, vyresniesiems darbininkams ar valdytojams.

Apsidairiusi Saraja iškart suprato, kad neras čia nei pagalbos, nei prieglobsčio. Kas, nepabūgdamas galingųjų pykčio, drįstų priimti merginą iš karališkojo miesto, juolab pabėgėlę? Tai iškiltų aikštėn, ir labai greitai. Žemutiniame mieste nieko nebuvo įmanoma nuslėpti. Gyvenimas čia virė tiek pat gatvėje, kiek ir namuose. Durys dažniausiai būdavo atviros, o vidinis kiemas pasiekiamas praeivių žvilgsniams. Vaikai, žąsys, šunys ir net kiaulės vaikščiojo pirmyn atgal kada tik

panorėję – jų knibždėte knibždėjo gatvės ir skersgatviai. Buvo taip šiukšlina, kad einant reikėjo žiūrėti po kojomis. Tačiau, rodės, tai niekam netrukdė. Visi įnirtingai tvarkė savo reikalus, grūdosi aplink prekystalius, kur buvo galima nusipirkti ar išmainyti maisto, virvių, medžiagos rietimų, grūdų ir net asilų. Prarūgusių vaisių ir karštyje išdėliotos mėsos bei žuvies kvapai maišėsi su asilų mėšlo ir vaikų išmatų dvoku, kurie dar nespėjo susigerti į dulkėtą žemę. Tas dvokas buvo toks dusinantis, jog Saraja turėjo užsidengti nosį skraiste, kad galėtų kvėpuoti. Nors prisidengė ji vienintelė, visi buvo taip panirę į savo reikalus, kad į ją nekreipė jokio dėmesio. Tik staiga mergina išgirdo šauksmą, nuo kurio net krūptelėjo:

– Dukra mano, dukra mano!

Atsisėdusi ant namo slenksčio jai šypsojosi senė. Nors, tiesą sakant, ta šypsena labiau panėšėjo į grimasą. Jos veidas taip išvagotas raukšlių, kad akys tarp jų buvo vos matyti. Bedantėje burnoje judėjo šlykštus rausvas liežuvis. Kreivu pirštu ji kvietė Sarają prieiti arčiau.

– Žolių, žolių, dukra mano! Tau reikia mano žolių?

Šalia jos palei sieną buvo pristatyta pintinėlių. Jos buvo pilnos lapų, įvairiaspalvių sėklų, akmenukų ir sakų kristalų. Saraja jau norėjo eiti sau, bet senosios žvilgsnis ją sulaikė.

– Tau reikia žolių ar ko kita? Prieik, dukra mano, nebijok!

Senės balsas sušvelnėjo. Galima sakyti, jis tapo net malonus. „Nejaugi man šypsosi sėkmė ir dievai?“ – pamanė Saraja. Galbūt senutė galėtų surasti jai prieglobstį nakčiai? Man nėra ko baimintis. Tuomet senoji sušuko:

– Tau ko nors reikia, dievaite? Kad ir ko reikėtų, iš Kani Alk Naa tai gali nusipirkti...

Išgirdusi žodį „dievaitė“, Saraja sustingo vietoje. Nejau moteriškė suprato, kad ji iš karališkojo miesto? O gal paprasčiausiai tyčiojasi? Dėdamasi abejinga, Saraja pasilenkė prie pintinių. Jose buvo ne vien žolių ir sėklų. Kai kuriose iš jų buvo gyvūnų griaučių, embrionų, kaukolių, sudžiovintų vidaus organų ir vienas dievas žino ko dar! Ji, *kassaptu*, sėdėjo prie raganiškos savo irštvos!

Toji, pamačiusi pasibjaurėjimo iškreiptą merginos veidą, pratrūko veriančiai juoktis.

– Nuklydai toli nuo namų, dievaite! Saugokis, kad tavęs nesuėstų nakties demonai!

Saraja atsitiesė ir iš baimės plazdančia širdimi pasileido į kojas.

Jai už nugaros liko aukštos tarsi kalnai Ūro sienos, pro kurias patekti į miestą galima tik išaušus, o dabar gaubė rausva besileidžiančios saulės šviesa. Virš jų tebuvo matyti viršutinės zikurato terasos su tamsia sodų karūna, virš kurios buvo iškilusi Didingoji salė, o jos lazuritas, atspindėdamas saulę, švytėjo tarsi žvaigždė. Visame pasaulyje nebuvo nieko gražiau.

Mąstydama apie sodą, savo naująjį kambarį ir minkštus patalus Saraja bėgo neatsigręždama. Paskui kiek sulėtino žingsnį. Naktis palengva skandino viską aplinkui kaip patvinusi jūra užkloja pakrantę.

Ji žinojo, kad jei būtų likusi ten, tėvo rūmuose, dabar būtų savojo vyro, skubančio kuo greičiau atlikti savo priedermę, glėbyje ir nieko gražaus nematytų nei savo kambaryje, nei lovoje. Sarajos akyse sužibo ašaros, o krūtinę sukaustė baimė.

* * *

„Saugokis, kad tavęs nesuėstų nakties demonai!" – metė senė. Sarajos ausyse vis skambėjo šis įspėjimas. Saulė pamažu slėpėsi už pasaulio krašto. Nors mergina buvo labai pavargusi, nesiliovė judėjusi pirmyn. Kojos buvo apsunkusios. Jos gražieji ožiuko odos sandalai nuskendo dumble ir po basomis kojomis plekšėjo vanduo. Tunikos apačia buvo šlapia, o veidą ir pečius čaižė nendrės.

Ji pasuko siaurute gatvele, kur namai vis retėjo. Pati nesuprasdama kaip, atsidūrė klampiame paupyje. Pavargusi, bet baimės vejama pirmyn, vis dar vildamasi nežinia ko, ji bėgo niekur nepasukdama. Gal ras nendrinę trobelę, laivą, medžio kamieną, urvą ar dar ką nors, kur galėtų pasislėpti? Šaltis ir naktis vis artėjo, ir jai ėmė šiurpti kūnas.

– Ai!

Staiga jos koja atsimušė į kažką kieta. Pajuto smūgį į šlaunį ir, pamaniusi, kad tai demonai, ėmė klykti iš siaubo. Saraja pargriuvo veidu į vandenį, o pirštai sulindo į dumblą. Toga plyšo jai per klubus ir, suveržusi liemenį, vos neuždusino. Ji greitai atsisuko ir atsisėdo, pasirengusi sutikti pačią baisiausią mirtį.

Tačiau tai, ką pamatė stovint blausioje šviesoje, buvo visai ne pabaisa, o vyras.

Ir galbūt net ne vyras, o vaikinas. Jo galvą juosė garbanotų plaukų aureolė, o aukštas ir liesas, bet raumeningas kūnas buvo veik nuogas – jį dengė tik per klubus perrišta šiurkštaus lino juosta. Kojos iki pat kelių buvo juodos nuo dumblo. Ant kairės rankos kabėjo kažkas panašus į cilindro formos karklo pintinę, pilną judančių gyvių. Jo veido Saraja gerai neįžiūrėjo. Tematė spindinčias, smalsiai ją tiriančias akis.

Piktai mostelėjęs ranka, jis parodė į upę ir kažką sumurmėjo kalba, kurios Saraja nesuprato. Tuomet vaikinas nutilo ir dar atidžiau ėmė ją stebėti.

Ranka perbraukusi per veidą ji nusivalė purvą. Per suplyšusią tuniką buvo matyti jos pilvas ir švelnūs lyties pūkeliai. Ji greitai suglaudė kojas, atsiklaupusi vandenyje šlapia medžiaga apsivyniojusi kiek įmanoma prisidengė ir galiausiai atsistojo.

Vaikinas buvo aukštesnis už ją visa galva. Rimtu veidu jis ramiai apžiūrinėjo merginą, o ji atrodė tikrai apgailėtinai. Įbedęs akis į jos kasas, paklausė:

– Ką čia veiki?

Šįkart kalbėjo jos kalba. Balsas nebuvo piktas, tik nustebęs ir smalsus. Atbula ranka Saraja dar kartą nusivalė veidą.

– O tu?

Jis pakėlė savo pintinę ir papurtė. Joje dvi varlės mirksėdamos pūtė kaklus. Dabar ji jau galėjo geriau įžiūrėti vaikino veidą – jis buvo siauras, su aukšta kakta ir stipriai išlenktais, virš didelės kumpos nosies beveik suaugusiais antakiais. Paskutiniuose dienos šviesos atšvaituose jo žalsvai rudos akys atrodė veik peršviečiamos, o lūpos tikrai gražios – didelės, putlios ir išlenktos tarsi paukščio sparnai. Skruostai kur ne kur buvo padengti pūku, o virš plono kaklo kyšojo smakras. Liesų pečių įdubose buvo matyti sudrėkusi oda.

– Aš tai žvejoju.

Nusišypsojęs ir metęs žvilgsnį į upę, kuri nakties šviesoje atrodė begalinė, pridūrė:

– Dabar pats metas gaudyti varles ir vėžius. Jei niekas tavęs neužgriūna su riksmais.

Dabar Saraja jau buvo tikra, kad tai *mar.Tu.* Vienas iš tų amoritų iš pasaulio krašto, kur pasislepia saulė. Tai buvo žmogus, kurio dievai nebuvo tokie galingi kaip josios, ir kuriam nebuvo leidžiama kelti kojos į karališkąjį miestą.

Nuo šalčio pašiurpusia oda Saraja visa tirtėjo. Pamažu kilo vėjas, nuo kurio šlapi jos drabužiai lipo prie kūno. Pati nesuprasdama kodėl, panoro pasakyti teisybę. Tegu šis vaikis žino, kas ji tokia. Tyliu virpančiu balsu vienu iškvėpimu išpyškino:

– Aš esu Saraja. Mano tėvas Ichbi Sum Usuras yra Ūro galingasis. Šiandien turėjau būti ištekinta už vyro. Jis – irgi Ūro galingasis. Bet jam pažvelgus į mane supratau, kad niekada negalėsiu su juo gyventi, dalytis savo guoliu ir būstu. Verčiau būčiau mirusi, nei sau ant kūno jutusi jo rankas, o tarp šlaunų – jo lytį. Ketinau pasislėpti namuose, bet tai buvo neįmanoma. Manimi besirūpinanti tarnaitė žino visas mano slaptavietes. Norėjau nušokti nuo miesto sienos ir susilaužyti kojas, tačiau nepakako drąsos. Tuomet pabėgau. Dabar mano tėvas turbūt mano, kad jo duktė mirusi...

Vaikinas klausėsi stebėdamas tai jos burną, tai kasas. Jai baigus kalbėti, kurį laiką tylėjo. Naktis nenumaldomai artėjo ir žvaigždžių šviesoje, kurių kas akimirką vis daugėjo, netrukus jie matė tik vienas kito siluetus.

Pagaliau ji išgirdo jo balsą:

– Aš esu Abromas, Teracho sūnus. Esu *mar.Tu.* Mūsų palapinės už penkių šešių *ùs* į šiaurę. Tu negali čia likti – sušalsi.

Vaikinui žengus jos link, ji išgirdo vandens teškenimą ir krūptelėjo. Jis paėmė ją už rankos ir Saraja pajuto šiltus, šiek tiek šiurkščius jo pirštus.

Tvirtai, bet kartu ir švelniai ją nusivedė. Nuo to švelnumo Sarajos kūną užplūdo karščio banga.

Šįkart ji nebegalėjo sulaikyti ašarų, o jis pridūrė:

– Reikia surasti tau sausą vietą ir užkurti ugnį. Šiuo metų laiku naktys šaltos. Tu turbūt nežinai, kur eiti. Ne kasdien Ūro galingųjų dukterys pasiklysta paupio nendrynuose. Galėčiau tave nusivesti į tėvo palapinę, tačiau jis pamanytų, kad parvedžiau jam savo išrinktą-

ją, o broliai sprogtų iš pavydo, mat aš nesu vyriausias. Tiek jau to, vis vien ką nors rasim.

* * *

Tas „kas nors“ buvo paprasčiausia smėlio kalva. Tačiau smėlis buvo šiltas, o kalva saugojo nuo vėjo.

Atrodė, Abromas mato tamsoje. Per keletą minučių jis rado sausų nendrių ir kadagių. Iš kerpių ir kadagio sausuolių, juos įgudusiai trindamas tarp delnų, užkūrė ugnį. Jau vien išvydus liepsną Sarajai pasidarė šilta.

O Abromas vis zujo kažkur tai pradingdamas, tai vėl grįždamas su pilnu glėbiu nendrių ir sausų krūmų šakų. Pririnkęs jų pakankamai, netaręs nė žodžio atsitūpė šalia.

Dabar jie galėjo vienas kitą apžiūrėti geriau. Tačiau vos tik žvilgsniai susidurdavo, sumišę jaunuoliai tuojau pat nuleisdavo akis. Šildydamiesi laužo liepsnose, virš kurių sukdamosis skraidė kibirkštys, jie gan ilgai tylėjo.

Sarajai pasirodė, kad jaunasis *mar.Tu* yra maždaug Kidino amžiaus. Jis turbūt ne toks stiprus kaip jos brolis, kuris taip mėgsta kautis, bet juk šiam jaunuoliui tenka daugiau keliauti nei kovoti. Be to, jo šukuosena visai kitokia, todėl atrodo ne toks kilmingas ir išdidus, bet jai tas patiko.

Staiga pažadinęs išvargusią ir susijaudinusią Sarają iš sąstingio atsistojęs tarė:

– Eisiu į palapines.

Saraja net pašoko. Pamatęs išsigandusį jos veidą, Abromas nusijuokė. Pačiupęs karklinę pintinę su varlėmis ją papurtė.

– Nesijaudink, aš tik paieškosiu ko nors užkąsti. Esu alkanas, o ir tu turbūt išalkusi. To, ką sužvejojau, mums nepakaks.

Pykdama ant savęs, kad parodė savo baimę, Saraja vėl atsisėdo, o jo veidu perbėgo pašaipi šypsena.

– Tikiuosi, sugebėsi į ugnį įmesti šapų?

Saraja neatsakė, tik timptelėjo pečius.

– Puiku, – tarė jis.

Vaikinas pakėlė galvą į dangų, kur jau kybojo mėnulis. Saraja pastebėjo, kad jis gana dažnai žvilgčioja į dangaus skliautą, tarsi pagal žvaigždes spręstų, ar dar toli saulė. Paskui, žengęs kelis žingsnius, jaunuolis išnyko tamsoje. Saraja tegirdėjo švelnų vėjelį melduose, upės vandens teškenimą ir kažkur tolumoje, žemutinio miesto pusėje, šunų lojimą.

Ją vėl apėmė baimė. Vaikinas galėjo tiesiog imti ir ją palikti. Ugnis parodytų kelią pas ją demonams. Sarajos akys bėgiojo tamsa, tarsi ji būtų apsupta ne nakties, o besišaipančios minios. Tačiau jos išdidumas vis dėlto laimėjo. Ji gėdijosi savęs tokios. Reikia liautis bijojus – juk bijo to, kas jai visai nepažįstama. Apskritai viskas, kas šiąnakt įvyko, jai visiškai nauja ir nepatirta – tamsa, laužas, upė ir beribis dangus virš galvos. Ir netgi šio jaunojo *mar. Tu* vardas – Abromas.

Koks keistas tas jo vardas! Abromas. Jo garsų sąskambiai jai patiko.

Atrodė, kad Abromas visai nebijo nakties. Tamsoje rado kelią kaip vidurdienį. Ir net demonų, atrodė, visai nebijojo.

Gal *mar. Tu* visi tokie?

Tiesą sakant, jis jai patiko be išlygų. Galbūt vien todėl, kad pasiklydusi ji labai išsigando ir bijojo likti viena nakties tamsoje. O gal todėl, kad jis niekuo nebuvo panašus nei į Kidiną, nei į tėvo jai išrinktąjį į vyrus.

Pagalvojus, kaip visų veidus perkreiptų siaubas išvydus Abromą, lyg niekur nieko imantį ją už rankos, Sarajos veidu perbėgo šypsena. *Mar. Tu* išdrįso paliesti galingojo dukterį! Tai šventvagystė!

Tačiau pati ji nė nemanė ištraukti rankos. Nejautė nei gėdos, nei pasišlykštėjimo. Net jo kvapas, kuris taip skyrėsi nuo Ūro galingųjų kvepalų, jai nebuvo bjaurus.

Tiesą sakant, patiko netgi tai, kad jis – barbaras *mar. Tu*!

Jai labai magėjo sužinoti, ką gi jis apie ją mano. Nors atrodė ji baisiai. Kaip ten bebūtų, iš Abromo elgesio nebuvo įmanoma suprasti jo minčių. Turbūt *mar. Tu* tokie jau yra. Pasak jos tėvo ir Sililės, jie neišprusę, tamsūs ir klastingi. Galbūt, bet šitas nė nedvejodamas ištiesė jai pagalbos ranką.

O gal Sililė su tėvu teisūs ir jis nebegrįš?

Už šią mintį pyktelėjusi ant savęs Saraja įmetė dar šakų į laužą ir visas bauginančias vizijas nusprendė vyti šalin.

* * *

Jam numetus prie jos du ilgo balto kailio avikailius ir didelį odinį maišą, Saraja pabudo.

– Truputį užtrukau, nes nenorėjau, kad matytų broliai, – paaiškino jis. – Jie būtų pamanę, kad susiruošiau miegoti po atviru dangumi norėdamas vos tik prašvitus eiti į medžioklę, ir būtų sekę iš paskos. Į medžioklę visuomet einam kartu. Esu užmušęs jau dešimtį lūšių ir tris elnius. Kada nors susiremsiu ir su liūtu.

Saraja mąstė: ar jis čia giriasi, ar nori padaryti gerą įspūdį. Bet ne. Abromas išvyniojo avikailius ir, iš maišo ištraukęs šiurkščią suknią, ištiesė jai.

– Čia tau.

Pats vietoj anksčiau ryšėtos juostos per klubus buvo apsivilkęs tuniką, per liemenį sujuostą diržu, prie kurio kabėjo odinė makštis su kyšančia durklo rankena.

Sarajai paėjėjus šiek tiek į tamsą persirengti, į ugnį įmetęs daugiau šakų ir iš maišo traukdamas maistą, jis pagarbiai atsuko jai nugarą.

Merginai vėl atsitūpus prie ugnies, vertinamai ją nužvelgė. Abromo veidu perbėgo ironiška šypsena. Šokčiojančioje liepsnos šviesoje jo rudos akys atrodė dar skaidresnės.

– Juk tokią sukną vilki pirmąkart, ar ne? – šaipėsi jis. – Ji tau visai tinka.

Saraja irgi nusišypsojo.

– Ar mano akys vis dar juodos? – paklausė ji.

Akimirką padvejojęs, Abromas pratrūko juoktis. Tai buvo pašaipus, ilgai buvęs sulaikytas juokas, nuo kurio purtėjo visas vaikino kūnas.

– Akys tai dar juodos! – atsakė atgavęs kvapą. – Taip pat skruostai ir smilkiniai. Tu tokia juoda, kad dar visai neseniai, jei nebūčiau matęs baltos tavo pilvo odos, būčiau pamanęs, kad esi visa juoda. Berods ten, toli pietuose prie jūros kranto, iš tiesų yra visai juodų moterų!

Saraja pajuto, kaip jos skruostus užlieja karšta pykčio ir gėdos banga.

– Tai juodi dažai, kuriais vestuvių dieną išdažomos nuotakos.

Piktai nustvėrusi savo togą norėjo nuplėšti skverną, bet medžiaga buvo per stipri.

– Palauk, – tarė Abromas.

Jis išsitraukė durklą. Tai buvo lenktas durklas labai tvirto medžio geležte – tokio Saraja dar nebuvo mačiusi – ir šlapią medžiagą labai

lengvai perrėžė. Kai Abromas jai ištiesė atrėžtą medžiagos skiautę, Saraja sulaikė jo ranką.

– Gal tu nori tai padaryti?

Jos balsas drebėjo labiau, nei ji norėjo. Susivaldžiusi ir pamėginusi kalbėti taip, kad žodžiai skambėtų tvirčiau, paaiškino:

– Tu juk matai tamsoje.

Sumišęs jis linktelėjo galva. Kad jaustųsi ne tokie sutrikę, ji užmerkė akis. Laužo skleidžiamoje šilumoje, atsiklaupęs priešais, Abromas švelniai nuvalė jai akis, skruostus ir kaktą. Tarsi darytų tai ne pirmą kartą.

Jam baigus, Saraja atsimerkė. Jis nusišypsojo ir atrodė, lyg į paukščio sparnus panašios jo lūpos būtų nuplasnojusios.

– Ar dabar aš tau graži? – išdrįso paklausti.

– Mūsų merginos nemoka taip gražiai šukuotis plaukų, – tepasakė jis. – Ir neturi tokios tiesios nosies.

Saraja nesuprato, ar tai komplimentas ar ne.

Tuomet, norėdami nuvyti šalin sumišimą ir numalšinti alkį, abu puolė valgyti Abromo atneštą maistą. Buvo dar šiltos ožiuko mėsos, baltos žuvies, sūrio, vaisių ir rauginto pieno odinėje gertuvėje. Maistas buvo neįprastai aštraus skonio, o ne saldus, kokį mėgo Ūro galingieji. Neparodydama nuostabos, Saraja valgė su tokiu pat malonumu, kaip ir Abromas.

* * *

Iš pradžių jie valgė tylėdami. Paskui Abromas paklausė, ką ji ketina daryti, kai prašvis. Saraja atsakė nežinanti, sakė prieglobstį galinti rasti didžiosiose Erido šventyklose, kur šeimos neturinčios merginos gali tapti maldininkėmis. Jos balsas skambėjo neįtikinamai. Ir iš tiesų ji nebuvo dėl nieko tikra. Rytojus atrodė taip toli!

Abromas dar paklausė, ar ji nebijo būti nubausta dievų, kad atstūmė jai tėvo išrinktą vyrą ir pabėgo iš namų. Ji atsakė nebijanti, tik šįkart balsas buvo toks tvirtas, kad Abromas nustebęs pažiūrėjo į Sarają ir net nustojo valgęs. Ji paaiškino:

– Ne, nes jei būtų norėję nubausti, šiąnakt vietoj tavęs jie man būtų pasiuntę demonus.

Ši mintis prajuokino Abromą.

– Tik jūs vieni, Ūro galingieji, tikite, kad naktis pilna demonų. Aš pats naktį esu matęs tik jaučių, dramblių, liūtų ar tigrų. Jie plėšrūs, bet žmogus gali juos užmušti. Arba bėgti kartu su gazelėmis!

Saraja neįsižeidė. Ugnis spragsėjo, žarijos ir švelnūs avikailiai vis labiau šildė. Abromas teisus. Juos gaubianti naktis daugiau Sarajos nebebaugino.

Staiga ji pajuto, kaip apima laimės jausmas ir ima sklisti visu jos kūnu nuo plaukų galiukų iki pat kojų pirštų ir pamažu užlieja ramybė. Sarają mušė karštis ir, nors lūpos buvo sučiauptos, giliai krūtinėje skambėjo juokas. Šokčiojo liepsnos ir laikas, rodės, stovi vietoje, o šalia, taip arti jos, kad galėtų paliesti jo petį, sėdėjo šis vaikinas, Abromas, kurio ji dar nepažinojo dienos šviesoje. Jis apsaugos ją nuo visko – Saraja tai žinojo.

Tuomet pasipylė žodžiai, klausimai ir atsakymai. Abromas papasakojo apie du savo brolius, vyresnėlį Haraną ir Nahorą. Apie savo tėvą, kuris iš molio dirbino protėvių statulas tokiems žmonėms kaip Ichbi Sum Usuras. Galvos, kurias jis padarydavo savo rankomis, rodės, tuoj ims ir prabils.

Saraja norėjo sužinoti, ar jam neapmaudu, kad gyvena palapinėje. Jis paaiškino, kad gentis, kurios vadas yra jo tėvas Terachas, vienam Ūro galingajam augina dideles gyvulių kaimenes. Todėl kas dvejus metus, atėjus laikui mokėti karališkuosius mokesčius, jie gena gyvulius į Larsą, kur Šu Sino valdininkai juos suskaičiuoja.

– Paskui grįžtame ir parsivedame tik keletą gyvulių, iš kurių išauginame naują bandą. Ateis diena, kai mano tėvas iš statulų liejimo uždirbs pakankamai pinigų ir mums nebereikės auginti gyvulių.

Abromas irgi klausinėjo Sarają. Ši papasakojo apie gyvenimą rūmuose. Apie Sililę, Kidiną, savo seseris ir pirmą kartą po gan ilgo laiko išliejo miglotus ir skausmingus atsiminimus apie savo mamą, kuri mirė gimdydama Lilu. Apimta atvirumo polėkio, Saraja papasakojo net apie raudonąjį kambarį ir keistą *barù* pranašystę, kad jai lemta būti karaliene arba verge...

Abromas mokėjo išklausyti. Jis buvo atidus ir kantrus.

Jie taip ilgai kalbėjosi, kad laužui pritrūko žabų, o mėnulis nukeliavo pusę juodo dangaus skliauto. Saraja papasakojo, jog pas juos bijoma, kad vieną naktį Mėnulio deivė išnyks visiems laikams ir kad dėl to supykę dievai atims saulę. Tuomet pasidarytų nepakeliamai šalta.

– Palapinėje būtų dar šalčiau nei namuose.

Maišydamas žarijas, Abromas papurtė galvą ir pareiškė, kad jis visu tuo netiki. Nebuvo jokios priežasties mėnuliui ir saulei imti ir pradingti.

– Kodėl tu toks tikras? – nustebo Saraja.

– Niekas neprisimena, kad tai būtų kada nors įvykę. Kodėl tai, ko nėra buvę nuo pat pasaulio pradžios, turėtų vieną dieną imti ir įvykti?

Ir pridūrė:

– Tai, kad miegu palapinėje, man netrukdo mąstyti ir stebint aplinką mokytis.

Pirmą kartą Saraja jo balse išgirdo puikybę. Tačiau tuoj pat, norėdamas sušvelninti savo pastabą, jis pridūrė nemokąs rašyti molio lentelėse ir iš jų skaityti kaip Ūro galingieji, ir kad tieji moka, dar visokių dalykų, kurių nemokąs jis.

Staiga Abromas ištiesė Sarajai ranką:

– Eime!

Jis apėjo laužą. Išsigandusi Saraja nuskubėjo paskui Abromą, nors mėnulis švietė gan ryškiai ir buvo veik neįmanoma pamesti jo iš akių.

Ant kopos keteros jis sustojo. Priešais, tarsi pakibę tarp žemę gaubiančios tamsos ir žvaigždėmis knibždančio dangaus, šimtai deglų naktyje piešė tiarą – tai buvo zikuratas. Vakarais didžiuliai jo laiptai ir plokšti stogai būdavo ryškiai apšviesti. Tačiau nieko panašaus ji dar nebuvo regėjusi – savo namų stogus ir tai niekada iš taip toli. Tik iš čia buvo matyti, koks tobulas šis vaizdas – tokį sukurti tegalėjo dievai.

– Galima persikelti per upę ir dvi ar net tris dienas keliauti stepe, bet jis vis vien bus gerai matyti, – tarė Abromas.

Atsisukęs rankomis suėmė jos veidą. Jo rankos buvo švelnios ir karštos. Pamaniusi, kad jis ketina ją pabučiuoti, Saraja suvirpėjo. Ji klausė savęs, ar leistis pabučiuojamai, ar vis dėlto pasipriešinti *mar. Tu*

įžūlumui. Abromas lėtai nukreipė jos veidą į žvaigždes, kurios nelyg staltiesė gaubė viską aplink.

– Pažvelk į dangaus šviesas. Jos dar įspūdingesnės nei zikurato. Pažiūrėk, kiek jų neįsivaizduojamai daug ir kaip jos nepaprastai toli! Ar tiki, kad kiekvienoje jų gyvena dievas?

Kaipgi ji galėjo atsakyti į šį klausimą? Tylėdama priglaudė lūpas Abromui prie rankos. Jis pašaipiai nusijuokė.

– Nejau iš tiesų manai, kad Ūro galingojo dukteriai pabėgus iš miesto, iš tėvo namų, jos niekas neieškos ir nenubaus?

Tarsi ant jos kas būtų užpylęs kibirą šalto vandens. Akimirksniu išgaravo laimės jausmas, ją apėmė pyktis ir akis užtvindė ašaros. Ji bėgte nusileido nuo kopos ir susirietė ant avikailio. Stengėsi sulaikyti besiveržiančias ašaras. Abromui atsiklaupus prie jos ir padėjus rankas ant pečių, Saraja norėjo atsisukti ir skelti jam antausį. Tačiau tik sudejavusi prisiglaudė ir, pačiupusi jo rankas, stipriai prispaudė sau prie krūtinės. Taip jie atsidūrė vienas šalia kito ir, panardinę veidus į avikailį, daugiau nė nekrustelėjo.

– Atleisk man, – sušnabždėjo Abromas jai į ausį. – Aš kalbėjau nepiktai. Nelinkiu tau nieko bloga. O jei rytoj vis dar norėsi pabėgti, aš tau padėsiu.

Saraja norėjo paklausti, kodėl jis tai padarytų, bet lūpos neištarė nė žodžio. Pakako to, kad buvo prie jo prisiglaudusi, kad jautė tokį neįprastą jo kvapą, jo kūno šilumą ir kvėpavimą sau į plaukus... Nieko daugiau ir nereikėjo.

Jie nė vienas nebejudėjo, susijaudinimas išdžiovino ašaras. Jai pasirodė, kad prie krūtų prispaustos Abromo rankos staiga ėmė degte degti. Degė ir jos krūtų speneliai. Prie sėdmenų Saraja pajuto kietėjančią Abromo lytį. Virpulys, kurį jautė pilve, nebuvo nei iš baimės, nei iš pykčio. Staiga ji prisiminė tą, kuris vos netapo jos vyru, į ranką suimantį jaučio skulptūros lytį ant vestuvinės pakylos. Tai vis dar buvo jos vestuvių diena. Jos vestuvių naktis. Ji troško ištiesti ranką ir suimti Abromo lytį. Atsisukti ir priglausti lūpas prie dailios jo burnos.

Tuomet Abromas ištraukė rankas jai iš glėbio ir pasitraukė į šalį sakydamas, kad jiems reikia numigti ir kad ryt jai prireiks daug jėgų.

Pačiupęs antrą avikailį juo užsiklojo, atsigulė ant nugaros ir jai vietoj pagalvės pasiūlė savo ranką. Kai Saraja padėjo ant jos galvą, Abromas sumurmėjo:

– Tu skaniai kvepi. Jokia kita mergina man dar taip nekvepėjo. Žinau, kad niekada nepamiršiu tavo kvapo. Ir niekada nepamiršiu tavo veido.

Tie žodžiai tarsi užgesino degantį geismą. Po akimirkos Sarają suėmė miegas. Ji užmigo ir nebeprisiminė, ar iš tiesų pabučiavo Abromą, ar tik tai susapnavo.

Kai pabudo, ant avikailių gulėjo viena. Su ietimis ir skydais rankose ją apsupę stovėjo kariai. Jų vadas atsiklaupė prie jos ir paklausė, ar ji – Ūro galingojo Ichbi Sum Usuro duktė.

Nevaisingumo žolė

Keturias dienas pyko Ichbi Sum Usuras. Visą šį laiką buvo uždrausta net ištarti Sarajos vardą. Visiems buvo uždrausta žiūrėti jai į akis, valgyti su ja prie vieno stalo, juokauti ar kartu teptis kvapniaisiais aliejais. O jai buvo uždrausta į kasas pintis plaukus, vaikščioti neapsigobus galvos, dažytis juodais dažais ir ambra bei nešioti papuošalus.

Nors visų šių draudimų Sililė turėjo griežtai laikytis, bet ji kaip buvo, taip ir liko Sarajos tarnaitė. Taip pat jai buvo liepta dieną naktį nuo merginos nenuleisti akių ir, be to, Ichbi Sum Usuras pridūrė:

– Jei ši mergina be mano leidimo dar nors kartą išeis už šių namų sienų, tu mirsi. Pakabinsiu tave žemyn galva, perpjausiu pilvą ir užleisiu skorpionais.

Saraja gebėjo įžvelgti ir gerąją šių bausmių pusę. Taip jai nereikėjo kęsti gailestingų ar piktų tetų žvilgsnių ir klausytis seserų bei tarnaičių plepalų su visokiausiom užuominom.

Vis dėlto jai nepavyko išvengti Sililės bambėjimų ir atodūsių, visa tai truko ištisą savaitę nuo pat aušros lig sutemos. O verkšlenti tarnaitė pradėdavo vos prašvitus, visagalę Inaną melsdama atleisti Sarajai.

Be to, protėvių ir visų namiškių stebima, Saraja turėjo dalyvauti septynių avinų aukojimo apeigose. Šventykloje ji tūkstančius kartų turėjo apsiplauti, dar ir dar kartą praustis ir apsivalyti.

Sililė ir Ėgimėja ją vis vargino savo klausimais – joms magėjo sužinoti, ką ji veikė pabėgusi, kokių demonų buvo sutikusi ar kokie ją buvo užpuolę tą naktį, kurią ji praleido viena ant upės kranto. Ir ar

tik ne demonai ją pastūmėjo pabėgti iš vestuvinių maudynių, kai sužadėtinis jau turėjo ją ištepti aliejais.

Tiek kartų, kiek tik buvo klausta, Saraja ramiai atsakydavo, kad nei čia, namuose, nei ant upės kranto nebuvo sutikusi jokio demono.

„Aš buvau viena. Pasiklydau."

Ji nė neužsiminė apie Abromą.

Nei Sililė, nei Ėgimėja nepatikėjo nė vienu jos žodžiu. Kad tai suprastų, Sarajai nereikėjo nė pažvelgti joms į akis – pakako veidų išraiškų ir atodūsių. Tuomet Ėgimėja nutarė patikrinti, ar jos dukterėčia vis dar nekalta. Saraja supyko, bet išliko šalta ir, atsigulusi į lovą, išžergė kojas.

Kol tetulė, niekaip negalėdama patikėti tuo, ką mato, visaip raukė savo raukšlėtą veidą, Saraja prisiminė, kaip stipriai geidė Abromo tą ant upės kranto drauge praleistą naktį. Prisiminė, kaip žvilgsniu jis glamonėjo jos krūtis ir kaip ji jautė jo sustandėjusią lytį sau prie strėnų. Tokią žeminančią akimirką šios mintys buvo tarsi nuoskaudą malšinantis balzamas. Giliai širdyje ji dėkojo Abromui, kad jis taip išmintingai pasielgė susitvardęs ir neatėmęs jai skaistybės.

Jau po visko tokiu pat lediniu balsu, kokiu kalbėdavo jos tėvas, savo žvilgsniu privertusi abi moteris nudelbti akis, Saraja pareiškė:

– Nuo šiol nebeatsakinėsiu į jūsų klausimus. Šiuose namuose niekam nevalia nė ištarti Sarajos vardo. Ir ji neprivalo aušinti burnos vien tam, kad būtų patenkintas jūsų kvailumas.

Tačiau Sililė bei Ėgimėja ir toliau abejojo. Dėl visa pikta prie Sarajos miegamojo durų, prie medinių jos lovos rėmų ir net jai pačiai ant kaklo prikabinėjo daugybę amuletų.

O dienos vis skriejo.

Sililė galiausiai liovėsi verkšlenusi. Visi išmoko gyventi su Saraja taip, tarsi jos čia nė nebūtų. Net juokaudami dėjosi nepastebį jos šypsenos.

Pati Saraja gana lengvai prisitaikė prie tokio gyvenimo, suteikiančio jai galimybę vienai ramiai sau mąstyti. O mintys nepaliaujamai sukosi apie Abromą. Tarsi jos svajonės staiga būtų tapusios tikrove, ji išgirsdavo jo balsą ir net pajusdavo jo kvapą, vyro be miesto kvapą. Vakarais prieš užmigdama dažnai pagaudavo save tyliai dai-

nuojant jam, Abromui, dainuojant žodžius, kurių ji niekada neištars tam, kuris netrukus taps jos vyru:

Priglausk savo rankas prie manęs, laukinis jauti,
Priglausk rankas prie manęs apsiplovusios,
Prie manęs, išsitepusios mira ir kedro aliejumi,
Priglausk rankas man prie lyties, galingosios bandos ganytojau,
Priglausk prie manęs savo lūpas, o ištikimasis ganytojau,
Te lemtis tau būna palanki,
Te likimas tavo būna didingas,
Priglausk rankas prie manęs,
Aš paglostysiu tau strėnas,
Aš priimsiu į save tavo juodąjį laivą...

Tačiau per keletą paskutinių savaičių ji taip subrendo, kad šios palaimingos fantazijos jos nebeužliūliuodavo. Kasdien ji vis geriau suprato, kad susitikimas su jaunuoju *mar.Tu,* nors ir buvo nuostabus, niekada nebepasikartos. Tačiau keletas klausimų jai vis nedavė ramybės. Kodėl Abromo nebuvo šalia, kai ją pažadino kariai? Ar jis vis dėlto atsisveikino kažkaip parodydamas, kad niekada nepamirš jos veido, tik ji to nesuprato? Ar jis dar prisimena ją? O gal jis mano, kad vis dėlto geriausia būtų pamiršti šią karališkojo miesto dukterį, kurios niekada neturėjo sutikti? Jis negalėjo puoselėti dėl jos jokių vilčių, nes, kiek tik siekia Ūro gyventojų atmintis, joks amonitų barbaras nėra palietęs galingojo dukters, nebent atimdamas jai garbę.

Kartais, pabėgusi nuo budrios Sililės akies, sutemus ji nueidavo į sodo gilumą ir ilgai žiūrėdavo į zikuratą apšviečiančius deglus. Galbūt išsitiesęs melduose ant upės kranto ir šalia pasidėjęs varlių ir vėžių pilną pintinę Abromas dabar irgi žiūri į Dangaus laiptų ugnies diademą? Kas žino, gal šiuo metu jis mąsto apie ją?

Kartą grįžusiai iš vieno tokio naktinio pasivaikščiojimo, kai Ūras skendėjo melancholišką lietingą metų laiką pranašaujančioje ūkanoje, Sililė pagaliau prisipažino Sarajai, kas jai vis nedavė ramybės:

– Tu prisiekinėji, kad naktį, kurią praleidai viena ant upės kranto, su tavimi nebuvo jokio demono. Tačiau tave radę sargybiniai teigia, kad miegojai ant naujų avikailių ir kad šalia tavęs buvo užgesęs

didžiulis laužas. Buvo ir maisto likučių. Jau nekalbant apie tai, ką visi matėme savo akimis: tu grįžai apsivilkusi suknią, o pabėgai vilkėdama dailią tuniką. Suknia buvo tokio grubaus darbo, kad, esu įsitikinusi, išausta ji buvo tikrai ne Ūre. Net šių namų vergė tokios nenorėtų!

Tiesą sakant, Sililė ne taip jau daug jos klausinėjo, bet labai kankinosi nežinodama teisybės. Jos besiklausydama Saraja suvokė, kad ir ji pati kentėjo slėpdama tiesą. Tuomet taip tyliai, kad norėjusi išgirsti Sililė turėjo ją apkabinti ir prikišti ausį prie pat burnos, Saraja viską išklojo. Papasakojo apie Abromą, koks jis dailus ir mandagus, apibūdino jo kvapą ir tamsią švelnią odą. Papasakojo ir tai, kad jis pažadėjo niekada nepamiršti josios veido.

Nutilusi prie veido pajuto ašarų suvilgytą Sililės skruostą. Galiausiai tarnaitė atsitraukė į šalį ir, purtydama galvą, šnabždėjo:

– *Mar. Tu! Mar. Tu! Mar. Tu!*

Kurį laiką abi tylėjo, paskui Sililė prispaudė Sarają prie putlios savo krūtinės taip stipriai, lyg norėtų joje paskandinti.

– Pamiršk jį. Pamiršk, arba jis užtrauks tau tokią nelaimę, kokios net įsivaizduot neįsivaizduoji! Pamiršk jį, lyg jis būtų demonas, Saraja!

Staiga abi vienu metu susivokė, kad Sililė padarė klaidą – ištarė jos vardą. Dar šlapiais nuo ašarų skruostais jos ėmė juoktis. Sililė susijaudinusi pakartojo:

– Mano Saraja! Tavo tėvas pažadėjo užleisti mane skorpionais, jei jam nepaklusiu. Bet aš taip tave myliu. Tau manęs reikia, kad padėčiau pamiršti tą *mar. Tu*. Pažadėk, kad apie tai daugiau niekada nekalbėsim.

* * *

Vieną rytą, kai švintančiame danguje dar buvo matyti pilna ir apvali Mėnulio deivė, Sarajai tarp šlaunų vėl pasirodė kraujas. Ji dar kartą nuėjo į raudonąjį kambarį. Ten rado Ėgimėją, prižiūrinčią, kad visos tetulės ir tarnaitės besąlygiškai vykdytų Ichbi Sum Usuro valią. Septynias dienas buvo stengiamasi kartu su ja neatsidurti apsiplovimų vonioje, išlaikyti didesnį nei paprastai atstumą tuomet, kai ji padėdavo audžiant, ir kreiptis į ją tik netiesiogiai.

Be to, kad Saraja gerai suvoktų, kokia bausmė laukia nepaklusnių moterų, viena per kitą pasakojo liūdnas istorijas tų, kurios nepakluso dievams, tėvams ar savo vyrams. Pasakojo apie moteris, kurios neatliko žmonos pareigų, mat, nenorėdamos pastoti, vartojo nevaisingumo žoles, ir apie moteris, kurios, kitaip nei pirmosios, pagimdė kūdikį įsileidusios sau tarp šlaunų vyrą, kuris neturėjo teisės jų net paliesti, dažnai kitatautį ar kartais net demoną. Tiesą sakant, tų moterų troškimai buvo patys beprotiškiausi, tarsi tvilkinantis vėjas iš pačių pragaro gelmių.

– Taip, – piktai kalbėjo Ėgimėja, – jei moterys neatsargios, tai jų didžiausias priešas yra jos pačios. Pats pavojingiausias laikas yra jaunystė, nes tuomet nemokame atskirti, kurios svajonės yra geros, o kurios blogos, nuo jų mums stipriau ima plakti širdis ir sudrėksta tarpkojis. Per jas mes pakliūvame į Ereškigalio požemius lygiai kaip ir prievartaujantis bei žudantis elamitų karys. Ea yra didis, kad sukūrė mūsų tėvus ir vyrus, kurie mus saugotų nuo silpnybių.

Saraja viso to klausėsi tylėdama, lyg niekur nieko.

Ėgimėja ir visos kitos nežinojo, kad tą naktį, kai tirštoje raudonojo kambario tamsoje jos miegojo, Saraja kartu su jomis nesapnavo. Jos minčių iššaukti tamsoje klaidžiojantys vaizdinai nebuvo iliuzijų klasta, o atvirkščiai – tikrų įvykių atsiminimai: ji prisiminė Abromo lūpas, kurių taip ir neišdrįso pabučiuoti.

Mąstė apie bučinį, kurio nebuvo. Jie abu išliko nesutepti. Ir net jei tėvui atrodė, kad jis turi rimtą priežastį pykti, Saraja nepadarė nieko, kas būtų užrūstinę dievus. Jiems nebuvo dėl ko ant jos pykti. Ji tą jautė.

Atnašaudama aukas Pasaulio pribuvėjai Nintu, ji tą jautė visa širdimi.

Tą jautė ir melsdamasi visagalei Inanai.

Kartais jai atrodydavo, kad dievai gali skirti visai kitokią bausmę, negu įsivaizdavo namų moterys. Kad ir tokią, pavyzdžiui, kokia buvo skirta jai – kasdien Sarają kankino vis didesnis skausmas ir vis labiau trūko to taip ir nepažinto *mar.Tu* Abromo lūpų švelnumo. Argi šis malonus ir beveik raminantis skausmas, kurį reikėjo giliai slėpti, nebuvo bausmė?

Kai Saraja išėjo iš raudonojo kambario ir melancholiškai nusiteikusi klaidžiojo po namus ir sodą, matydami ją tokią tylią ir su viskuo nuolankiai sutinkančią, visi pamanė, kad Ichbi Sum Usuro duktė jau atgailauja.

O savaitės bėgo. Į raudonąjį kambarį Saraja buvo nuėjusi dar du kartus. Ėgimėja jau neatrodė tokia neprieinama, o jaunosios tetos vis dar nežiūrėjo jai į akis, tačiau jau nė kiek nedvejodamos su ja plepėjo kaip kadaise ir net gyrė merginos darbą – taip vikriai Saraja buvo išmokusi karšti ir verpti vilną.

Sililė stebėjo šį pokytį neslėpdama džiaugsmo. Be to, Saraja jos iš tiesų klausė: nuo išpažinties vakaro apie *mar.Tu* nebuvo net užsiminta. Praėjus nemažai laiko, kuomet nepaliaujamai pliaupiant žiemos lietui visi sėdėjo užsidarę savo kambariuose, ji staiga pareiškė:

– Tavo tėvas patenkintas tavimi. Jis tave jau seniai stebi. Iš veido matau, kad nebepyksta. Neabejoju, kad labai greitai tau atleis.

Saraja vos pastebimai linktelėjo galva norėdama parodyti, kad viską girdėjo. Jau gerokai vėliau ji abejingai paklausė:

– Kaip manai, ar tėvas ketina man rasti kitą vyrą?

Šios lietingos dienos prieblandoje Sililės šypsena nušvito plačiau nei vaivorykštė:

– Šiuose namuose visi tau linki tik gera!

* * *

Šįkart ji pasiruošė daug geriau. Apsivilko togą, kokios buvo vilkimos einant į didžiąsias šventyklas, pasiėmė pintinę aukoms su gėlėmis ir plaukus susišukavo taip, kad atrodytų kaip tarnaitė. Atsitiktinumui nepaliko nieko. Ant kaklo net pasikabino medžiaginį maišelį su trimis variniais ir auksiniais šekeliais tam atvejui, jei tektų sumokėti sargybai, kad praleistų. Jautėsi viskam pasiryžusi, stipri ir drąsi kaip karys, stovintis priešais ištisą priešų kariuomenės iečių sieną.

Iš savo kambario išsmuko prieš auštant, kai Sililė, kietai suspaudusi kumščius, dar miegojo. Kiek palūkuriavusi sode netoli tvenkinių, pro juos praėjo vos išaušus, kai aplinkui jau viskas buvo matyti. Neklysdama patraukė miesto sienos link. Gatvės buvo beveik tuščios. Lietus liovėsi, bet miestas dar kvepėjo drėgnomis dulkėmis, o sienų plytos

buvo tamsesnės nei paprastai. Sargyba buvo ką tik atvėrusi karališkojo miesto vartus ir pro juos riedėjo pirmieji vežimai, gabenę maistą.

Artėjančią Sarają kariai dar iš tolo sekė akimis. Greitai ji suprato, kad buvo palaikyta tuo, kuo ir apsimetinėjo, – žemutinio miesto padorių namų tarnaite, grįžtančia iš šventyklų, kur praleido naktį ir iš kur nešėsi šventų gėlių. Nuo bemiegės nakties dar apsiblaususiomis akimis, tokį ankstyvą rytą pamatę gražią merginą, jie labai nudžiugo ir į jos šypseną atsakė draugiškai pasisveikindami.

Pagaliau nusigavusi į žemutinį miestą Saraja paspartino žingsnį. Vieną ar du kartus truputėlį nuklydo. Bet greitai vėl surasdavo kryptį upės link.

Staiga lyg atpažino meldų lagūną, tą vietą, kur sutiko Abromą. Tie patys vargani pusiau apgriuvę namai ir smėlingi žemės sklypai, vieni palikti pūdymui, o kiti apsodinti melionais ir kvapniosiomis žolėmis. Tačiau, kol išvydo *mar.Tu* palapines, paupiu dar teko nueiti ne vieną *ùs*. Jos buvo tik šiek tiek aukštesnės už meldus, kad vėjas galėtų lengvai praslysti lenktais jų stogais. Palapinių buvo šimtai. Apvalios, aptrauktos storomis rudomis ar smėlio spalvos drobėmis. Vienos buvo erdvios kaip tikri namai, kitos sustatytos eilėmis, o tarp jų nendriniuose aptvaruose suvaryti naminiai gyvuliai.

Pamačiusi šią didelę stovyklą, kur zujo daugybė ilgomis suknelėmis apsivilkusių moterų ir pusnuogių vaikų, spurdančia širdimi Saraja nedrįso toliau žengti. Jei dievai nepritaria tam, ką ji ketina daryti, tai dabar ją turėtų užgriūti jų pyktis.

Ji nužingsniavo smėlėtu keliu, kuris vedė į stovyklą. Vos jai priėjus pirmąsias palapines, moterys nustojo dirbusios, o vaikai žaidę. Sumišusi ir išraudusi Saraja akimis ieškojo nors vienos šypsenos, bet taip ir nesurado. Moterys susibūrė vidury kelio, o vaikai nubėgo jos pasitikti. Iš smalsumo žibančiomis akimis, apstoję ratu tyrinėjo jos plaukus, diržą ir pintinę, iš kurios Saraja taip ir neišėmė gėlių. Ar karališkojo miesto gyventoją jie matė pirmą kartą?

Sukaupusi visą drąsą, kuo ramiausiu balsu Saraja pagarbiai pasisveikino, visagalį Ea paprašė visus ir visas saugoti nuo blogio ir paklausė, kur yra Teracho, kuris gamino dievų ir protėvių statulas, genties palapinės.

Atrodė, moterys jos nesuprato. Saraja pamanė, kad turbūt neteisingai bus ištarusi Abromo tėvo vardą. Ji pakartojo: „Terachas, Terachas...“, stengdamasi garsus tarti taip, kad skambėtų panašiai kaip jų grubia kalba. Tuomet seniausia iš moterų pasakė keletą žodžių *mar.Tu* kalba. Kitos dvi jai atsakė papurtydamos galvas. Senolė blyškiai pilkomis akimis nustebusiu, bet geranorišku žvilgsniu dar kurį laiką apžiūrinėjo Sarają, o tada pasakė:

– Teracho čia nebėra. Jis iškeliavo su visais saviškiais.

Saraja taip nustebo, kad veik išrėkė:

– Iškeliavo?

Senoji *mar.Tu* paaiškino:

– Dar prieš dvi dienas. Dabar žiema – laikas ginti galingųjų gyvulius ir atiduoti juos mokesčiams.

* * *

Saraja beveik viską buvo numačiusi, tačiau nė neįsivaizdavo, kad Abromas su saviškiais bus iškeliavęs.

Mąstė apie tai, kaip ją pamatęs Abromas galbūt supyks. O gal, jai išdygus priešais, nusišypsos – kokia tat būtų laimė!

Net apgalvojo žodžius, kuriuos ketino jam sakyti: „Atėjau pas tave, kad man prie lūpų priglaustum savąsias. Mano tėvas suras naują jaunikį. Šįkart nebegalėsiu jo atstumti. Jei tėvas paisytų mano norų, į vyrus pasirinkčiau tave. Tačiau žinau, kad niekada joks karališkojo miesto galingasis nėra atidavęs dukters *mar.Tu.* Bet jau tris dienas negaliu liautis galvojusi apie tave. Galvoju apie tavo lūpas ir bučinį, kurio laukiau tą naktį, kai mane globojai. Daug mąsčiau. Savo tėvo šventykloje meldžiausi švenčiausiajai Inanai, atnašavau aukas Nintu ir mūsų protėviams. Laukiau, kad jie prabiltų ir pasakytų, ar mane užvaldžiusios mintys yra blogos. Tačiau jie tylėjo. Net nesupyko, kad išėjau iš miesto. Dabar štai stoviu priešais tave, nes žinau, kad tavo bučinys mane apvalys nuo visko, lygiai kaip apvalo ledinis raudonojo kambario vanduo, aliejų vonios ar paaukota avis. Duok man tą bučinį, Abromai, ir į tėvo namus grįšiu, kad tapčiau žmona to, kuriam jis mane nuspręs atiduoti. Nesipriešinsiu. Kai man išrinktasis ateis į lovą, ant lūpų jausiu tavo bučinį, kuris mane saugos.“

Ji manė, kad jis galbūt nusijuoks. O gal supyks. Pagalvojo ir apie tai, kad jis galbūt panorės daugiau nei bučinio. Buvo pasirengusi ir tam. Niekas, ką jis bedarytų, jos nesuteps. Tai, ką iš jos paims Abromas ir ko negaus jos būsimasis vyras, Sarajos nesumenkins.

Bet jis gali ir pasakyti: „Ne! Nenoriu, kad išeitum. Nenoriu, kad koks nors prašalaitis atsigultų į tavo lovą. Eime, pristatysiu tave savo broliams ir tėvui. Būsi mano išrinktoji. Mes išvyksim toli nuo Ūro."

Tam irgi buvo pasirengusi.

Ji tiek visko prisisvajojo!

Tačiau nepamanė, kad ant upės kranto jo gali tiesiog neberasti. Kad Abromas gali būti nepasiekiamai toli nuo jos.

Ką gi dabar daryti? Ji leidosi bėgti kuo toliau nuo *mar. Tu* palapinių netekdama kvapo, kad tik nepravirktų.

Paklaikusi iš siaubo, iš krūtinės šokančia širdimi Sililė jos jau tikriausiai ieškojo po visus namus ir niekam nesakė, kad pabudusi Sarajos lovą rado tuščią. Ji pernelyg bijojo Ichbi Sum Usuro pykčio ir turbūt meldė dievus, kad šie sugrąžintų Sarają.

Ji būtų galėjusi išpildyti Sililės valią. Ir tėvo taip pat. Galėjo grįžti ir pasakyti: „Norėdama apsivalyti, buvau nuėjusi pasimelsti į didžiąją šventyklą." Sililė laiminga, kad viskas taip baigėsi, ja patikėtų. Visi apsidžiaugtų, kad Saraja pagaliau atėjo į protą.

Kitą kartą jai išėjus iš raudonojo kambario, tėvas praneštų šiaip ne taip radęs kitą vyrą iš karališkojo miesto, kuris sutikęs ją paimti į žmonas. Tai vienas iš galingųjų, ne toks turtingas ir dailus kaip tas, kurį ji taip pažemino, betgi tik ji pati dėl to kalta!

Sarajai tuomet tektų nuleista galva įeiti į šventyklą ir išklausyti žynį. Į iškilmes tėvas nieko daugiau nepakviestų. Nebūtų nei giesmių, nei šokių, nei puotos. Tik jos vyras nekantraudamas ateitų tiesiai pas ją į lovą.

Jis ją liestų, o Abromo bučinys jos nesaugotų. Per visą jos vedybinį gyvenimą nebūtų šalia nei Abromo lūpų prisilietimo, nei jo balso, nei glamonių.

Būtent tuomet ji išgirdo žodžius. Žodžius, kurie nebuvo ištarti žmogaus lūpų, o tokius, kuriuos ištarti gali tik dievai arba demonai:

„Tau ko nors reikia, dievaite? Kad ir ko reikėtų, iš Kani Alk Naa tai gali nusipirkti!“

Saraja liovėsi bėgusi. Krūtinė degte degė, o akis graužė ašaros.

„Tau ko nors reikia, dievaite?“

Senoji ragana! *Kassaptu*, kuri kreipėsi į ją tą dieną, kai ji sutiko Abromą! Tai jos balsas skambėjo Sarajos ausyse. Ir tarsi aidui atnešus mergina prisiminė raudonajame kambaryje jos tetų pasakotas istorijas: „Viena išgėrė nevaisingumo žolės. Tris mėnesius nekraujavo. Jos vyras nebenorėjo moters nei matyti, nei girdėti tariant jos vardą. Ir ne tik jis, o ir joks kitas vyras. Ir kas gi norėtų moters, kuri nekraujuoja?“

Saraja po truputį atgavo kvapą. Veidu perbėgo pilkesnis už apniukusį dangų šypsnys. Dievai jos neapleido. Jie neleis jos ištekinti už nemylimo vyro, su kuriuo ji būtų tik besielis kūnas.

* * *

– Nevaisingumo žolės? – burbtelėjo *kassaptu*. – Tu tikra, kad tau reikia būtent jos?

Saraja tik linktelėjo galva. Širdis taip stipriai plakė, kad, rodės, tuoj ims ir iššoks iš krūtinės. Rasti raganos irštvą buvo daug paprasčiau, nei ryžtis ten įžengti. Atrodė, tarsi žemutiniame mieste kiekvienas pažinotų Kani Alk Naa. Kol galiausiai rado drąsos peržengti vienintelio kambario, kuris jai atstojo visus namus, slenkstį, Saraja dešimtį kartų nuėjo gatve pirmyn ir atgal.

– Tu per jauna ieškoti nevaisingumo žolės, – toliau kalbėjo Kani Alk Naa. – Tai pavojinga tokiai jaunai.

Saraja vos susilaikė neatkirtusi. Sunertus pirštus ji dar stipriau suspaudė, kad ragana nematytų, kaip stipriai drebėjo jos rankos.

– Ar tu bent ištekėjusi?

Saraja ir vėl neatsakė. Jos žvilgsnį prikaustė kelios dešimtys pintinių, kurių buvo priversti pilni kampai, iš čia sklido dulkių ir supuvusių vaisių kvapas. Jos dėmesį atitraukė gargaliuojantis kvaksėjimas – senoji juokėsi. Bedantėje burnoje mažas rausvas liežuvis judėjo tarsi gyvatės uodega.

– Bijai? Bijai, kad Kani Alk Naa tavęs neužkeiktų, galingojo dukterie?

Netarusi nė žodžio, Saraja nuo kaklo nusiėmė kapšelį ir priešais raganą išpylė jo turinį.

– Trys šekeliai, – suskaičiavo senė.

Ji godžiai susirinko varines ir sidabrines monetas. Daugiau nebesijuokė.

– Man visai nesvarbu, ar tu ištekėjusi, ar ne. Bet turiu žinoti, ar tai jau įvyko.

Nežinodama, ar gerai suprato klausimą, Saraja dvejojo. Senoji atsiduso ir irzliai tarė:

– Ar jautis jau buvo tau tarp šlaunų? Ar vyras tave jau lietė? Jei ne, teks dar kartą ateiti, kai tau tarp šlaunų jau bus gulėjęs vyras.

– Aš jau paliesta, – kimiu balsu sumelavo Saraja.

Tarp raukšlių vos įžiūrimomis mažomis akutėmis *kassaptu* metė įdėmų žvilgsnį. Saraja išsigando, kad ji supras tiesą, bet Kani Alk Naa tik paklausė:

– Na gerai. Kiek laiko vyro sėkla jau tavyje?

– Jau... jau beveik mėnuo.

– Hm. Reikėjo ateiti anksčiau, – subambėjo senoji ir klestelėjo liguistu kūnu.

Minutėlę pasinaršė savo pintinėse ir ištiesė Sarajai penkis maišelius į išdžiovintų meldų lapus suvyniotos žolės.

– Imk savo nevaisingumo žolę.

– Keliems tai kartams? – nedrįsdama pakelti akių paklausė Saraja.

– Kiek kartų nekraujuosi? Tai priklauso nuo moters. Du mėnesius, o galbūt ir tris, mat tu jauna. Bus matyti. Pamerk maišelius į ąsotį su verdančiu vandeniu neatplėšusi jų, ir pusdienį tegul sau mirksta. Paskui maišelius ištrauk ir antpilą išgerk per tris kartus, tarp aušros ir saulės laidos. Išaušus išgersi pirmą kartą, o vakare paskutinį. Daryk, kaip sakau, galingojo dukterie, ir viskas bus gerai.

* * *

Viskas taip ir buvo, kaip Saraja manė. Sililę rado užsidariusią savo kambaryje – ji raudojo, tai piktai, tai švelniai priekaištavo, bet kartu jautė didžiulį palengvėjimą. Tačiau kad ir kaip buvo išsigandusi, niekam neprasitarė, tylėjo kaip žemė. Namuose niekas nežinojo, kad Saraja nuo pat ryto buvo dingusi.

– Pamelavau, kad tu sergi, kenti didelius pilvo skausmus ir aš daviau tau žolių, kad miegotum. Be to, kad žolės tinkamai veiktų, tavęs negalima trukdyti. Teatleidžia man visi dangaus galingieji – meluoju nuo pat ryto!

– Betgi ne. Tavo žolės man labai padeda! Ryt jie mane pamatys vėl ant kojų ir sakys, kad Sililė – pati sumaniausia žolių žinovė visame mieste!

Šitaip Sarajai ją pagyrus ir pažadėjus rytojaus dieną visiems pasirodyti, ašarotu Sililės veidu perbėgo šypsena. Tačiau ji nesiliovė priekaištavusi:

– Per tave aš mirsiu, dukra mano! Per tave mirsiu nuo tavo tėvo rankos. Savo pyktį jis išlies ant manęs skorpionais! Arba dievai man širdį išraus už šitą melą!

– Juk tai visai menkutis melas, – su kartėliu nusišaipė Saraja. – Beveik tiesa.

– Prašyčiau nepiktžodžiauti! Daugiau gyvenime taip nedaryk.

Ir taip tyliai, kad vos buvo galima suprasti, ką sako, ji galiausiai paklausė to, kas taip nedavė ramybės:

– Tu juk buvai su juo? Su *mar.Tu*, ar ne?

Nežinodama, ar sakyti tiesą, Saraja dvejojo. Bet, prisiminusi *kassaptu* duotus maišelius, kuriuos jautė po tunikos juosta, vėl sumelavo. Po visų šių įvykių nebeturėjo reikšmės, vienu melu daugiau ar mažiau.

– Ne, buvau didžiojoje Inanos šventykloje. Norėjau visagalei paaukoti ir paprašyti pagalbos, kad mano tėvas priimtų teisingą sprendimą ir išrinktų man tinkamą vyrą.

– Didžiojoje šventykloje? Tai tu buvai ten?

– Turiu pasiruošti. Nebenoriu jausti baimės.

– Ir nieko man nesakei? Išėjai manęs neįspėjusi, nors puikiai žinojai, kad tėvas tau uždraudė kelti koją iš namų.

– Panorau tai padaryti, kai tu dar miegojai. Visi miegojo, ir tėvas taip pat. O eiti pas šventąją Inaną norėjau viena.

Sililė papurtė galvą ir subambėjo:

– Per tave aš mirsiu, dukra mano! Per tave mirsiu!

Saraja šiaip ne taip dar rado jėgų nusišypsoti, rankomis apsivijo Sililės kaklą, skruostu prisiglaudė prie josios skruosto ir taip stipriai prisispaudė, kad toji galiausiai giliai atsiduso ir liovėsi klausinėjusi.

– Svarbiausia, kad tu čia, o mirti šiaip ar taip vieną dieną reikės.

Vis dėlto nuo Sarajos ji nebenuleido akių. Naktį vis prabusdavo patikrinti, ar Ichbi Sum Usuro duktė nepradingo. Ji taip akylai ją prižiūrėjo, kad nevaisingumo žolę Saraja paruošti galėjo tik kai vėl reikėjo eiti į raudonąjį kambarį. Be to, negalėjo visko padaryti būtent taip, kaip buvo nurodžiusi Kani Alk Naa.

Iš virtuvės nugvelbusi ąsotį karšto vandens, sumerkė visus penkis žolės maišelius ir viską paslėpė sode. Tačiau griežta Sililės priežiūra sutrukdė laiku išgerti antpilo. Tik rytojaus dieną pavyko pasprukti nuo akylo tarnaitės žvilgsnio. Išsmukusi į sodą, iš ąsočio ištraukė išmirkusius žolės maišelius. Tie jau buvo pabalę ir susitraukę. Ar reikėjo juos taip ilgai mirkyti? Saraja tuo abejojo. Svarbiausia, kad jų niekas nerastų, kol bus galima sunaikinti!

Prisiminusi visus tuos šlykščius kvapus, kuriais dvokė raganos irštva, Saraja niekaip nesiryžo paragauti to gėralo. Galiausiai paragavusi labai nustebo, mat antpilas buvo švelnaus skonio ir toks saldus, tarsi būtų su medumi. Nors gėrimas turėjo gaivų rūgštoką prieskonį, bet tikrai nebuvo neskanus, jį net būtų buvę galima gerti vien dėl malonumo. Bijodama, kad gali nebepavykti dar kartą pasprukti, ilgai nedvejodama Saraja nusprendė išgerti visą ąsotį.

Sugrįžusi į moterų kiemą, pirmą kartą po gana ilgo laiko pasijuto rami. Pagaliau tai padaryta. Nevaisingumo žolė pagaliau jos pilve. Kraujas tarp šlaunų nebetekės.

Ji spėliojo, kaip viskas bus. Du, tris ar penkis mėnesius ant jos patalų nematydami kraujo, Sililė, jos tetos ir tėvas manys, kad ji susirgo. Juk niekam nė į galvą neateis, kad ji išdrįso nueiti į *kassaptu* urvą. Jiems tektų paaukoti daugybę aukų Nintu, o ji vis tiek du ar tris mėnesius nekraujuotų.

Kraujo nebūtų gana ilgai ir jai išrinktam vyrui tėvas turėtų atsakyti.

Jo nebūtų galbūt net taip ilgai, kad tektų atsakyti visiems, norintiems ją vesti.

Per tą laiką grįžtų *mar. Tu* Abromas.

Šįvakar Sililė trumpam išėjo, o Saraja, pasinaudodama proga, po savo guoliu skubiai paslėpė penkis nevaisingumo žolės maišelius. Tuo-

met įsitaisė priešais raudoną deivės Nintu figūrą, esančią lovos kojūgalyje. Ištiesė rankas delnais į viršų ir pakėlė veidą į dangų. Net nekrutindama lūpų, kad niekas neišgirstų jos maldos, paprašė Nintu globos:

O Nintu, kūdikio atėjimo į pasaulį globėja, tu, kuri iš paties
Visagalio Enki rankų gavai šventąją
Gimdymo lentelę, tu, kuri turi žirkles virkštelei nukirpti,
Pažvelk į savo dukterį Sarają, būk jai kantri,
Pažiūrėk, kokia aš silpna,
Pažvelk į mano kraujuojančią širdį:
Ji šalta, nes nemyliu vyro, kurio pati nesirinkau.
Nevaisingumo žolė yra tarsi debesis danguje,
Kuris saulės šviesą užstoja tik trumpam.
O Nintu, atleisk Sarajai, Ichbi Sum Usuro dukrai.

* * *

Jau visai paryčiais, kai Saraja giliai miegojo, į ją įėjo pragaras.

Pirmiausia ji tai išvydo sapne. Šokančios liepsnos joje judėjo tarsi vyras. Ji visaip mėgino jas atstumti, tačiau niekaip nepavyko sugriebti ir sumažinti liepsnos. Savo kūną matė iš šalies. Jis tino ir raudo, o *kassaptu,* iš pasitenkinimo primerktomis akimis, garsiai kalbėjo: „Štai dabar tu jau iš tiesų esi vyro paliesta moteris.“ Sarajos kūną tarsi kas draskė į gabalus, o viduriai degte degė. Ji matė juos pajuodusius ir suvytusius krintant ant žemės. Mergina blaškėsi jausdama nepakeliamą skausmą. Jos įsčios priminė tuščią gertuvę, iš jų liejosi ašaros ir dejonės. Tos dejonės, tarp kurių vis pasigirsdavo Sarajos vardas, ją pažadino.

– Saraja, Saraja, ko taip šauki?

Sililė ją laikė už rankų, virš merginos palenkusi aliejinės žvakės silpnai apšviestą veidą, iškreiptą baimės.

– Tau ką nors skauda? – klausinėjo Sililė. – Kur skauda?

Saraja negalėjo ištarti nė žodžio. Viduriai degte degė ir plaučiuose neliko oro. Ji sunkiai kvėpavo.

– Juk tai tik košmaras, – baimės kupinu balsu kalbėjo Sililė. – Pabusk.

Nors kūnas degė, galūnės buvo šaltos kaip ledas. Ji jautė, kaip jos sunkėja ir tampa trapios. Gaudydama orą plačiai išžiojo burną – buvo sunku kvėpuoti. Sililė sugriebė į glėbį jos taip išsilenkusį kūną, kad, atrodė, šis tuoj perlūš. Staiga Sarajos viduje viskas suglebo, tarsi kūnas būtų supuvęs ir virtęs pelenais. Pagaliau ji galėjo visais plaučiais įkvėpti oro, kuris, jį iškvėpus, išsinešė su savimi pelenus ir karštį. Ją apgaubė tamsa. Beribė jauki tamsa. Ji jautėsi laiminga galėdama į ją nugrimzti.

Visus Ichbi Sum Usuro namus pažadinusio Sililės šauksmo Saraja nebegirdėjo.

* * *

Iki pat aušros visi manė, kad ji mirusi.

Moterų kiemas skleidėsi nuo Sililės raudų. Ichbi Sum Usuras liepė užgesinti visas šviesas. Užsidaręs namų šventykloje, sukniubęs prie protėvių statulų jis taip karštai meldėsi, kad net nustebino savo vyresnįjį sūnų. Pamačiusį tėvo skruostais tekančias ašaras Kidiną užvaldė su pasibjaurėjimu sumišęs nusivylimas. O šiam sukniubus ant žemės ir sau ant kilmingos šukuosenos išpylus taurę šaltų pelenų, pamanė, kad dievų išmintis beribė: iš šio pasaulio jie pasiėmė tą jo seserį, kuri nepakluso įstatymams ir nevykdė moters pareigų. Seserį, kuri nuo pat gimimo prie savęs traukė demonus. Vis dėlto ji sugebėdavo palenkti į save pernelyg kietą tėvo širdį. Jei ji būtų išgyvenusi, po kelerių metų tiek jis, tiek jo tėvas būtų tapę Ūro pajuokos objektu.

Pradėjus dienoti, pasigirdo Ėgimėjos šauksmas:

– Saraja gyva! Ji gyva, ji kvėpuoja!

Ėgimėja šaukė, kol į moterų kiemą atskubėjo Ichbi Sum Usuras. Jam atėjus įsivyravo nejauki tyla.

Sililė negalėjo nė prisiartinti prie negyvo kūno tos, kurią laikė savo dukra, todėl paskutiniajai kelionei į mirusiųjų tamsos pasaulį Sarają ruošė, ją prausė, apvalė ir rengė Ėgimėja. Tačiau jai kilo abejonių.

– Betgi ji nei šalta, nei sustingusi, – paaiškino moteris. – O jos pilvas net dega. Ant krūtinės padėjusi ranką paklausiau kvėpavimo – ji kvėpuoja.

Jie stovėjo prie Sarajos kūno, be gyvybės ženklų, paguldyto jos gražiojoje vedybų lovoje, ir Ėgimėja jiems pateikė įrodymą. Prie išdžiūvusių dukterėčios lūpų ji prinešė švelniapūkę balandžio plunksną. Pūkas sujudėjo. Jis lėtai sujudėjo pirma į vieną pusę, paskui į kitą. Nebuvo jokių abejonių – Saraja kvėpavo.

– Ji gyva, tik miega, – pasakė Ėgimėja.

Sililei iš lūpų išsiveržė pjaunamos avies riksmas ir ji parkrito ant žemės. Ichbi Sum Usurą ėmė purtyti ilgas nervinis juokas, kurį, nepaisant apmaudaus Kidino žvilgsnio, jam sunkiai sekėsi tramdyti. Pagaliau nusiraminęs, jis liepė vėl uždegti visas šviesas, sudeginti šimtą kedro skiedrų, o jaunosioms Sarajos tetoms apsivalyti ir, nuėjus į didžiąją Inanos šventyklą, jo vardu paaukoti pusę gyvulių bandos.

Kai saulė jau buvo zenite, Saraja dar miegojo. Ji vis dar miegojo ir pradėjus temti. Sililė, kuri saugojo šį niekaip nesibaigiantį miegą tarsi pieno dubenį ant žarijų, atsisukusi į Ėgimėją tarė:

– Tai neįmanoma. Ji nemiega.

– Miega. Aš žinau, kas įvyko. Pagaliau atėjo bausmės metas. Turėjusio tapti jos vyru dievai Ereškigalio pareikalavo teisybės, ir jis pasiuntė paimti Sarajos savo didįjį demoną Pazazu. Tas ją nusinešė į pragarą. Bet Saraja turbūt rado kokį nors būdą sušvelninti jo širdį. Juk tu žinai, kokia ji. Galiausiai demonas ją paleido. Ji grįžo tokia pavargusi, kad miega jau valandų valandas.

Sililė, kiek pamąsčiusi, palinksėjo galva.

– Turbūt viskas taip ir buvo... Tačiau nejau Pazazu ją paleido tam, kad miegotų?

– Ji juk miega.

– Miegantis žmogus atrodo kitaip. Jis vartosi, judina rankas ir kojas, o ji nuo pat ryto nė nekrustelėjo.

– Reikia laiko, – susierzinusi atkirto Ėgimėja. – Sugrįžus iš pragaro miegas yra kitoks nei paprastai.

– Tai visai ne miegas! – užsispyrusi kartojo Sililė. – Ji vis dar serga. Štai kaip yra.

– Ji miega, kad ir ką manytum.

– Už ką visa tai? Aš, Sililė, esu jai kaip motina. Jos gyvenimas yra mano gyvenimas! Ji – dalelė manęs, tarsi būčiau atvėrusi jai kelią į šį pasaulį.

– Jei jau kalbam apie tai, visos mes žavėte žavimės nepaprasta jos išmintimi, kurios tu išmokei!

Žodis po žodžio ir netrukus moterys taip susiginčijo, kad jas teko skirti. Iš Sarajos kambario Ėgimėja išėjo tokia įpykusi, kad išplūdo kiekvieną, kas tik pasimaišė jos kelyje.

Likusi viena prie nejudančio lieso Sarajos kūnelio, Sililė labiau nei bet kada buvo įsitikinusi savo teisumu: kaip galima miegoti, kai šalia klykauja dvi moterys. Joks miegas nebūna toks gilus.

Slegiama blogos nuojautos, ji vėl pradėjo tvarkytis apie Sarają. Nusprendusi kartu pakeisti patalus, pirštais užkliudė penkis džiovintos žolės maišelius.

Tai buvo pražūtingosios žolės maišeliai, kokių galima gauti iš *kassaptu*! Jie buvo pabalę ir sudžiūvę, akivaizdu, kad buvo išmirkyti verdančiame vandenyje!

– Didysis Ea! O didysis Ea, apsaugok mus!

Dabar ji pagaliau suprato, kodėl ištisą dieną Sarajos nebuvo namuose. Ėgimėja gali klaidžioti savo svaičiojimuose kiek tik nori. Saraja tikrai nemiega.

Tik ne tai! Juk tai ne ką geriau, nei būti mirusiai.

* * *

Rytojaus dieną Saraja vis dar neatmerkė akių ir visi pritarė Sililei – ji nemiega.

O Sililė, iš nuovargio papilkėjusia oda ir nuo nemigos paraudusiomis akimis, giliai širdyje saugojo paslaptį. Juodą darbą ji užbaigė savo pačios rankomis – pati sudegino maišelius. Sililė buvo įsitikinusi, jog Ichbi Sum Usurui geriausia būtų niekada nesužinoti, kad žolių jo duktė buvo nuėjusi pas raganą. Jai pakako jėgų Sarajos paslaptį paslėpti taip giliai širdyje, kad kasdienius apsivalymus atlikdavo ir su nesibaigiančiais prašymais į Inaną kreipdavosi veik su tokiu pat giliu tikėjimu ir nuoširdumu kaip kadaise.

Tačiau, kaip ir visi, ji net neįsivaizdavo, kaip grąžinti Sarają į gyvenimą. Kol Ichbi Sum Usuras negailėdamas eikvojo savo turtą aukoms, kuriomis apipylė visų šeimas globojančių dievų ir deivių altorius, Sililė viską darė, kad tik Saraja nemirtų iš bado ir troškulio, kol bus rastas būdas nugalėti ją užvaldžiusį pragarą.

Ji išvirė miežių ir žuvienės tyrės. Su begaline kantrybe mediniu šaukštu tyrę dėjo Sarajai į burną. Kartais, merginos kūną supurčius keistam žagsuliui, ji tyrę prarydavo. Bet dažniausiai ta taip ir likdavo burnoje, ir Sililei tekdavo ją pirštais iškrapštyti.

Patyliukais įsliūkinusi Ėgimėja, stovėdama ant kambario slenksčio, šiurkščiu balsu patarė nesiterlioti su ta žuviene.

– Tu ją uždusinsi su ta savo tyre! Kam maitinti miegantį žmogų?

– Tam, kad ilgai sapnuotų, – neprarasdama kantrybės atkirto Sililė.

Sutemus į Sarajos kambarį Ichbi Sum Usuras atsivedė žynį, tą patį, kuris jai buvo išpranašavęs ateitį.

Barû ėmė smulkiai klausinėti apie Sarajos būseną ir kaip ji neteko sąmonės. Sililė pasistengė kuo aiškiau nupasakoti jos šauksmus ir kančias. *Barû* jos klausinėjo apie dienas ir valandas prieš tą siaubingą įvykį. Pernelyg nesibaimindama, kad tai galėtų pakenkti jo molio aiškinimams, teisybę Sililė nutylėjo. Juk žynys turėjo įrankių, kuriais galėjo atskirti tiesą nuo netiesos, o tai, beje, ir buvo jo užduotis, už tai jam buvo mokama.

Į Sarajos kambarį žynys liepė atnešti deglų, kedro skiedrų, aliejaus, lempų, jo smulkiai prirašytas molio lenteles, avinų kepenų, širdžių bei plaučių ir visa tai išdėlioti ant karklinių stalų prie Sarajos lovos kojūgalio. Tuomet liepė palikti jį vieną ir uždaryti duris.

Sarajos kambaryje žynys išbuvo pusę nakties. Jis taip netikėtai išdygo ant ryškiai apšviesto kambario slenksčio, kad pažadino visus, miegojusius terasoje. Ichbi Sum Usuras taip sušuko, kad išgąsdino moteris. Pakėlęs rankas, *barû* juos nuramino ir kiek nustebęs pranešė:

– Ichbi Sum Usuro duktė atmerkė akis. Ji prabudo.

Sililė pas ją nuskubėjo pirmoji. Žynys sakė tiesą. Drebėdama kaip lapas savo guolyje Saraja net buvo atsisėdusi. Atpažinus Sililę, jos veidu perbėgo šypsenos šešėlis ir ji vėl atsigulė.

Sugriebusi ją už rankų, Sililė ėmė melstis didžiajam Visagaliui, kad dar neišsisklaidžius miegams Sarajai iš lūpų neišsprūstų niekas, kas galėtų jai pakenkti. Tačiau šioji tik paklausė:

– Kas man nutiko?

Sililė ją stipriai prisispaudė ir ėmė šnabždėti į ausį, kad viską jau žino, ir liepė šiukštu neprasitarti, o *barû* tarė:

– Aš jau tai sakiau, o pranašavimas iš avinų vidurių tai patvirtino. Ichbi Sum Usuro duktė patinka Ištarei. Galingoji karo deivė jos reikalauja. Ji skirta šventyklai ir turės išsižadėti ištekėjusių moterų kraujo, arba mirs.

Antra dalis

Ištarės šventovė

Šventoji atnašautoja

Jų buvo koks šimtas, didžiajame šventyklos kieme stovėjo tiksliai vienas už kito kaip figūrėlės, surikiuotos į keturias lygias eiles. Šimtas jaunų vyrų, apsirengusių odiniais berankoviais, su ietimis ir skydais rankose. Auksinis apvadas, kariūnų ženklas, juosė odinius jų gobtuvus. Ir nors naktis jau pamažėl traukėsi, dar nebuvo galima įžiūrėti nei auksinių gobtuvų apvadų, nei kariūnų veidų. Juos stebėjo aplink kiemą didingai stovinčios Enki, Ea ir Dumuzi, mirusio ir prisikėlusio dievo, visų Ūro galingųjų protėvių protėvio, statulos. Tarp jų buvo ir nepaisant prieblandos visu savo auksu švytinti Ištarės, karo deivės, statula.

Kariai stovėjo čia nuo tada, kai tik pradėjo brėkšti, sustingę laukė ceremonijos pradžios.

Deglai, iki šiol apšvietę sienas ir laiptus, ėmė paeiliui gesti. Akimirksniui vėl tapo tamsu lyg vidurnaktį, tik aukštai danguje spindėjo žvaigždės, švietė Paukščių takas. Paskui iš lėto ėmė švisti. Brėkštanti diena blukino žvaigždes. Sužibo ant kariūnų gobtuvų švytintys auksiniai apvadai. Kariūnų akys taip pat blizgėjo, jose galėjai įžvelgti suakmenėjusio kūno skausmą.

Tada pačiame viršuje, ant Didingosios salės šventųjų kolonų, sodriai žalių lazurito akmens lentelių, bronzos balkonų ir sidabro reljefų suspindo pirmieji saulės spinduliai.

Oru nuvilnijo gilus atodūsis. Sugaudė žynių pučiamų ragų, mušamų būgnų garsas.

Nuo šventyklos pakylos pasigirdo Ištarės giesmininkių, pasidabinusių ryškiai raudonomis togomis, raudos:

O šlovingoji valdove,
Žvaigžde, nustelbianti karo siaubą,
Visų gyvųjų karaliene, tu apglėbi mus
Savo rankų šviesa...

Žemais, iš uolumo gergždžiančiais balsais jauni kariūnai kartu su giesmininkėmis užtraukė:

Tu sukiršiji ir liepi kautis broliams,
Tu priverti drebėti dievus, gyvieji saugosi
Tavojo atvaizdo,
Pasigailėk mūsų,
O galingoji piemenaite...

Didžiosios šventyklos durys atsivėrė. Į kiemą vienas paskui kitą įriedėjo du dideli keturių arklių traukiami vežimai. Tarp jų buvo jautis, apsuptas tuzino kareivių su ietimis rankose. Agato ir kristalo spalvų perukas pūpsojo tarp gyvulio ragų, o jo šonus dengė vario žiedais, bronzos ir dramblio kaulo gabaliukais nusėtas apklotas.

Abu vežimai pajudėjo į priekį taip lėtai, kaip iš lėto Dangaus laiptais kopė saulė. Vežimai ir jautis sustojo priešais kariūnus.

Tada ant šventyklos pakylos pasirodė ji.

Jos karūna buvo supinta iš trijų auksinių gėlių su ryškiai raudonais karneolio viduriukais. Šventoji kraujo atnašautoja buvo neatpažįstama. Jos balta toga buvo perjuosta auksiniu, lyg iš miežių varpų supintu diržu. Šis apdaras ryškino liauną merginos liemenį. Įspūdingo grožio perlų, aukso ir bronzos rutuliukų vėrinys puošė jos krūtinę. Tik iš eisenos Kidinas atpažino, kad tai buvo ji.

Jis stovėjo čia pat, pirmoje kariūnų eilėje. Ir tai buvo tikrai ji, taip, iš tiesų tokia graži ir akinanti, kaip jam buvo pasakoję, – Saraja, šventoji kraujo atnašautoja!

Pats nesuvokdamas, jis trinktelėjo ietimi į skydą. Šimtas rankų tą atkartojo. Jautis nuo šio garso nustėro, subliovė.

Saraja žengė į priekį, tarp giesmininkių ir žynių. Atrodė, kad ji eina ne pakyla, bet oru – virš kurtinančio skydų trenksmo. Delnais į viršų ištiestomis rankomis Saraja gėrė į save galingą iš vyrų gerklių besiveržiančią giesmę:

O žvaigžde, nustelbianti karo siaubą,
Dangiškoji šviesa, apakinanti mūsų priešus,
O žiaurioji Ištare, triuškinanti išdidžiuosius!

Kūną ir kraują virpinanti malda turėjo sujudinti dangų. O tuo metu iš lėto į viršų kopusi saulė jau persirito per tankią lapiją, iki pusės juosusią zikuratą.

Kidinas mėgino sugauti sesers žvilgsnį. Tačiau storai pridažytame veide Sarajos akys buvo sustingusios, tamsūs vyzdžiai žvelgė į tolį. Staiga Kidinas prisiminė, kokia ji buvo anksčiau. Sunku patikėti, kad ši beveik nepažįstama moteris – tai ta pati nepaklusni, maištinga mergiūkštė, vos nesugriovusi jų šeimos gyvenimo.

Nuo tada, kai jis prarado ją kaip seserį, prabėgo jau septyneri ar aštuoneri metai. Metai, iki tobulumo nugludinę sarajos kūną ir veidą. Ji visa buvo graži: gintaro rausvumo lūpos, skruostų iškilimai, pečių grakštumas – Saraja buvo didingo, kerinčio, dieviškai nepasiekiamo Ištarės grožio.

Pagaliau saulės spinduliai nušvietė žemąsias Dangaus laiptų pakopas. Saraja iškėlė rankas į dangų.

Staiga stojo tyla. Žynių rankos sustingo virš būgnų. Chorisčių giesmė staiga nutrūko. Kariūnai įsitempę laikė iškeltas, į jautį nutaikytas ietis taip, kaip gerklėje laikė ką tik nutrauktą giesmę. Tyloje kiekvieno jų degančios akys pastebėjo, kaip Sarajos toga nuslydo ir atidengė kairį apskritą, švytintį krūties mėnuliuką.

Nustebęs jautis pakėlė galvą sujudindamas skimbčiojančius savo apdarus. Jis pasuko išpūstas akis, kad geriau matytų prie pat pakylos krašto priėjusią, balta toga vilkinčią moterį. Juo, kaip ir kariūnais, perbėgo šiurpas, kai šventoji kraujo atnašautoja užgiedojo:

Šaukiuosi tavęs, o Ištare, galingoji valdove,
Tu, kuriai tarnauju dieną ir naktį,
Išklausyk mano maldą,
Savo pasirinktos tarnaitės,
Išklausyk maldavimų tos, kuriai išdžiovinai įsčias,
Suteik malonę savo sūnaus Šu Sino kariūnams...

Saraja nusisuko nugara į jautį ir karius, savo veidą atsukdama auksiniam Ištarės statulos žvilgsniui. Auksinės Sarajos karūnos gėlės saulėje sutvisko, lyg būtų veidrodinės.

Tu joji raita, apžergusi galinguosius,
Sutrupini priešų skydus,
Suteik malonę šiems kariūnams, kurie taip ilgai
Laukė tavojo pabudimo,
Atitolink žaizdas nuo jų kūnų,
Te mirties nelydi ašaros, pralaimėjimo gėda.

Giesmė nutilo lyg nukirsta kirviu. Staiga nutilęs balsas sustabdė laiką. Tyla slėgė karių pečius taip pat sunkiai, kaip naktį juos slėgė zikurato šešėlis.

Sarajos klubai švelniai išlinko pirmam žingsniui. Nuleistos rankos liūliavo. Kojos iš lėto slinko pakylos paviršiumi.

Vėl trenkė būgnai.

Dar kartą. Ir dar.

Kiekvieną Sarajos žingsnį lydėjo duslus būgnų dundesys. Jos judesius paversdamas ritmingu šokiu. Drąsindamas ją. Merginos klubų judesius padarydamas aptakesnius.

Tada kariai trinktelėjo savo ietimis į skydus. Ir suriko: *Ilulama! Ilulama!*

Žingsnis po žingsnio Saraja toliau šoko švelniais judesiais. Ji nusileido prie jaučio. Paklaikęs gyvulys nustebo, nuleido snukį atstatydamas Sarajai ragus.

Tačiau Saraja žengė į priekį. Banguodama klubais ji artėjo, dundėjo būgnai, kariai šaukė.

Jautis trenkė kanopa per žemę, sumykė. Šnopuodamas iš įsiučio atsitraukė atgal. Kidino balsas sudrebėjo. Sarajos liemuo švysčiojo jaučiui prieš akis. Jos auksinis diržas atsispindėjo gyvulio vyzdžiuose. Jautis, atrodė, tuoj šoks, papilvėje siūbavo sustandėjusi jo lytis. Kidinas kietai sugniaužė ietį. Staiga Saraja pliaukštelėjo delnais. Vienu akimirksniu dešimt iečių susmigo jaučiui į kaklą. Pliūptelėjo kraujas, aptaškydamas net kariūnus. Saraja ėmė skanduoti:

O mano valdove,
Tavo rankose šventasis ginklas,
Savo dvokiančia burna
Gerk įsiutusio jaučio kraują, valgyk piktą jo širdį
Ir užstok juos kovoje...

* * *

– Man nepatinka, kad praeini pro pat jaučio ragus, – subarė Sililė bambėdama, lyg būtų ne ta koja išlipusi iš lovos. – To visai nereikia. Aš žinau, klausiau šventikų. Jie man visi atsakė tą patį: šventoji kraujo atnašautoja gali likti ant pakylos, kai į jautį paleidžiamos strėlės.

Sililė aukojimo ceremoniją sekė tylomis. Todėl dabar, atlaisvindama Sarajos togą, ji pagaliau galėjo išlieti savo nerimą.

– Aš niekuo nerizikuoju, – atšovė Saraja. – Mane sergsti mano valdovė.

Sililė suraukė lūpas.

– Šiom dienom tu susidursi su piktesniu jaučiu nei iki šiol. Užteks vieno smūgio ir jis tave perplėš perpus.

– Kodėl Ištarė turėtų to norėti? Jokia kita šios šventyklos maldininkė nėra jai taip atsidavusi kaip aš. Esu suskaičiavusi: nuo tada, kai vėl ėmėme kariauti su gutais, aštuoniasdešimt septynis kartus kariūnams aukojau kraują.

– O! Šitai aš žinau! Žinau, kad moki puikiai skaičiuoti, kaip ir daug kitų dalykų! Ir vis dėlto kaskart vis arčiau prieini prie jaučio. Jiems tai nepatinka.

– O man patinka! – linksminosi Saraja, nusimesdama paskutinius drabužius.

Jos oda buvo nusėta mažais švytinčiais prakaito lašeliais. Pirštų galiukais ji surinko kelis lašelius, žibėjusius tarp krūtų, ir pridūrė:

– Priešingu atveju man būtų nuobodu. Ir visų tų gražių kariūnų neapimtų ugningas ryžtas!

Ji nusijuokė pabrėžtinai gundomai linguodama klubais, tyčia, kad būtų linksmiau, ir įlipo į kvepiančio vandens vonią. Sililė dar pagrasino keliom negandom ir nešina auksiniu vainiku, kaklo vėri-

niu, diržu bei toga prisiartino prie iškilmingai patalpos viduryje stovinčios Inanos statulos ir papuošė ją šiais daiktais.

Juodvi buvo viename iš daugelio *giparù* kambarių, milžiniškuose Inanos žynių rūmuose, stovinčiuose šalia zikurato, šventyklos teritorijoje. Sienos čia buvo išmuštos kilimais, dienos šviesa liejosi pro didelius arkos formos langus, iš židinių čia sklido patys maloniausi kvapai. Šviežias vanduo nenutrūkstamai čiurleno į naują lakuotų plytų baseiną. Kartais šventosios atnašautojos čia susirinkdavo ir visos kartu maudydavosi. Kartais vyriausioji žynė Inana, karaliaus Šu Sino sesuo, pasikviesdavo į draugiją kurią nors iš jų, kad turėtų su kuo ramiai paplepėti, pailsėti nuo ilgų maldų. Tačiau kai prieš jautį stodavo ir aukodavo jo kraują Saraja, tada ji turėdavo išskirtinę teisę baseinu mėgautis viena.

Saraja užmerkė akis ir atsidavė malonumui panirdama į vos už jos kūną šiltesnį vandenį. Barniai su Silile buvo pasidarę įprasti. Bėgant metams Sililė tapo ne tik apvalesnė ir lėtesnė. Jos charakteris pasunkėjo kartu su kūnu, ji tapo prietaringa ten, kur Saraja jautėsi stipri ir galinga. Galiausiai ko gi turėjo baimintis gerbiamiausia šventoji kraujo atnašautoja?

– Nereikia dėl manęs jaudintis, Silile, – ramiu balsu pasakė Saraja.

Ji išgirdo grindiniu slystančių sandalų garsą. Nuo kvapniųjų aliejų sušvelnėję Sililės pirštai stipriai suėmė Sarajos pečius ir pradėjo dievišką masažą.

– Tu puikiai žinai, kad visada verta jaudintis, – suburbuliavo Sililė. – Ir dar, yra daugiau dalykų, kurie man nepatinka, kai tu šoki.

– O, prašyčiau man negadinti maloniausio dienos momento.

– Ar tikrai būtina rodyti krūtį tiems įnirtingiems jaunuoliams? Manai, kad jie tam abejingi? Tu esi pakankamai graži, kad juos uždegtum nenusimesdama jokio drabužio! Gal nereikia jų, išvykstančių į karą, jaudinti labiau nei jaučio.

Saraja nespėjo atsakyti. Prie įėjimo suskambo bronzinis varpelis, ir tarpdury pasirodė dvi jaunos tarnaitės. Lyg būtų viena kitos atvaizdas, kartu nusilenkė ir vienu balsu tarė:

– Šventoji atnašautoja, galingasis kariūnas trokšta, kad teiktumeis į jį pažvelgti. Šiandieną jis gavo tavo palaiminimą ir nori tau už tai padėkoti.

– Matai, – karčiai suburbėjo Sililė.

– Kas jis toks?

– Vyresnysis galingojo Ichbi Sum Usuro sūnus.

Sililės pirštai kietai suspaudė Sarajos pečius, ši nustebusi atsimerkė:

– Kidinas? Jis buvo čia šį rytą? Greičiau praneškite, kad palauktų manęs mažajame kieme, jei tik turės kantrybės. Ateisiu, vos tik būsiu pasirengusi.

* * *

Jis stovėjo vidury kiemo tiesus, be ieties ir skydo, bet su kapa ir gobtuvu auksiniu apvadu. Nusisukęs stebėjo, kaip tarnaitės pluša priešais virtuvę: ant dengtų neštuvų dėsto gausybes valgių dievams.

Prabėgo tiek daug laiko, kai brolis ir sesuo matėsi paskutinį kartą. Jo pečiai sutvirtėjo. Saraja neabejojo, kad jis tapo vienu nuožmiausių kovotojų, perspektyviu kariūnu. Jam atsisukus jos pasveikinti, Saraja pamatė vešlių plaukų ir barzdos slepiamą, bet vis dėlto tokį pažįstamą brolio veidą. Kidinas nusilenkė taip pagarbiai, kaip tik mokėjo.

– Tegu Ea tau būna maloningas, galingoji šventoji atnašautoja!

Nelaukdamas, kol Saraja jį pasveikins, pačiais gražiausiais žodžiais Kidinas ėmė aiškinti, kaip stipriai jis, šventosios atnašautojos maldavimų dėka, pajuto Ištarės dieviškumą, kaip jautėsi jos saugomas ir drąsus, jis, kuris jau greitai ves Ūro pulkus kovoti su kalnų užgrobėjais.

– Visi, kas dalyvavome šį rytą ceremonijoje, atminty išsaugosime tavo drąsą, su kuria tu stovėjai priešais jautį. Jeigu kovojant apleistų jėgos ar ryžtas, prisiminsime tavo liauną liemenį tarp jo ragų. Ir taip pat nepabūgsime priešo iečių.

Saraja nusišypsojo. Išdidusis, nepriekaištingasis, gražusis Kidinas, kuris savo kūnu rūpinosi ne mažiau nei rangu, dėjo daug pastangų, kad jo elgesys visų pirma patiktų jam pačiam, jis net stengėsi būti kuklus. Saraja gana šaltai atsakė:

– Sveikas gyvas, vyresnysis broli. Džiaugiuosi, kad mano maldos tau pasitarnavo.

– Gali tuo būti tikra, šventoji atnašautoja.

Kidinas atsitiesė. Žvilgsnis, kuriuo jis perbėgo Sarają nuo galvos iki kojų, visai nebuvo kuklus. Nei broliškas. Tai buvo vienas iš tų žvilgsnių, kuriuos pastebėjusi Sililė pašiurpdavo. Paklaikęs, Sarajos grožio apakinto ir nuo geismo apsunkusio jaunuolio žvilgsnis.

Jauno kariūno ranka paniro po odine kapa. Kai ją ištraukė, ant pirštų kabojo auksinių rutuliukų, ryškiai raudono korneolio akmenukų ir sidabro žiedelių vėrinys.

– Priimk iš manęs šią dovaną. Tegu šis vėrinys dar labiau paryškina tavo ir taip neprilygstamą grožį.

Kiemas staiga suskambo tokiu garsiu Sarajos juoku, kad net atsisuko tolėliau stovėjusios tarnaitės.

– Padėka, švelnūs žodžiai, vėrinys... Negaliu patikėti nei savo akimis, nei ausimis! Kas tau, Kidinai? Negi kovos nuojauta bus sušvelninusi tavąjį būdą, mano mylimas broli?

Kidinas išsišiepė parodydamas dantis.

– Mes jau nebe vaikai! Barnių laikai baigėsi. Jau daug mėnulių patekėjo tau garsinant šioje šventykloje tėvo vardą, už tai esu tau dėkingas. Gal kadaise ir buvau tau neteisingas. Bet kas galėjo žinoti, kad po tavo kaprizais slypėjo Inanos valia? Esi teisi: turiu dar žemiau nulenkti prieš tave savo galvą. Tačiau mano žodžiai ir dovana yra nuoširdūs. O mano pasididžiavimas tavim, šventoji kraujo atnašautoja, yra begalinis. Kaip ir kiti namiškiai, aš jau girdėjau džiugią naujieną.

Kidinas vėl pagarbiai nusilenkė, vis dar laikydamas ištiestoje rankoje vėrinį, prie kurio Saraja dar nebuvo prisilietusi. Ir neprisilietė, tik suraukė antakius ir paklausė:

– Kokią naujieną?

– Negi tu jos nežinai? Tiesa yra tokia, kad tėvas pats tik vakar tai suprato: mūsų galingasis valdovas išsirinko tave. Sėjos mėnesį Didingojoje salėje tu tapsi šventąja jo žmona.

Sarajai užėmė kvapą. Kidinas iškart padrąsėjo. Žengė vieną žingsnį, įdėjo vėrinį Sarajai į rankas. Susijaudinimo kupinu balsu sumurmėjo:

– Labai nesistebėk, mes jau seniai tikėjomės tokio pasirinkimo. Kas gi kitas yra vertas tokios garbės labiau nei tu? Jokioje Ūro, Erido ar net Larsos miesto šventykloje nerasi žynės, kurios kūnu jau seniai netekėtų nuotakų kraujas. Septyneri metai! O ką jau kalbėti apie tavo grožį... Dar niekada per jokią žynę Inana nepasireiškė taip akivaizdžiai ir taip galingai. Dabar, kai mums gresia karas, jokia kita žynė negalėtų geriau pakeisti karo deivės šventajame karaliaus guoly.

Saraja norėjo ištraukti savo rankas iš Kidino delnų, bet jis buvo stipresnis.

– Tu mūsų namams neši didžiulę garbę. O aš tetrokštu būti tau lygus. Vos tik tapsi galingojo Šu Sino žmona, jis paskirs man keturis karių pulkus. Aš, žinoma, kaip ir tu, užsitarnausiu tokią garbę. Tavo palaimintas jau pirmose kovose kausiuosi kaip liūtas. Tu tik pamąstyk, mano sese, kokia svarbi tuoj Ūre taps mūsų giminė! Tu būsi Didingosios salės žynė, aš – karo jautis.

– Mums dar toli iki to, – šaltai atkirto Saraja. – Karalius dar nėra galutinai apsisprendęs. Neverta tikėti visokiomis paskalomis. Šventykloje paskalos sklinda greičiau nei skraido musės!

– Oi, tikrai ne! Gali tikėti tuo, ką sakau. Ir dar, aš atvykau čia, kad perduočiau tau tėvo valią: jis trokšta, kad aplankytum jo namus. Tėvas naujai išpuošė šventyklą, kad ji būtų verta šventosios kraujo atnašautojos apsilankymo. Jis norėtų, kad tu paaukotum pirmąsias aukas naujoms mūsų protėvių statuloms.

Kidinas pajuto, kad Saraja dvejoja. Tada jo tonas pasikeitė, staiga jis prakalbo kaip anksčiau, be jokio švelnumo ir nuolankumo.

– Nieks tavęs nesupras, jei atsisakysi. Kai gyveni šventykloje, į mūsų kiemą koją buvai įkėlusi ne daugiau nei tris kartus. Jei neateitum pasveikinti mūsų protėvių, įžeistum visus mus: tiek gyvuosius, tiek mirusiuosius.

* * *

Po kelių dienų su Silile ir lydinčiomis tarnaitėmis Saraja atvyko į Ichbi Sum Usuro namus. Visi namiškiai buvo susirinkę į kiemą jos pasveikinti. Tėvas ir brolis stovėjo priešais palapines, už jų – dėdės ir pusbroliai, tarnaitės, sodininkai, vergai. Šeimos nariai buvo pasida-

binę šventinėmis togomis, išpuoštomis nėriniais ir kitomis grožybėmis, užsidėję perukus ir žvilgančius papuošalus.

Gėlių žiedais nubarstytais kilimais žengdama į priekį, Saraja turėjo pripažinti, kad Kidinas buvo teisus. Jau taip seniai ji nebuvo peržengusi šitų rūmų slenksčio, kad vos galėjo atpažinti jų sienas. Ichbi Sum Usuro paliepimu buvo dekoruotos didžiosios salės, tos, kurios ratu supo masyvių kolonų kiemą. Saulė ant tų kolonų mesdavo gražius geometrinių figūrų šešėlius. Ant kiekvienos kolonos buvo nuostabių lakuotų plytų bareljefų, vaizduojančių dešimtį scenų iš dievų gyvenimo. Spalvos, formos, modelių subtilumas buvo išskirtinio grožio: galėjai pamanyti, kad dangaus galingieji nužengs ant žemės, jie atrodė tarytum gyvi.

Pats Ichbi Sum Usuras irgi priminė statulą. Liemenį juosiantys riebalų sluoksniai pūtė jo togą, o pagurklis, prisirpęs iš pasitenkinimo, susiliejo su storais nukarusiais skruostais. Sunkus aliejumi suteptas perukas dengė tikrus jo plaukus. Tačiau vyro džiaugsmas buvo nesuvaidintas, jis nuoširdžiai džiaugėsi matydamas savo mylimą dukrelę. Švelniai ir su jam nebūdinga pagarba, iškeldamas delnus į dangų, jis nusilenkė priešais Sarają. Tokią pagarbą Saraja jį buvo mačiusi rodant tik patiems galingiausiesiems. Tėvo akys apsiblausė nuo emocijų.

– Šventoji kraujo atnašautoja, būk maloniai priimta mano namuose. Tepriima mūsų padėką už tavo apsilankymą Enlilis, Ea ir Mėnulio deivė.

Kol tėvas taip kalbėjo, Kidinas žemai nusilenkė, kartu su juo ir visi kiti namiškiai. Naujai įgyto rango proga simbolinis karaliaus kariūno kirvis buvo užkištas jam už diržo. Kai jis atsitiesė, balta lyg sniegas šypsena nutvieskė jo barzdą.

Saraja prisiartino prie tėvo. Ji sugriebė jo rankas, pakėlė prie kaktos ir savo ruožtu nusilenkė.

– Tėve! Čia esu aš, Saraja, tavo dukra. Anksčiau tu į mane kreipdavaisi „mano mylima dukrele“.

Bet jos kalba buvo nutraukta. Staigiu truktelėjimu išlaisvinęs rankas Ichbi Sum Usuras atsitraukė.

– Ne, ne, šventoji atnašautoja! Taip negali būti! Šiandien tik Ea gali būti vadinamas tavo tėvu, Inana – tavo švelnioji motina. Aš,

Ichbi Sum Usuras, tesu paprastas žmogelis, padėjęs tau eiti šiuo gyvenimo keliu, kol jie tave išsirinko.

Saraja pravėrė burną norėdama paprieštarauti, bet Kidinas ją aplenkė:

– Mano tėvas teisus!

Pakankamai garsiai, kad visi galėtų girdėti, jis pridūrė:

– Dukra ir sesuo, kurią mes pažinojome, mirė daugiau nei prieš septynerius metus, kai ištisas dienas Ištarė ją pažindino su galingųjų dangumi, kai ištisas dienas ji miegojo nežemišku miegu. Ta, kuri atmerkė akis, visiems laikams išliks mūsų mylima, tačiau jau šventąja kraujo atnašautoja. Pavadinę ją kaip nors kitaip, įžeistume dangaus galinguosius.

Sarajos krūtinė prisipildė ledinio lyg žiemos vėjas šalčio. Ji tvardėsi, kad Kidinui nepriminty, kokiais žodžiais jis ją vadino, kai buvo atėjęs į *giparù* ir prašė jį išklausyti. Argi jis tada nesikreipė į ją šiais žodžiais, kuriuos dabar draudė ištarti kitiems: „Saraja", „sese", „mano brangioji sese"?

Tačiau šio priekaišto ji taip ir neištarė. Nors Kidinas ir nebuvo visai nuoširdus, to nebūtum pasakęs apie tėvą ir visus kitus, susirinkusius šiame kieme. Pastarieji ją stebėjo su baiminga pagarba.

Taip, jiems ji buvo gyva karo deivė! Kaprizingas, neklaužada vaikas, kurį reikėjo nuolatos prižiūrėti, buvo kažkur dingęs. Dievai ją išsirinko. Liūdesys užspaudė Sarajai gerklę. Dar niekada ji nesijautė tokia vieniša.

Nusižeminusi ji darė tai, ko iš jos buvo tikėtasi, kol saulė pasiekė zenitą. Šventykla buvo naujai išpuošta, joje buvo pristatyta brangių medinių altorių, apibarstytų žiedlapiais, parengtų naujoms protėvių statuloms. Ji kalbėjo maldas, giedojo mirusiuosius garbinančias giesmes, degino smilkalus, priėmė ir teikė aukas. Visa tai atliko su mechanišku abejingumu, kurį kiti palaikė prie tokių ceremonijų įpratusios žynės įgūdžiu.

Kartkartėmis ji pajusdavo tėvo ir namiškių pasitenkinimą. Saraja prisivertė tuo irgi savaip pasidžiaugti.

Taigi pagaliau saulei pasiekus zenitą, jie grįžo į didįjį kiemą. Čia jau buvo iškilmingiems pietums parengti stalai ir pagalvėlės. Pagal

tradiciją kiekvienas šeimos narys galėjo atsisėsti į savo vietą tik po to, kai protėvių statulos, kaip giminaičiai po ilgos kelionės, pirmiau bus susėdę. Kol jie nėra pabuvę tarp gyvųjų, neprivalgę iki soties pačių skaniausių vaisių, nieks negali prisiliesti prie jokio gėrimo ar maisto.

Visi susėdo pagal rangą. Tarnaitės įnešė krėslą Sarajai, padėjo jį ant mažos pakylos tarp Ichbi Sum Usuro ir tetų. Vos jai prisėdus, visus sukaustė keistas nejaukumas. Niekas nepratarė nė žodžio. Visi namai suakmenėjo, lyg juose gyventų ne žmonės, o statulos. Tik skraidžiojantys paukščiai, tai čia, tai ten metantys gyvus šešėlius, priminė, kad gyvenimas eina toliau.

Sarajai sprandu ir pečiais perbėgo šiurpas. Jos pirštai sudrebėjo, ji juos iš lėto sugniaužė. Skausminga banga, panaši į baimę, perėjo per strėnas.

Staiga jos akys nustojo mačiusios įsitempusius artimųjų veidus prie iškilmingų pietų stalo. Ji regėjo šią pakylą, kuri kadaise čia buvo pastatyta. Saraja jau nebegirdėjo slegiančios tylos, atsiradusios laukiant protėvių. Girdėjo kurtinantį vestuvių giesmių garsą. Prie savo kojų, galbūt ten, kur šiandien pati sėdėjo, matė kvepiančio vandens baseinėlį. Ji žiūrėjo į save nuogą, stovinčią priešais tėvą ir tą, kuris norėjo jos į žmonas. Jai pasirodė, kad vėl pajuto ant kūno aliejiną vandenį, tokiame ji maudėsi iš nevilties plyštančia širdimi.

Tai buvo taip seniai! Taip seniai, kad apie tai nebegalvojo! Taip seniai, kad ji jau nesvajojo apie *mar.Tu*, kuris ją vieno bučinio galia išsivestų toli už Ūro!

Staiga ji krūptelėjo nuo ją išgąsdinusio ilgo gergždžiančio garso, panašaus į raudą. Pagaliau iš lėto atsivėrė didžiosios namų durys. Nešami ant nendrinių neštuvų pasirodė naujai perdažyti ir švytintys penki Ichbi Sum Usuro protėviai.

Jie buvo natūralaus dydžio, susodinti ant ryškiai raudonų, juodų ir baltų pagalvėlių. Perukų garbanos judėjo jiems ant pečių, o togos buvo tobulai suklostytos. Jų griežtus veidus amžius buvo išvagojęs raukšlėmis, o dramblio kaulo ir sodriai žalios lazurito spalvos žvilgsniai, atrodė, skrodė gyvuosius, kaip strėlės kūnus. Kiekvienas iš jų vienoje rankoje laikė auksinių miežių, rugių ar kviečių varpų ryšulėlį, kitoje – pjautuvą ar rašymo lenteles.

Retai pasitaikydavo išvysti tokių tikroviškų statulų, vaizduojančių protėvius. Susižavėjimo šnabždesys perbėgo žmonių lūpomis. Ilgai tvyrojęs sąstingis staiga išgaravo. Delnai ir rankos pakilo į dangų, iš burnų ryžtingai veržėsi sveikinimo giesmės:

O mūsų tėvų tėvai,
Drėgnos žemės sėkla,
Mūsų likimų sperma,
O mūsų tėvai mylimieji...

Ichbi Sum Usuras ir Kidinas atsitiesė, raudonais veidais, spindinčiais žvilgsniais, ištiestomis rankomis. Vergai, nešini neštuvais, prisiartino prie pakylos. Jie atsargiai pastatė neštuvus ant žemės, tarp smilkalų. Už jų Saraja pastebėjo jo veidą ir atpažino jo lūpas.

* * *

Šis momentas jai nežmoniškai prailgo. Nors iš tiesų tetruko akimirksnį.

Kieme, vos keli žingsniai už protėvių stovėjo du vyrai. Pastačius statulas, jie irgi sustingo. Vienas jų buvo pagyvenęs, kitas – pačiame jaunystės žydėjime.

Jie abu dėvėjo gelsvai pilkos spalvos drabužius iš storo lino, tokius, kokius nešioja *mar.Tu.* Tai ir patraukė Sarajos dėmesį. Vyresniojo veidas buvo nusėtas raukšlių. Rankos nubalusios nuo molio minkymo. Jų laikysena – pabrėžtinai nuolanki, net kiek nerimastinga. Jaunesnysis stovėjo pasitempęs, suraukęs antakius žvalgėsi aplinkui veikiau nustabos nei susižavėjimo kupinu žvilgsniu. Jo akys žvelgė į saulėje vinguriuojančius bareljefus. Paskui nukrypo į pakylą. Rudos, šviesios akys. Sustojo ties Kidinu, ties Ichbi Sum Usuru. Tai buvo jis.

Atrodė taip, lyg nedrįstų sutikti jos žvilgsnio, grožėjosi jos toga, siluetu. Ji, pati nesuvokdama, švelniai judėjo pakyla į priekį. Balsas viduje kartojo: „Tai jis, atpažįstu."

Jis buvo aukštesnis, platesnių pečių, tvirtesnio sprando. Jo smulkiai garbanota ir truputį saulėje šviečianti barzda išryškino burną. Balsas vėl kartojo: „Atpažįstu šitas lūpas, tai tikrai jis."

Vyras pakėlė akis iki jos akių, susidomėjęs, jos nepažino, tačiau negalėjo atitraukti žvilgsnio.

Balsas viduje jai sakė: „Tai jo lūpos, jos nepasikeitė, ir aš, aš niekada jų nepamiršiu. O jis, kaip jis galėtų mane pažinti?“

Giesmės ir muzika virto skausmingu gaudesiu. Ji įsivaizdavo, kad visame tame triukšme kvietė jį: „Abromai! Abromai! Abromai, aš esu Saraja.“

Šis suvirpėjo. Pagyvenęs vyras išgąstingai pažvelgė į jį.

Tada Saraja pajuto, kaip kažkieno pirštai sugriebė ją už rankos.

– Ką tu darai?

Kidinas ją šiurkščiai truktelėjo atgal. Ji suvokė, kad stovi ant paties pakylos krašto. Beveik lietė kojomis vieną statulą. Kieme visi veidai išsigandę žvelgė į ją.

O Saraja ir toliau nepaleido iš akių Abromo. Jai atrodė, kad jo lūpas suvirpino šypsena. Jis ją pažino. Saraja buvo tuo tikra.

– Kas tau darosi? – barėsi Kidinas.

– Sūnau, kaip drįsti kelti ranką prieš šventąją kraujo atnašautoją? – susirūpino Ichbi Sum Usuras.

– Kas tie du *mar.Tu* ten kieme? Ką jie čia daro? – klausimu į klausimą atsakė Kidinas.

– Tai puodžius su sūnumi. Jie išliejo statulas. Taip gerai atliko savo darbą, kad leidau jiems palydėti mūsų protėvius iki šventyklos.

Saraja lyg per miglą klausė jų kalbos. Galbūt ji neištarė Abromo vardo garsiai. Vis dėlto jis jį išgirdo.

– Jie turi palikti kiemą! – paliepė Kidinas durdamas į įsibrovėlius pirštu.

– Sūnau!

– Tėve, daryk tai, ko prašau. Tegu šie *mar.Tu* tuojau pat palieka mūsų namus!

Abromas suprato Kidino gestą. Jis pačiupo tėvą už rankos ir pasuko durų link. Jiems tolstant Saraja garsiai, aiškiu balsu ištarė jo vardą: „Abromai.“

Šį kartą tai išgirdo ir Kidinas, ir Ichbi Sum Usuras. Tačiau jos tėvas, įsijautęs į ceremonijos galią, giesmes ir muziką, jau tiesė savo dukrai pirmuosius padėklus su aukomis.

Prieš perimdama padėklus, Saraja nužvelgė Kidiną, dar kretantį iš įniršio. Ramiu balsu ji pareiškė:

– Niekada daugiau nedrįsk pakelti prieš mane rankos, Ichbi Sum Usuro sūnau, arba gali būti, kad pralietą jaučio kraują pakeis tavasis.

* * *

Sililė atrodė apgailėtinai, lyg ant jos pečių būtų nukritęs šventyklos stogas. Ji kaip žirnius į sieną bėrė savo tiradas: „Tu tiesiog beprotė, Kidinas niekada neatleis tau šitos gėdos... *Mar.Tu* sugrįžo ir mus jau užgriuvo nelaimės... Aš maniau, kad tu pasikeitei, kad pamiršai! Kodėl dievai neaptemdė tau atminties?“

Niekas, kas buvo įvykę Ichbi Sum Usuro kieme, neliko jos nepastebėta. Vis dėlto kelyje iki šventyklos ji susilaikė nuo priekaištų.

Ir tik Sarajai paprašius pagalbos pasipylė nusiskundimų ir gąsdinimų liūtis.

Saraja švelniai paėmė ją už rankų ir nekeldama balso dar kartą paprašė, kad Sililė surastų *mar.Tu* palapines, padėkotų puodžiui Terachui už statulų grožį.

– Pasakyk jam, kad apgailestauju dėl Kidino žiaurumo ir paniekos. Pasakyk jam, kad aš, šventoji kraujo atnašautoja, išpirkdama brolio kaltę, kviečiu jo sūnų Abromą kartu su manimi pasidalyti valgiu poryt, švintant.

Sililė išpūtė akis.

– Tu negali jo čia pasikviesti! Šventvagystė leisti *mar.Tu* čia įžengti! Tu suterši šventovę! Kas bus, jei kiti tai sužinos? Vyriausioji žynė praneš karaliui. Ir bus baigta, daugiau jis nenorės Didingojoje salėje su tavimi dalytis guoliu.

– Nustok tauškusi nesąmones ir pasuk šiek tiek galvą! – piktinosi Saraja. – Visai normalu, kad puodžius gali ateiti į šventovę. Jų čia ateina kiekvieną dieną, atneša savo darbus.

– Bet ne čia, ne į *giparù*. Ir ne tam, kad kartu su žyne valgytų prie vieno stalo. Kidinas teisus, tu mums užtrauksi nemalonę.

Saraja atsitraukė, šalta, išdidi, griežtu veidu, kartais ji tokia būdavo, kai praeidavo priešais jautį.

– Na ir gerai. Apsieisiu be tavęs.

Vienu judesiu ji įsakė Sililei ją palikti vieną. Bet Sililė nepajudėjo. Trumpais putliais pirštais ji šluostėsi iš akių byrančias ašaras. Vos girdimu, drebančiu silpnu balsu paklausė:

– Ką tu jam pasakysi, savo *mar. Tu*? Kad jau septyneri metai tarp tavo šlaunų nėra pasirodęs kraujas? Net *mar. Tu* nori vaisingų moterų.

Sarają išmušė raudonis, lyg tarnaitė jai būtų sudavusi per veidą. Bet Sililė neketino užsičiaupti:

– Tu dar nesupratai? Šventoji kraujo atnašautoja – štai kas tu esi. Ir visada ja būsi. Tik čia tu esi tinkama tokia, kokia esi. Čia tu gerbiama, čia tau pavydi. Kariūnai tave myli, nes tikisi, kad tavo dėka per kovą nebus pralietas jų kraujas. Bet už šios šventyklos sienų, Saraja, tu tik moteris išdžiūvusiomis įsčiomis.

– Neturi teisės su manimi taip kalbėti.

– Turiu. Galiu. Nes būtent aš kovojau už tave visus šiuos metus. Aš deginau raganos žoleles. Vieną kartą tau dievai jau atleido. Nereikalauk iš jų per daug.

Skausmas iškreipė tarnaitės veidą. Sarajos pyktis išnyko taip pat greitai, kaip buvo užėjęs. Jau seniai ji taip karštai nebuvo suklupusi priešais Sililę, apkabino ją ir padėjo savo skruostą ant peties.

– Aš tik noriu jį pamatyti ir išgirsti, vieną kartą, – sušnabždėjo ji. – Vienintelį kartą. Noriu sužinoti, ar ir jis visus šiuos metus galvojo apie mane.

– O paskui?

– O paskui viskas bus kaip buvę.

* * *

Saraja pamanė, kad jis neateis. Sililė neparnešė iš jų jokios žinios:

– Jis pažiūrėjo į mane kaip į seną kvailę. O tai reiškia, kad bent jau jis yra sveiko proto. Paprasčiausiai palaukė, kol aš išeisiu. Jo tėvas man padėkojo, tai viskas.

Buvo susitarta, kad Sililė palauks jo temstant prie atvirų gynybinės sienos vartų, užpakalinėje *giparù* dalyje. Tai buvo siaura neišpuošta prieiga, paprastai skirta naudotis tiems, kurie vesdavo gyvulius, stumdavo grūdų vežimėlius, nešdavo aukojimams reikalingus

daiktus. Švintant nieks nepastebėtų šio *mar.Tu* plušančių tarnų ir vergų minioje.

Patyliukais, tamsoje, atsainiai Sililės padedama, Saraja nuošalioje patalpoje, kurioje, artinantis didžiajai sėjos ceremonijai, buvo laikomos togos ir dekoracijos, išdėstė lempas, pagalvėles ir padėklus su maistu. Į ją buvo galima patekti per siaurą tarnų koridorių, kuris buvo padarytas didžiulėje *giparù* juosiančioje sienoje. Kai Abromas bus čia, pakaks, kad Sililė saugotų koridorių ir tada jau nieks negalės jų užtikti.

Bet dabar, laukdama jo tarp šių prastai apšviestų sienų, Saraja abejojo. Ilgai trukusioje laukimo tyloje ji turėjo pripažinti, kad Sililė dėl daugelio dalykų buvo teisi. Sakė žiaurią tiesą, kurios Saraja stengėsi nepastebėti, kaip stengiamasi nepastebėti ilgalaikio nepagydomos ligos skausmo.

Tačiau šiandien, kaip kadaise, kai ji tebuvo jauna mergaitė, įsitikinusi, kad Abromo bučinys ją saugos visą vedybinį gyvenimą, iš šio susitikimo tikėjosi stebuklo.

Ne, ji nemelavo Sililei, galbūt jai tikrai pakaks sužinoti, kad per visus tuos metus jis irgi jos nepamiršo.

Bet kas bus, jei jis neateis?

Apie tai ji nenorėjo galvoti. Sarajai reikėjo būti kantriai. Galbūt laikas bėgo daug lėčiau, nei jai atrodė, ir lauke dar tik brėško rytas.

* * *

Ji pašoko, vos išgirdusi valomų sandalų garsą. Jis buvo čia, stovėjo plazdančioje žibalinių lempų šviesoje.

Trumpam abu pasijuto nejaukiai. Bet paskui jis ceremoniškai nusilenkė. Pirmais savo žodžiais atsiprašė, kad nežino, kaip reikia pasveikinti šventąją kraujo atnašautoją, atsidavusią Ištarės tarnystei.

Jo balsas nepasikeitė. Jis, kaip ir anksčiau, kalbėjo *mar.Tu* akcentu. Ji atsakė:

– Su didele pagarba ir dar didesne baime.

Jie abu susijuokė. Jau seniai Saraja nebuvo taip juokusis, tokiu gaiviu kaip vanduo juoku. Šis kiek išsklaidė tvyrojusį suglumimą.

Jie prisėdo ant pagalvėlių, iš skirtingų stalo pusių. Nepaisant užsiaugintų plaukų ir barzdos, jis visai nepasikeitė. Jo burna buvo

tokia pat graži, tobula. Gal tik skruostikauliai labiau iškilę. Tai ryžtingo, sunkumų patyrusio vyro veidas.

Saraja į varinius indelius įpylė čiobrelių bei rozmarinų užpilo ir pasakė:

– Bijojau, kad neišdrįsi ateiti.

– Mano tėvas ir broliai nenorėjo, kad eičiau. Jie šiurpsta vien nuo minties, kad ateidamas išniekinčiau dievybę. Bijo tavo tėvo ir brolio. Tokie jau mes, *mar.Tu*: bijome daugelio dalykų.

Ji atpažino tvirtą jo balsą. Dabar dar buvo galima justi nepiktą pašaipą, santūrumą žmogaus, kuris viską gerai apmąsto prieš ko nors imdamasis. Abromas nurijo vieną gurkšnį ir pridūrė:

– Palikau mūsų palapines vidurnaktį, niekieno nematomas. Paėmiau puodų iš tėvo krosnies, kad pamanytų, jog nunešiau juos į šventyklą. Atidaviau juos tavo tarnaitei. Tai mano auka tavo deivei!

Saraja pajautė, kaip jos širdis suplazdėjo. Šie žodžiai buvo lyg pažado spindulėlis – jis irgi apsimetinėjo ir melavo dėl jos.

– Praeitą kartą, prie upės kranto, tu irgi paslapčia atnešei maisto ir kailių.

Abromas linktelėjo galva, trumpai nusišypsojo.

– Taip... Tai buvo taip seniai...

– Bet tu to neužmiršai.

– Ne.

Staiga ir vėl abu pasijuto nejaukiai. Abu valgė datules ir medaus pyragaičius. Abromas valgė godžiai, neslėpdamas apetito. Saraja, stebėdama šiuos paprastus jo judesius, jautė keistą, dar nepažintą, jaudulingą malonumą. Virš tunikos apykaklės, ten, kur prasideda kaklas, Abromo oda atrodė labai švelni. Saraja norėjo ją paliesti.

Ji tarė:

– Tą rytą mane surado kareiviai ir parvedė į tėvo namus.

Trumpas juokas išsprūdo iš jos lūpų.

– Jis buvo labai įpykęs. Tačiau po kelių naktų vėl pabėgau. Pasiekiau jūsų palapines. Norėjau... tau padėkoti už pagalbą. Bet man pasakė, kad tavo šeimos ten jau nebuvo.

– Mes išvykome šiaurės link ir ten pasilikome.

Abromas papasakojo, kaip, nuvedus gyvulius į didžiulį karališkųjų mokesčių centrą Puzriš Dagane, Terachas nusprendė įsikurti Nipūre ir ten pardavinėti savo puodus.

– Ten pilna šventyklų. Galingieji nori kiekvienais metais vis naujų savo protėvių statulų, – šmaikštavo Abromas.

Tuo metu, kai jo tėvo puodų dirbtuvė klestėjo, jis su broliais, Haranu ir Nahoru, didelėms Nipūro šeimoms augino gyvulius. Per trejus ar ketverius metus jų ūkis, kurį gausino tiek puodų dirbtuvė, tiek ir gyvulių auginimas, suklestėjo taip, kad jie galėjo įsigyti savo gyvulių bandą. Gyvulių daugėjo, kaskart sumokėjęs mokesčius Puzriš Dagane jis pergindavo bandą iš vieno miesto į kitą, iš Urumo į Adabą, pereidamas tuos kalnų šlaitus, kur žolė buvo sultinga ir tanki.

– Mano tėvas Terachas tapo mūsų genties vadu. Didelės genties: daugiau nei penkių šimtų palapinių... Bet praeitą žiemą vėl prasidėjo karas su kalnuose gyvenančiais žmonėmis. Gutai priartėjo prie Adabo. Jie nusiaubė mūsų namus, pagrobė atsargas, išsivedė gyvulius. Visada taip būna, kai tarp miestų kyla karas: gyvuliai pavogiami, moterys išniekinamos. Nieks neateina mums į pagalbą. O mes nesame sutverti kariauti, todėl mano tėvas nusprendė grįžti į Ūrą.

Abromo veide ir vėl sušvito ta linksma šypsena, nuo kurios jo akys prisimerkdavo:

– Ūro galingieji labai patenkinti, kad mes grįžome. Jie labai mėgsta *mar.Tu* Teracho darbus, kaip ir tavo tėvas!

– Nes jie gražūs. Man jie irgi patinka.

Abromas nurijo vieną datulę juokdamasis ir taip pavinguriavo ranka ore lyg norėdamas parodyti, kad Sarajos žodžiai tėra dūmas. Jo akyse vis dar spindint šypsenos žiburėliams Abromas paklausė:

– O tu? Per šį laiką tapai pačia gražiausia iš visų moterų, tačiau joks Ūro galingasis nepaėmė tavęs į žmonas?

Saraja pajuto, kaip džiūsta burna, o į skruostus plūsteli kraujas. Toks buvo Abromas: užklupdavo ją netikėtai, atsakydavo į klausimus, kai jie dar nebūdavo užduoti, kalbėdavo tiesiai. Ji buvo numačiusi, ką jam pasakys. Tačiau dabar tie sakiniai jai atrodė persmelkti melo.

Galvoje skambėjo Sililės žodžiai: „Net *mar.Tu* nori vaisingų moterų!“ Jos įsčios buvo išdžiūvusios taip seniai, kad ji abejojo, ar dar

kada nors jai tarp šlaunų pasirodys kraujas. Bet argi ji galėjo paaiškinti Abromui, kad gėrė *kassaptu* duotų vaistų vien iš liūdesio, jog jis jos nepabučiavo? Kad tada ji tebuvo įpykęs aikštingas vaikas, nesugebėjęs pamąstyti apie padarinius?

Saraja tik pralemeno:

– Ne, niekas negali vesti Ištarės tarnaitės.

Abromo veidas sustingo. Stengdamasi išvengti jo žvilgsnio, Saraja keliais žodžiais jam papasakojo apie savo „ligą", kuri ją užklupo tuoj jiems išsiskyrus, papasakojo ir apie tai, kaip *barù* suprato ją pabuvojus pragare ir išaiškino, kad Saraja turėtų tapti šventyklos tarnaite.

Abromas klausė jos pasakojimo nekrusteldamas, o ji keistai didžiuodamasi aiškino, kaip per tuos ilgus penkerius metus išmoko visko, ko moka maldininkės: rašyti ant lentelių, eilėraščių ir giesmių, šokio, ruošti aukas ir galiausiai aukoti jautį.

– Jautį? – nustebo Abromas.

Tai buvo vienintelis jo klausimas.

– Taip, būtent tai reiškia būti šventąja kraujo atnašautoja. Pagarbinti jautį prieš jo kraują aukojant karo deivei.

Saraja paaiškino, kaip į kovą išvykstančių kariūnų akyse išlietas jaučio kraujas saugo juos nuo sužeidimų ir mirties. Kaip dievai, atsigėrę jaučio kraujo, už jį kariūnų rankoms suteikdavo dalelę savo visagalybės, toms pat rankoms, kurios jiems skirdavo auką. Saraja nutylėjo, kad žynė turėjo būti sausa, kraujas negalėjo tekėti jos šlaunimis, ji turėjo būti išdžiūvusi kaip dulkė po laimėtojo kojomis.

Sarajai nutilus, Abromas dar kurį laiką parymojo. Paskui linktelėjo galva ir paklausė:

– Jūs praliejate jaučio kraują, nes norite įsiteikti dievams, kad jie jus vėliau palaikytų? O jeigu kariūnai, su kuriais kaunatės, daro tą patį? Kaip jūsų dievai pasirenka ką palaikyti? O galbūt jie palaiko abi puses, todėl nebūna nei nugalėtojų, nei pralaimėjusiųjų? O galbūt jie niekam nepadeda? Ir laimi pats stipriausias arba pats sukčiausias? Tuo metu, kai jūsų dievai mėgaujasi aukomis...

Jo balse ir vėl buvo girdėti ironija, dabar dar šaltesnė, dar griežtesnė. Saraja švelniai jį nutraukė:

– Ne! Manau, kad nesupranti: Ūro galingųjų dievai yra tik jų dievai! Ir niekas kitas, išskyrus mus, negali jiems melstis!

– O tu pati tikrai manai, kad tavo dievai nustūmė tave į pragarus? Ir kad tai reiškė, jog turi šokti kariūnams, kol jie užmuš jautį, kurį mano broliai ir aš taip kantriai auginome?

Saraja suabejojo. Abromo įžvalga jai darė įspūdį. Galiausiai kaip ji pati galėjo tikėti žyniais ir pranašautojais, žinodama tikrąją savo ligos priežastį? Net Sililė, kuri visada pasirengusi bet kur įžvelgti dieviškąjį pradą, čia jo tikrai nematė.

Ji atsakė:

– Nežinau. Kartais galvoju, kad mane paprasčiausiai užklupo kažkokia liga. Bet žyniai tvirtina, kad būtent dievai lemia mūsų ligas ir išgijimą. Ir tai buvo... kažkokia keista liga. Kas gi gali žinoti, ko nori dievai?

– Iš tiesų. Kas gali žinoti?

Iš Abromo veido buvo matyti, kad šį klausimą jis uždavė ir sau, jis abejojo. Vėl ėmė valgyti ir gerti, buvo susimąstęs ir tylus. Stebėdama, kaip jis valgo, Saraja suprato, kad ji mylėjo kiekvieną jo judesį. Ji mylėjo jo pirštus, tai, kaip jis jais apglėbia varinį indelį, jo krūtinę, kaip ji kilojasi, jo pečių raumenis, tai čia, tai ten sujudančius po tunika. Staiga atgijo troškimas, kad jis ją paliestų, paglostytų, švelniai priglaustų pirštus prie jos odos kaip prie daiktų ar maisto, staiga atgijo ištisus metus sapnuose slypėjęs noras būti pabučiuotai.

Abromas:

– Kas gali žinoti, ar dievai egzistuoja? Tiek Ūro galingųjų, tiek ir kitų miestų dievai? Juk iš viso tiek daug jų susidarytų! Beveik tiek pat, kiek žmonių ant žemės. Kur jie? Kur koks nors įrodymas, kad jie yra? Kaip sužinoti, ar jie padeda žmonėms, ar juos baudžia, nes juk kas beatsitiktų, yra sakoma, kad tokia buvo dievų valia. Bet kokiam jų veiksmui sugalvojamas pateisinimas, jų tylai irgi. Akmuo nukrenta ant asilo galvos ir jis nugaišta, – tokia dievų valia. Kodėl? Jei niekas to nežino, tai kaip jie gali pasakyti ar jų žyniai? Štai moteris gimdydama miršta ar jos vaikas miršta gimdamas. Tokia dievų valia. Bet juk ta moteris skaisti kaip šaltinio vanduo, jos kūdikis vos gimęs. Tai kur teisybė? Kur dievų malonė? Kodėl jie turi kentėti? Žyniai mėgins aiškinti, sakys, kad jos vyras ar vyro tėvas, dėdė ar dar kas nors vieną

dieną nepagerbė kokio nors galingojo. Arba pagalvojo ką pikta. Arba kad valgė avienos nešviečiant mėnuliui... Štai taip pateisinamas dievų žiaurumas!

Jis kalbėjo pakeltu balsu, garsas aidėjo mažoje patalpoje. Staiga suvokęs, kad nežmoniškai šaukia, garsiai nusijuokė:

– Atleisk man, šventoji atnašautoja, už šiuos žodžius tokioje vietoje! Galbūt iš čia išėjusį mane nutrenks Ištarės žaibas...

Jis nutilo, lyg būtų norėjęs, kad pati Ištarė išgirstų jo juoką ir jam atsakytų. Galbūt ir todėl, kad norėjo Sarajai duoti laiko pasislėpti, pasipriešinti ar net jį išvaryti. Tačiau Saraja nesureagavo. Tada Abromas palinko į priekį, jis vėl buvo rimtas.

– Urumo miestas yra pastatytas ant plačios upės kranto, ji tokia pat plati kaip Eufratas, bet ją vadina Tigru, nes ji gali būti žiauri kaip tigras. Ten aš sutikau vieną seną žmogų, kuris buvo nuplaukęs iki pat upių ištakų, toli kalnuose, į šiaurę. Jis ieškojo brangakmenių. O parsivežė tik vario ir dioritų. Bet kitapus kalnų jis sutiko tokių tautų, kurios buvo ne barbarų tautos ir tikėjo vieną dievą. Vieną dievą, kuris teturėjo vieną užduotį, vieną valią: sukurti žmonėms pasaulį.

Saraja žvelgė jam į akis abejodama, kad supranta, ką jis nori jai šiuo pasakojimu pasakyti. Abromo kietai sučiauptomis lūpomis perbėgo švelni šypsena:

– Vieną dievą, kuris pakankamai myli žmones, kad neverstų jų žynių šokti tarp jaučio ragų. Ir kuris joms leidžia turėti vyrą.

Karšta banga perėjo Sarajos pilvu. Ji pasilenkė, galva ir pečiai buvo tiesūs:

– Abromai, aš niekada nebuvau pamiršusi tavo veido, nei mūsų nakties, kurią praleidome prie upės. Tu buvai mano mintyse, mano svajonėse, tačiau maniau, kad niekada daugiau tavęs nepamatysiu. Žinojau tik tavo vardą – Abromas. Tačiau po tos nakties ant upės kranto tenorėjau viena, kad tavo lūpos priglustų prie manųjų ir kad saugotų mane visą likusį gyvenimą. Nieks po to nepasikeitė. Nežinau, kokia yra dievų valia. Nesvarsčiau taip kaip tu apie jų neteisybę ar galią. Kartais man atrodo, kad jaučiu juos, kartais ne. Aš tik žinau, kad galėjau numirti, nes nepabučiavai manęs.

Abromas pasikeitusiu, skausmingu balsu atsakė:

– *Mar. Tu* nebučiuoja Ūro galingojo dukros... Haranas, mano jaunesnis brolis, susirado žmoną Adabe. Jam gimė sūnus.

Pas mus taip retai atsitinka, kad jaunėlis vestų ir susilauktų vaikų anksčiau už vyresnįjį sūnų. Nė diena nepraeina tėvui nepriminus, kaip jis nerimauja dėl mano vienatvės.

Saraja truputį nusišypsojo:

– Aš jau nebesu Ichbi Sum Usuro dukra. Jis manęs išsižadėjo. Nesu brolio sesuo. Aš dabar tik Ištarės tarnaitė.

– *Mar. Tu* nebučiuoja Ištarės tarnaitės, kurios nevalia niekam vesti.

Sarajos burna ir balsas sudrebėjo:

– Po trijų mėnesių, per didžiąją sėjos šventę, mūsų karalius Šu Sinas praskės mano kojas ten, aukštai, Didingojoje salėje. Jis miegos su manimi kaip vyras su žmona, kaip kad Mėnulio deivė susijungia su Dumuzi galinguoju. O man, man vis dar reikia tavo bučinio, kuris mane apsaugotų.

Abromas iš pradžių sustingo apstulbęs, tačiau įniršis jį pastatė ant kojų, jis drebėjo.

– Jūs išprotėjote! – suriko. – Jūs, miestų galingieji, jūs išprotėjote!

Jis sugriebė už pečių suakmenėjusią Sarają.

– Kaip tu drįsti taip elgtis?

Ji nespėjo atsakyti, nes išgirdo Sililę šaukiant:

– Saraja, Saraja!

Ji staiga išdygo ant slenksčio ir apstulbusi nužvelgė juos. Abromas paleido Sarają ir žengė žingsnį atgalios. Sililė sučiupo jį už tunikos rankovės:

– Greičiau, greičiau, negalite čia likti. Kidinas didžiajame priėmimo kieme. Jis nori pasimatyti su šventąja kraujo atnašautoja, kalba su žyniais.

Abromas šaltai ištraukė savo rankovę iš Sililės gniaužtų.

– Bet kuriuo atveju man jau buvo metas eiti.

– Ne, palauk! – norėjo jį sulaikyti Saraja. – Nė nemanau priimti savo brolio. Jam čia nėra ką veikti.

– Jaunosios tarnaitės tavęs visur ieško! – sušuko Sililė. – Jei tavęs neras, kils įtarimas. Turi pasirodyti.

– Man irgi čia ne vieta, – ištarė Abromas.

– Abromai...

– Dėkoju šventajai kraujo atnašautojai už svetingumą ir linkiu jai būti galingai šioje šventovėje.

Jo atsisveikinimas buvo šaltas, žiaurus ir pagiežingas, kaip ir tonas. Abromas apsisuko ir, nespėjus Sarajai nė atsipeikėti, jau ėjo koridoriumi. Nusivylusi Sililė sumurmėjo:

– Sakiau, kad nereikėjo. Tokia dievų valia.

Gyvenimo šydas

Toks buvo vyras, kurį Saraja mylėjo: protingas, maištingas ir kupinas įkarščio! Jis buvo drąsus, karingas ir dailus. Mylėjo ją tyliai, bet jo jausmus išdavė pavydas ir įniršis. O nuo šiol ta meilė pasidarė dar ir beviltiška.

Jiems išsiskyrus, Saraja nesiliovė galvojusi apie Abromą. Ją kankino nemiga. Sklido gandas, kad kalnų barbarų pulkai nenumaldomai artėja miesto link, smilkytuvo dūmuose skendinčioje šventykloje nuo ryto lig vakaro aidėjo maldos ir giesmės bei liejosi dievams aukojamų gyvulių kraujas, o Saraja šventosios atnašautojos pareigas vykdė be jokio įkvėpimo. Dabar reikėjo ypač apsivalyti norint įtikti Ištarei, ir tai buvo puikus pretekstas dažnai likti vienai. Sililei ji liepė liautis skundusis ir pamokslavus lyg kokiai prietaringai senei.

– *Mar. Tu* išėjo ir nebegrįš. Mes daugiau nepasimatysim. Jei liausiesi apie jį kalbėjusi, ryt net jo vardo nebeprisiminsiu.

Patikėjusi tuo ar ne, Sililė vis dėlto nuolankiai pakluso. Tačiau ištarus šiuos žodžius Sarajos širdyje atsivėrė nevilties žaizda. Viskas virto melu ir daugiau neliko ko tikėtis: Abromas atsisakė jai padovanoti taip lauktąjį bučinį. Jis pamynė viską: Ūro įstatymus, dievus ir laimę, kad ir slaptą, bet kurią jie vis dėlto būtų galėję vienas kitam suteikti.

Geriausia išeitis – viską pamiršti. O tai turėtų būti paprasta, juk buvo tiek nedaug ką prisiminti: kadaise įvykusį susitikimą ant upės kranto, keletą žodžių ir trumpą pasimatymą tamsiame kambaryje.

Viskas, kas jai liko, tai tarnauti Ištarei taip, kaip to buvo išmokyta, gal net visiškai tam atsiduoti. Teliko laukti, kada Didingojoje salėje

visagalis Šu Sinas užgulęs įsiskverbs į ją. Mintys apie Abromą jos neapsaugos. Neturės ji atsiminimų apie jo bučinį, kurie suteiktų jėgų įveikti baimę ir pasibjaurėjimą.

Abromas buvo teisus ją smerkdamas priėmus valią žmonių, kurie jos nebelaikė moterimi, dukterimi nei seserimi, o tik šventu pilvu, kurio vienintelė priedermė buvo nuolankiai paklusti.

Tik Abromas nežinojo, kad karo deivės atnašautoja privalo turėti nevaisingas įsčias. O dar ta Sililės išrėžta tiesa, kad net *mar. Tu* norėtų turėti vaisingą žmoną.

Jei dievai turi galią bausti žmones, tai Saraja jau seniai nubausta ir iki šiol vis dar atlieka savo bausmę.

Tarsi antrą kartą savo gyvenime atsidūrusi ant pragaro bedugnės krašto, kur bet kurią akimirką vėl gali nugarmėti, niekaip negalėdama užmigti, akloje tamsoje Saraja gulėjo plačiai atmerktomis akimis. Jau trečią naktį taip besikankindama, staiga išgirdo kažkokį šnaresį. Kiek vėliau jis ir vėl pasikartojo. Pro jos duris praslinko šviesos ruožas ir nutolo koridoriumi.

Nesukeldama nė menkiausio garselio, stengdamasi nepažadinti Sililės, apsigaubusi vilnone toga ir iškišusi galvą pro duris Saraja pamatė, kaip dešinėje didžiojo kiemo pusėje dingo šviesa.

Ji gana gerai žinojo šią *giparù* dalį, kad rastų tamsoje kelią. Pakako minutėlės, kad eidama apgraibomis pasiektų didžiojo kiemo kolonadas. Ten dieną naktį degantys fakelai apšvietė įėjimą į valgiui gaminti skirtas patalpas ir duris, vedančias į didžiąją aikštę. Kaip ir kasnakt, virš šventyklos iškilusių dervos deglų liepsnos apšvietė zikurato laiptus ir terasas.

* * *

Iš pradžių ji nieko nei matė, nei girdėjo.

Paskui tarsi du šešėliai sujudėjo kiemo kampe, priešais valgiui gaminti skirtas patalpas. Sarajai kilo mintis pašaukti sargybą. O gal tai gutai jau buvo taip arti Ūro, jog atsiuntė savo šnipus į pačią šventyklą?

Vienas šešėlis išsitiesė. Tarsi negalėtų apsispręsti, ką daryti. Jei tai būtų buvę barbarai, jiems užtektų laiko dar prieš pasirodant sargybai ją nužudyti. Baimė pakirto Sarajai kojas.

Du šešėliai, pasirengę bet kuriuo metu sprukti, irgi tarytum nesiryžo nieko imtis. Ji išgirdo šnabždesį. Ištartas buvo jos vardas – Saraja.

Ji atsargiai prisiartino. Šešėlis pajudino ranką. Vėl išgirdo šnabždesį. Sarajos širdis suvirpėjo – atpažino balsą.

– Abromai? Abromai, tai tu?

Vienas šešėlis ištraukė už nugaros slėptą molinį žibintą ir jį iškėlė savo bendrui prie veido.

– Abromai, ką čia veiki? – apstulbusi sušnabždėjo Saraja.

Tas pačiupo ją už rankų. Nuo šio paprasto prisilietimo karščio banga perbėgo jos kūnu.

– Tai mano brolis Haranas, – tarė jis. – Atėjau tavęs išsivesti, jei sutiksi eiti drauge.

– Išsivesti manęs?

– Gutai atvyksta ne iš tos pusės, kur jų laukia Ūro galingieji. Jie daug klastingesni. Įsėdę į huhnursų laivus, su kuriais sudarė sąjungą, rytoj upe pasieks žemutinį miestą ir ten išsilaipins.

– Visagali Ea!

Šis šūksnis Harano veide sukėlė šypseną. Jis buvo šiek tiek žemesnis už Abromą, apvalesnio veido ir kūno sudėjimo, pašaipaus žvilgsnio.

– Teisingai darai, kad jo šaukiesi, šventoji atnašautoja. Ūro galingiesiems prireiks jo pagalbos.

Norėdamas užčiaupti brolį, Abromas suraukė antakius. Stipriau suspaudęs Sarajos rankas, tyliai ir greitai kalbėdamas papasakojo, kad jo tėvas ir visa gentis išardė palapines. Saugodami gyvulių kaimenes nuo gutų, dar prieš dvi dienas paliko miestą ir patraukė šiaurės kryptimi.

– Haranas sutiko grįžti su manimi…

– Mat Abromas užtikrino, kad tavo šventyklą puikiai pažįsta, – dar plačiau išsišiepdamas sušnabždėjo Haranas. – Čia patekti sugebėjome, tačiau rasti kelią šiame labirinte – ne taip jau paprasta. Jei nebūtume sutikę tavęs…

– Haranai! – sudrausmino brolį Abromas. – Neturime laiko klausytis tavo patyčių. Ar eisi su manimi, Saraja?

– Ar eisiu su tavimi? Bet…

– Ar būsi mano žmona? Ar gyvensi su manimi *mar.Tu* palapinėje? Ar atsisakysi šventyklos prabangos, savo dievų ir galių?

– Ir ar drąsiai stosi prieš rūstų mūsų tėvą, – neištvėrė nepridūręs Haranas. – Mat vyriausiojo sūnaus vedybos su galingojo dukterimi jį baugina.

Abromas susierzinęs linktelėjo galvą.

– Haranas teisus. Iš pradžių ne visi tave pasitiks išskėstomis rankomis.

Haranas žemai nusilenkė:

– Bet pamatę, kokia tu graži, pasielgs kaip aš – supras Abromo užsispyrimą ir pavydės jam laimės.

Saraja jo veik nesiklausė. Akimirksniu grįžo visos pastarosiomis dienomis jai ramybės nedavusios prieštaringos mintys. Viskas sumišo: laimė, nuodėmės baimė, tyras džiaugsmas išgirdus Abromo klausimą ir ją kankinanti giliai širdyje slepiama paslaptis.

– Abromai...

– Atsargiai, kažkas ateina! – sušnabždėjo Haranas.

Per kiemą greitu žingsniu artėjo vyras. Vienoje rankoje jis laikė ietį, kitoje deglą, į kojas jam plakėsi odinis apsiaustas, o galvą saugojo žvilgantis šalmas.

– Jis mus pamatė! – sušnabždėjo Abromas.

– Slėpkitės, – tyliai paliepė Saraja. – Tai tik sargybinis. Aš jam liepsiu palikti kiemą.

Bet priėjusi arčiau ant kario šalmo ji pamatė spindinčius aukso lapus. Žemiau nuleistas deglas geriau apšvietė jo veidą:

– Kidinai!

– Taip, šventoji atnašautoja. Jau trečią naktį saugau *giparù* vartus. Žinojau, kad tądien pamačiusi *mar.Tu* tu nebenurimsi. Taip ir maniau, kad nepasikeitei. Ar buvo gyvenime nors diena, kad tavo širdyje nešėltų demonai?

– Neprivalau klausytis tavo įžeidinėjimų, Ichbi Sum Usuro sūnau. Nepamiršk, kad nebesi man brolis. Ir nėra ką tau čia veikti.

Nugriaudėjo puikybės kupinas Kidino juokas.

– O ką tu darysi, šventoji atnašautoja? Pagalbon kviesi sargybą? O gal šventikus? Nori jiems parodyti, ką atsivedei į šventyklą, net į patį didžiosios šventikės kiemą?

– Nurimk, narsusis kary, – Sarajai už nugaros pasigirdo Harano balsas. – Jau išeiname. Po minutėlės šioje šventykloje mūsų neliks nė kvapo. Nėra reikalo trikdyti gerų žmonių poilsį.

Tarsi burtų lazdele pamojus, staiga Harano rankoje atsirado lazda. Abromas prie šlaunies turėjo ilgą odinį piemens botagą. Jis ramiai prisiartino prie Sarajos ir niekinamai pažvelgė į Kidiną lyg į tuščią vietą.

– Ar apsisprendei, Saraja? – paklausė.

Ji nusišypsojo.

– Taip. Aš tik ir telaukiau, kada manęs to paklausi. Seksiu paskui tave nors ir į pasaulio kraštą.

– O! Štai kaip! – iškošė pro dantis Kidinas.

– Miesto link artėja Ūro priešai, tuo tarpu šventoji atnašautoja – kraujo aukotoja išduoda Ištarę! Kaip tu drįsti?

Iš pykčio paklaikusiomis akimis Kidinas nukreipė į juos ginklą.

– Išskersiu visus. Jūsų kraujas nuplaus šį kiemą, kurį čia atėję suteršėte...

Pakėlęs dešinę ranką, nutaikė ietį į Abromo krūtinę. Vienu šuoliu Haranas atsidūrė ties ietimi ir lazda atrėmė jos smūgį. Čiupęs Sarajai už rankos, Abromas ją patraukė į šalį. Kidinas sviedė deglą Haranui į krūtinę ir šis vėl atrėmė smūgį.

Kidinas su pasitenkinimu žongliravo ginklu. Sunkiu ieties kotu gavęs smūgį į paširdžius, Haranas parklupo ant žemės. Tuo metu Saraja pamatė, kad Abromas dešine ranka čiupo odinį botagą. Viskas įvyko akimirksniu. Bronza žvilgantys ieties ašmenys perplėšė Haranui krūtinę. Ore sušvilpė botagas ir pliaukštelėjo kirtis. Kidinas susiėmė už veido. Susiliejo skausmo šūksniai. Harano tunika paraudo, pro Kidino pirštus irgi ėmė sunktis kraujas.

Abromas puolė kelti brolį, kurio krūtinėje ietis paliko juodą delno dydžio žaizdą.

– Žaizda negili, – suaimanavo Haranas, – man viskas gerai.

Parklupęs ant žemės Kidinas sunkiai kvėpavo. Dešine ranka jis vėl siekė ginklo, kurį Saraja paspyrė toliau. Stipriai sužalodamas akį, botagas perplėšė Kidino veidą išilgai, tačiau Saraja nejautė nei užuojautos, nei pasitenkinimo. Tvirtu balsu ji tarė:

– Nėra prasmės dėl manęs mirti, Ichbi Sum Usuro sūnau. Verčiau mirk dėl savo dievų, miesto ir šeimos, nes aš jau seniai nebesu viena iš jūsų.

Tuo tarpu Abromas perplėšė savo tuniką norėdamas sutvarstyti Harano žaizdą. Kidinas atsistojo. Jo barzda buvo raudona nuo kraujo, o sveikoji akis žaibavo neapykanta. Tą akimirką jo žvilgsnis Sarajai priminė krauju pasruvusias bulių akis, priešais kurias mergina šokdavo. Ji pakėlė ranką:

– Paklausyk manęs. Aš tau padovanosiu kai ką daug vertingesnį nei mano ir šių *mar.Tu* mirtis. Gutai jums rezga pinkles. Jie atvyks ne iš pietų pusės, kur išrikiuoti Šu Sino pulkai, bet huhnursų laivais atplauks upe ir jau rytoj pasieks žemutinį miestą. Eik ir įspėk galinguosius. Galėsi išdidžiai parodyti savo žaizdą kaip kainą naujienos, kurią atnešei. Būsi tautos didvyris. Ir, jei esate pakankamai narsūs, išgelbėsite miestą.

Neklausydama prakeiksmų lavinos, kurią ant jos išpylė Kidinas, Abromą su broliu Saraja nuvedė link įėjimo į siaurą koridorių, juosiantį *giparù* iš vidaus.

– Paskubėkime. Mūsų sukeltas triukšmas turbūt pažadino visą šventyklą.

Lempos šviesa staiga perskrodė tamsą.

– Saraja! – sušnabždėjo Sililė. – Ką čia veiki? Ir kas šie...

Pamačiusi Abromą ir kruvinus Harano drabužius, nebaigusi sakinio ji sušuko iš nuostabos:

– Didysis Ea!

Saraja pirštais jai švelniai užspaudė burną.

– Aš išvykstu su Abromu, Silile. Palieku šventyklą, miestą ir išteku už šio *mar.Tu.*

Salilė atstūmė Sarajos ranką. Nors kartą užčiauptos jos lūpos virpėjo.

– Greičiau! – paskubino Abromas. – Turime išeiti pro pietinius vartus, kol sargyba mums neužtvėrė kelio.

– Ir kol aš dar galiu bėgti, – sudejavo Haranas.

– Tu išvyksti, viską palieki, išteki... – beveik vaikišku balsu suinkštė Sililė. – O kaipgi aš? Kas bus su manimi? Ar apie tai pamąstei? Visą pyktį jie išlies ant manęs!

Saraja švelniai paglostė Sililei skruostą.

– Gali eiti su manimi.

– Bet apsispręsti turi tuojau pat, – paskubino Abromas.

Tačiau Sililė neskubėjo ir žiūrėjo į jį taip, tarsi matytų pirmą kartą. Paskui žvilgsnį nukreipė į Harano krūtinę, iš kurios pro tvarstį jau sunkėsi kraujas.

– Gyventi *mar.Tu* palapinėje! Apsaugok mane nuo to, visagali Ea! – aiktelėjo Sililė.

– Būk atsargi. Gali būti, kad *mar.Tu* palapinėse Ea tau niekuo negalės padėti, – nusišaipė Haranas.

– Nesu dėl to tikra, – atrėžė Sililė. – O tu, mielas berniuk, palaikyk liežuvį už dantų ir pataupyk jėgas, jei nori gyvas iš čia išeiti.

Kreipdamasi į Sarają ir Abromą ji pridūrė:

– Sprukite pro mažuosius vartus. O aš einu paimsiu tvarsčių ir žolių jo žaizdai, kurių prireiks išėjus iš šventyklos.

* * *

Pasislėpę tarp valties krovinių, kurios irkluotojams Abromas dosniai sumokėjo, jie paliko Ūrą. Upe prieš srovę nuplaukę dešimtį *ùs*, jie išlipo kitame krante. Ten jų laukė dviem mulais pakinkytas vežimas nendrinėmis ir virvelinėmis gardimis.

Bijodamas karališkojo patikrinimo, Abromas pirmai progai pasitaikius iškart išsuko iš didžiojo kelio, vedančio į Nipūrą. Paeiliui kinkomi, mulai patraukė jiems gerai pažįstamais naminių gyvulių kaimenėms varyti skirtais takeliais. Nė karto nesustojo pailsėti. Kad gyvuliams būtų lengviau traukti, Abromas ir Saraja kartais išlipdavo iš vežimo ir, susikibę už rankų, tylėdami ėjo vienas šalia kito.

Sarajai tuomet atrodė, kad jų vedybinis gyvenimas jau prasidėjo. Jis vis dar jos nepabučiavo, bet ji nedrįso provokuoti šio bučinio. Viskam savas laikas.

Ji prisiminė jų susitikimą ant Eufrato kranto, kai Abromas, paėmęs ją už rankos, nusivedė į kopas, kur buvo užkūręs ugnį. Tuomet pašaipiu balsu jis pasakė: „Ne kasdien Ūro galingųjų dukterys pasiklysta paupio nendrynuose. Galėčiau tave nusivesti į tėvo palapinę, tačiau jis pamanytų, kad parvedžiau jam savo išrinktąją, o broliai sprogtų iš pavydo.“

O dabar kaip tik taip ir buvo: Abromas ją vedėsi į savo tėvo namus. Jau ryt jis bus jos vyras. Tai buvo tarsi nakties, kai jie pirmą kartą susitiko, tęsinys.

* * *

Įpusėjus kitai dienai, jie pagaliau pasiekė stovyklavietę.

Teracho gentis pastaruoju metu taip pagausėjo, kad susispietusios palapinės priminė miestelį.

Iš pradžių daugiau dėmesio buvo skiriama ne Sarajai, o Haranui. Gydomųjų žolių ir Sililės globos dėka karštis nukrito, bet kančios nesumažėjo. Jam buvo perrišta žaizda. Atsigėręs aštraus vyno, nuo kurio netrukus turėjo užmigti, Haranas nukreipė žvilgsnį į atokiau stovinčią Sarają:

– Tai mano brolio Abromo žmona – klausykite jos. Mums, klajojantiems gyvulių augintojams, garbę daro ne tai, kad ji yra gimusi tarp Ūro galingųjų, o jos grožis ir drąsa. Patikėkite, jos atėjimas pas mus – geresnės ateities ženklas.

Nuo tokių žodžių Saraja nuleido galvą. Abromas dėkingas pažvelgė į brolį.

Visą svarbą ji dar geriau suprato, kai Abromas nuvedė ją pas Terachą. Iš arti jis atrodė senesnis nei tuomet, kai buvo atėjęs į Ichbi Sum Usuro kiemą. Terachas buvo šviesaus ir šalto žvilgsnio, o siauros lūpos dar labiau pabrėžė veido griežtumą. Tačiau nepaisant raukšlių, žilų plaukų ir barzdos, iš jo sklido jėga, prieš kurią net Abromas lenkė galvą.

Jis šiurkščiai nužvelgė Sarają. Buvo akivaizdu, kad nei sūnaus išrinktosios grožis, nei drąsa jo pernelyg nežavėjo. Kiek ilgiau patylėjęs jis pareiškė:

– Mano sūnus nusprendė išsirinkti tave. Kaip žinia, galingojo dukteriai neįprasta maišyti savo kraują su mūsų krauju, bet Abromo valią aš gerbsiu. Mūsuose kiekvienas turi pasirinkimo laisvę, lygiai kaip yra atsakingas ir už savo klaidas. Sveika atvykusi.

Neparodęs daugiau nė trupinėlio mandagumo, jis nuėjo į savo palapinę. Saraja nervingai kramtė lūpas. Abromas tyliai tarė:

– Nepyk ant mano tėvo. Jam priimtina tik tai, kas gerai žinoma. Geriau tave pažinęs, manys kitaip.

Abromas klydo. Ne Teracho bloga nuotaika temdė Sarajos laimę, o mintis apie jos kraują, kurio susimaišymo su savuoju senasis *mar. Tu* taip bijojo. Iš tiesų jos įsčios neturėjo nė menkiausios galios sukurti gyvybę.

Dabar labiau nei bet kada ji jautėsi negalinti atskleisti savo paslapties. Galbūt Abromo meilė atgaivins jos išdžiūvusias įsčias?

Abromas nuvedė ją į moterų palapinę. Krykšdami ir juokdamiesi ją apspito vaikai. Jaunos moterys tyrinėjo Sarają neslėpdamos smalsumo, o kai kurios ir akivaizdaus pavydo. Bet pačios vyriausios nesivaržydamos ją džiaugsmingai sutiko. Viena jų, smulkutė ir ne pagal amžių plonyte lygia oda, nusivedė Sarają į didžiąją motinų palapinę. Kitos nuėjo paskui.

Pirmą kartą Saraja matė pro palapinių uždangas sklindančią švelnią šviesą, išpieštas medžio skrynias, papuoštus palapinių stulpus ir užuodė malonų jose išklotų kailių ir kilimų kvapą.

Senutė atidarė vieną skrynią. Iš jos išėmė retą, spalvotais vilnoniais siūlais išsiuvinėtą ir sidabro gabalėliais inkrustuotą lininį audeklą. Prisiartinusi prie Sarajos, jai šypsodamasi jį ištiesė:

– Sveika atvykusi, Saraja, būsimoji Abromo žmona. Mano vardas Cila. Abromo motina jau seniai mirusi, ir man teko ją pakeisti. Pagal mūsų papročius vyras ir moteris susijungia santuokos saitais daug paprasčiau nei ten, iš kur tu atkeliavai. Klausantis fleitos muzikos ir keleto gerą lemiančių dainų, priešais vyro palapinę valgoma ėriena, geriamas alus ir vynas. Jaunamartė vilki paprasčiausią suknią ir štai šį didįjį šydą, kuris ją visą dengia. Jis labai senas ir vertingas – šydu apsigaubusios buvo daugiau nei šimtas moterų. Jis girdėjo jų atodūsius ir būgštavimus, jų džiaugsmo ir nevilties šūksnius. Mes, moterys, jį vadiname gyvenimo šydu.

Cila nutilo. Aplinkui susirinkusios moterys stebėjo Sarają draugiškais, tačiau griežtais veidais, kurie jai priminė jaunųjų tarnaičių veidus, kuomet ją ruošdavo susitikti su buliumi. Iš laimės spindinčiomis akimis Saraja nusišypsojo. Cila linktelėjo galva ir jai atsakydama irgi nusišypsojo.

– Labai gerai, – tarė ji, – gyvenimo šydą reikia vilkėti būtent tokiomis spindinčiomis akimis! Kai palapinėje su vyru liksite vieni,

prieš jam atidengiant šydą, tau reikės padaryti štai ką: turėsi aplink jį apeiti ištiestos rankos atstumu tris kartus į vieną pusę ir tris į kitą. Visa kita tau paaiškins Abromas.

Pasigirdo prunkštimas ir keliaudamas iš lūpų į lūpas palapinėje pasklido juokas. Prapliupo juoktis ir Saraja.

* * *

Viskas taip ir buvo, kaip pasakojo Cila.

Apsigaubusi gyvenimo šydu, Saraja įėjo į palapinę. Atrodė, širdis iššoks iš krūtinės. Lempų šviesoje pro retą šydą ji matė geismo užvaldytą Abromo veidą.

Iš geismo maudžiančiomis šlaunimis ir pilvu ji apėjo aplink jį – tris kartus į vieną pusę, tris į kitą – ir sustingo vietoje. Nors lauke skambėjo juokas ir fleitos garsai, ji girdėjo Abromo kvėpavimą.

Priėjęs visai arti jis ištarė jos vardą:

– Saraja, mano mylimoji.

Priėjęs dar arčiau, per šydą ją pabučiavo. Saraja pradėjo visa virpėti. Paėmęs šydą už krašto, Abromas jį pakėlė, mergina nė nekrustelėjo. Žiūrėdamas į akis, jis pakėlė ranką jai prie smilkinio, jo pirštai slydo jos skruostu ir kaklu. Galiausiai ji nustojo virpėjusi. Abromas nusišypsojo.

Jis apnuogino jai pečius, ir suknelė nuslydo ant žemės. Saraja liko stovėti nuoga. Tarsi bijodamas ją paliesti, Abromas atsitraukė atgal. Iš jo lūpų išsiveržė dejonė. Akimirksniu nusiplėšęs tuniką, prieš ją stojo nuogas, sukietėjusia lytimi.

Saraja pakėlė ranką ir priglaudė pirštus prie plonytės odos ten, kur prasideda kaklas. Kraujas toje vietoje taip stipriai pulsavo, kad, rodės, kartu juda ir jos pirštai. Virpėdamas nuo šios glamonės, Abromas sunkiai kvėpavo. Saraja jautė jo lyties prisilietimus į pilvo apačią. Jai linko keliai. Abromas paguldė ją ant kilimo. Jų lūpos susiliejo, maišėsi kvėpavimai ir laimės dejonės. Pagaliau ji gavo lauktąjį bučinį, kuris saugos ją iki pat gyvenimo pabaigos.

Trečia dalis

Haranas

Sarajos ašaros

Keliaudama Eufrato pakrante prekybos su šiaurės barbarais keliu, Teracho gentis priėjo upės ištakas. Į priekį judėjo labai palengva vis sustodama paganyti gyvulius, kad nenusilptų. Kiekviena Sarajos ir Abromo kartu praleista naktis buvo tokia kupina laimės, kaip dangus naktį būna pilnas spindinčių žvaigždžių. Saraja taip lengvai prisitaikė prie paprasto *mar.Tu* gyvenimo ir pareigų, kad nustebino net patį Terachą. Buvusi galingojo duktė ir šventoji Ištarės atnašautoja, nuolat apsupta kiekvieną jos užgaidą pasiruošusių tenkinti vergų ir tarnų, valgiusi ir gėrusi kitų rankomis paruoštą maistą, per visai trumpą laiką atsisakė auksu siuvinėtų togų, prabangių papuošalų, išmoningo makiažo ir dailių šukuosenų, atrodytų, nė kiek to nesigailėdama. Kaip ir visos genties moterys, ji vilkėjo kuklią tuniką, į kasas pynė raudonos ir mėlynos vilnos juostas ir miegojo palapinėje, tarsi čia būtų gimusi. Lygiai taip lengvai ji išmoko trinti grūdus, kepti mėsą ir duoną bei raugti alų. Iš savo ankstesnio gyvenimo ji išsaugojo vienintelį įgūdį, perimtą iš tetų, – karšė vilną, iš jos verpė plonus siūlus ir juos dažė, tuo žavėjosi visos stovyklos moterys.

Akadų ir šumerų karalystės galingus ir turtingus, tačiau *mar.Tu* nesvetingus miestus jie paliko gan greitai. Priėję šiaurės kalnus sutiko Ūro pirklius. Saraja sužinojo apie Kidino mirtį – ginantį miesto sienas jį nužudė gutai. Saraja pamanė, kad jos tėvas Ichbi Sum Usuras turėjo labai išgyventi dėl sūnaus netekties, apie kurio šlovingą ateitį taip svajojo. Prieš akis iškilo Ūro gatvės, namas, kuriame ji gimė ir užaugo ir kuris dabar turbūt buvo užgrobtas barbarų. Bet liūdėjo ji neilgai. Vaikystė buvo jau toli, o Abromo žvilgsnis ją sergėjo nuo visko!

Saraja sužinojo, kas yra sniegas ir šaltis, ką reiškia ištisas dienas leisti po avių kailiais, kur mylėdavosi su Abromu, kol apsipildavo prakaitu ir pamiršdavo ledinį lauko šaltį. Dar nė karto jos vyras nenusistebėjo, kad nuo jo sėklos neapvalėja žmonos pilvas. Dar nė karto nepareiškė nekantraująs turėti sūnų ar dukterį. Niekas netemdė laimės, kurią jie jautė kiekvieną rytą pabusdami vienas šalia kito.

Nelaimė užklupo staiga, vieną apniukusią šaltą popietę. Nepaisydamas tėvo įspėjimų, norėdamas sutrumpinti kelią, Haranas ketino kirsti upę nepažįstamoje perėjoje. Vežimas buvo prikrautas pintinių su grūdais, jame sėdėjo ir jo žmona Havila su sūnumi Lotu. Taip šalo, kad iš vandens kyšantys akmenys buvo aptraukti ledu. Ant vieno iš jų paslydę, vežimo ratai nusmuko į duobę. Kad ir koks tvirtas buvo vežimas, upės srovė buvo pernelyg stipri, ir jis pradėjo lūžti. Veltui iš siaubo paklaikę mulai stengėsi išlaikyti didžiulį šonus laužiantį vežimo svorį. Lotas su motina ėmė klykti iš siaubo, o Haranas su Abromu puolė į vandenį.

Nuo šalčio pamėlusiu veidu Abromui pavyko sugriebti Lotą už rankos. Sudarydami grandinę vyrai susikibo rankomis norėdami ištraukti juos iš vandens. Tačiau kovos didžiojoje šventykloje metu Kidino Haranui padaryta žaizda, atsitrenkus sulūžusiam vežimo ratui, vėl atsivėrė. Haranui niekaip nepavyko padėti Havilai, ir ji nuskendo po apvirtusiu vežimu, o jį patį, stipriai kraujuojantį, nunešė galinga srovė.

Dvi dienas teko keliauti upės krantu, kol buvo rastas jo kūnas. Tą patį vakarą, kai buvo palaidoti Haranas su Havila, kai raudos ir giesmės jau po truputį tilo, Terachas su Abromu paprašė Sarają rūpintis Lotu kaip savo sūnumi.

Keista, bet būtent po šios nelaimės Cila pradėjo nerimauti dėl to, kad Sarajos pilvas nestorėja. Keistai atrodė ir tai, kad niekas niekada nematė Sarajos plaunant menstruacijų krauju išteptų baltinių. Norėdama paneigti įtarinėjimus, patalus Sililė sutepdavo gyvulių krauju, kurio ji nugvelbdavo juos skerdžiant. Paslapčia ji atnašaudavo aukas dievams. Pririnko vaistažolių, liepė Sarajai per pilnatį vaikščioti aplink medžius, teptis šlaunis žiėdadulkėmis, valgyti gyvates ir miegoti prie lyties pasidėjus kapšelį su jaučio sėkla. Nebuvo nakties, kad

geraširdė Sililė nesugalvotų ko nors, kas suteiktų naujos vilties. Tačiau greitai Saraja atsisakė naudotis šia bevaise magija, tiek iš pasibjaurėjimo ja, tiek bijodama būti užklupta Cilos ar kurios kitos moters.

Tačiau nepaisant to, kad Abromo geismas nemažėjo ir viename guolyje jie miegodavo dažniau nei dauguma kitų porų, Saraja, kaip ir visi kiti, matė, kad jos vyro širdį kasdien vis labiau slegia taip ilgai neapvalėjantis žmonos pilvas.

Atkeliavus iki Harano, Terachas apdairiai nusprendė jame apsistoti. Čia gyvuliai galėjo ganytis iki valios, be to, per miestą iš šiaurės į galingus Ūro karalystės miestus nuolat traukė pirkliai su medienos vilkstinėmis. Visa tai nešė didelį pelną Harano prekybininkams, kurie, vos išvydę Teracho statulas, jas gerai įvertino. Pagal klientų užgaidas vikriais pirštais jis kūrė tūkstančius dievų kūnų ir veidų. Visos statulos buvo skirtingos, nebuvo dviejų vienodų dievų.

Užsakymai plūste plūdo, todėl buvo nuspręsta, kad Abromas dirbs kartu su tėvu. Tačiau vieną dieną Abromas atsisakė aukoti ne tik Teracho, bet ir apskritai bet kokiam kitam dievui ir stipriai susipyko su tėvu. Nuo tos dienos įtampa tarp tėvo ir sūnaus vis augo. Terachas vengė kalbėti su marčia. Nuotaika pasikeitė ir visoje gentyje. Saraja vis dažniau sutikdavo atšiaurius ir piktus žvilgsnius. Ji nuleisdavo akis, nes manė, kad Abromo susierzinimo priežastis buvo jos nevaisingumas.

Šįvakar šalia Abromo ji atsigulė jau visai sutemus ir klausėsi jo kvėpavimo. Kas atsitiktų, jei papasakotų jam teisybę? Ar jis suprastų jos, visai dar vaiko, begalinę baimę? Ar suprastų, kad *kassaptu* kerams ji atsidavė iš beprotiškos meilės jam? Ar tiesa gali atstoti jos įsčių tuštumą?

Saraja taip dėl visko abejojo, kad tik paglostė jam sprandą ir prisiglaudė. Gulėjo plačiai atmerktomis akimis, o krūtinę jai stingdė tyla.

Kamuolys iš lininės skiautės, prikimštos vilnos, pakilo aukštyn. Vaikai klykė iš džiaugsmo ir, jam nukritus ant žemės, aršiai pešdamiesi puolė jį gaudyti. Kaip visada, Lotas sviedinį pačiupo ir, jį apsi-

kabinęs, iš kojų ir rankų gausybės išsipainiojo pirmasis. Įdėmiai juos sekusi Saraja lengviau atsiduso ir vėl ėmėsi darbo. Ant saulės įkaitintų akmenų dėliojo ką tik išaustas ir išskalbtas drobes.

Berniukai šūkaudami dar kurį laiką bėgiojo stovyklą juosiančiose tankiose pievose. Paskui jie nuklydo tolyn, prie upės, prie Teracho dirbtuvės krosnies, ir dingo už plytų sienos, iš kur nepaliaujamai veržėsi dūmai. Saraja norėjo juos pašaukti, tačiau jau buvo per vėlu ir vaikai nebūtų jos išgirdę, o ji neturėjo jokio noro bėgti šiems iš paskos.

Saraja apsidairė. Aplinkui zujo moterys – skalbė drobes ir slėgė jas akmenimis, norėdamos išgręžti ir suminkštinti. Viena iš jų nusišypsojo ir, ranka mostelėjusi upės link, tarė:

– Tegu sau bėga, Saraja. Jei Terachui trukdys, jis tikrai žinos, kaip tais padaužomis atsikratyti!

– Įmes kamuolį į krosnį, o naują padaryti, žinoma, teks mums! – metė kita.

Jos vėl ėmėsi darbo: pagal dainų, kurias niūniavo, ritmą daužė audinius ir kilimus. Staiga vaikų šūkavimai peraugo į klyksmą, po kurio sekė įtartina tyla. Moterys pakėlė galvas. Trindamasi strėnas viena jų atsidususi tarė:

– Ir vėl susipešė!

Iš už Teracho dirbtuvės kampo išniro Lotas – vienas. Susiėmęs rankomis veidą, svyruodamas lyg apsvaigęs jis artėjo šlaitu. Pasikėlusi tunikos apačią Saraja nubėgo jo pasitikti. Vidury šlaito, jai beveik pasiekus Lotą, šis parklupo ant žolės. Jam pro pirštus sunkėsi kraujas ir tekėjo kaklu. Saraja patraukė Loto rankas nuo veido: nuo smilkinio iki pat tankių plaukų žiojėjo plytų dulkėmis apnešta žaizda. Iš tiesų ji nebuvo nei gili, nei pavojinga, tik stipriai kraujavo.

– Mažai trūko, kad būtum prasiskėlęs galvą! – sušuko Saraja. – Labai skauda?

– Nelabai, – tyliai atsakė Lotas.

Jis stengėsi nepravirkti, bet virpėjo kaip epušės lapas.

– Jie mane nustūmė į sudužusių indų krūvą už senelio dirbtuvės.

Dabar kraujas jau tekėjo skruostu jam po tunika. Saraja suskubo nusirišti juostą, kuria apvyniojo berniukui galvą. Nuo šlaito kažkokia moteris paklausė:

– Gal reikia pagalbos?

– Ne, – atsiliepė Saraja. – Nieko rimta. Tik įdrėskimas. Sililė turės žolių.

Savo tunikos skvernu kuo švariau ji nuvalė Lotui veidą. Jo lūpos virpėjo iš pasididžiavimo ir pykčio, bet nuo švelnių prisilietimų berniukas nesulaikė ašarų.

– Jie visi buvo prieš mane! Nė vienas manęs nepalaikė!

Pabučiavusi jam skruostą, Saraja paaiškino:

– Tai todėl, kad esi stipriausiais. Tave nugalėti jie gali tik užpuolę visi kartu.

Šnirpščiodamas nosimi Lotas ją stebėjo rimtu ir piktu žvilgsniu. Tvarstis vis labiau raudo nuo kraujo ir berniukas atrodė tarsi iš mūšio grįžęs mažas karys.

– Aš tavimi didžiuojuosi, – pasakė Saraja.

Lotas išspaudė šypseną. Pakišęs rankas jai po tunika, kurią ji vis dar laikė pakėlusi, iš visų jėgų prisispaudė prie nuogų šlaunų.

– Eime į palapinę, – tarė Saraja ir švelniai jį atstūmė.

* * *

Pamačiusi juos ateinančius Sililė, žinoma, ėmė garsiai šaukti. Netrukus Loto galvą puošė smulkintų žolių ir molio tepalo tvarstis.

– Daugiau nesimušk, mano berniuk! – valdingai durdama pirštu jam į krūtinę paliepė Sililė. – Tvarstis ant galvos turi likti iki rytojaus, kitaip paliksiu tave nukraujuoti kaip kokį paršelį, kas, beje, tu ir esi!

Lotas truktelėjo pečiais ir tvirtai pareiškė:

– Nieko tokio, manimi pasirūpins Saraja.

Sililė apsimetė įsižeidusi. Apsikabindamas Sarają, Lotas pridūrė:

– Man labai patinka, kai tu manimi rūpiniesi. Esi man tokia pat švelni, kaip ir dėdei Abromui.

Sujaudinta Saraja tyliai nusijuokė ir, nusėjusi berniuko kaklą bučiniais, švelniai atstūmė.

– Jūs tik paklausykit šito mažo lepūnėlio! – nusišaipė Sililė ir pliaukštelėjo jam per pasturgalį.

Lotas nustriksėjo prie išėjimo iš palapinės ir, jau stovėdamas dienos šviesoje, atsisukęs tarstelėjo:

– Kai tu manimi rūpiniesi, atrodo, kad iš tikrųjų esi mano mama.

Staiga Sarajos akyse sužibo ašaros, ir rankos mostelėjimu liepė jam eiti sau. Ji nervingai ėmė tvarkyti maišelius su žolėmis ir indus su tepalu. Jautė į nugarą įbestą Sililės žvilgsnį. Kol dėliojo kruvinus Loto drabužius, Sililė įsidrąsinusi prabilo:

– Šįryt Cila manęs vėl klausinėjo. Klausė: „Ar Sarajos pilvas vis dar tuščias?“ Kaip visuomet, atsakiau, kad taip. Dar klausė, ar jūs su Abromu dažnai miegate vienoje palapinėje. Atsakiau: „Netgi per dažnai. Dažniau nei kas tris naktis mane pažadina jų meilės garsai.“ Tai ją prajuokino, kartu ir visas kūmutes, kurių ausys nuolat ištemptos kaip kiškių, kad tik viską išgirstų.

Atbula ranka valydamasi skruostus, Saraja papurtė galvą. Priėjusi Sililė jai iš rankų paėmė kruvinus drabužius ir kiek tyliau pridūrė:

– Cila nusijuokė todėl, kad kitoms tai pasirodytų juokinga. Mat tu jai patinki. Patikai jau pačią pirmą dieną, kai ji tau padavė vestuvinį šydą. Ji nusijuokė, nes Abromą myli taip stipriai, kaip aš myliu tave. Bet ji ne kvaila. Ji suprato. Ji viską žino.

Tvardydamasi ir stengdamasi suvaldyti drebantį balsą, Saraja paklausė:

– Kaip gali būti tuo tikra? Ji tau sakė?

– Žinoma, kad ne. Bet ir nereikia nieko sakyti. Tokioms gyvenime visko mačiusioms senutėms kaip Cila ir aš kartais nereikia nė kalbėti, suprantame viena kitą ir be žodžių. Ji to klausia kas mėnesį nuo pat tos dienos, kai atvykome į Haraną. Esu tikra, kad ji žino ir apie kraują ant patalų.

Saraja nusisuko.

– Turiu grįžti – dar nebaigiau darbo.

Norėdama viską išsiaiškinti iki galo, Sililė pačiupo ją už rankų.

– Cila gera ir švelni. Gyvenime ji yra patyrusi visokiausių sunkumų. Visos kitos, su kuriomis kartu audi, neturi tokios geros širdies. Moku skaityti iš jų akių, kaip raštininkas skaito iš molio lentelių. Nėra nė vieno vyro, sutuoktinio ar sūnaus, kuris nesvajotų turėti Ūro dukters savo guolyje ir patirti laimę, kurią jaučia Abromas ją glamonėdamas. Pavydas temdo jų akis ir nuodija jų širdis. Bet laikas nestovi vietoje. Ūro dukters įsčios, kurią Abromas prieš tėvo valią

išsirinko sau į žmonas ir kuri atėmė viltį visoms nekaltoms genties mergelėms, tos įsčios vis dar tuščios. Jų veiduose jau matau piktdžiugą, nes pradeda suprasti, kad Saraja neturės vaikų. Ji graži – tai tiesa, bet jos įsčios sausos kaip dykumos smėlis.

– Aš tai gerai žinau, – iš pykčio sugriežė dantimis Saraja. – Pasilaikyk tuos rypavimus sau. Pati viską puikiai matau ir girdžiu.

– Tokiu atveju, – ramiai toliau kalbėjo Sililė, – turbūt pastebėjai, kad Abromas pasikeitė? O visagali Ea, tavo vyras tapo paniuręs ir uždaras kaip požemiai! Jis nebežaidžia su Lotu, kurį tiesiog dievina, tarsi būtų tikras jo tėvas. Jį suvaldyti sunkiau nei patį nepaklusniausią mulą. Nėra dienos, kad su kuo nors nesusibartų, pradedant tėvu Terachu, su kuriuo dar nuo pavasario pradžios pykstasi dėl niekų.

Atstūmusi Sililės ranką, Saraja išėjo iš palapinės. Vis dar spausdama purvinus drabužius prie tvirtos krūtinės, Sililė jai nusekė iš paskos.

– Paklausyk manęs, Saraja. Juk žinai, kad tavo laimė man visų svarbiausia. Ar vis dar turiu tai įrodinėti?

Saraja nejudėjo. Stovykla pamažu ėmė bruzdėti, mat artėjo pietų metas. Ji pagalvojo apie mėsa ir žolėmis įdarytas bandeles, kurias pati viena, be tarnų pagalbos iškepė Abromui. Norėdama jį nustebinti, net receptą sugalvojo pati. Liausis klausiusi jai širdį draskančių Sililės rypavimų, jau verčiau eis atlikti žmonos pareigas – paims bandeles ir nuneš jas Abromui pietums. Bet Sililė kalbėjo toliau:

– Tokia štai tiesa, Saraja, dukra mano. Visi bijo dėl genties ateities. Visi mano, kad Abromas pasirinko netinkamą žmoną ir kad, mirus Teracho sūnui Haranui, Abromas netrukus taps genties vadu. Bet koks gi jis vadas, jei žmona jam nepagimdo sūnaus ar dukters? Tuomet kils vaidai dėl vadovavimo genčiai ir visi atsisuks prieš tave.

Dar sekundėlę patylėjusi, Saraja papurtė galvą:

– Einu pas Abromą ir viską jam išklosiu. Man nerūpi, ką mano kiti. Tik labai blogai, kad neradau drąsos papasakoti jam tiesos.

– Pagalvok, kuo tai baigsis... Jis paliks tave. Arba parsives kitą žmoną. Tu būsi niekas. Net jei į žmonas jis išsirinktų tarnaitę, vos tik pastojusi motina jau bus ji, o tu būsi niekas. Štai kaip bus. Geriausia išeitis – grąžinti tavo įsčioms vaisingumą. Galiu pririnkti žolių ir pamėginti padaryti, kad kas mėnesį vėl kraujuotum.

– Kiek rūšių žolių tu man jau davei? Ir viskas perniek! Nuo jų tik vidurius paleisdavo!

– Galim pamėginti dar kartą. Man pasakojo apie vieną galingą *kassaptu*, kuri gyvena miesto pakrašty...

– Ne. Daugiau jokios magijos. Be to, tu neteisi. Abromas ne toks, kaip visi vyrai. Jis brangina tiesą. Papasakosiu jam, kodėl mano įsčios sausos – kad tai padariau iš meilės jam, pamilusi nuo pat pirmos akimirkos, kai susitiko mūsų žvilgsniai. Jis supras.

– Tai būtų neregėtas dalykas – vyras dar niekad nėra supratęs moters kančių! Teišgirsta tave mūsų visagalė motina Mėnulio deivė Inana.

* * *

Tarsi krūtinę slėgtų akmuo, Saraja sudėjo į pintinę pačios keptas bandeles, gertuves su vėsiu vandeniu ir alumi. Dar įdėjo vynuogių bei persikų ir viską uždengė pačios austa drobe. Nuo to laiko, kai apsigyveno su *mar.Tu*, ji pamėgo šį kasdienį ritualą. Tačiau dabar vien tik paėmus pintinę į rankas jai užgniaužė gerklę.

Pagalvojusi apie į ją nukreiptus žvilgsnius, ji sukaupė drąsą ir, kaip visada maloniai atsakydama į šypsenas ir pasisveikinimus, tvirtu žingsniu išėjo iš stovyklos.

Tolumoje ji pamatė aplink Lotą susispietusių vaikų grupelę. Nors ir buvo susirūpinusi, jį pamačius jai širdį užliejo šiluma ir per lūpas perbėgo šypsena. Iš tikro Lotui pavyko pelnyti kitų berniukų pagarbą. Ir nebuvo jokios abejonės – Abromo sūnėnui ji jautė švelnumą ir didžiavosi juo kaip tikra motina.

Saraja nusileido prie upės, prie Teracho dirbtuvės. Nuo pat atvykimo į Haraną Abromas joje dirbo su savo tėvu. Dukart didesnėje už žmogų cilindro formos krosnyje šėlo ugnis. Į jos angoje šokančią liepsną Teracho padėjėjai mėtė dideles malkas. Nors buvo tik apsijuosę klubus, saulė taip svilino, kad jų liemeniu tekėjo prakaitas.

Saraja nedrįso prieiti arti, mat Terachas nemėgo matyti moterų pašiūrėje, kur būdavo laikomos dievų statulos ir kur prieš atiduodant užsakovui jos būdavo šveičiamos ir dažomos. Iš tolo pašaukusi vieną padėjėją, paprašė pakviesti Abromą. Jai buvo atsakyta, kad Abromo nėra – anksti ryte jis išėjo ir nuo to laiko jo niekas nematė.

Saraja iškart pamanė, kad jiedu su Terachu vėl susipyko.

– Ar žinai, kurlink jis nuėjo?

Vyras to paklausė kitų padėjėjų. Jie parodė takelį, kuris vedė per upę, o paskui kilo šlaitu į plokščiakalnį, kur buvo ganomi gyvuliai. Padėkojusi nė kiek nedvejodama patraukė tuo keliu.

Ten, kur vietoj tilto buvo permesti keli medžių kamienai, ji perėjo upę neabejodama, kad nuo pašiūrės slenksčio Terachas ją sekė akimis. Nekantraudama surasti vyrą, paspartino žingsnį.

Eidama takeliu plokščiakalnio link, Saraja mąstė, ką pasakys Abromui. Jau beveik dvidešimt mėnesių ji buvo jo žmona. Jau prieš dvidešimt mėnesių ji pabėgo iš didžiosios Ūro šventyklos. Per tą laiką buvo visko – ir džiaugsmo, ir skausmo. Tik ji vis niekaip nerado drąsos išpažinti Abromui tiesą. Dabar Saraja nebeturėjo pasirinkimo. Nebebuvo kur trauktis.

* * *

Saraja ėjo greitu žingsniu, tad plokščiakalnio viršūnę pasiekė uždususi ir taip besidaužančia širdimi, kad net ausyse ūžė. Kiek tik aprėpei akimis, ant plokščiakalnio nebuvo nieko matyti – nei gyvulių kaimenės, nei žmogaus.

Saraja priėjo prie plokščiakalnio pakraštyje augusio vienišo sikomoro. Jo platus šešėlis dvelkė vėsa. Abromas čia dažnai ateidavo pailsėti ir pamąstyti, o kartais, kai naktys būdavo pernelyg karštos, net ir pernakvoti.

Tačiau dabar prie išvagoto medžio kamieno, senesnio nei ištisos žmonių kartos, niekas nesišliejo. Abromo niekur nebuvo matyti.

Sikomoro šešėlyje nuo saulės pasislėpusi Saraja padėjo ant žemės pintinę ir dar kartą atidžiai apžiūrėjo plokščiakalnį. Švelnus vėjelis plaikstė žolę. Tolumoje, šiaurės ir rytų pusėse esantys apsnigti kalnai atrodė nepasiekiami kaip dangaus žydrynė. Iš čia pasaulis atrodė beribis.

Atsiklaupusi ant kelių Saraja atsisėdo ir galvą bei pečius atrėmė į šiurkščią medžio žievę. Staiga ji pasijuto be galo pavargusi ir suglumusi tarsi paklydęs vaikas. Saraja troško susirangyti saugiame Abromo glėbyje ir, šalia girdėdama švelnų jo balsą ir jausdama šiltas lūpas, jam papasakotai tai, kas buvo taip svarbu.

Bet Abromo čia nebuvo.

Akimirką jai pasirodė, kad jo daugiau niekada nepamatys. Kad ir kur jis dabar būtų, atrodė, kad Abromas neįsivaizduojamai toli nuo jos.

Moteriai iš akių kaip neišsenkantis šaltinis pabiro ilgai laikytos ašaros. Jos tekėjo skruostais, lūpomis ir kaklu. Sarajos niekas nematė ir ji galėjo verkti, kiek tik geidė kenčianti širdis.

Truputį nusiraminus ir nusišluosčius ašaras, jai grįžo pasitikėjimas Abromu. Anksčiau ar vėliau jis grįš. Saraja jo palauks. Reikia nusiraminti ir atgauti jėgas, kad jos žodžiai skambėtų tvirtai ir įtikinamai.

Saraja nė nepajuto, kaip jos lūpos ėmė šnabždėti seną maldą Inanai:

Inana, šventoji Mėnulio deive, šventoji motina,
Dangaus karaliene,
Atverk mano širdį, mano įsčias ir mano burną žodžiams.
Priimk mano mintis – skiriu jas tau kaip dovaną.

Abromo dievas

Palapinių miestelyje aidėjo riksmai ir bildesys. Teracho krosnis skleidė ąžuolu, kedru, sikomoru bei terpentinu kvepiančius dūmus ir buvo panaši į savo dūmuose viską aplink skandinantį smilkytuvą. Iš stovyklos vedantis ir pro dirbtuvę einantis takas vingiavo tarp daugybės kalvų, kol galiausiai prisijungė prie didžiojo kelio, vedančio į Haraną. Nuo plokščiakalnio krašto tolumoje Saraja matė gausybę namų. Šešėliai vis labiau tįso, o Abromas nesirodė. Begalinės plokščiakalnio ramybės ir šešėlio vėsos myluojama Saraja vos neužsnūdo.

Išalkusi ir ištroškusi ji suvalgė vieną iš Abromui keptų bandelių ir išgėrė jam atneštą vandenį, kuris gertuvėje vis dar buvo gaivus.

Vydama šalin nerimą ji dar kiek lukterėjo. Abromui buvo nebūdinga kažkur pradingti nei jai, nei Lotui nieko nesakius.

Palapinių stovykloje turbūt jau pastebėjo, kad jos nėra.

O jei Abromas negrįš iki sutemų? O jei į stovyklą jai teiks pareiti vienai?

Staiga ją apėmė keistas jausmas. Saraja pajuto jį. Ji lyg išgirdo jo žingsnius.

Atsistojusi ir apžvelgusi plokščiakalnį, kiek tik akimis galėjo aprėpti, pamatė Abromą. Net pati nustebo – kaip galėjo pajusti jį ateinantį?

Abromas dar buvo toli – Saraja tematė aukštoje žolėje jos link artėjantį vyro siluetą.

Atpažino jį. Sarajai visai nereikėjo įžiūrėti jo veido – ji ir taip žinojo, kad tai Abromas.

Vyras ėjo sparčiais dideliais žingsniais. Staiga užplūdus džiaugsmo bangai, Saraja pamiršo visas baimes ir abejones. Norėjo jam šūktelėti, bet tik pakėlė rankas ir pamojavo.

Abromui atsakius tuo pačiu, ji ėmė bėgti.

Kai jau buvo visai arti vienas kito, Saraja pamatė, kad jis juokiasi. Jo veidas švytėjo džiaugsmu. Tokio laimingo jau seniai nebuvo jo mačiusi.

Jis sustojo ir, išskėtęs rankas, laukė jos atbėgančios į glėbį.

– Saraja, mano meile!

Jie apsikabino tarsi labai seniai nesimatę mylimieji, kuriuos buvo išskyrusi ilga kelionė.

Įsikniaubęs Sarajai į plaukus, Abromas vėl nusijuokė. Sunkiai gaudydamas orą ėmė berti žodžius:

– Jis prabilo į mane! Jis pašaukė mane vardu! Man atsakius: „Aš čia!“, vėl stojo tyla. Tuomet nuėjau toli, net už plokščiakalnio. Kurį laiką maniau, kad Jo nebeišgirsiu. Bet paskui Jis vėl pašaukė mane vardu ir aš vėl Jam atsakiau: „Aš čia!“

Abromas vėl nusijuokė.

Suraukusi antakius ir nieko nesuprasdama, norėdama paklausti Saraja išsilaisvino iš jo glėbio. Tuomet Abromas, lygiai kaip ir patį pirmą kartą jiems susitikus nakčia Ūre ant upės kranto, suėmė jos veidą rankomis. Tik šįkart, prigludęs lūpomis prie josios lūpų, karštai, stipriai ir aistringai pabučiavo.

Kai pagaliau vienas nuo kito atšlijo, Saraja juokdamasi paklausė:

– Bet kas? Kas tave pašaukė? Apie ką tu kalbi?

– Apie Jį!

Ištiesęs ranką, Abromas parodė į horizontą, kalnus ir slėnius, į žemę ir dangų.

– Jis? – vis dar nieko nesuprasdama pakartojo Saraja.

– Jis, vienintelis Dievas! Mano Dievas!

Saraja norėjo daugiau paklausti. Kas iš tiesų su juo kalbėjo? Į kokį dievą panašus šis vienintelis dievas ir kuo jis vardu? Tačiau Abromo rankos virpėjo. Jis visas drebėjo. Abromas, tvirčiausias Teracho genties vyras, visas drebėjo! Saraja tvirtai suspaudė jo rankas savosiose.

– Jis man tarė: „Eik! Išeik, palik šį kraštą...“ Mes išvykstame, Saraja. Rytoj pat.

– Išvykstame? Bet kur? Abromai...

– Ne dabar! Į klausimus atsakysiu vėliau. Eime, aš turiu pasikalbėti su tėvu. Turiu pakalbėti su visais.

Paėmęs Sarają už rankos, nusivedė ją upės link vedančiu keliu į Teracho dirbtuvę.

Saraja suprato, kad dabar netinkamas metas Abromui papasakoti tiesą. Bent jau ne šiandien. Ir greičiausiai ne rytoj. Dabar jam nereikėjo tos tiesos. Be to, visi klydo – ir Terachas, ir Cila, ir Sililė, ir net ji pati. Paskutiniu metu Abromas buvo paniuręs visai ne dėl nevaisingų jos įsčių.

* * *

Abromas atsistojo priešais dirbtuvę. Jį pamatę, visi suprato, kad Abromas norėjo pasakyti kažką svarbaus. Vienas dirbtuvės padėjėjas nubėgo ieškoti Teracho, kuris tuo metu atnašavo vakaro auką protėviams. Kartu su juo upės link nusileido ir daugiau vyrų bei moterų. Žaisti nustoję vaikai irgi priėjo arčiau.

Lotas, vis dar aprišta galva, įsikibo atokiau stovinčiai Sarajai už rankos. Jis pakėlė į ją nerimo kupinas akis. Sunerimę buvo visi susirinkusieji. Visa gentis manė, kad Abromas nutarė susiremti su tėvu ir paimti valdžią į savo rankas, todėl pirmajam prakalbus labai nustebo:

– Tėve, šiandien į mane prabilo Aukščiausiasis Viešpats. Mes dirbome prie krosnies, kai staiga išgirdau šauksmą iš aukštybių. Tačiau skaldomų malkų keliamas triukšmas man trukdė jį suprasti. Užlipau į plokščiakalnį ir staiga išgirdau: „Abromai!“ Kažkas mane garsiai pašaukė vardu.

Kažkas, kieno balso nepažinau. „Abromai!“ – vėl išgirdau šaukiant. Atsakiau: „Aš čia! Tai aš, Abromas!“ Nebuvo jokio atsakymo. Tuomet patraukiau tolyn. Man nusileidus į slėnį, kuris veda šiaurinės Harano pusės link, staiga balsas ėmė skambėti visur aplinkui – ore, danguje, žolėje, medžiuose ir net pačiose žemės gelmėse. Pajutau jį net ant veido odos. Jis vis šaukė mane vardu: „Abromai!“ Ir aš žinojau, kas kalba. Aš vėl sušukau: „Aš čia! Tai aš, Abromas!“ Paklaustas, ar žinau, kas su manimi kalba, atsakiau „Man atrodo, žinau.“ Balsas pasakė: „Abromai! Eik iš savo gimtojo krašto, savo tėvo namų,

į kraštą, kurį tau parodysiu. Padarysiu iš tavęs didelę tautą ir palaiminsiu tave; išaukštinsiu tavo vardą, ir tu būsi palaiminimas. Laiminsiu tave laiminančius ir keiksiu tave keikiančius; visos žemės gentys ras tavyje palaiminimą." Štai Jo žodžiai, tėve. Atėjau tau juos pasakyti, nes noriu, kad žinotum, kodėl palieku tavo namus.

Abromas nutilo. Stojo slegianti tyla. Susirinkusiųjų veiduose nerimą pakeitė nuostaba. Nejau sūnus išsižadės savo tėvo ir protėvių? Visi išsigandę laukė, ką pasakys Terachas. Nors vyras atrodė senas ir pavargęs, jo akys žaibavo pykčiu. Panardinęs ranką tankioje barzdoje, paklausė:

– Tu sakai: „Štai jo žodžiai." Apie ką tu kalbi, sūnau?

– Apie vienintelį Dievą, dangaus ir žemės Sukūrėją, kuris yra Abromo Dievas.

– Kuo jis vardu?

Abromas nuoširdžiai, be jokios puikybės nusijuokė ir papurtė galvą:

– Jis nepasakė savo vardo, tėve.

– O kodėl?

– Jam nereikalingas vardas nei tam, kad su manimi kalbėtų, nei kad aš Jį atpažinčiau. Jis neturi nieko bendra su visais tais dievais, kurių juokingas figūras liejame ir parduodame miestų galingiesiems bei prekybininkams.

Nuvilnijo pasipiktinimo šurmulys. Terachas pakėlė ranką:

– Tavo dievas neturi veido?

– Jis neturi nei veido, nei kūno.

– Tuomet kaip tu jį matai?

– Aš Jo nematau. Nė vienas šios žemės žmogus ar gyvūnas negali Jo matyti. Jis neskleidžia šviesos, nevilki aukso spalvos togos ir neturi diademos. Neturi ir nagų, sparnų bei liūto ar jaučio galvos. Jis nei vyras, nei moteris. Jis apskritai neturi kūno. Ir Jis nematomas.

– Iš kur gali visa tai žinoti, jei nesi jo sutikęs, nesi jo matęs?

– Jis kalbėjo su manimi.

– Kaip tuomet jis galėjo kalbėti su tavimi, jei neturi nei veido, nei burnos?

– Kad galėtų kalbėti, Jam nereikia turėti veido. Juk tai Jis!

Terachui už nugaros pasigirdo pašaipus juokas. Lotas tvirčiau prisispaudė prie Sarajos. Įsidrąsinusios moterys priėjo arčiau. Terachas irgi nusijuokė. Jau tvirtesniu balsu jis metė:

– Štai kaip! Šiandien mano sūnus Abromas matė savo dievą, bet jo dievas, pasirodo, neturi kūno! Jis dargi ir nematomas!

– Būtent toks ir yra vienintelis Dievas. Jis sukūrė viską, kas gimsta, miršta, viską, kas yra amžina, – be jokios pašaipos atkirto Abromas.

– Tu arba susapnavai, arba koks nelabasis iškrėtė tau pokštą, – pareiškė prie Teracho priėjęs ir šalia atsistojęs senukas.

– Demonai neegzistuoja, – neprarasdamas kantrybės atkirto Abromas. – Yra gėris ir blogis, teisingumas ir neteisybė. Ir gėris, ir blogis kyla iš mūsų pačių. Tai mes patys, žmonės, elgiamės teisingai arba ne.

Dabar jau nuvilnijo pykčio banga. Visi vienbalsiai ėmė šaukti.

– Jei dievas nematomas, tai jo apskritai nėra!

– Jei nuo dievo nesklinda šviesa, tai jis neturi galių!

– Kam tada reikalingas tas tavo dievas, jei jis neužkerta kelio nei blogiui, nei neteisybei?

– Ir jei neduoda mums lietaus ir nesaugo nuo žaibo?

– O kas tuomet, tavo manymu, padeda sudygti miežiams?

– Kas nusprendžia, kada ateina laikas mirti? Kas mums siunčia ligas?

– O kaip be Nintu globos gimdytų mūsų moterys?

– Tu piktžodžiauji, Abromai. Įžeidinėji mūsų protėvius.

– Ir mūsų dievus!

– Nemanyk, kad jie tavęs negirdi. Aš girdžiu ir jaučiu, kaip užrūstinti dievai pyksta.

– Už tavo žodžius savo pyktį jie išlies ant mūsų visų.

– Teatleidžia jie mums! Teatleidžia, kad dabar tavęs klausomės!

– Tu keli pavojų visai savo tėvo genčiai, Abromai.

– Terachai, liepk savo sūnui apsivalyti!

– Nubausk savo sūnų, Terachai, nes kitaip mus užgrius nelaimė...

Iškėlęs rankas ir žengęs į priekį Abromas sušuko:

– Paklausykite manęs!

Saraja pamanė, kad ir jį užvaldė pyktis. Bet atidžiau pažiūrėjusi jam į akis suprato, kad jis išlaikė ramybę ir pasitikėjimą savimi. Ne tiek jo riksmas, kiek ta ramybė ir rimtis privertė visus nutilti.

– Norite įrodymų, kad vienintelis Dievas iš tiesų egzistuoja? Kad Jis pašaukė mane vardu ir su manimi kalbėjo? Aš pats, Abromas, į kurį Jis šiandien prabilo, ir esu tas įrodymas. Rytoj auštant, kaip palieptas, pasiėmęs savo žmoną Sarają, brolio Harano sūnų Lotą, savo gyvulius ir tarnus, patrauksiu į vakarus, į kraštą, kur Jis mane nuves.

Kurį laiką tvyrojo spengianti tyla, tarsi visi laužytų galvas visaip mėgindami įminti jo žodžių mįslę. Paskui viena moteris pašaipiai sušuko:

– Štai jums ir puikus įrodymas! Vyras, kuris net ne tėvas, iškeliauja. Na ir tegul eina sau sveikas!

Saraja pamatė, kaip Abromas kietai suspaudė lūpas. Jos rankoje Loto ranka drebėjo ir degė. Abromas žengė dar žingsnį į priekį. Netoli jo stovėję susirinkusieji, norėdami išlaikyti saugų atstumą, pasitraukė atgal.

– Ką gi, tuomet aš jums pateiksiu dar vieną įrodymą! – sugriaudėjo jis.

Apsuptas nustebusių žvilgsnių, jis puolė į Teracho dirbtuvę ir iš jos išėjo rankose laikydamas dvi dideles, jau visai užbaigtas, nudažytas ir aprengtas dievų statulas. Saraja iš karto suprato, ką jis ketina daryti. Ją išpylė šaltas prakaitas ir išdžiūvo burna. Molines statulėles Abromui išmetus į orą, nubangavo pasibaisėjimo šūksniai. Nukritusios prie Teracho kojų, pokšėdamos, tarsi kas būtų švaistęsis botagu, jos subyrėjo į šipulius. Iš stabų teliko krūva duženų.

– Juk jūsų dievai galingi, ar ne? – sušuko Abromas. – Tuomet kodėl aš nekrentu negyvas? Kodėl nenutrenkia manęs žaibas? Kodėl neužgriūva dangus? Juk aš ką tik sudaužiau veidus ir kūnus tų, kuriuos jūs vadinate Inana ir Ea.

Aplink pasigirdo dejonės. Kartu sudejavo ir Saraja. Tačiau Abromas, rodydamas pirštu į dangų, kalbėjo toliau:

– Jūs juos garbinate, rytą vakarą prieš juos lenkiate galvas ir nė piršto nepajudinate be jų žinios, o vienintelis jų didingo egzistavimo įrodymas tėra mano tėvo rankomis iš molio išlieti jų veidai ir kūnai.

Dejonės ir aimanos vis garsėjo, tarsi palapinių miestelį būtų užpuolusi žiauri priešų kariuomenė ir be gailesčio visus iš eilės – tiek jaunus, tiek senus – žudžiusi. Perrėkdamas minią Abromas sušuko:

– Ką tik sudaužiau tai, kas jums taip šventa. Tebūsiu už tai nubaustas! Tekrisiu negyvas nuo Inanos ar Ea rankos!

Vis dar ištiesęs ranką ir į dangų pakėlęs veidą, jis ėmė suktis ratu. Glausdama liesą Loto kūnelį, Saraja išgirdo save šnabždančią: „Abromai! Abromai!“ Bet Abromas, vis dar sukdamasis, kalbėjo toliau:

– Tai kurgi tie, kurių taip bijote? Aš jų nei matau, nei girdžiu. Tematau debesį dulkių ir šūsnį molinių duženų. Juk tai tik mano paties rankomis upėje rasto molio krūva!

Pasilenkęs jis pakėlė Ea galvą nudaužta nosimi ir, sviedęs į akmenį, suskaldė į šipulius.

– Kodėl Ea neužtemdo saulės? Kodėl neatveria žemės po mano kojomis? Aš sudaužiau jo veidą, bet nieko, ničnieko neįvyko...

Susiėmę rankomis už galvų, vyrai parklupę ant žemės staugė it sužeisti žvėrys. Kiti, išvertę akis, be atokvėpio bėrė maldas. Moterys, kūkčiodamos ir į dygius krūmus susiplėšydamos tunikas, paskui save tempdamos už rankų vaikus, bėgo kuo toliau nuo tos vietos. Kai kurios liko stovėti ir pravertom burnom žvalgėsi į dangų. Senas Teracho kūnas drebėjo kaip audros purtomas medis. Lotas išgąstingai žiūrėjo į Sarają, o ši nenuleido akių nuo Abromo. Jis buvo neįtikėtinai ramus. Atsisukęs į ją taip švelniai ir ramiai nusišypsojo, kad jai net nudiegė širdį.

Bet nieko taip ir neįvyko.

Vėl stojo visiška tyla.

Dar neatvėsusiame pavakario danguje vis suko ratus paukščiai. Aukštai slinko maži debesys. Čiurleno upė.

Priėjęs prie krosnies, Abromas iš jos ištraukė ilgą medinį pagalį.

– Gal aš dar nepakankamai užrūstinau dievus? Galbūt šias molines statulas reikėtų sukulti visas iki vienos, kad jūsų galingieji dievai pagaliau apsireikštų?

Iškėlęs rankoje pagalį jis jau ėjo dirbtuvės link, kai Terachas sušuko:

– Abromai!

Tas atsisuko.

– Negriauk mano darbo, sūnau.

Abromas nuleido lazdą. Jie atsidūrė taip arti, kad net juto vienas kito kvėpavimą. Pirmą kartą po tiek laiko tėvas ir sūnus atrodė neišskiriami.

Pasilenkęs senasis Terachas pakėlė šukę – Inanos burną, nosį ir vieną akį. Pirštu perbraukė degto molio lūpas ir prispaudė duženą sau prie krūtinės.

– Galbūt dievai tave nubaus rytoj, o gal tik po kelių mėnesių, – tarė tyliu drebančiu balsu, kuris privertė visus nutilti. – Galbūt nubaus labai greitai, o galbūt niekada. Dievų keliai nežinomi.

Abromas nusišypsojo ir numetė pagalį žemėn. Terachas priėjo taip arti jo, tarsi būtų norėjęs paliesti.

– Tavo dievas tau sako: „Eik. Nesi nieko skolingas savo tėvui puodžiui Terachui." Jis tau sako, kad nuo šiol turi pasitikėti juo, kaip sūnus pasitiki tėvu. Jei tokia ne tik jo, bet ir tavo valia, eik. Paklusk savo dievui. Pasiimk savo dalį gyvulių ir palik mūsų palapines. Taip bus geriau. O aš nuo šiol nebeturiu sūnaus, vardu Abromas.

* * *

Naktis prabėgo tarsi akimirka, tiek buvo darbo rengiantis kelionei. Deglų šviesoje reikėjo sukrauti daiktus į dėžes, išardyti palapines, suginti į krūvą gyvulius ir pakinkyti mulus. Kol plušėjo tarnai ir su Abromu bei Saraja iškeliauti sutikę vyrai ir moterys, atrodė, kad visa stovykla sukrutusi. Šešėliai ir lempų šviesa siuvo pirmyn atgal, kartkartėmis pasigirsdavo kūdikio verksmas ar iš miego pažadinto gyvulio bliovimas.

Jau buvo pradėję švisti, kai, pagaliau baigus krauti daiktus į vežimus, Saraja, trindamasi iš nuovargio skaudančius šonus, paėjėjo kiek į šalį ir atsisėdo pailsėti ant akmens. Mėnulio pjautuvas jau rengėsi pasislėpti už mažų debesų ir skaisčios kaip šaltinio vanduo šen bei ten dar spindėjo žvaigždės.

Saraja nusišypsojo: dangus nenugriuvo, ugnis nieko nesudegino, vanduo neprarijo pasaulio – šito, Abromui sudaužius šventuosius stabus, visi taip bijojo.

Ant savo pečių ji pajuto kažkieno rankas. Iš prisilietimo iškart atpažino, kieno jos. Nugara ir pečiais prisiglaudusi Abromui prie krūtinės, ji leidosi vedama. Abromas švelniai paklausė:

– Tu Jo negirdėjai, kaip kad aš?

– Ne. Tavo dievas man nieko nepasakė.

– Tačiau tu buvai ant plokščiakalnio. Tu irgi galėjai Jį girdėti.

– Bet nieko negirdėjau. Aš tiesiog laukiau tavęs.

– Ar su manimi keliauji ne vien todėl, kad atliktum žmonos pareigą?

– Su tavimi keliauju todėl, kad tu esi Abromas, o aš – Saraja.

– Tačiau dar visai neseniai tu buvai šventoji Ištarės atnašautoja.

– Ištarė turėjo mane nutrenkti žaibu, kad ją išdaviau. Jau šitiek dienų nebeatnašauju jai aukų. Ir Inana manęs nenutrenkė žaibu. Juk ir pats Ea tavęs nenužudė.

Abromas nusijuokė ir Saraja visu kūnu pajuto jo juoką. Jis paglostė jai skruostą.

– Ar tiki, kad Tas, kuris su manimi kalbėjo, iš tikrųjų egzistuoja?

– Nežinau. Bet aš tikiu tavimi. Aš taip pat žinau, kad vieną gražią dieną tu vesi didelę tautą.

Abromas nutilo, tarsi įtemptai mąstytų apie tai, ką ji pasakė. Saraja staiga išsigando, kad jis paklaus: „Kaip man gali gimti didelė tauta, jei tavo įsčios bevaisės?“ Tačiau jis tik pasilenkęs pabučiavo jai į smilkinį ir sušnabždėjo:

– Aš tavimi didžiuojuosi. Nenoriu jokios kitos žmonos, man reikia tik Ūro dukters Sarajos.

* * *

Vos prašvitus, nors ir išvargę jie buvo pasirengę iškeliauti. Pasiruošusi bet kuriuo momentu susivaidyti kad ir dėl menkniekio, Sililė nesiliovė bambėjusi, kad išvykti be giesmių ir gero kelio palinkėjimų tų, kurie lieka stovykloje, yra blogas ženklas. Juk šitaip pasitraukiama tik suklydus ar padarius nusikaltimą. Net pats Terachas neatėjo atsisveikinti su sūnumi. Daug visko gyvenime mačiusi Cila tvirtino, kad to dar nėra buvę ir kad tai prišauks nelaimę!

Supykusi Saraja galiausiai Sililei pasakė, kad ji neprivalo keliauti kartu.

– Aš suprasiu, jei nuspręsi likti.

– Na žinoma! – įsižeidė Sililė. – Ir ką gi tu be manęs ir be mano išminties darysi, mano vargše dukrele? Juk tu visada viską darai priešingai, nei kad reikėtų! Su kuo dalysiesi paslaptimis, kurias gali patikėti tik man? Turiu su tavimi vykti, ir be jokių kalbų. Net jei ten, kur mus veda tavo vyras, yra vien barbarai ir nesibaigianti dykuma. Eičiau paskui tave net iki ten, kur pasaulį praryja jūra.

Saraja nesusilaikė nenusijuokusi. Sililė burbtelėjo:

– Bent kartą iš savo metų turėsiu naudos: mirsiu dar nepamačiusi visų tų baisybių. Bet pasakyk savo vyrui, kad pėsčia tai jau tikrai neisiu. Sėdėsiu vežime.

– Galėsi sėdėti vežime, jei jau taip nori, – sutiko Saraja.

Kai viskas jau buvo paruošta ir Abromas norėjo duoti komandą leistis į kelią, paaiškėjo, kad kažkur pradingo Lotas. Abromas jau ėjo jo ieškoti, kai šis staiga parbėgo ir gaudydamas orą sušuko:

– Abromai, Saraja, ateikite pažiūrėti, greičiau ateikite!

Tempdamas už rankų nuvedė juos per stovyklą, kuri atrodė tokia nurimusi, tarsi visi pagaliau būtų nusprendę, kad jau laikas eiti ilsėtis. Patraukę keliu, vedančiu pro pat Teracho dirbtuvę, jie išvydo daugybę išrikiuotų vežimų. Kelią juosiančių kalvų šlaitai net bolavo nuo į krūvą suvarytų gyvulių kaimenių. Staiga šimtas, o gal net du šimtai veidų atsisuko į Abromą. Vyrai, moterys, vaikai, ir seni, ir jauni – daugiau nei ketvirtadalis Teracho genties žmonių.

Visi kantriai jo laukė.

Vyras, vardu Arpachšadas, žengė į priekį. Jis buvo Abromo ūgio, bet šiek tiek vyresnis. Gentyje žinomas kaip puikus piemuo. Vyras tarė:

– Abromai, šiąnakt apsvarstėme tavo žodžius. Be to, pamatėme, kad nei Ea, nei Inana, nei joks kitas dievas, kurių taip bijojome iki šiolei, tavęs nenubaudė. Mes pasitikime tavimi. Jei sutinki, seksime paskui.

– Mano tėvas sako, kad jo dievai mane nubaus galbūt vėliau, – susijaudinęs atkirto Abromas. – Nejau jų nebijote?

Arpachšadas nusišypsojo:

– Visąlaik bijojome tai viena, tai kita. Laikas liautis.

– Vadinasi, jūs tikite, kad Dievas, kuris su manimi kalbėjo, iš tiesų egzistuoja? – vis klausinėjo Abromas.

– Mes pasitikime tavimi, – užtikrino Arpachšadas.

Abromas pažvelgė į Sarają. Jos akys žibėjo pasididžiavimu.

– Tuomet eikite su Saraja ir Abromu, ir būsite pradžia tautos, kurią vienintelis Dievas man pažadėjo.

Ketvirta dalis

Kanaanas

Abromo žodžiai

Iš pradžių jie eidavo kiekvieną dieną, nuo aušros iki sutemų. Perėjo Harano kalnus, pasiekė Eufrato krantus ir leidosi jo pakrante pietų kryptimi, lyg grįžtų į Šumero ir Akado karalystes.

Taip keliavo tris ar keturis mėnesius. Ėriukai, moterys ir vaikai sėdėjo vežimuose. Jie išmoko siūti tvirtesnius sandalus storesniais padais, didesnius odinius maišus vandeniui ir ilgesnes tunikas, kurios saugojo nuo dienos karščio ir nakties šalčio. Naktys čia buvo sausos ir atšiaurios. Kai pasiekdavo kokį miestą ar kitos genties palapines, vietos žmonės ateidavo jų pasveikinti, vadindavo „ateiviais", hebrajais.

Niekas nesiskundė ilga, varginančia kelione. Niekas neklausinėjo Abromą, kodėl juos veda vienu ar kitu keliu. Ir tik Saraja auštant, prieš leidžiantis į kelią kartais pastebėdavo nerimo prislėgtą vyro veidą.

Vieną rytą Abromas pajuto į jį įsmeigtą Sarajos žvilgsnį. Saulės spinduliai dar nebuvo išstūmę nakties šešėlių, Abromas, suraukęs antakius ir nervingai sučiaupęs burną, žvelgė į rytų tolius. Jis nusišypsojo Sarajai, tačiau antakiai taip ir liko suraukti. Saraja priėjo prie jo. Pirštais paglostė Abromo kaktą, paskui uždėjo vėsią ranką jam ant sprando.

– Jis nustojo su manimi kalbėjęs, – prisipažino Abromas. – Nuo tada, kai išvykome iš Harano, nei vieno žodžio, nei vieno paliepimo. Aš negirdžiu Jo balso.

Saraja vis dar švelniai glostė jo sprandą. Abromas kalbėjo toliau:

– Vedu ten, kur, manau, turime eiti, į tą žemę, kurią Jis man pažadėjo. Bet jeigu aš klystu? Ir jei mes šitiek nukeliavom veltui?

Prie glamonių pridėjusi dar ir bučinį Saraja atsakė:

– Aš tavimi pasitikiu. Mes tavimi pasitikime. Tad kodėl gi tavo dievas tavimi neturėtų pasitikėti?

Jie daugiau niekada apie tai nekalbėjo. Tačiau po kelių dienų Abromas nusprendė pasukti keliu saulės laidos kryptimi. Jie pasuko į šoną, už nugaros palikdami sodria žole apaugusius Eufrato krantus, kad toliau keliautų smėlynais su nuskurusia, sausa žole. Arpachšadas atėjo pas Abromą ir paprašė leisti gyvuliams pailsėti.

– Greitai prasidės dykuma ir nieks nežino, kiek teks ja keliauti, kol pasieksime žaliuosius plotus. Geriau jau leiskime gyvuliams prisiėsti, atgauti jėgas. O mums irgi truputis poilsio visai nepakenktų.

– Nerimauji? – paklausė Abromas.

Arpachšadas nusišypsojo.

– Ne, Abromai, visi ramūs. Ir nekantrių nėra. Tik tu vienas rūpiniesi. Mes sekame tau iš paskos. Tavo kelias yra ir mūsų kelias. Tik nesuprantu, kam skubėti, juk tikriausiai mūsų laukia ilga kelionė.

Abromas nusijuokė ir pripažino, kad Arpachšadas buvo teisus. Buvo pats laikas vienai ar dviem paroms pasistatyti palapines.

Nuo tos dienos jų kelionės tempas vėl pasidarė toks, koks buvo valdant Terachui. Jiems prireikė daugiau nei keturių metų laikų, kad keliaudami nuo oazės prie oazės pereitų Tadmoro dykumą ir pasiektų Damaską. Čia jie išvydo nepažįstamų medžių ir vaisių, miestų, kuriuos aplenkdavo iš tolo, įsitaisydami pačiose prasčiausiose pievose, kad neužsitrauktų vietos gyventojų pykčio.

Visi taip priprato prie tokio klajoklių gyvenimo, kad veik užmiršo, jog vieną dieną jam ateis galas.

Kartais jiems ilgiau sustojus vienoje vietoje vienas ar kitas genties narys sukurdavo šeimą su mergina ar vyru, sutiktais prekiaujant ar prie šaltinio. Abromas laimindavo tokį pasirinkimą. Dėl to gentyje gimdavo vis daugiau vaikų. Tik vienos moters įsčios vis dar buvo tuščios – Sarajos, Abromo žmonos. Tačiau gentainiai nustojo ją varstę žvilgsniais. Net Sililė susilaikydavo ir nepersekiodavo jos su savo patarimais, taip pat nustojo Sarajai raportuoti, ką apie ją kalbėjo genties moterys. Atrodė, lyg visi būtų supratę, kad jei Abromas kantriai laukia, kol Sarajos pilvas taps vaisingas, tai ir jie turį palaukti. O kol

kas Lotas, Abromo sūnėnas, bus jiems kaip sūnus. Tik pati Saraja jau nebegalėjo kęsti tuščio savo pilvo.

Vieną dieną ji įėjo į bendrą moterų palapinę kaip tik tuo metu, kai jauna žmona gimdė savo pirmagimį. Ji buvo jaunesnė už Sarają, išblyškusi kaip lapas, didelių juodų akių, pilnos krūtinės. Tai buvo Leklė. Diena po dienos Saraja stebėjo, kaip iš pradžių apvalėjo jos pilvas, paskui ir visas kūnas: klubai, sėdmenys, krūtys, pečiai ir net skruostai bei lūpos. Kiekvieną dieną ji ją stebėjo pavydulingu žvilgsniu. Žinoma, Abromo gentyje buvo kitų moterų, kurios laukėsi, tačiau Saraja manė, kad kitos nė iš tolo grožiu negalėjo prilygti Leklei. Saraja slapčia jai pavydėjo, mylėjo ją, bet ir nekentė taip nuožmiai, kad kartais naktį nesudėdavo bluosto. Ir nors paprastai Saraja vengdavo moterų palapinės, kai kuri nors iš jų gimdydavo, Leklės gimdymo nenorėjo praleisti.

Vos įžengusi į palapinę ji suprato, kad viskas vyksta ne taip, kaip turėtų. Leklė inkštė, plaukai buvo prilipę prie prakaituoto veido, atvira burna, išdžiūvusiomis lūpomis ji gulėjo stiklinėmis akimis, lyg skausmas būtų sukaustęs visą jos kūną. Taip praėjo visa diena. Pribuvėjos kartojo užkalbėjimus, vis trynė Leklei pilvą ir šlaunis švelniu mėtiniu aliejumi. Jos kalbėjo ir elgėsi įprastai, tačiau Saraja matė, kaip jų veiduose vis didėjo nerimas. Leklė dejavo, duso, paskui vėl dejavo, akys visąlaik buvo stiklinės, užverstos į viršų.

Po pietų ji jau nebeatsakinėjo, kai į ją kreipdavosi. Galiausiai pribuvėjos paprašė Sarają ir Sililę, kad šios padėtų masažuoti Leklę, mat atrodė, kad kraujas stoja normaliai tekėjęs jos kūnu. Tačiau Sarajai uždėjus delnus ant Leklės pilvo, pastarosios šonai ir krūtys dideliais tamsiais speneliais degė karščiu.

Daugiau nedelsdamos pribuvėjos išdėstė palapinėje ant žemės gimdymo lenteles. Prilaikydamos Leklę jos mėgino ištraukti jos vaiką į gyvenimą. Tai buvo žiauri, ilga ir pražūtinga kova. Pribuvėjos įkišo rankas į gimdyvės pilvą ir galiausiai iš jo ištraukė mažutėlį vaikelį, mergaitę maža burnele, jau pasiruošusią juoktis ir verkti. Saulei pasiekus horizontą, Saraja ir Sililė išėjo iš palapinės. Jos drebėjo, galvose ir krūtinėse joms dar aidėjo Leklės klyksmai, kuriuos tik mirtis sugebėjo nutildyti.

Nepratardamos nė žodžio Sililė ir Saraja pažiūrėjo viena į kitą. Tai, ką Sililės lūpos nutylėjo, vis dėlto išdavė sensteléjęs jos veidas: „Bent jau tu nemirsi tokia mirtimi.“

Saraja kurį laiką stebėjo saulę – kraujo lašelį pasaulio pakrašty. Švytinti pilnatis, besiartinančios nakties ženklas, pakibo danguje. Tvyrojo karštis. Toks tirštas karštis, kad net vakaro vėjelis nesugebėjo jo išsklaidyti. Saraja papurtė galvą ir pakankamai garsiai, kad Sililė išgirstų, sušnibždėjo:

– Tu klysti, Leklės mirtis manęs negąsdina. Aš jai pavydėjau, kai ji, tokia graži ir pilna, tryško gyvenimu. Aš vis dar jai pavydžiu.

* * *

Tą vakarą Saraja padarė tai, ko buvo atsižadėjusi nuo tada, kai Abromas tapo jos vyru. Ji atvėrė vieną iš savo palapinės skrynių ir iš ten išsitraukė krepšelį, kuriame buvo kedro drožlių saujelė ir medinė dažyta Nintu statulėlė. Nepaisydama to, kad Saraja nepasitikėjo tokiais dalykais, Sililė niekada nepanoro ja atsikratyti.

Į ažūrinį indą variniu dangčiu ji įmetė keletą žarijų ir vengdama pašalinių žvilgsnių paliko palapines. Šviečiant mėnuliui Saraja perėjo kalvą, nusileido į pakalnę. Ir kai įsitikino, kad susirado nuošalią vietą, tarp kelių akmenų užkūrė mažą laužėlį.

Parkritusi ant kelių, nieko negalvodama Saraja sulaukė, kol iš laužo liko tik žarijos, o tada įmetė į jį kedro drožlių. Kai iš laužo ėmė verstis pakankamai téršti dūmai, ji iš už diržo išsitraukė Abromo dovanotą ploną dramblio kaulo peiliuką. Staigiu judesiu perrėžė kairios rankos delną, paskui dešinį. Tada čiupo medinę statulėlę ir ritinėdama tarp delnų drėkino ją savo krauju murmėdama:

O Nintu, menstruacijų valdove,
Nintu, tu sprendi, ar moters pilvas duos gyvybę,
Nintu, mylimoji valdove, kuri paleidi į pasaulį žmogų, priimk Sarajos, savo dukros, maldą,
O Nintu, valdove, kuri paleidi į pasaulį žmogų, tau į rankas Galingasis Enki įdavė gimdymo lentelę, tu laikai žirkles virkštelei Nukirpti,

Nintu, išklausyk mane, išgirsk savo dukros skausmą
Ir neapleisk jos.

Kedro dūmai badė akis, balsas pasidarė gergždžiantis, Saraja nutilo. Paskui, žvelgdama į mėnulį, ji atsistojo. Prie pilvo prispaudusi statulėlę toliau rypavo:

O Nintu, Enlilio pirmojo sese, įsitikink, kad Sarajos vidus būtų
Vaisingas ir švelnus kaip Dilumo datulė.
O Nintu, tu sprendi, ar moters pilvas duos gyvybę,
Leisk Sarajai gimdyti, atleisk jai jos tylą ir panieką,
Kad tavo visagalybė raganavimus ir užkeikimus išsklaidytų,
Kad jie išgaruotų kaip sapnas,
Kad išsinerčiau aš iš jų, kaip gyvatė išsineria iš senos odos,
O Nintu, sugerk mano kraujo lašus, kaip rasą nuo vagų.
Užtikrink, kad mano vyro Abromo sėklos medus taptų gyvybe.

Dar septynis kartus ji kartojo savo maldą, kol kraujas iš žaizdų nustojo tekėjęs. Tada dideliu akmeniu sutraiškė žarijas ir grįžo į palapines.

Saraja atsargiai ėjo Abromo palapinės link. Lempos joje jau buvo užgesintos. Laimei, Abromas nebuvo įsitraukęs į tas nesibaigiančias naktines kalbas su Arpachšadu ir keletu senių, kurie galėdavo jį užlaikyti iki aušros.

Įėjimą dengianti drobė buvo palikta pusiau atlenkta, kad į palapinę patektų gaivaus oro. Saraja tyliai ją nuleido. Mėnulio šviesa, prasiskverbusi pro palapinės audinį, virto prieblanda, kuri padėjo Sarajai išvengti piliorių ir skrynių. Abromas buvo čia, jis gulėjo nuogas ant kilimų ir kailių kalno, savo guolyje. Jis kvėpavo lėtai ir vienodai kaip giliai įmigęs žmogaus, kuris nieko nesapnuoja.

Saraja švelniai įkišo Nintu statulėlę tarp kailių po Abromo kojomis. Ji pakėlė jo tuniką ir atsiklaupė šalia vyro. Suėmė delnais jo lytį ir švelniai paglostė. Abromui tebemiegant, šioji tapo ilga, sustandėjo tarp Sarajos pirštų. Abromo krūtinė ir pilvas ėmė virpėti. Saraja ilgais banguotais plaukais apklojo vyro kūną, švelniai vos vos jį lytėjo spenelių galiukais, priglaudė lūpas prie jo kaklo, smilkinio, surado jo

burną. Abromas pramerkė akis, atrodė, lyg nesuprastų, kur baigiasi sapnas ir prasideda tikrovė. Jis sumurmėjo:

– Saraja?

Saraja tylėjo, ji toliau glamonėjo, atiduodama savo klubus jo rankoms, savo krūtinę jo burnai. Jie atrodė lyg du šešėliai. Du paklaikę, nuo geismo vaitojantys šešėliai, vyras ir moteris. Abromas vis dar kuždėjo jos vardą: „Saraja, Saraja!“, lyg bijotų, kad nesulaikys jos, kad ši ištirps jam tarp rankų net tada, kai Saraja apglėbė jį kuo giliau, priėmė jį į savo pilvą. Jie spaudė vienas kitą savo glėbyje, lyg būtų išalkę vienas kito kūno, nepasotinamo geismo apsėsti džiaugėsi kiekviena mylimo kūno dalele. Abu suvokė, kad mylėjosi kitaip nei visada, mažiau varžydamiesi, aistringiau. Visą Sarajos kūną užliejo iš Abromo sklindančios malonumo bangos, lyg ji būtų tapusi tokia plati kaip ištisa šalis, tokia lengva ir vandeninga lyg dangus su jūra, persipynę horizonte. Tada ją užliejo jos pačios malonumo bangos, pilvas ir strėnos įsitempė, Sarajai užėmė kvapą, ji pasinėrė į savo malonumą. Abromas ją apvertė guolyje. Saraja abiem rankom apsikabino vyro sprandą, lyg prisikabintų prie didžiulio kylančio paukščio, Abromo kvėpavimas glostė Sarajai veidą ir krūtinę, ji leidosi užvaldoma vyro bangavimo.

* * *

Vėliau, kai dar krūtinė ir klubai buvo skausmingi nuo patirto malonumo, Saraja pakuždėjo:

– Abromai, aš esu nevaisinga moteris. Jau tiek metų man tarp šlaunų nebepasirodo kraujas. Tavo sėkla veltui krinta į mano pilvą, lyg kristų į dulkes.

– Aš tai žinau, – atsakė Abromas taip pat švelniai kaip Saraja. – Visi tai žino, ir jau seniai.

– Aš tave apgavau, – tvirtino Saraja. – Sausa kaip dulkė, negalinti tau duoti vaikų, tokia aš jau buvau, kai atėjai į Ūro šventovę manęs pasiimti. Tada neišdrįsau tau to prisipažinti. Laimė, kad mane pasiimsi tu, buvo tokia didelė, jog visa kita man buvo nesvarbu.

– Ir aš tai žinojau. Žinojau, kad Ištarės šventosios atnašautojos – tai moterys be menstruacijų. Kas gi Ūre to nežino?

Saraja pasirėmė ant alkūnės, kad geriau įsižiūrėtų į vyro veidą. Abromo veidas, apšviestas blyškios mėnulio šviesos, buvo lygus ir tviskantis lyg sidabrinė kaukė. Toks gražus jis dar niekad nebuvo. Tokio ramaus, švelnaus grožio, kad net Sarajai užspaudė gerklę. Drebančiais pirštais ji paglostė jam antakius, švelniai perbraukė per skruostus iki pirmų barzdos plaukelių.

– Tai tada kodėl? Kodėl tu ėmei mane į žmonas, jei žinojai? Bevaikę žmoną!

Abromas priglaudė savo lūpas prie Sarajos krūtinės, pabučiavo šiltą apskritą jos krūtį, švelnų lyg šilkas spenelį.

– Todėl, kad tu Saraja. Man nereikia kitos žmonos, aš noriu tavęs.

Saraja pakratė galvą, ją kamavo daugybė klausimų, ji nesuprato Abromo.

– Tavo dievas tau pažadėjo tautą. Kaip gi tu turėsi tautą, jei tavo žmona tau nepagimdys nė vieno sūnaus?

Abromas kiek pašaipiai šyptelėjo.

– Mano Viešpats man nesakė: „Tu pasirinkai ne tą žmoną." Taigi aš, Abromas, esu laimingai vedęs.

Saraja atsisėdo lovoje, žvelgė į jį tylėdama, šie žodžiai turėjo ją visiškai nuraminti, tačiau Sarajai jų nepakako. Priešingai, kūnas visai pamiršo ką tik patirtą malonumą, dabar jai buvo tik liūdna.

Kodėl Sarajos nedžiugino Abromo žodžiai? Negi jų nepakako, kad išreikštų tą meilę ir gerumą, apie kuriuos galėjo tik svajoti?

Ne, nes jai atrodė, kad Abromas nesuvokia, kokia svarbi yra jos padaryta klaida, kaip ji slegia Sarają ir kaip krinta galbūt visiems laikams ne tik ant jų, bet ant visų, kurie juos lydi.

– Aš tave mylėjau tada, prie upės, kai puoliau tau į glėbį, kai bėgau nuo tėvo man išrinkto vyro, – vos girdimu balsu pradėjo pasakoti Saraja. – Troškau tavo bučinio.

Galiausiai Saraja jam papasakojo, kodėl ėjo į *kassaptu* lūšną nusipirkti sausros žolelių. Kaip nuo jų vos nemirė, ir kaip, nors ir žinodama, kad jis su tėvu išvyko iš Ūro miesto, vis dėlto nenustojo laukusi jo bučinio.

– Vargu ar buvo galima mane pavadinti suaugusia moterim. Aš suklydau nežinia dėl ko labiau: ar kad buvau jauna, ar kad man reikėjo

tavęs. Man ir šiandien vis dar reikia tavęs, tačiau tokia aš tau nenaudinga. Tau reikia motinos taviems vaikams, vaisingos žmonos, kuri padėtų įgyvendinti tai, ko iš tavęs tikisi tavasis dievas, – pakartojo ji.

Abromas papurtė galvą. Jis sugriebė jos rankas ir prispaudė sau prie krūtinės.

– Klysti, man reikia tavęs. Tavo trūkumas yra mano laimė. Tas, kuris man kalba, Tas, kuris mane kviečia ir mane veda, žino, kokia tu esi. Lygiai kaip ir aš. Jam taip pat patinka, kad būtent tu esi šalia manęs. Tu esi Jo malonėje, aš tai žinau.

Jis įnirtingai bučiavo Sarajos delnus. Staiga atitraukė galvą, supratęs, kad ką tik lūpomis palietė šviežias žaizdas, kurias ji pasidarė atsiduodama Nintu malonei. Saraja pastebėjo, kaip pyktis iškreipė Abromo veidą.

– Ką tu padarei? – suriko jis.

Ji pakilo iš guolio ir iš po avių kailių ištraukė Nintu statulėlę. Saraja stovėjo nuoga priešais jį, su statulėle rankose, nuoširdumo ir baimės kupinomis akimis paaiškino:

– Nevaisinga moteris galėtų praryti ir žemių, dumblo, kautis su pabaisom ar piktosiomis dvasiomis, jeigu tik tai padėtų grąžinti jos įsčioms gyvybę. Šiandien jaunoji Leklė mirė gimdydama dukrą. Nepaisant visos savo meilės tau, Abromai, aš norėčiau mirti tokia mirtimi.

Abromas pašoko ant kojų priešais ją, jo lytis dar buvo ilga nuo patirto malonumo. Blyškioje mėnulio prieblandoje jo bruožai tarytum nubluko, lyg jis visai neturėtų veido. Jo krūtinė kilojosi tankiai, taip pat tankiai jis kvėpavo.

– Šį vakarą savo krauju glosčiau Nintu, – pralemeno Saraja rodydama statulėlę. – Tavo sėkla mano pilve. Sakoma, kad jei ji ten įteka, kai ir vyras, ir moteris jaučia didžiausią malonumą, tada sėkla būna gyvybingesnė, judresnė...

Ji nutilo, manė, kad Abromas ims rėkti, galbūt net suduos jai. Tačiau jis tik ištiesė ranką. Abromo balse nebuvo pykčio:

– Atiduok man tą lėlę.

Drebančia ranka Saraja ištiesė statulėlę Abromui. Šis paėmė ją delnu uždengdamas Nintu veidą. Nuo vieno pilioriaus jis nukabino trumpą lenktą bronzinį kardą – tvirtą, sunkų ginklą, kuriuo Saraja

matė jį pjaunant ėriukams galvas. Nuogas, nesijaudindams dėl to, kad visai neprisidengęs, jis išėjo iš palapinės. Pasidėjęs ant žemės keletu kirčių sutrupino dievuką ir kaukdamas kaip žvėris vienu mostu išbarstė tolyje jo šipulius.

Kai grįžo į palapinę, Saraja jau buvo susisukusi į tuniką. Jos kūnas lyg gūžėsi nuo baimės ir pažeminimo, tačiau Saraja stengėsi stovėti tiesiai. Akys buvo sausos, burna tvirtai sučiaupta. Tačiau nepaisant to, kad buvo tvanku, ji atrodė lyg drebėtų nuo šalčio.

Abromas priėjo prie Sarajos, paėmė jos rankas ir pakėlė prie savo lūpų. Prispausti prie lūpų pirštai nustojo drebėję. Paskui pabučiavo delnus, liežuviu braukė per žaizdas taip švelniai, kaip motina bučiuoja savo vaikui žaizdeles, kad nustotų skaudėjusios. Prisitraukdamas Sarają prie savęs sumurmėjo:

– Ūro dievai norėjo, kad tu aukotum jautį, kol jis nusmeigs tave, teisindamiesi tuo, kad tau tarp šlaunų nebėga kraujas. Mano tėvas Terachas ir visi, kas jį palaikė, nepritarė mano pasirinkimui, nes mes mylėjomės vien dėl malonumo. Žinau, ko kasdien tave klausinėjo Cila. Žinau, kokiais žvilgsniais buvai varstoma. O aš palikau tave vieną kęsti tuos klausimus ir gėdą. Neradau žodžių tavo skausmui nuraminti. Kaip jiems visiems paaiškinti, kad mano vedybinės laimės su Saraja netemdė joks šešėlis? Kad aplink mane augančius sūnus ir dukras, kuriuos Saraja būtų galėjusi duoti, man pakeitė auganti jos meilė man? Visi jie šaukėsi dievų, kalbėjo apie klaidas ir atgailą. Visi tavo pilve matė tik blogį. O aš, matydamas vien jų patiklumą ir prietaringumą, palikau tave vieną kęsti.

Jis nutilo. Saraja sulaikė kvapą. Abromas ištarė, pagaliau ištarė tuos žodžius, kurių ji taip seniai laukė. Jie kirbėjo Sarajos kūne, degantys, bet švelnūs kaip žiemą valgomas medus.

– Te šiandien tavęs nepaliečia nei jų baimės, nei prietarai. Pasitikėk mano kantrybe taip, kaip aš pasitikiu tavimi. Tu manai, kad Abromo dievas dar nėra tavo dievas. Esi tikra, kad Jo negirdėjai, nejautei Jo buvimo. Tačiau dar nežinia, ar tos sausros žolelės nebuvo tau, Saraja, Ūro galingojo dukra, Jo duotas ženklas, kad tau parodytų anų adoracijų tuštybę? Kas žino, gal tai buvo Jo tau parodytas kelias, vedęs į mano ir tavo santuoką? Harane jis man pasakė: „Palik

savo tėvo namus.“ Jis man nesakė: „Tolinkis savo žmonos Sarajos, kuri negali iš tavo sėklos išnešioti vaiko.“ Jis pasako apie tai, ko nenori. Tai, ko nori, Jis irgi pasako. Jis man sako: „Tu būsi palaiminimas. Laiminsiu tave laiminančius.“ O kas gi mane kasdien laimina daugiau nei mano žmona Saraja? Jis man žadėjo tautą, – ir duos ją. Taip kaip duos man pažadėtąją žemę. Saraja, mano meile, daugiau nežeisk savęs gėdos peiliu, nes tau nieko nestinga ir tavo skausmas yra mano skausmas.

Abromas numetė nuo Sarajos pečių tuniką, ši nukrito ant žemės. Pabučiavęs jai petį pasakė:

– Eikš gulti šalia manęs. Šiąnakt, kaip ir visas kitas naktis, kol mano Viešpats Dievas parodys mums žemę, kurioje galėsime įsikurti.

Salemas

Tai atsitiko nepraėjus nė mėnesiui.

Jau kelios dienos kalvos, kuriomis jie ėjo, atrodė apvalesnės, žalesnės. Nei medžių lapų, nei žolių nedengė dulkių sluoksnis. Nereikėjo ieškoti šaltinių ar tenkintis stovinčiu vandeniu, kuriuo buvo girdomi gyvuliai. Iš vieno slėnio į kitą tekėjo upeliai, kartais pakankamai gilūs, kad būtų galima juose plaukioti. Daug visokių vabzdžių, taip būna tik derlingose žemėse. Vieną rytą pradėjo lyti. Abromas nusprendė, kad tą dieną jie niekur nekeliaus: tegu lietus išplauna avims vilną ir palapinių drobes. Kai į pavakarę nustojo lyję, iš debesų išlindo saulė. Visi nustėro išvydę, kokioje gražioje vietoje jie buvo apsistoję.

Nors per keletą dienų nebuvo čia sutikę nė gyvos dvasios, kiekvienas suprato, kad šios žemės kažkam priklausė. Pievas juosė sienos, gyvuliai buvo pramynę takelius. Buvo tylus vakaras, kai kiekvienas prie laužo tyliai svajojo apie laimę, kuri juos aplankytų, jei Abromo dievas paskirtų jiems panašią žemę.

Brėkštant kitam rytui, Saraja pašoko iš miegų. Šalia jos Abromo jau nebuvo, tačiau jo vieta dar buvo šilta. O įėjimą dengianti drobė dar siūbavo.

Ji tyliai atsikėlė, greit išlindo į lauką ir dar spėjo pamatyti staigiai tolstantį savo vyrą. Ilgai nesvarsčiusi pasekė jam iš paskos.

Abromas leidosi bėgti. Nesulėtindamas žingsnio, taškydamas į šonus vandens čiurkšles jis perbėgo upelį, tada dingo miškelyje, lanku supusiame kalvos viršūnę. Saraja leidosi jam pavymui į medžių tankmę. Ji nebematė Abromo, tačiau girdėjo, kaip po jo skubiais žingsniais

traškėjo sausos šakos. Baigiantis miškeliui, ji sustingo. Vos atgaudama kvapą Saraja pasislėpė už žalio ąžuolo kamieno. Maždaug už šimto žingsnių, ant kalvos viršūnės įbridęs į aukštą, šlaunis siekiančią žolę nejudėdamas stovėjo Abromas. Jis stovėjo nugara į Sarają, šiek tiek pakelta galva, pusiau ištiestomis rankomis, lyg kažko laukė.

Nors aplink tebuvo vėjelio judinamas gaivus ryto oras.

Saraja stovėjo sustingusi kaip ir jis. Laukė kokio nors judesio ar garso.

Tačiau nieko keista nei išgirdo, nei pamatė.

Jai į veidą pūtė vėjelis. Bangavo žolės. Mažyčiai geltoni ir mėlyni drugeliai plazdeno virš tuoj sužydėsiančių javų. Medžiuose čiauškėjo paukščiai. Kai kurie pakilo, tūpė ant kitų šakų. Jokia šviesa nesklido nei iš dangaus, nei nuo žemės, tik tekanti saulė auksine šviesa spalvino storus kamuolinius debesis. Nevyko nieko ypatinga, kaip įprasta, ryte pasaulis kėlėsi dienai.

Visgi ji buvo tikra: Abromas bendrauja su dievu.

Abromas klausėsi savo nematomo dievo balso.

Saraja negalėjo suprasti, kaip dievas galėjo taip neišsiduoti jokiu ženklu. Neparodyti savo veido, nei jokios šviesos?

Gal Abromas ir kalbėjosi su savo dievu, tačiau Saraja tikrai jo negirdėjo.

Ji tematė pievoje stovintį vyrą, kurį supo nieko nenutuokiantys vabzdžiai ir paukščiai, o šis žvelgė į dangų, lyg būtų netekęs proto.

Gali būti, kad tai tetruko labai trumpai, tačiau Sarajai pasirodė priešingai. Staiga Abromas iškėlė rankas. Nuaidėjo riksmas.

Paukščiai nutilo čirškę.

Abromas dar kartą sušuko.

Saraja išgirdo du skiemenis. Nežinomą žodį.

Išsigandusi ji pasileido bėgti. Kuo tyliau. Karščio išmuštu veidu, lyg būtų pamačiusi tai, ko jai negalima matyti.

* * *

Vėliau rugius trinančiai Sililei ir Lotui, kuris klausėsi Sarajos išsižiojęs, ji pasakojo:

– Tikrai nebuvo nieko ypatinga. Galiu jus patikinti, jokio judesio. Abromas irgi nejudėjo. Ir net jei jis kalbėjo, tai aš jo balso tikrai negirdėjau. Ir tai, ką jis matė, mano akims liko neregima.

Tyli Sililė nepatikliai papurtė galvą.

– Tačiau Abromas ištarė savo dievo vardą, – žavėjosi Lotas, jis buvo pasirengęs dar kartą išklausyti tą pačią istoriją.

– Aš nesupratau, kad tai buvo vardas, – prisipažino Saraja. – Kai jis sušuko, išgirdau tik du garsus. Panašius į tuos, kuriuos skleidžia Arpachšado pučiamas avino ragas, kai jis nori sukviesti kaimenę į vieną vietą. Tik iš Abromo paskui sužinojau: „Vienintelis Dievas kalbėjo su manimi. Jis man pasakė savo vardą – Jahvė."

– Jahvė! – pakartojo Lotas juokdamasis. – Jahvė! Kaip lengva, ir norėdamas nepamirši. Teisybė, kad panašu į rago garsą: jahv!

– Tik įsivaizduokite, dievas, kurio net negalima pamatyti, kuris su mumis nekalba, o savo vardą pasako tik vienam žmogui! Negana to, pasako tada, kai pats to užsinori, – suburbėjo Sililė. – Įdomu, kam mums toks dievas reikalingas?!

– Kad surastų gražų kraštą, turtingą, kur bus pilna vandens! – šaltai atšovė Lotas. – Negi negirdi, ką sako Saraja. Abromo dievas ne tik savo vardą pasakė, bet dar ir tai, kad šita žemė nuo šiol priklauso mums. Pats gražiausias kraštas, kokį mums teko matyti nuo tada, kai palikome Haraną. Bet tu, Silile, jau esi per sena, kad galėtum įvertinti laukus, pilnus žolės. Nes jau niekas nebenori su tavimi juose voliotis...

– Och tu, vaikiūkšti! – pagrūmojo Sililė ir mediniu pagaliu tvojo Lotui per užpakalį. – Užčiaupk bent kiek savo srėbtuvę. Gal aš ir esu per sena tam, apie ką tu galvoji, bet tau dar pienas nuo lūpų nenudžiūvęs, tad pats apie tai irgi nesvajok!

– Taip ir maniau, – nusijuokė Lotas visai nesikarščiuodamas. – Per sena, kad pamatytum krašto grožį, ir per sena, kad pastebėtum vyrišką grožį to, kuris visai dar neseniai buvo berniukas, tačiau dabar jau tikras vyras!

– Jūs tik paklausykit! – pratrūko juoku Sililė, apstulbusi Loto kalbos rimtumu.

Lotas pasitempęs atsistojo priešais Sililę ir Sarają: lankstus, rankos ant šonų, akys ir lūpos provokuojamai šypsojosi šmaikščia šyp-

senėle, Lotas vaidino vyrą. Tačiau nors ir slėpdamos savo nuostabą, abi moterys turėjo pripažinti, kad jis buvo teisus. Pastaruoju metu jos nekreipė dėmesio į Lotą, tad ir toliau jį matė tik kaip energingą, garbingą, jautrų paaugusį berniuką. Tuo tarpu Lotas, kaip daugelis jaunuolių, per trumpą laiką labai ištįso. Jis net praaugo jas visa galva. Po tunika matyti lankstūs ir raumeningi pečiai, jie buvo platesni nei anksčiau; skruostus ir burną dengė lengvi, švelnūs tamsūs pūkeliai ir kibirkštėlės jo akyse buvo visai ne vaikiškos. Būtent taip jis šypsojosi Sarajai, rodydamas rausvus savo skruostus ir šiek tiek gergždžiančiu balsu murmėdamas:

– Kai kiekvieną dieną matai tetos grožį, gali pritrūkti kantrybės laukiant, kada tapsi vyru.

Sililė užrėkė, tačiau staiga nustojo, lyg apsimesdama, kad nieko nebuvo, tada nuvarė Lotą toliau. Šis kiek paėjęs bambėdamas prisėdo. Ir tik tada, kai Lotas atsuko joms nugarą, Saraja ir Sililė linksmai susižvalgė.

– Ne jis vienas taip mano, – tyliu balsu pripažino Sililė. – Tavo grožis kaitina kraują visiems jauniems dykaduoniams eržiliukams. Jau būtų pats laikas Abromui nuspręsti baigti kelionę. Tada mūsų eržiliukai turės statyti miestą, – galės išlieti savo energiją.

Saraja kurį laiką tylėjo. Įmetė grūdų į gilų indą, žiūrėjo, kaip jie traiškomi po Sililės kilojamo pagalio dūžiais.

– Gal jau tikrai daugiau nereiks keliauti? Abromas tikina, kad jo dievas tikrai mums duoda šitą žemę. Sako, kad ji priklauso mums šiandien, priklausys mums ir vėliau, visiems tiems, kurie gims po mūsų.

Sililė nepatikliai pakraipė galvą. Kadangi Saraja vėl tylėjo, tai Sililė pakėlė galvą. Nereikėjo nieko sakyti, jos abi susiprato be žodžių.

– Kas žino? – švelniai tarstelėjo Sililė. – Galbūt jis sako tiesą.

– Abromas, grįžęs į palapinę, drebėjo iš džiaugsmo. Puolė ir apipylė mane bučiniais. Bučiavo man pilvą kartodamas jam dievo pasakytus žodžius: „Duodu tau šią žemę, kad čia išdygtų tavo sėkla!“ O kai jam pasakiau, kad, nepaisant visų jo pastangų, mano žemėje kalvos ir slėniai nėra derlingi, jis beveik užpyko. „Tu nesupranti! Jei Jahvė taip kalba, vadinasi, jis galvoja apie tave, mano žmoną, tą, į

kurią krinta mano sėkla! Pakentėk dar, ir mano Viešpats tau įrodys savo visagalybę."

Sililė pamaskatavo miltuotais pirštais.

– Hmm. Kas žino? – pakartojo ji.

– O apie Abromą negalėčiau pasakyti, kad jis kantrus, – linksminosi Saraja. – Galiu pasakyti, kad jis nepraleidžia nei vieno ryto, nei nakties nesuteikęs savo dievui progos sudaigint jo sėklą!

Juoko kibirkštėlės šokinėjo jų akyse, susižvalgiusios abi užsikvatojo. Skambiu, džiaugsmingu, nerūpestingu juoku.

Tolėliau nuo jų ant kojų pašokęs Lotas klausinėjo:

– Ko juokiatės? Ko jūs juokiatės?

* * *

Kitą dieną jie priėjo didelį slėnį, nusidriekusį prie kalnų grandinės. Mirgėjo spalvos: žalia pievų, geltona javų ir gėlių, laukai buvo margi tarsi nuausta juosta. Pievose ganėsi gyvuliai, dirbo žmonės.

Susižavėjimą nutraukė nusivylimas. Kodėl Abromo dievas paskyrė jiems šią žemę?

Saraja, atsisukusi į Abromą, trumpai pasakė tai, ką galvojo visi:

– Šios žemės yra nuostabios, tačiau atrodo, kad jos jau kažkam priklauso. Ar tikrai čia galime pasistatyti palapines ir statyti miestą?

Abromas ilgai stebėjo prieš akis plytintį vaizdą. Bet kuriuo atveju Jahvė norėjo, kad prieš įsikeldamas į šį kraštą jis įvertintų jo grožį. Taip, ši žemė buvo pasirengusi išmaitinti ir juos. Nei vakaruose, nei pietuose nebuvo matyti baltų avių kaimenių, nei tamsių stambesnių gyvulių bandų. Jis tarstelėjo:

– Ir mums čia užteks vietos.

– Gali būti, – vangiai atsakė Arpachšadas. – Tačiau Saraja teisi: vos tik mūsų gyvuliai ims gerti upių vandenį, vos imsime semti šaltinių vandenį, iškart kils ginčų.

Abromas nusišypsojo, neslėpdamas savo veido. Jau seniai jis nebuvo toks linksmas ir ramus. Atrodė, kad niekas negalėtų jo nuliūdinti. Jis linktelėjo galva.

– Taip, šis kraštas yra pusiau apgyventas. Pažiūrėkit, ten, kalno viršūnėje, matyti miestas. Eime.

Jis paprašė atvaryti tris geriausius vežimus, pakinkytus gražiausiais mulais. Paliepė vežimų vidų iškloti švariomis paklodėmis ir tarė:

– Sukraukite į šiuos vežimus visą vakarykščią ir šiandien ryte keptą duoną. Prie duonos pridėkite ir visą kitą turimą gerą maistą: šviežiai skerstų ėriukų, šviežiai vakar ar užvakar skintų vaisių.

Nuvežkime visa tai dovanų štai to miesto gyventojams.

Viena moteris skardžiu balsu sušuko:

– Tu mus palieki basus. Kuo gi mes patys rytoj maitinsimės?

– Nežinau, – atsakė Abromas, – bus matyt. Galbūt miesto gyventojai mums irgi atsidėkos vaišėmis...

Abromas buvo toks tikras, kad net jei kai kam jo žodžiai ir skambėjo per drąsiai, vis tiek visi suprato, kad jiems neliko kito kelio, kaip sekti paskui.

* * *

Kaitinant popiečio saulei jie pajudėjo keliuku miesto link.

Abromo žmonės nutįso ilga virtine. Daugiau nei tūkstantis vyrų, moterų, vaikų, bent dvigubai tiek avių ir ožkų, jau neskaičiuojant vežimų, apkrautų palapinėmis ir kita manta, bei mulų ir asilų bandos. Iš tolo buvo galima matyti sandalais ir klumpėmis apautų kojų keliamus dulkių debesis. Buvo girdėti avių mekenimas, ratų cypimas ir net po padais girgždantys akmenys.

Vos tik jiems ėmus artėti prie miesto, suskambo ragų ir būgnų pavojaus signalas. Abromas pristabdė žingsnį, ėjo lėtai, viena ranka remdamasis lazda, kitą uždėjęs mului ant nugaros, prie pakinktų. Jis norėjo, kad už miesto sienų besibūriuojantys miestiečiai galėtų juos apžiūrinėti kiek širdis geidžia, kol įsitikins, kad jie taikūs ir artinasi prie miesto be ginklo rankose, be piktų kėslų.

Vis dėlto jiems prisiartinus prie akinančio baltumo sienų tiek, kad juos jau buvo galima apšaudyti strėlėmis, vieninteliai didžiuliai mėlynai dažyti miesto vartai atrodė užsklęsti amžiams.

Tarp sienos plyšių knibždėjo galvos ir ietys. Tai vienur, tai kitur siauruose bokšteliuose sušmėžuodavo žmogaus šešėlis.

Abromas iškėlė lazdą, visi sustojo. Prisidėjęs rankas prie burnos, jis ėmė šaukti:

– Aš vardu Abromas. Mes taikūs žmonės. Aš ir mano tauta norime pasveikinti tuos, kurie išpuoselėjo šitą žemę ir pastatė šį miestą!

Paleidęs lazdą, jis ištiesė dešinę ranką Sarajai, kaire sugriebė Loto ranką. Paprašė, kad visi pasektų jo pavyzdžiu. Už rankų susikibusios šeimos atrodė lyg vynuogių kekės. Paskui visi prisiartino prie Abromo ir Sarajos, sustojo pusmėnuliu, juos stebintiems miestiečiams jie buvo kaip ant delno: be jokio ginklo.

Taip kepinami saulės jie gan ilgai išstovėjo.

Paskui staiga sucypę prasivėrė vartai ir garsiai poškėdami plačiai atsilapojo.

Vartuose pasirodė kariai. Dvi ryškiomis tunikomis vilkinčių ir ietimis bei skydais ginkluotų karių kolonos tvirtu žingsniu artėjo prie Abromo ir jo pasekėjų. Kai kurie jų išsigandę instinktyviai atsitraukė atgal. Tačiau kadangi Abromas nekrustelėjo nė per žingsnį, ir kiti grįžo į savo vietas.

Kai tarp Abromo ir karių liko koks dvidešimt žingsnių, šie sustojo lyg suakmenėję. Kiekvienas pastebėjo, kad iečių kotus jie įsmeigė į žemę smaigaliais į dangų, o ne į jų krūtines, ir kad kariai buvo panašūs į juos: tokiais pat anglies juodumo antakiais, barzdomis ir plaukais. Nenešiojo jie nei perukų, nei gobtuvų, kaip šumerai ar akadai, bet keistas, spalvotas kepurėles. Jų išdažyti vokai tamsiai blizgėjo, tamsi buvo ir jų veido oda.

Nuo miesto vartų ataidėjo pučiamas ragas. Švelnus, sodrus rago garsas.

Atsiskyrę nuo margos šurmuliuojančios minios, priekyje ėjo koks dešimt vyrų. Jie buvo apsirengę ilgais ryškiai raudonos ir mėlynos spalvos berankoviais, visų galvas puošė dideli geltoni turbanai. Ūgtelėję berniukai laikė jiems virš galvų iškeltas palmių šakas, taip užtikrindami nors kokį pavėsį.

Tie dešimt vyrų buvo pagyvenę, apvaliais pilvais, o jų ilgos barzdos gulė ant aukso ir jaspio vėriniais nukabintų krūtinių. Jie šypsojosi. Ta šypsena stebino, nes visi, o visų pirma, žinoma, Saraja, atpažino, kad tai buvo ta pati šypsena, kuri jau nuo pat ryto puošė jos vyro veidą.

Miesto garbingieji sustojo. Paleidęs Sarajos ir Loto rankas, Abromas iš arčiausiai stovėjusio vežimo išėmė duonos. Jis nusilenkė pa-

čiam vyriausiajam, kuris atrodė pats kilmingiausias ir dėvėjo puošniausius drabužius. Abromas jį pagarbiai pasveikino ir įteikė jam duonos.

– Aš esu Abromas. Aš ir visa mano tauta esame taikūs žmonės. Mus vadina hebrajais, keliaujančiais žmonėmis, nes atkeliavom iš toli. Štai jums duona, kurią iškepėme šiandien ir vakar. Man didelė garbė pasidalyti ja su šio miesto gyventojais, nors miestas turtingas ir gali išsikepti daugybę duonos.

Jų vyriausiasis ištiesė žieduotas rankas duonai paimti, paskui perdavė ją kitiems, jį supusiems. O tuo metu už jų smalsūs ir šurmuliuojantys miesto gyventojai, prasilaužę pro kareivių sieną, brovėsi kuo arčiau ateivių. Miestiečių vaikai šūkavo ir maivėsi, kad tik patrauktų ateivių vaikų dėmesį.

Vyriausiasis iškėlė ranką. Dar kartą suskambo rago garsas, visi nutilo.

– Aš vardu Melchizedekas. Esu šios tautos, šių žemių ir šio miesto, kurį vadina Salemu, karalius. Nuo upės rytuose iki jūros krantų vakaruose gyvena kitos tautos, jų kraštą vadiname Kanaanu.

Jis dėstė lėtai, pagalvodamas, kalbėjo amoritų kalba, keistu, dar niekad Sarajai negirdėtu akcentu.

– Aš, Melchizedekas, Salemo ir Kanaano valdovas, mes priimame tave, Abromai, ir visus tave lydinčiuosius. Jums atvertos mūsų durys. Dievo iš aukštybių, dangaus ir žemės Sukūrėjo, vardu laiminu tavo atvykimą.

Stojo gili tyla.

Abromas atsisuko į Sarają. Jo veidas spindėjo džiaugsmu. Garsiai, kad visi išgirstų, Abromas tarė:

– Ar visi girdėjot? Salemo karalius, valdovas Melchizedekas, mus laimina Viešpaties vardu. Esame priimami kaip broliai.

Sarajos grožis

Tokia laimė truko kokius dešimt metų.

Gyvenimas panėšėjo į nesibaigiančią šventę: stalai buvo nukrauti Salemo gyventojų ir atėjūnų maistu, per kraštus liejosi alus, nenutilo pasakos, vieni kitais žavėjosi, vieni kitus suprato. Buvo sutarta, kad Abromas mokės dešimtinę nuo kiekvieno savo bandos gyvulio, kuris ganysis Kanaano pievose. Taip pat buvo nutarta, kad jie nesistatys sau miesto, kad neužgožtų gražiojo Salemo, ir kad jie ir toliau kilos savo palapines iš vienos pievos į kitą, kaip tai darė jų tėvai.

Karalius Melchizedekas ir garbingieji vis klausinėdavo Abromą apie jo šalį ir apie visus kitus kraštus, kuriuos šiam teko išvysti ilgos kelionės iki Salemo metu. Jie stebėjosi, kaip Abromui, nepaisant to, kad reikėjo pereiti šimtą kalnų ir klonių, upių ir dykumų, vis dėlto pavyko rasti kelią į Kanaaną. Šie nieko nebuvo girdėję apie šumerus ar akadus, bet jiems pavyko įkalbėti Sarają ant dar minkštos molio lentelės parodyti šumerų ir akadų raštą. Jie buvo apstulbę: negi tikrai šie ženklai gali reikšti daiktus, gyvūnus, žmones, spalvas ir net jausmus!

Galiausiai miestiečiai išklausinėjo Abromą, ką šis žinąs apie Viešpatį. Jie patys Jį garbino, nes tai buvo jų tėvų Dievas, visais laikais jiems užtikrinęs santaiką ir turtus šiose žemėse. Tačiau jie dar niekada nebuvo girdėję nematomo Viešpaties balso. Dar niekam iš jų Jis nebuvo patikėjęs savojo vardo.

Jahvė.

O Melchizedekas oriai pareiškė, kad nepaisant to, jog Abromą lydėjo marga tauta, kurios žmonių gyslomis ir netekėjo jo paties krau-

jas, vis dėlto Abromas buvo toks pat kilmingas karalius kaip ir Melchizedekas. Jaunatvišku balsu, bet išdidžiai jis tvirtino, kad lenkiasi Abromui nepaisydamas amžiaus skirtumo ir kad lenkiasi labai pagarbiai kaip prieš sau lygų.

Paskui jį Abromui nusilenkė ir garbingieji su visais Salemo gyventojais.

Vėliau Melchizedekas atsisuko į tyliai ir tiesiai stovinčią Sarają ir tarė:

– Abromai, jei leisi, nusilenksiu ir tavo žmonai Sarajai. Galbūt tau ir taviškiams jos grožis yra kasdienis, ir jūsų akys nedega susižavėjimu į ją žiūrėdamos, bet man tai pati gražiausia moteris, kokią tik Viešpats kada leido sutikti. Neabejoju, kad ji ne šiaip sau šalia tavęs, kad Jis davė šią moterį kaip tavo būsimos gražios tautos ženklą.

Melchizedekas nusilenkė Sarajai. Paskui, spausdamas savo ilgą barzdą prie krūtinės, paėmė Sarajos tunikos kampą ir priglaudė sau prie lūpų. Atsitiesdamas drebančiomis lūpomis, taip, kad tik Saraja išgirstų, sušnibždėjo:

– Esu senis, bet tik šiandien supratau, kokia tai laimė, – jei būčiau jaunas, negalėčiau susitaikyti, kad tu priklausai ne man.

* * *

Saraja manė, kad jiems pasiekus pažadėtąją žemę Abromas lieps pastatyti miestą. Tikrą miestą su plytų namais, naujumu kvepiančiomis gatvelėmis, kiemais, durimis ir stogais. Taip, didingą miestą. Mat, tiesą pasakius, Saraja ilgėjosi gražiojo Ūro. Tvirto, amžino, nepajudinamo zikurato grožio. Ir savojo kambario vėsos Ichbi Sum Usuro namuose, sodo kvapų, garso, kai odinis maišas prisipildo vandens, naktį čiurlenančio baseino.

Ne ją vieną buvo išvarginęs nuolatinis palapinių rinkimas ir statymas, ne jai vienai buvo atsibodę sekti paskui alkanų gyvulių bandą. Tačiau diena po dienos kiekvienas vis labiau vertino Kanaano krašto gėrybių gausą.

Vienoje vietoje buvo galima išbūti net du ar tris metų laikus. Atrodė, kad medus ir pienas tiesiog sunkėsi iš tų kalvų ir klonių, kuriuose jie buvo apsistoję. Lietus keisdavo sausrą, šilumą – vėsa, nei

viena, nei kita per ilgai neužtrukdavo. Dėl maisto gausos vaikų skruostai rausvėjo, gyvuliai stambėjo. Sūnūs peraugdavo tėvus. Taip bėgant dienoms visi, net Saraja, pamiršo išsvajotąjį miestą.

Jų palapinės vis didėjo, jose atsirado drobinėmis perskyromis atskirti kambariai. Abromo paliepimu buvo pasiūta erdvi, baltais ir juodais dryžiais išmarginta palapinė, kurioje galėjo susirinkti visų šeimų vyresnieji. Salemo moterys ateives išmokė dažyti vilną ir liną ryškiomis, džiugiomis spalvomis, parodė originalių audimo motyvų. Taigi pilkos ir juodos tunikos su berankoviais greitai buvo nukištos į skrynias. Jie ėmė rengtis raudonai, mėlynai, rudai, geltonai.

Per dvejus metus piemenų ir keliaujančių prekiautojų nešamas gandas apie Kanaano turtus ir ten vyraujančią santaiką, apie Abromo ir Melchizedeko išmintį pasklido taip plačiai, kad apie tai kalbėjo visos aplinkinės tautos.

Nuo šiaurės ir rytų pusių ėmė plūsti gentys, iš pradžių pavienės, paskui vis dažnesnės. Jos atkeliaudavo su savo negausiomis sulysusių gyvulių bandomis. Tėvai ir sūnūs lenkėsi Abromui su ta pačia viltimi, tardami tuos pačius žodžius:

– Abromai, sklinda gandas apie tave ir tavo nematomąjį dievą, kuris tave saugo ir rodo kelią. Ten, iš kur atvykome, yra tik skurdas, perdžiūvusi žemė ir barniai. Jei leistum su tavimi pasilikti, dėl visko tau paklustume ir sektume tave visur ir visada. Tarnautume tavo dievui, aukotume jam aukas taip, kaip tu mus išmokytum. Mums būtumei lyg tėvas, o mes tau atstotume sūnus.

Buvo tokių, kuriems teko pereiti tris dykumas, kol iš pietų pusės pasiekė turtingas Kanaano žemes. Pietiečiai atrodė turtingesni ir labiau išprusę negu tie iš šiaurės ir rytų, tačiau visi vienodai norėjo priklausyti Abromo tautai.

– Ten, iš kur atvykome, mūsų žemes skalavo didžiulė upė, ji tokia ilga, kad niekas nežino, kur yra jos ištakos, ir tokia turtinga, kad mūsų žemėms nieko nestigo, – pasakojo jie. – Ten valdo visagalis karalius, kuris kartu yra ir gyvasis mūsų dievas. Jis vadinamas faraonu. Sėdi šalia kitų dievų, pusiau žmonių, pusiau paukščių, kačių ar avinų. Jo miestai ir pilys yra pasakiško grožio, o jo tėvų kapavietės dar didingesnės. Tačiau faraono galybė išsekina tuos, kurie jam tar-

nauja. Jis traiško tarnaujančius žmones kaip muses. Mums badas nebaisus, bijome tarnystės jam ir patyčių.

Abromas niekam neatsakė, dalijosi Kanaano ganyklomis su visais naujai atvykusiaisiais. Jis su tokiu malonumu laimindavo jų pasirodymą, kaip kad Melchizedekas jį palaimino prie Salemo vartų. Nepaisant to, kad pats Abromas buvo visiškai atsidavęs savo Viešpačiui, jis niekada nevertė kitų išpažinti jo dievą, jo tolerancijai nebuvo ribų. Visame Kanaane jis buvo pristatęs daugybę altorių ir nepraleisdavo nė vienos dienos Jam nepaaukojęs ir nesušukęs Jo vardo: Jahvė! Jahvė! Jokios negandos nekamavo Abromo, jam tik sunku buvo pakelti Jo tylą. Kiekvieną mielą dieną Abromas tikėdavosi, kad jo Viešpats iš aukštybių, būtent taip jis dabar Jį vadindavo, vėl prabils ir duos jam naują užduotį.

Bet Jahvė tylėjo. Ką gi Jis būtų galėjęs pasakyti Abromui? Juk kaip ir buvo žadėta, Abromas turėjo tautą, ji vis didėjo, Abromo vardas skambėjo visų lūpose.

Nepaisant to, kad Saraja jam nepagimdė nė vieno sūnaus, nei dukros!

Jiems įsikūrus Kanaano krašte žmonės nustojo stebėjęsi tuo, kad Saraja nevaisinga.

Vyrą ar moterį, bendrakeleivį nuo pat Harano ar atėjūną – visus pavergdavo Sarajos grožis.

Ji skleidė tokią pilnatvę ir gerovę, kad žmonės nejautė jai jokio pavydo ir susitikę su ja tvardė savo žemiškas aistras. Visi suprato, kad Abromas, turėdamas šalia savęs tokią grožybę ir ją mylėdamas, kaip vyras myli žmoną, niekad neliūdėjo, nepaisant to, kad jie nesusilaukė palikuonių.

Viskas buvo gerai. Laimė ir santaika pripildė jų širdis bei sielas. Visi džiaugėsi kasdiene gerove. Jokia neganda nedrumstė svaiginančios jų ramybės. Jaunatviško grožio Saraja, plokščiu pilvu, švelniais skruostais, mergaitiškais pečiais, krūtine ir klubais, tapo jų laimingo gyvenimo simboliu, gyvenimo, kurį jiems davė Jahvė, Abromo dievas.

Jie gan ilgai nepastebėjo, kad jų akyse dėjosi neįmanomas dalykas – laikas visai nelietė Sarajos grožio. Bėgo dienos, metų laikai, metai, o Saraja, rodės, bus amžinai jauna.

Iš pradžių šie burtai Sarają džiugino, vėliau ėmė kelti baimę.

Vieną vasaros vidurdienį, kaip įprasta per patį karštį, Saraja maudėsi upės įlankoje. Aplink augantys medžiai gaubė ją kaip kambario sienos. Šioje vietoje uoloje vanduo buvo išgraužęs gilią duobę – gamtos sutvertas baseinėlis, pakankamai gilus, kad būtų galima jame nardyti, spindėjo mėlynai žalsva spalva. Dažnai Saraja čia maudydavosi nuoga. Paskui iššokdavo iš vandens drebėdama, nors virš jos galvos palinkusią lapiją svilindavo saulė, ir atsiguldavo ant dar vėsių uolų, nugludintų žiemos potvynių, todėl švelnių kaip oda. Dažniausiai jai atsigulus vokai apsunkdavo ir ji užsnūsdavo.

Bet šį kartą miegus išblaškė kažkoks keistas garsas. Ji atsisėdo ir pamanė, kad tai greičiausiai koks nors žvėris. O gal tiesiog nukrito sausa medžio šaka. Apsidairiusi nieko nepastebėjo ir daugiau to keisto garso nebegirdėjo.

Saraja gulėjo ant krūtinės, pakreipusi galvą, skruostą priglaudusi prie uolos. Virš jos pasigirdo šmaikštus juokas. Tarp medžių pasirodęs kūnas sugriebė jos tuniką ir ją pakėlęs strimgalviais metėsi į vandenį. Saraja atpažino.

– Lotai!

Iš vandens išlindo išsišiepusi Loto galva. Garsiai kvatodamas jis mojavo iškėlęs peršlapusius Sarajos drabužius. Ši susigūžė kuo labiau slėpdama savo nuogą kūną.

– Lotai! Nekvailiok. Atiduok mano tuniką ir dink iš akių!

Du šuoliai ir Lotas jau stovėjo prie jos kojų. Net nespėjus Sarajai sukrutėti, Lotas švystelėjo jos drabužius kuo toliau ir parkritęs ant kelių sugriebė Sarają per blauzdas. Kaip paklaikęs puolė bučiuoti jos kelius, šlaunis, siekdamas pasiekti liemenį ir jį apkabinti. Klykdama Saraja abiem rankom įsikibo jam į plaukus. Atsitraukusi atgal ir trenkusi jam per veidą ji ištraukė savo kojas iš Loto gniaužtų. Toliau Saraja grūmėsi nebesigėdydama savo nuogo kūno – jai pavyko įremti vieną koją Lotui į petį, kitą į krūtinę. Tada stumtelėjo jį kiek tik turėjo jėgų, bet Lotas buvo nuožmus, jis tikrai suaugo. Tuomet Lotas nustojo taip stipriai spaudęs, tačiau Sarajos nepaleido. Gašliai kvatodamas, apsvaigęs nuo aistros jis siekė savo: sugriebęs Sarają už plaukų, uždėjo ranką jai ant krūtinės. Iniršęs Sarajos kūnas sutvirtėjo, su nauju jėgų antplūdžiu ji nuvertė Lotą ant šono, spyrė jam į tarpukojį ir iš visų jėgų trenkė per veidą.

Skausmo ir nuostabos apakintas Lotas kūlvirsčiu nusirito uola žemyn ir pliumptelėjo į vandenį. Pašokusi ant kojų Saraja susirado savo tuniką ir staigiai į ją susisuko, tunika buvo permirkusi. Inkšdamas kaip nuskriaustas vaikas, Lotas išsiropštė iš vandens. Kurį laiką gulėjo susirietęs ant kranto, atsargiai trindamas po strėnų raiščiu sustandėjusią savo lytį. Skausmas ir sutrikimas kreipė Loto veidą. Saraja nužvelgė jį, tačiau jai Loto nepagailo.

– Kaip tau negėda? Juk tu Abromo sūnėnas!

Lotas atsistojo, veidas buvo išbalęs, pasmakrė drebėjo.

– Atleisk man, – sumurmėjo jis. – Tu tokia graži.

– Ar to pakanka mane užpulti? Juk aš esu Abromo žmona? Negi buvai pamiršęs? Tai neatleistina.

– Pakanka, nes tu tikrai per daug graži!

Jis veik rėkė. Nusuko akis, atsisėdo ant uolos, atsukdamas Sarajai nugarą. Lotas negalėjo liautis:

– Tu nieko nepastebi. Aš tave matau kiekvieną dieną. Naktį lankai mane sapnuose. Ryte pramerkiu akis galvodamas apie tave.

– O neturėtum.

– Lyg galėčiau rinktis. Juk širdžiai neįsakysi.

– Kaip drįsti burną praverti tokiems žodžiams? Jeigu išgirstų Abromo dievas...

– Tegu girdi Abromo dievas, jeigu tik nori! – šiurkščiai pertraukė Lotas. – Tu manęs negirdi. Net nepastebi, kad aš esu šalia tavęs daug dažniau nei Abromas. Nematai, kad aš tau esu atidesnis nei jis. Kiekvieną darbą, kurį man skiri, atlieku su džiaugsmu. Bet ir tada manęs nepastebi. O kai tari mano vardą, man vis dar atrodo, kad bari mane kaip vaiką. Bet, Saraja, aš jau ne vaikas. Užaugo mano kūnas, mano mintys ir mano lytis.

Staiga Saraja pasijuto labai nejaukiai, sutriko. Loto balsas skausmingai drebėjo. Kaip ji galėjo iki šiol nepastebėti, kad Lotas kenčia? Jis buvo teisus. Ji jo nepastebėjo. Net ir matydama, koks gražus vyras išaugo, – buvo grakštesnis ir švelnesnis nei Abromas, lankstus, kiek moteriško grožio – ji ir toliau su juo elgėsi kaip su linksmu, žaidimus mėgstančiu vaiku, koks jis buvo kadaise. Tuo tarpu tikriausiai visos Kanaano merginos ėjo miegoti su mintimi apie Lotą: svajodamos kada nors jį gauti į vyrus.

Sarajai vėl sukilo pyktis. Ji mąstė, ką išmintinga būtų galima pasakyti Lotui, kad jį nuramintų. Bet žvelgdamas į Sarają ryškiomis, blizgiomis lyg dažytomis akimis jis ją perprato:

– Žinau, apie ką mąstai. Žinau visus žodžius, kuriuos gali ištarti norėdama mane pasmerkti ar paguosti. Mąstai apie Abromą, kad jis man lyg tėvas. Dar pasakysi, kad esi man lyg motina.

– O ar tai ne tiesa? Ar ne pati didžiausia nuodėmė geisti savo motinos, savo tėvo žmonos?

Lotas kraupiai užsikvatojo.

– Abromas man ne tėvas! Beje, jis ir nenorėjo juo tapti – nepanoro manęs įsisūnyti. O tu, tu sakai: „Aš tavo motina“, bet tu nesi panaši į jokią motiną!

– Lotai!

Ilgus metus mylėjau tave kaip motiną, tai tiesa. Bet kas gi šiandien tave gali laikyti motina? Net aš negaliu.

– Ką nori tuo pasakyti?

Lotas įkišęs ranką į vandenį apsišlakstė veidą ir krūtinę taip beviltiškai, lyg gelbėtųsi nuo svilinančios saulės, nepaisant to, kad jos spinduliai neprasiskverbė pro tankią lapiją.

– Jie visi lyg apakę. Bet tu, tu juk ne tokia kaip jie.

Jis sučiupo Sarajos pirštus. Laikė tvirtai, nors Saraja ir stengėsi juos ištraukti. Lotas juos pabučiavo ir kuo švelniau su didele pagarba priglaudė sau prie galvos.

– Saraja, aš tave visada mylėjau. Visa savo širdimi, kiekviena savo kūno dalele, kuri tik gali mylėti. Taip mylėjau, kad net apsidžiaugiau, kai sužinojau, kad tu pakeisi man motiną. Ir, mano laimei ir nelaimei, aš, be Abromo, buvau vienintelis, kuriam teko pažinti tavo švelnią odą, tavo kūno stangrumą ir šilumą. Anksčiau mane priglausdavai. Tai buvo seniai, bet viską labai gerai atsimenu, lyg būtų buvę vakar. Mes net kelis kartus esame gulėję vienoje lovoje. Aš esu prabudęs šalia tavęs, jautęs tavo krūtinės kvapą.

– Lotai!

– Kiekvieną dieną, kiek tik atsimenu, regėdavau tavo veidą. Kiekvieną kartą tą patį tobulą veidą.

Staigiai truktelėjusi Saraja ištraukė savo pirštus iš Loto rankų. Dabar jau ji vengė Loto žvilgsnio. Bet Lotas kalbėjo toliau:

– Kaip jie to nepastebi? Buvau vaikas, paskui ūgtelėjęs berniukas, dabar aš jau vyras. Laikas paliko pėdsakus mano kūne. Jį pakeitė. Tuo tarpu tavyje, Saraja, jis neįspaudė nė vienos raukšlelės. Tos, kurios mano vaikystėje buvo jaunos merginos, šiandien vaikšto apsunkusiais klubais, suglebusiais nuo gimdymų pilvais. Jų akys ir lūpos raukšlėjasi, išryškėja kakta ir kaklas.

Bet tavo veide nepastebiu jokio laiko ženklo. Tavo oda skaistesnė nei tų, kurios norėtų, kad jas glostyčiau už krūmų. Laikas tavęs visai nepalietė – štai kokia tiesa.

– Nutilk, – maldavo Saraja.

Lotas nulenkė galvą ir sušnibždėjo:

– Prašyk ko nori, tik nenorėk, kad liaučiausi tave mylėjęs, kaip vyras myli moterį.

* * *

Vieną iš naktų, kai Abromas ir Saraja, dar apsvaigę nuo glamonių, prietemoje ilsėjosi vienas šalia kito, Saraja papasakojo, kaip Lotas ją užklupo prie upės. Abromas pradėjo juoktis:

– Jeigu ką nors Loto aistra gali nustebinti, tai tik tave, Saraja, visi kiti jau seniai tai pastebėjo. Kai valdovas Melchizedekas paklausė Lotą, kodėl šis nėra linkęs dažnai aukoti Viešpačiui iš aukštybių, Lotas atšovė, kad įsitikins Jahvės buvimu tik tada, kai šis jam pasirodys tavo atvaizdu!

Jie drauge nusijuokė. Paskui Saraja kalbėjo toliau:

– Kai Lotas buvo jaunas berniukas, mums dar keliaujant iš Harano, jis labai domėdavosi tavo dievu. Norėdavo, kad ištisas valandas pasakočiau tai, ką esi apie jį sakęs. Dabar Lotas jau vyras ir tvirtina negalįs manęs mylėti nei kaip motinos, nei kaip tetos, nes laikas mano kūne nepalieka jokių žymių. Ar ir tu taip manai? Kad laikas manęs nekeičia?

Abromas lyg sustingo. Paskui šiltu džiaugsmingu balsu pritarė Sarajai.

– Ar tai tik nebus koks prakeiksmas? Gal taip mane baudžia tavo dievas? – vienu iškvėpimu paklausė Saraja.

Abromas pasikėlė, nutraukė juos dengusį apklotą. Ilgu bučiniu lūpomis nukeliavo nuo Sarajos kaklo iki ten, kur prasideda šlaunys.

– Kasnakt mano kūnas – pirštai, širdis, burna – džiaugiasi gerdamas tavo grožį. Tiesa, besikeičiantys metų laikai jo neįveikia. O juk turėtų būti atvirkščiai: kiekviena nauja diena nepaliaujamai artina mus prie mirties, kaip nepaliaujamai kantriai asilas girgždina vandens ratą keldamas šulinio vandenį. Bet tai negalioja mano žmonai: šiandien ji tokia pat gaivi kaip pirmą kartą, kai išvydau ją nuogą.

– Ar tavęs tai nebaugina?

– Ne, kodėl turėtų bauginti?

– Ar nebijai, kad kitiems tas irgi kelią nerimą kaip Lotui, tik jie bus ne tokie švelnūs ir mažiau sukalbami? Ar nebijai, kad tavo žmona taps kitiems pavydo, graužaties ir neapykantos šaltiniu?

Abromas šyptelėjo, jis buvo ramus.

– Kanaane nerasi nė vieno vyro, kuris netrokštų tavęs išvysti. Kaipgi galėčiau to nepastebėti? Nėra tokio vyro ar moters, kurie nepavydėtų Abromui ir Sarajai. Bet nė vienas jų neišdrįs padaryti to, ką išdrįso mano sūnėnas. Nes jie žino, kad mums vos atvykus į Salemą Melchizedekas pastebėjo, kad pats Jahvė apdovanojo tave grožiu, kuris yra skirtas ne man vienam, bet visam Kanaanui. Dievas dovanoja tavo grožį visai Abromo tautai. Mano gražioji žmona, kuri negali duoti vaikų, yra amžinos mūsų laimės aruodas. Viešpats iš aukštybių sustabdo laiką virš tavo galvos, nes tu esi lyg Jo mums duotas ženklas apie tas grožybes, kurias Jis gali sukurti. Kas iš Abromo žmonių išdrįs suteršti tobulą Dievo kūrinį?

Saraja norėjo pasipriešinti, pasakyti, kad ji taip nesijautė, kad jai labiau rūpėjo sustojęs laikas ir nepaliaujamas noras išnešioti jam vaiką. Ji norėjo pasakyti, kad tik vyras gali išsigalvoti tokių dalykų, kad Abromo dievas nieko panašaus nei sakė, nei žadėjo – tik tautą ir palikuonių. Tačiau Abromas neleido jai prabilti apiberdamas glamonėmis ir dar kartą išlaisvindamas savo geismą.

Vėliau gulinčiai tamsoje ir klausančiai miegančio vyro kvėpavimo Sarajai pasidarė graudu. Sukandusi lūpas ir stipriai užmerkusi akis ji stengėsi sulaikyti ašaras.

Kad kas žinotų, kaip ji trokšo vis apvalėjančio pilvo ir raukšlių veide! Kas jai iš to grožio, jei ji negali sukurti gyvybės, jis niekam nereikalingas kaip saulės išdeginta pieva. Kas galėtų atsisakyti pirmojo vaiko klyksmo, jo juoko vardan bevaisio grožio?

Kankinama daugybės skaudžių klausimų, apimta pykčio ir baimės Saraja negalėjo užmigti. Nuo tada, kai jie išvyko iš Harano, dar niekada Sarajos taip nekankino abejonės.

O jeigu Abromas klysta? Jeigu jis yra apsėstas meilės savo dievui ir noro daryti žygdarbius? Gal iš dangaus sklindantis garsas tebuvo jo fantazijos vaisius ar piktųjų dvasių žabangos? Nes ko vertas dievas, kuris net negali padaryti taip, kad tarp jos šlaunų bėgtų nuotakų kraujas?

Badmečio sūnus

Išaušus rytui Kanaano laimė ėmė griūti. Abromo gentį papildžiusiųjų gretos staiga dar pagausėjo.

Didžiuma atkeliaudavo iš šiaurės, kartais net iš miestų. Atkeliaudavo be gyvulių, tačiau kiekvienas išmanė kokį nors amatą.

– Mūsuose buvo prastas derlius. Ilgą laiką nelijo, laukai išdžiūvo ir upėse boluoja neapsemti dugno akmenys.

Abromas nedvejodamas pasiūlydavo jiems likti. Netrukus nebuvo nė mažiausio Kanaano žemės lopinėlio, kuris nemaitintų galvijų. Atėjus rudeniui niekas neišardė savo palapinės. Ganyklų žolė pasidarė trumpa ir šiurkšti. Pirmą kartą didžiojoje baltai juodoje palapinėje kartu su Abromu čia atvykę senbuviai paklausė:

– Ar tau niekas nekelia baimės?

– O ko turėčiau bijoti?

– Ar neatrodo, kad Kanaano žemėje mūsų jau per daug?

Abromas atsakė:

– Aukščiausiasis Dievas man paskyrė būtent šią, o ne kokią kitą žemę ir nenurodė ribų, iki kur mano žmonės gali apsigyventi.

Buvo tokių, kurie manė, kad atėję blogi laikai gali nubrėžti tą žemės ribą ne ten, kur Abromas būtų norėjęs. Tačiau jie nutylėjo. Saraja irgi nieko nesakė. Abromas tapo toks savimi pasitikintis, toks užtikrintas, kad abejonės ir klausimai atsimušdavo į jį tarsi strėlės į bronzinį skydą. Jis vis rečiau ėmė dalytis guoliu su Saraja. Toji su kartėliu pasiskundė Sililei:

– Net pati gražiausia žmona gali pabosti vyrui. Dabar Abromui pakanka vien pagalvoti apie malonumą, kurį gali patirti su manimi, ir jam nebereikia iš tiesų jo patirti.

– Dar neteko girdėti, kad kokiam vyrui tai būtų pabodę! – pajuokavo Sililė. – Vos bekrutą ir vos kokį sakinį besurezgą jie vis dar manosi esą tikri eržilai.

Net nenusišypsojusi Saraja papurtė galvą:

– Abromas žino, kad rytoj mano veidas ir kūnas bus tokie pat kaip šiandien. Ir kad pažvelgęs į mane neišvys nieko, ko nebūtų regėjęs iki šiol. Tai kam skubėti?

Tačiau Saraja pasakė ne viską, apie ką mąstė, ir Sililė tai žinojo.

Jaunosios moters širdgėlą matė ir Lotas. Prisipažinęs mylįs, jis vėliau vengė bet ko, kas galėtų supykdyti Sarają. Tačiau nuolat buvo šalia, visuomet švelnus ir tylus. Kartais vakarus jie leisdavo drauge, klausydamiesi stovyklos dainų ir muzikos, pasakų ir legendų, kurias sekdavo pro šalį keliaują pirkliai ar neseniai prisijungusios genties senoliai.

Kartais Saraja pagaudavo save stebinčią dailų Loto veidą. Pasakoriui pasakius ką nors juokinga, Saraja net krūpteldavo, kai Lotas pratrūkdavo juoku. Ją apimdavo keistas džiaugsmo ir švelnumo jausmas, o kartu imdavo kirbėti sąžinė matant, kad jis visuomet šalia ir jai toks dėmesingas. Saraja sakydavo Lotui:

– Kodėl neini pas merginas? Jos tavęs laukia. Tavo vieta ten.

Bet ji nedrįsdavo pridurti, kad vieną gražią dieną Lotas turėsiąs vesti.

Šis mesdavo į ją įdėmų ir švelnų žvilgsnį. Papurtęs galvą atsakydavo:

– Mano vieta šalia tavęs. Nenoriu niekur kitur.

Tuomet kartais Saraja jį apkabindavo. Spausdavo prie krūtinės, kaklą apipildavo bučiniais ir leisdavosi bučiuojama taip, kaip tuomet, kai Lotas dar buvo vaikas. Sililė, užklupusi juos taip besimyluojančius, imdavo bartis:

– Tu išvesi jį iš proto!

– Aš nesu jo motina, bet galiu būti sesuo! – nuraudusi atkirsdavo Saraja.

– Jis tave seserimi laikyti pradės, kai karvės ims skraidyti! – rimtai supykusi bardavosi Sililė. – Lotą myliu ne mažiau nei tu, bet tai, kaip tu, gražuole, ir jam abejingas Abromas su juo elgiatės, yra žiauru. Turėsite jam liepti vesti, pasiimti savo gyvulius ir keliauti gimdyti vaikų į Negebo tyrių!

Sililė buvo teisi. Sarajos krūtinę sukaustydavo šaltis ir baimė persmelkdavo strėnas – jųdviejų su Abromu klaidų vis daugėjo.

Vieną naktį Saraja susapnavo blogą sapną, kurio neišdrįso niekam papasakoti, ypač Sililei. Ji susapnavo save išlipančią iš upės ten, kur Lotas ją užklupo besimaudančią. Tačiau Loto ten nebuvo.

Saraja buvo apsupta daugybės vaikų: mergaičių ir berniukų. Vaikai buvo keisti – jų pilvai išsipūtę, tarsi lauktųsi, o veidai beformiai, visiškai tušti – be burnų, nosių, be akių ir antakių. Nors vaikų veidai neturėjo bruožų, visi jie buvo labai panašūs. Tačiau Sarajos tai neišgąsdino. Apsupta pulko vaikų ji ėjo ganyklomis. Kanaanas buvo gražus kaip visada. Ką tik įdirbti laukai buvo pilni nepaprasto grožio gėlių. Jos buvo ilgais stiebais ir dideliais geltonais vainiklapiais. Krykštaudami iš džiaugsmo, Saraja su vaikais pasileido bėgti norėdami prisiskinti tų gėlių. Prisiartinę pamatė, kad jų stiebai nusėti tokių aštrių dyglių, kad gėlių neįmanoma paimti į rankas. O vietoj vainiklapių – į kaitrią saulę panašūs liepsnos kamuoliai. Jie žeidė akis, degino laukus ir džiovino medžius. Saraja ėmė klykti iš siaubo. Ji norėjo įspėti Abromą, Melchizedeką ir visus genties vyresniuosius: „Saugokitės, gėlės viską sunaikins, jos pavers Kanaaną dykuma!“ Tačiau nepaisant to, vaikai liko linksmi, ją glostė, ramino ir rodydami į savo didelius pilvus kalbėjo: „Nebijokite! Nieko tokio! Žiūrėk, kokie dideli mūsų pilvai. Iš mūsų gims visos jūsų padarytos klaidos ir ištuštėjus laukams galėsite maitintis jomis.“

* * *

Po keleto dienų, kai Saraja jau buvo nusprendusi įtikinti Lotą išsirinkti sau žmoną ir palikti ją ramybėje, šis su pašaipiu apmaudu pareiškė:

– Abromas žaidžia tėvą.

– Ką nori pasakyti?

– Tarp naujai atvykusiųjų iš Damasko yra berniukas, kuris nė per žingsnį nuo jo nesitraukia. O gal, tiksliau, Abromas jį laiko prie savęs. Manyk, kaip nori.

– O kokio jis amžiaus?

– Vienuolikos ar dvylikos metų. Jam tiek pat, kiek buvo man, kai tapai mano motina.

Lotas nusišypsojo taip, tarsi būtų paragavęs surūgusio persiko. Patraukęs pečiais pridūrė:

– Gražus berniukas, puikiais garbanotais plaukais, didele burna ir ilga nosimi, kokios patinka moterims. Be to, jis klastingas ir žaisdamas sukčiauja, pats mačiau. Jis moka Abromą apžavėti. Ir yra daug lipšnesnis nei aš.

– Kodėl jis bastosi su Abromu? – paklausė Sililė. – Ar neturi nei tėvo, nei motinos?

– Turi viską, ko reikia. O kartu ir visą Abromo dėmesį.

– Parodyk man jį, – paprašė Saraja.

Berniukas buvo vardu Eliezeras ir būtent toks, ko pibūdino Lotas. Dailus, judrus, lipšnus ir patrauklus. Tačiau Sarajai jis nepatiko iš pat pirmo žvilgsnio. Ji ir pati nežinojo kodėl. Galbūt dėl to, kad šypsodamasis palenkdavo galvą į šoną. O gal dėl akių, kurias pusiau dengė sunkūs vokai.

– Bet juk tu pavydi? – atsiduso Sililė.

Kaip visuomet, nieko neslėpdama pridūrė:

– Žinoma, turi tam priežasčių. Tačiau šis berniukas – gera naujiena. Abromas pagaliau suvokė, kad jau norėtų tapti tėvu. Su tuo Eliezeru jis patiria tėvystės džiaugsmą. Ar galima dėl to priekaištauti? Tai, kad tavo vyras norėjo tapti didelės tautos karaliumi nežinodamas, ką reiškia būti tėvu, man jau buvo pradėję kelti nerimą.

– Na, o man šitas berniukas visiškai nepatinka, – atkirto Saraja.

Pirmai progai pasitaikius ji paklausė Abromą:

– Kas tas berniukas, kuris nuolat šalia tavęs?

– Eliezeras? Vieno gyvulių augintojo iš Damasko sūnus.

Abromo veidą nušvietė šypsena.

– Jis tau labai patinka?

– Tai žaviausias vaikas visame Kanaane. Žavus jis ne tik pažiūrėti. Berniukas protingas ir narsus. Jis greitas mokytis ir paklusnus.

– Bet jis jau turi tėvą, Abromai. Juk dviejų jam nereikia.

Nuo Abromo veido dingo šypsena. Pirmą kartą per visą vedybinį gyvenimą Saraja pamatė, kad jis pamiršo savo meilę.

Jie stovėjo žiūrėdami vienas kitam į akis ir tylėjo bijodami, kad tai, ką ištars, užgaus labiau nei mestas akmuo. Saraja suprato, kad

tai, apie ką jau daugel dienų mąstė, yra tiesa. Jos grožio nebepakako. Moterį slėgė kaltės jausmas. Ar ji jautėsi kaltesnė nei Abromas?

Kaip įmanydama švelniau tarė:

– Jau seniai žinojau, kad vieną dieną tai įvyks. Niekas savo nevaisingai žmonai nėra buvęs geresnis.

Abromas piktai žiūrėdamas į Sarają tylėjo ir laukė, ką ji kalbės toliau.

– Mes abu Lotą visuomet laikėme savo sūnumi. Ir ne tik dėl tokio susitarimo, mums jis tikras sūnus jau daugelį metų. Kodėl tu teiki pirmenybę kažkokiam menkai pažįstamam berniukui, kuris turi tėvą ir motiną, kai tuo tarpu galėtum įsisūnyti Lotą ir jis pratęstų tavo giminę, jei jau aš tau negaliu pagimdyti giminės pratęsėjo?

– Lotas yra mano brolio sūnus. Jau vien todėl jis turi vietą šalia manęs, ir šiandien, ir rytoj, – išeidamas iš palapinės šaltai atkirto Abromas.

Buvo ką tik sutemę. Kaip ir daugel kartų pastaruoju metu, naktį Abromas praleido ne Sarajos glėbyje.

* * *

Kita žiema buvo vėjuota, tačiau be lietaus. Žemė taip išdžiūvo, kad ją dirbti pasidarė beveik neįmanoma. Atėjus pavasariui lietaus vis dar nebuvo ir sėklos dirvoje nesudygo, nes sudžiūvo. Prasidėjus pirmiesiems vasaros karščiams, nuo kurių virš ganyklų net virpėjo oras, visiems kilo mintis, kad užklups badas.

Nebebuvo nė dienos, kad Saraja, kaip ir daugelis, nesibaimintų dėl rytojaus. Ji vis prisimindavo savo blogą sapną. Kartais jai atrodydavo, kad Kanaano žemė pasidarė tokia kaip jos pilvas – graži, bet nevaisinga.

Ji būtų norėjusi atverti savo širdį Abromui, dar kartą jį paklausti: „Ar esi tikras, kad tavęs neklaidina mano grožis? Ar nemanai, kad suteikdamas man tokį grožį tavasis dievas nori pasakyti, kad mano kaltės yra daugiau nei tau atrodo? Ir kad turiu išeiti, kol mano įsčių sausra dar neapėmė ir Kanaano ganyklų?“

Bet vos tik ji užsimindavo apie tai, kas jai neduodavo ramybės, Sililei, ši imdavo garsiai šaukti priversdama Sarają nutilti:

– Kokia puikybė, dukra mano, manyti, kad lietus priklauso nuo tavęs! Netgi Ūre, kur jūs, galingieji, galėjote save laikyti pasaulio centru, vienos klaidos nepakakdavo, kad dėl jos dievai atimtų lietų! Ir dar štai ką tau pasakysiu: tavo paistalai vyro tarp šlaunų nesugrąžins.

Visą tą laiką atrodė, kad Abromas dėl visko nerimauja mažiausiai. Nebuvo nė dienos, kad išvykdamas drauge nepasiimtų ir Eliezero. Jie keliaudavo iš ganyklos į ganyklą, nakvodavo po atviru dangumi, jūros pakrantėje užmesdavo tinklus, mokydavosi iš nendrių pinti pintines ir demblius, drožti ragus bei dresuoti mulus.

Juos matant kartu Sarajai užgniauždavo gerklę. Burnoje pasidarydavo taip rūgštu, tarsi ji kramtytų dar nesunokusią citriną. Ji visaip mėgino save įtikinti, klausyti Sililės patarimų: „Viskas gerai. Vadinasi, taip turi būti. Mylėk tą vaiką, kaip myli Abromas, ir vėl būsi laiminga. Kas tau daugiau lieka?“

Tačiau pamilti Eliezerą Sarajai niekaip nepavyko.

Galiausiai vieną dieną į dryžuotąją juodai baltą palapinę atėjo Melchizedekas.

– Abromai, sėklos nedygsta, ganyklų žolė džiūva ir upėse bei šuliniuose senka vanduo. O ir mūsų atsargos visai menkos. Niekas nepamena, kad kada nors šiose medaus ir pieno žemėse būtų buvęs badas. Tačiau Kanaane taip padaugėjo gyventojų, kad jis visų nebeišmaitina.

– Šią žemę mums paskyrė Aukščiausiasis. Kodėl Jis turėtų numarinti ją badu?

– Tu tai žinai geriau už visus, juk Jis kalbasi tik su tavimi.

Abromas sudvejojo. Suraukė antakius. Melchizedekas palietė jo ranką ir švelniai kalbėjo toliau:

– Abromai, man reikia tavo pagalbos. Matome, kad pats nesi dėl nieko tikras. Kad nusiramintume, turime žinoti Jahvės valią. Ar pameni, kaip prie Salemo sienų sutikau tave šiais žodžiais: „Abromas yra mano brangiausias draugas.“

Abromas apkabino jį ir tarė:

– Jei šį išbandymą mums siunčia Jahvė, Jis man tai praneš.

Abromas liepė paaukoti jaunų telyčių, avinų ir ėriukų. Kartu su Eliezeru jie nuėjo ir šlovindami Jahvės vardą patraukė į tas Kanaano vietas, kur stovėjo altoriai. Tačiau jau po dienos jis pripažino:

– Aukščiausiasis nekalba su manimi. Bet reikia laukti, juk visa, kas vyksta, turi prasmę.

– Kam reikalingas toks dievas, jei nepadeda, kai jam aukojame? – kažkas išdrįso pasakyti.

Abromo burna net persikreipė iš pykčio, bet šiaip ne taip susitvardęs jis tarė:

– Jūs gyvenote dešimt laimingų metų. Tai buvo tokie laimingi ir turtingi metai, kad pavydėjo visi Kanaano kaimynai. Tačiau vos užklupus pirmajai sausrai, apie tai pamiršote. Manykite, ką norite. Tačiau aš sakau: mes pažinome laimę, o dabar žinome ir tai, kas yra sunkumai. Jahvė nori įsitikinti, kad Juo tikime net tuomet, kai užeina sunkūs laikai.

* * *

Sausra truko dar metus. Išdžiūvo šuliniai, ganyklos pagelto ir galiausiai virto dulkėmis. Suskeldėjo javų laukai ir juose knibždėte knibždėjo gyvačių, tykojusių bent kokio grobio. Išnyko žiogai, o vėliau ėmė nykti ir paukščiai. Gyvulių kaimenės pašėlo – nei iš šio, nei iš to puldavo bėgti ir stipriai susižalodavo. O kartais saulėje gyvuliai krisdavo negyvi, arba juos pakirsdavo nakties šaltis.

Karalius Melchizedekas atidarė indus su grūdais, kurie Salemo rūsiuose buvo atidėti juodai dienai, tačiau jų buvo per mažai. Visi vaikščiojo išbadėję, pilkais veidais ir įdubusiais skruostais. Saraja netrukus nebedrįso jiems rodytis. Kaip ir visi, ji lyso, tačiau moters grožiui tai nekenkė.

– Man gėda dėl savo išvaizdos, – vieną vakarą ji prasitarė Sililei, kai nei viena, nei kita niekaip negalėjo užmigti. – Gėda, kad net būdama tokia sulysusi esu graži, kai tuo tarpu kitos moterys krūtyse nebeturi pakankamai pieno, kad išmaitintų savo vaikus.

Vietoj atsakymo ji teišgirdo švėkštimą.

– Sililė?

Sililė gulėjo susirietusi ir visa drebėdama sunkiai kvėpavo. Ji karščiavo, nuo karščio jai buvo išsiplėtę vyzdžiai.

– Kas tau? – sudejavo Saraja.

Sililei teko sukaupti visas jėgas, kad pajėgtų atsakyti:

– Tai prasidėjo po pietų... Ir ne man vienai... Tai nuo vandens... Nuo sugedusio vandens...

Saraja liepė pakviesti Lotą ir pribuvėją. Sililę apvyniojo antklodėmis ir kailiais. Ji ėmė prakaituoti ir griežti dantimis. Retkarčiais praverdavo lūpas, ir pasimatydavo pabalusios dantenos.

– Sililė miršta nuo karštinės, – pareiškė pribuvėja.

– Ji pažįsta žoles, žinos, kas ją išgelbės! – sušuko Lotas.

– Ji tokios būsenos, kad negalės mums pasakyti, kaip padėti, Sililė nebegali kalbėti, – užgniaužta gerkle pripažino Saraja.

Nakčiai įpusėjus Sililė jau buvo be sąmonės. Nuo karščio jai įdubo akys. Pribuvėja buvo iškviesta ir į kitas palapines, kur vyko tokie pat siaubingi dalykai. Lotas primygtinai vis mėgino pagirdyti Sililę alumi. Ši duso, springo, vėmė, o paskui kurį laiką atrodė, kad jai palengvėjo.

Ryte, aušros šaltyje Sililė atmerkė akis. Atrodė, kad atgavo sąmonę, ji vis graibstė Lotą ir Sarają už rankų. Šie klausinėjo, kur rasti žolių ir kaip ją gydyti. Sililė mirksėjo. Vos girdimu balsu ji tarė:

– Atėjo mano valanda. Keliauju į požemių pasaulį. Juo geriau. Vienos burnos jau nebereikės maitinti.

– Sililė!

– Nieko nebepakeisi, mano dukra. Visi gimsta ir miršta. Ir tai yra gerai. Tu buvai didžioji mano gyvenimo laimė, mano dievaite. Nesikeisk, lik visuomet tokia, kokia esi. Net Abromo dievas parklups prieš tave ant kelių, aš tai žinau.

– Nepamiršk, kad jis neturi kūno, – ašaroms srūvant skruostais dar mėgino juokauti Saraja.

Sililė išspaudė šypseną.

– Bus matyti...

Saraja atsiklaupė ir priglaudė galvą moteriai prie krūtinės, kaip tai darydavo vaikystėje. Ši buvo veik šalta, nors ir purtoma karščio. Sililė švelniai paglostė Sarajai galvą.

– Lotai... Lotai, – sukaupusi paskutines jėgas dar sušnabždėjo Sililė, – pamiršk Sarają ir susirask žmoną.

Sililė mirė prieš pat saulėlydį.

* * *

Tą rytą Saraja ilgai stovėjo prie savo palapinės apimta pykčio. Ji nebeverkė. Aplinkui liejosi raudos. Nuo šiol dėl praradimo skausmo ir sunkaus gyvenimo Kanaane neišdžiūvusios liko vienintelės upės – ašarų!

Staiga Saraja pasuko didžiosios Abromo palapinės link. Aplink jį būriavosi vyrai ir kažką karštai aptarinėjo. Už kelių žingsnių sėdėjo ir Eliezeras.

Abromas buvo paniręs į savus apmąstymus, jo veidas buvo griežtas ir pavargęs, panašus į smėlio nugludintą uolą. Tačiau vos pamatęs Sarają, visiems lipė išeiti ir palikti juos vienus. Eliezeras liko sėdėti ant pagalvėlės. Saraja tarė:

– Paliepimas išeiti galioja ir tau, berniuk.

Eliezeras liepsningu žvilgsniu permetė ją nuo galvos iki kojų. Jis laukė Abromo užtarimo. Tačiau tas rankos mostelėjimu liepė jam išeiti.

– Nebūk tokia šiurkšti Eliezerui, – paprašė Abromas vos tik jie liko vieni. – Jis nekaltas dėl to, kad siaučia badas, be to, vakar pasimirė jo tėvas ir motina.

Norėdama nusiraminti, Saraja giliai kvėpavo:

– Ir dar dešimtys žmonių mirs šiandien. Šįryt mirė Sililė.

Abromas netarė nė žodžio, tik apsiblausė jo žvilgsnis ir jis nuleido galvą.

Tyloje Sarajos balsas skambėjo tarsi botago kirčiai.

– Koks gi tai dievas, Abromai, jei jis negali išmaitinti nei tavo tautos, nei sugrąžinti tavo žmonos įsčioms vaisingumo?

– Saraja!

– Tai tavo dievas, Abromai, bet ne mano.

Abromo rankos ėmė drebėti. Jo krūtinė ėmė aukštai kilotis ir kraujas tvinksėti smilkiniuose. Saraja išsigando. Ji prisiminė karščiuojančią Sililę. O jei jis irgi susirgo šia liga? Ji žengė jo link, sugriebė rankas ir ėmė jas bučiuoti:

– Ar tik tu nesergi? – sunerimo.

Pritrūkęs oro ir negalėdamas ištarti nė žodžio, Abromas papurtė galvą. Staiga jis čiupo Sarają už pečių, prispaudė ją prie krūtinės ir panardino veidą jos plaukuose.

– Jis su manimi nebesikalba, Saraja. Jahvė tyli!

Saraja jį švelniai atstūmė.

– Ar dėl to turėtum nuleisti rankas, Abromai?

Abromas nepatenkintai kažką bambėdamas nusisuko.

– Tavo dievas tyli, – vėl pridūrė Saraja, – tačiau apie tai turite žinoti tik tu ir jis. Abromas, mano vyras Abromas, kuris yra lygus Melchizedekui, kuris mus atvedė čia iš paties Harano, kuris į Kanaano žemę priėmė kiekvieną, norėjusį čia pasilikti, jis nėra nebylys! Mes esame čia, prie tavo palapinės, ir laukiame, kad mums prabiltum. Tie, kurie sekė paskui tave, jie dreba nuo bado ir karštinės, bet yra čia. Jie laukia Abromo įsakymo išardyti palapines.

– Išardyti palapines? Bet kur eiti? Vien apie tai ir tegalvoju jau dienų dienas. Kanaanas yra apsuptas bado ir dykumos – ir šiaurėje, ir rytuose, ir pietuose. O vakaruose – jūra!

– Pietuose, už dykumos, yra faraono žemės.

Abromas apstulbęs metė į ją įdėmų žvilgsnį.

– Tu juk ne blogiau už mane žinai, kas kalbama apie faraoną. Jis labai žiaurus ir ima į vergiją kiekvieną žmogų, kad čiulptų jo kraują ir prakaitą.

– Taip. Tačiau girdėjau ir tai, kad jo žemės labai derlingos, mat jas girdo didelė upė, ir kad jų miestai aptekę turtų.

– Faraonas laiko save dievu!

– Ir kodėl gi tai turėtų gąsdinti tą, kurio vardą yra ištaręs Aukščiausiasis?

Abromas įdėmiai, veriančiu žvilgsniu žiūrėjo į Sarają. Ar ji iš jo šaiposi?

– Abromai, – jau švelniau kalbėjo Saraja, – nejau nesupranti, kad turi apsispręsti pats, niekieno nepadedamas? Likti Kanaano žemėje būtų blogiausia išeitis. Mes čia mirsime. O drauge mirs ir visi mus priėmę Salemo žmonės. Kuo rizikuosime, jei paprašysime faraoną pagalbos? Pasiųs mus myriop? Bet mūsų ir taip laukia mirtis.

Abromas tylėjo, o Saraja kalbėjo toliau:

– Tavo dievas tyli, o tu nelyg vaikas, kuris pyksta ant tėvo, kad tas jam abejingas. Aš, Saraja, kuri visiems laikams iškeičiau Inanos ir Ea globą į tavąją, noriu išgirsti, ką tu nusprendei.

Dar tą patį vakarą Abromas pranešė Melchizedekui jau ryt iškeliaująs į faraono šalį. Susijaudinęs Melchizedekas jį apkabino ir pažadėjo, kad Kanaano žemė visuomet bus jo namai. Kai tik baigsis sausra, Abromas galėsiąs grįžti ir būsiąs sutiktas su didžiausiu džiaugsmu.

Abromas paprašė Melchizedeką dar vienos malonės.

– Sakyk, ko nori, bent jau dabar pažadu patenkinti tavo prašymą.

– Jaunojo Eliezero iš Damasko tėvai yra mirę. Prieš tave stovėdamas pareiškiu, kad nuo šiol jį laikau savo sūnumi. Noriu paprašyti tavęs: kol būsiu išvykęs pas faraoną, laikyk Eliezerą šalia savęs. Niekas nežino, kas mūsų ten laukia. Jei žūsiu, Eliezeras galės likti Kanaano žemėje kaip mano įpėdinis.

Melchizedekui toks sprendimas atrodė išmintingas. Tačiau Lotas, tai sužinojęs, lediniu balsu nusišaipė:

– Berods Abromas rado sau sūnų, badmečio sūnų, – pranešė jis Sarajai.

Penkta dalis

Faraonas

Saraja, mano sesuo

Jie traukė lėtai, eidavo tik trumpomis valandėlėmis per ryto ir vakaro vėsą. Tokia buvo Abromo valia, kad neišsekintų silpniausiųjų – žmonių ir gyvulių, kurių raumenis surijo Kanaano alkis.

Jūra neįtikimai spindėjo. Jos platybė akino, kvaišino žvilgsnį. Didžiuma žmonių nebuvo prie to pratę. Naktį jos gaudesys kėlė nerimą ir trikdė miegą. Kita vertus, jūra juos maitino. Abromas parodė, kaip pinti tinklus ir kaip juos užmesti nuo uolų ar stovint vandenyje bekraščiuose auksinio smėlio paplūdimiuose. Jis taip pat parodė, kaip smėly rinkti geldeles, pintinėmis gaudyti jūros vėžius. Būdami su juo, vaikai vėl pradėjo kvatotis ir greitai mokėsi.

Saraja žiūrėdavo į juos užplūsta švelnumo. Ji prisiminė pirmuosius žodžius, kuriuos Abromas jai ištarė ant Eufrato kranto: „Aš žvejoju. Dabar pats metas gaudyti varles ir vėžius. Jei niekas tavęs neužgriūna su riksmais!“

Jie prieidavo kaimus, kur namai buvo pašiūrės. Pro nendres švilpė jūros vėjas. Juos pastebėdavo einančius iš toli: margaspalvė, lėtai judanti vilkstinė, kurią lydėjo praretėjusios kaimenės gyvulių pilka apdulkusia vilna. Juos sutikdavo įtariai ir drauge smalsiai. Tačiau Abromas, nors ir nedaug buvo likę gyvulių, išmainydavo avį į džiovintą žuvį, datules, šviežius kvapnius žalumynus, figas ir žinias.

Jis sakydavo:

– Traukiame pas faraoną, nes šiaurėje, iš kur einame, siaučia badas.

Jam atsakydavo:

– Būk atsargus. Faraonas daug kariauja. Jis nemėgsta svetimšalių. Pasiima moteris ir gyvulius, o vyrus ir vaikus nužudo. Jo kareivių yra visur, jų neįtikėtinai daug, jie gerai apsirengę ir ginkluoti. Jis sakosi esąs dievas ir visi tuo tiki – jis toks galingas. Sako, kad jis gali pakeisti gamtą. Gali iššaukti liūtis ar sausrą. Sako, jį supa vien auksas. Auksu dengti rūmai, net jo žmonų kūnai auksiniai.

Abromas su lengva pašaipa suraukdavo antakius:

– Žmonos iš aukso?

Seni žvejai imdavo juoktis, rodydami į Sarają:

– Žinoma, ne tokios gražios kaip taviškė. Bet taip žmonės pasakoja. Žmonos iš aukso. Faraonas nori apsisupti gražiausiais daiktais. Tokia jo galia.

Nepatikliai ir susirūpinęs Abromas kraipydavo galvą. Kartais liepdavo pastatyti dryžuotąją juodai baltą palapinę. Ten jis išklausydavo vienų skundų, kitų pasiūlymų. Daugelis klausdavo:

– Ką pasakysime faraonui, kai šis atsiųs pas mus kareivius?

– Kad mums reikia tik šiek tiek žolės, kur galėtume ganyti ir dauginti savo bandas. Daugiau nieko.

– O jei jis norės paimti mūsų moteris, kaip sako žvejai?

Abromas pažvelgė į Sarają ir pusiau piktai, pusiau pašaipiai atsakė:

– Tie žvejai taip bijo faraono, kad vaizduojasi jį esant visagalį. Tai man labai primena Akado ir Šumero karalystes.

* * *

Tačiau visuose kaimuose jie išgirsdavo tuos pačius įspėjimus. Faraonas turįs nenugalimą kariuomenę. Faraonas esąs dievas. Kartais jo galva virsdavusi į sakalo, jaučio ar avino. Faraonas nepasotinamai trokštąs grožio: tiek savo miestų, tiek moterų.

Saraja jautė, kaip aplink stiprėja baimė. Faraono vardas kaip sutemų šešėlis ėjo iš lūpų į lūpas temdydamas veidus.

Abromas pasitraukė vienumon, ištisas dienas laikėsi atokiai nuo visų. Saraja numanė, kad jis atsiskyrė šauktis Jahvės vardo, tikėdamasis Jo patarimo. Tačiau Abromui grįžus jo veide buvo matyti kartus nusivylimas. Jis tylėjo. Tik žvelgė į Sarają taip, tarsi sakytų: „Tu įkal-

binėjai mane vesti savo tautą pas faraoną. Dabar matai, kokį pavojų mums užtraukė šis sprendimas.“

Lotas pagavo šį žvilgsnį ir viską suprato. Tą patį vakarą jis atnešė Abromui paskutinį alaus ąsotį, likusį iš Kanaano. Jiems išgėrus du kaušelius, jis tarė:

– Pažiūrėk, kiek mūsų, Abromai. Visa tauta. Tūkstančiai. Neskaitant gyvulių, nors ir kaip smarkiai praretėjo mūsų kaimenės. Sakytum, tikras skėrių antplūdis! Kas nepabūgtų išvydęs mus ateinančius į savo žemę?

– Ką nori pasakyti?

– Kasdien vis labiau artėjame prie faraono žemės. Reikia pasisaugoti.

Abromas karčiai nusijuokė:

– Nežinau čia nė vieno, kuris apie tai nemąstytų.

– Aš turiu sumanymą: leisk man eiti pirmam su keliais bičiuliais, kad sužinotume, kur yra faraono kareiviai.

– Kas iš to?

– Sužinotume, kiek jų yra, kokios jų pajėgos, kuriuos kelius jie saugo, ar mūsų laukia, ar būsim jiems staigmena.

– Nori su jais susikauti? Vos pakelsi ranką, tau ją nukirs! – sušuko Abromas. – Juo labiau, kad einame pas faraoną prašyti pagalbos. Kas gi kaunasi su tuo, ką prašo išmaldos?

– Ar kas nors nori kautis? – atsakė Lotas. – Priešingai. Aš tenoriu susitikti su faraono kareiviais. Mes būsim būrelis žmonių, pasiuntiniai. Jie nepamanys, kad skėriai nori užplūsti jų ganyklas. Galėsime juos paprašyti teisės įeiti į Egipto žemes. Jie mums leis arba uždraus. Tuomet bent žinosime, ką manyti.

– Jie paprasčiausiai jus užkapos.

Dabar jau Lotas iš aukšto šyptelėjo:

– Puiku, taip aš įrodysiu, kad net nebūdamas Abromo sūnus esu vertas jo vardo.

Abromas nepastebėjo pašaipos. Jis pasitarė su vyresniaisiais. Visi sutiko, kad pasiūlymas protingas. Dvidešimt jaunuolių pasisiūlė lydėti Lotą.

Jie iškeliavo kitą dieną, be jokios mantos, išskyrus mulą, pakrautą nedideliu kiekiu vandens bei maisto ir jų lazdomis. Saraja apsika-

bino Lotą. Bučiavo jam akis ir kaklą, šnabždėjo švelnius žodžius ir maldavo saugotis. Nerimo suspausta širdimi ilgai akimis lydėjo smėlio kalvos pašlaitėje tolstantį būrelį.

* * *

Pasiuntiniams išvykus, Abromas vedė vilkstinę dar lėčiau nei paprastai. Visi laukė grįžtančio Loto ir jo bendražygių. Bijojo horizonte, iš už kalvos, kopos ar palmių miškelio, išvysti pasirodančius faraono kareivius.

Pagaliau vieną popietę, kai jūros paviršius priminė saulės išlydytą sidabrą ir kai visi slėpėsi šešėlyje, jie parsirado.

Kai nurimo džiugesys ir glėbesčiavimaisi, jie papasakojo, kad už mažiau kaip keturių dienų kelio, perėjus kopas ir pakrantės uolas, prieini Egiptą.

– Nėra žalesnio krašto. Net Kanaanas prieš badmetį nebuvo toks žalias. Ir tokio bekraščio. Kur pažvelgsi, visur tik turtai.

– O faraono kareiviai? – nekantraudamas paklausė Abromas.

– Nematėme nė vieno! – sušuko Lotas. – Jokių kareivių! Tik mažų ir didelių gyvulių kaimenės. Keliai, plytų namai, kaimai, sandėliai, visa tai matėme, bet jokių kareivių.

– Ką kalbėjo žmonės jus išvydę? – kažkas paklausė.

– Nieko, – šyptelėjo Lotas, – tiksliau, nieko, ką būtume supratę. Jie nemoka mūsų kalbos. Be to, jiems ant skruostų visai neauga plaukai. Taip, visų vyrų pasmakrės tokios pat glotnios kaip moterų. O jų būdas, regis, yra toks pat minkštas ir taikingas kaip jų skruostų švelnumas. Mus kelis kartus sutiko su miežiniu alumi. Skaniausiu, kokį esu kada gėręs. Prisimenu jo skonį ir pavadinimą: būza!

Pasigirdo juokas.

– Vadinasi, tai, ką pasakoja žvejai, yra netiesa?

– Iš to, ką patys matėme, – patvirtino Loto bendražygiai, – faraono žemė yra tokia taiki, tokia svetinga, kokią tik galima įsivaizduoti. Nematėme nė vieno į vergą panašaus žmogaus, nei prižiūrėtojo su rimbu rankoje, kaip mums pasakojo.

Tačiau džiaugsmas ir viltis nepajėgė visiškai išsklaidyti nerimo. Argi jie galės įsikurti faraono žemėje taip paprastai, nieko neprašę ir nieko nebijodami?

Svarstymai ir nuomonės paskendo klegesyje ir sąmyšyje, kurie nurimo tik vakarop, atėjus metui rūpintis gyvuliais. Per visą šį laiką Abromas susimąstęs laikėsi nuošaliai. Dienai baigiantis jis pasitraukė aukoti Jahvei. Visiškai sutemus grįžo prie Sarajos, kuri dengė stalą nusipraususiam ir švariai persirengusiam Lotui.

Abromas prisėdo šalia jų blausioje lempų šviesoje. Saraja padavė jam duonos. Šis ją paėmė, tačiau netikėtai sulaikė ir pabučiavo Sarajos pirštus. Moteris ir Lotas pažvelgė į jį įdėmiau supratę, kad Abromas priėmė sprendimą. Prieš prabildamas jis padalijo duoną į tris dalis.

– Aš manau, kad žvejai sakė tiesą. Faraono kareiviai pas mus pasirodys. Tuo neabejoju.

Lotas jau žiojosi prieštarauti. Tačiau Abromas pakėlė ranką ir jį sulaikė.

– Tu jų nematei, tačiau tie, kurie tave matė faraono žemėje, papasakos kareiviams. Būtent taip yra numatyta.

– Iš kur tu žinai?

– Saleme visi iš faraono žemių grįžę pirkliai pasakodavo tą patį. Jų karavanai be kliūčių stumdavęsi per Egipto žemes. Dieną dvi jų niekas neklausinėdavęs, niekas nesiteiraudavęs: „Ką čia veikiate?“ ar „Kur einate?“, „Kas jūsų maišuose ir pintinėse?“ Paskui staiga priešais išdygdavę faraono kareiviai.

– Kodėl mus išleidai, jei visa tai žinojai? – pašoko supykęs Lotas.

– Todėl, kad tu to norėjai. Visi to norėjo. Ir teisingai. Dabar visi mūsiškiai žino, kad Egipto žemė yra tokia vešli, kaip žmonės pasakoja. Šis žinojimas padės įveikti kareivių baimę. Nors pats žinojau, kad Salemo pirkliai nemeluoja.

Abromas patenkintas nusišypsojo. Saraja irgi nusišypsojo. Abromo gudrybė jai patiko.

– Jie ateis ir įvykdys faraono įsakymus, – toliau kalbėjo Abromas, nenuleisdamas akių nuo Sarajos. – Jie apžiūrės mūsų bandas, įsitikins, ar mes turtingi, ar skurdžiai. Ir išvys mano žmonos grožį. Jei dar apie jį nieko nežino. Jie kreipsis į mane ir paklaus: „Ar čia tavo žmona?“ Aš atsakysiu: „Taip, tai Saraja, mano žmona.“ Tuomet jie mus užkapos ir išsiveš Sarają į faraono rūmus. Štai kaip viskas bus.

Stojo gūdi tyla. Lotas atsipeikėjo pirmasis ir šaižiu balsu paklausė:

– Iš kur viską taip gerai žinai?

Abromas jam neatsakė. Jis vis nenuleido akių nuo Sarajos. Ji nežymiai linktelėjo galvą.

– Abromas teisus. Jei tai, ką žmonės pasakoja, yra tiesa, viskas turi įvykti būtent taip.

– Tuomet turime tave paslėpti! – sušuko Lotas. – Galime tave... aprengti vyru. Arba išsuodinti tavo veidą. Apmuturiuoti koją skarmalais, lyg slėptum žaizdą. Arba...

– Kareivius gali apgauti tik pirmą dieną, gal ir antrą, – ramiai atsakė Abromas. – Bet ateis laikas, ir kas nors pasakys jiems, kad Abromo žmona gražiausia moteris, kokią tik kada regėjo akys. Kareiviai tik dar labiau įsius, kad leidosi apgaunami, ir išsigąs faraono rūstybės.

Jie vėl nutilo, tada Saraja paklausė:

– Tai ką mums daryti?

– Nieko panašaus neatsitiks, jei pasakysiu, kad tu mano sesuo.

Saraja ir Lotas neteko žado.

– Jei pasakysiu, kad tu man sesuo, – kalbėjo Abromas, – faraonas galbūt pakvies tave į savo rūmus. Taip, būtinai pakvies. Jis norės tave pamatyti. Tačiau jam nieko nereikės iš manęs atimti. Nei iš mūsų visų.

– Tu nori atiduoti Sarają faraonui? – sušuko pašokdamas pykčio iškreiptu veidu Lotas. – Kad nebūtum nužudytas? Tai tokia ta didžiojo Abromo narsa!

– Ne, – atsakė Abromas, – aš nenoriu atiduoti Sarajos. Ir mano baimė čia niekuo dėta.

– Suprantu, – sušnabždėjo išbalusi Saraja, sulaikydama Lotą už rankos.

– Kalbame ne apie mano, o apie mano tautos gyvenimą, – kalbėjo Abromas. – Apie ją turime mąstyti.

– Ne! – sušuko Lotas. – Nenoriu apie tai galvoti. Tu neturi teisės apie tai galvoti!

Saraja palietė ranka Loto skruostą.

– Taip. Abromas teisus.

Liūdnos ir nuolankios jos akys blizgėjo. Tuomet Abromas atsistojo, pastūmė Lotą į šalį ir ją apkabino:

– Tu mus visus išgelbėsi, – tarė jis maldaujamai.
– Jei tavo dievas šito nori.

* * *

Abromo spėjimas buvo teisingas.

Jie be kliūčių priėjo žemų baltų namų miestą Migdolą. Visi galėjo įsitikinti, kad Lotas pasakojo tiesą. Gyventojai jiems šypsojosi. Bebarzdžiai vyrai glotniais skruostais sveikino juos nesuprantama, vandens teliūškavimą primenančia sklandžia kalba. Vandens čia buvo visur. Migdolas buvo pastatytas prie pat Nilo atšakos. Sodus, ganyklas, palmių ir apelsinų giraites supo kruopščiai prižiūrėti kanalai. Jiems buvo leista juose pagirdyti gyvulius. Atsidėkodamas Abromas įteikė porelę purplelių. Visi ėmė juoktis. Jie susikalbėdavo rodydami ženklus, mykdami, plodami rankomis.

Kai gyvuliai atsigėrė, Abromas paskelbė:

– Dabar eisime prie upės. Gal ten rasime pūdymą gyvuliams ganytis?

Į faraono šalies gilumą vedantis kelias buvo platus, apsodintas ūksmingomis palmėmis. Abromas akylai žvalgydamasis ėjo pirmas. Už jo, priešais didžiąją koloną, ėjo Lotas ir jaunieji jo bendražygiai. Kaip buvo paliepęs Abromas, moterys stovėjo vežimuose, kuriuos iš visų pusių supo į vieną bandą suvaryti gyvuliai.

Laukuose dirbantys vyrai ir moterys subėgdavo prie kelio į juos pažiūrėti. Stebėjosi barzdotais vyrais – vaikai juokdamiesi trynėsi sau skruostus.

Staiga kelias išėjo prie upės, per kurią driekėsi didžiulis medinis tiltas. Priešais tiltą, ant jo ir dar kitame krante stovėjo faraono kareiviai.

Du ar trys šimtai. Galbūt daugiau.

Glaudžiai išsirikiavę, suglaudę skydus. Taip glaudžiai, kad žiurkė neprasmuktų.

Jauni bebarzdžiai vyrai, strėnas apsijuosę juostomis, pečius apsidengę trumpais gobtuvais. Jie buvo be šalmų, jų plaukai – juodi, tankūs ir blizgą. Vieni laikė ietis ir apskritus skydus, kiti buvo ginkluoti lankais. Visi turėjo užsikišę už juosmens durklą ar prie strėnjuostės pasikabinę po akmeninę buožę.

Abromas sustojo ir iškėlė lazdą. Lotas ir kiti jį apsupo. Už jų vyrai šūksniais ėmė stabdyti vežimus ir gyvulius. Didžiulių vežimų ratai liovėsi girgždėję.

Kareiviai sustojo į dvi kolonas. Atkišę ietis jie apsupo Abromą ir vilkstinės pirmagalį. Tie, kurie buvo kitame krante, užėjo ant tilto.

Prie Abromo priėjo trys vyrai, laikę paauksuotas lazdas. Ant jų apsiaustų buvo prisiūti bronziniai lapai, o jų dilbius saugojo ilgos varinės apyrankės. Jie irgi buvo bebarzdžiai. Amžiaus raukšlių išvagotais skruostais. Tik vienas iš trijų turėjo galvos dangalą: keistą aukštą šalmą, panašų į perlenktą maršką, ant kurio virš kaktos buvo pritaisyta nedidelė bronzinė avino galva. Nedvejodamas jis įsmeigė žvilgsnį į Abromą.

– Mano vardas Cūt Fenatas. Aš tarnauju gyvajam Merikarės dievui, dvilypės šalies faraonui.

Jie nustebo, kad taip gerai jį supranta. Vyras kalbėjo amoritų kalba veik be akcento. Jo žvilgsnis nukrypo į Lotą, kitus. Šaltos šviesrudės akys vėl grįžo prie Abromo:

– Ar žinai, kad esi įėjęs į faraono žemes?

– Taip, žinau. Atėjau prašyti jį pagalbos. Mano vardas Abromas. Sausra išvarė mane iš Kanaano žemės, kur gyvenau su savo tauta. Ten siaučia badas. Saulė apnuogino žemę ir visa, kas gyva, miršta. Ketinu prašyti gerąjį faraoną skirti man žolingą plotą, kad galėtų atsikurti mano kaimenės ir kad mano žmonėms nereiktų apraudoti mirusių vaikų.

Faraono valdinys kurį laiką tylėjo suraukęs antakius, abejonių iškreiptomis lūpomis. Gal jis norėjo dar labiau įbauginti? Gal tik mėgino suprasti Abromo žodžius? Galėjai girdėti neramų gyvulių bliovimą, kanopų trepenimą, bet nė vieno žodžio.

Paskui staiga, nepajudėjęs iš vietos, karininkas kažką įsakė savo kalba. Kareiviai nuskubėjo išilgai kolonos iki vežimų. Jie pastūmė į šalį gyvulius, visa kaimenė sujudo. Lotas buvo bepuoląs prie jų.

– Ne, nejudėk!

Vienas karininkas, kuris iki šiol tylėjo, kažką sušuko. Kiti kareiviai atstūmė Lotą ir jo bendražygius. Iečių smaigalius įbedę Abromui į strėnas, privertė jį pasitraukti į šalikelę. Ten, už jų kareiviai laipino

iš vežimų moteris. Tai truko ilgai. Tas, kuris pasivadino Cūt Fenatu, stovėjo abejingas.

Neiškentęs Lotas paklausė:

– Ką jūs darote?

Cūt Fenatas nė nepažvelgė į jį. Abromas pasakė:

– Jie vykdo faraono įsakymą. Stovėkite ramiai. Nesibaiminkite.

Šįkart Cūt Fenatas atsigręžė į Abromą, atidžiai jį nužvelgė, paskui palingavo galvą ir šyptelėjo.

Kareiviai grįžo varydami būrelį moterų. Pačių jauniausių, pačių gražiausių.

Kai jos visos sustojo, Cūt Fenatas rankos mostu liepė kareiviams pasišalinti. Jis priėjo arčiau, paeiliui tyrė visų veidus. Retkarčiais auksuota lazda pakeldavo veidą dengiantį šydą. Priėjęs Sarają sustojo. Ji nuleido akis. Jis žiūrėjo į ją taip ilgai, kad ji galiausiai pakėlė vokus ir griežtai pažvelgė jam į akis.

Cūt Fenatas palingavo galvą.

– Kuo ji vardu?

– Saraja.

Jis pritariamai linktelėjo, tarsi šis vardas jį tenkintų. Kažką paliepė savo kalba. Kiti karininkai priėjo, apsupo Sarają, atskyrė ją nuo kitų moterų.

– Jus nori matyti faraonas, – pasakė Cūt Fenatas, atsigręžęs į Abromą. – Tave ir tavo žmoną, tą, kurios vardas Saraja.

– Ji man ne žmona, – nemirktelėjęs atsakė Abromas. – Ji man sesuo.

Nustebęs faraono valdinys susimąstė.

– Sesuo? Mums sakė, kad atvykai su žmona – gražiausia moterimi, kokia tik yra gimusi pas jus, anapus dykumos, šalia Salemo miesto. Žvelgiu į šitą moterį, vardu Saraja, ir neįsivaizduoju, kaip gali turėti dar gražesnę žmoną.

– Iš kur žinai, kad mes iš Salemo? – sušuko Lotas, nesitverdamas pykčiu.

Cūt Fenatas paniekinamai nusijuokė:

– Faraonas žino viską.

Jis priėjo prie Sarajos.

– Ar tai tiesa? Ar tu sesuo tam, kuris sakosi esąs Abromas?

– Taip, – patikino ji nedvejodama.

Cūt Fenatas dar kartą įdėmiai ją nužvelgė. Jo žvilgsnis buvo veriantis, toks įdėmus, kad Sarajai pasirodė, jog stovi prieš jį nuoga. Galiausiai jis atsigręžė į Abromą ir paskelbė:

– Mes paimsime vieną jūsų mulais traukiamą vežimą. Faraonas nori pamatyti ir tai. Tad tavo seseriai nereikės eiti pėsčiai. O savo žmonėms paskirk vadą, kol tavęs nebus. Palydėsime juos ten, kur galės pasistatyti savo palapines ir ganyti bandas, kol faraonas nuspręs jūsų likimą.

Laukas ir grūdas

Prie Sarajos artinosi žalia toga apsirengusi moteris, jos kaklą puošė raudonų akmenukų vėrinys, kuris kabojo jai tarp krūtų, oda buvo tamsi, o dantys švytėjo pieno baltumu. Ji grožiu veik nenusileido Sarajai. Moteris žemai nusilenkė:

– Aš esu Hagara. Kol būsi tarp šių sienų, laikyk mane savo tarnaite. Ji atsitiesė, pliaukštelėjo delnais, sukeldama ant kojų kokią dešimtį jaunučių mergaičių. Visos ką nors laikė rankose: švarių drobių, kvapniųjų aliejų indelį ar tepalo kūnui, šukas, skrynelių su drabužiais ir papuošalais.

– Tavo kelionė buvo ilga ir varginanti, mes tau paruošėme maudynes, – paaiškino Hagara. – Malonėk sekti paskui... Dar tardama šiuos žodžius ji jau sukosi ruošdamasi lipti nuo terasos. Saraja paklusniai, net nuolankiai pasekė Hagarai iš paskos, jai pavymui pasuko ir jaunos mergaitės.

Taip, kelionė tikrai buvo ilga ir varginanti. Kol pasiekė Neni Nepsu miestą su faraono rūmais, jiems teko net šešis kartus keltis per Nilo atšakas ir nukarti ilgą kelią per derlingus Egipto žemės plotus. Kadangi visą kelią Saraja keliavo viena, be Abromo, tai leidosi į apmąstymus apie žiaurųjį faraoną, įsivaizdavo, kokių pažeminimų jai teks iškęsti. Nuo šiol ji buvo Abromo sesuo!

Po teisybei, juo toliau Saraja keliavo, juo didesnę nuoskaudą jautė, juo labiau pyko ant Abromo. Taip, ji pati sutiko su tokiu Abromo sprendimu, bet nemanė, kad visą laiką sekama Cūt Fenato, faraono kario, žvilgsnio jausis tokia nesaugi, vieniša ir apleista.

Tačiau vos išvydus Neni Nepsu sienas, baimė ir pyktis kaipmat išgaravo. Viskas čia dvelkė prabanga, pilnatve, švelnumu. Nors rūmai buvo neaprėpiamo dydžio, atrodė grakštūs. Akinančio baltumo sienas puošė vešlių ryškiai raudonų gėlių kaskados. Sienas jungė ištaigingų terasų ansamblis su akmeninėmis ir medinėmis dažytomis ar net paauksuotomis kolonadomis, sujungtomis daugybe laiptų.

Nugludintu akmeniu išklotose salėse, kuriose tvyrojo maloni vėsa, sienos buvo išpieštos dar niekad neregėtais vaizdais. Miegamųjų nišose daugybė statulų, kalnai patalų, sidabru ir auksu išmarginti baldai. Kur bepažvelgtum nuo terasos, visur sodai, baseinai, kanalai. Baseinai buvo tokie platūs, kad juose galėjo plaukioti valtys. O už aukštų medinių tvorų gyveno pačių keisčiausių gyvūnų: dramblių, liūtų, bezdžionių, tigrų, gazelių, žirafų ir netgi tokių gan bjaurios išvaizdos padarų, kuriuos jie vadino kupranugariais.

Tiesą pasakius, Sarajos akys dar nebuvo mačiusios tokio grožio. Net patys gražiausi Ūro miestai, kurių prisiminimą Saraja labai brangino, negalėjo prilygti šiai prabangai. Ji ką tik buvo taip maloniai priimta į patį rūmų vidų, kaip tenutinka sapnuose.

Tarnaitė Hagara prisiartino prie bronza papuoštų durų, saugomų dviejų karių, šie buvo pasidabinę berankoviais ir strėnų raiščiais, kurie švytėjo sidabru išsiuvinėtais lapais. Hagarai mostelėjus ranka, kariai atsitraukė į šonus, durys atsivėrė. Saraja paskui Hagarą įžengė į aukštą, malonios šviesos sklidiną salę.

Iš pradžių Saraja užuodė keistą aitrų medaus kvapą, paskui jos akis nudžiugino ilgas baseinas, apsuptas kolonų. Jis buvo pripildytas ne vandens, bet asilės pieno.

Hagara pastebėjo Sarajos veide nuostabą. Ji džiugiai nusišypsojo.

– Nėra nieko geriau mūsų odai kaip asilės pienas su medumi. Jis nuplauna nuovargį ir blogus prisiminimus. Saugo mūsų grožį geriau nei bet koks kvapusis tepalas. Nors ir sakoma, kad tau to visai nereikia, vis dėlto pats faraonas įsakė paruošti tau šias maudynes.

Saraja dar norėjo kai ko klausti, bet nespėjo. Jaunų mergaičių, sekusių iš paskos, rankos jau kėlė nuo jos tuniką, palikdamos Sarają nuogą. Tarnaitė Hagara irgi nusimetė drabužius. Jos klubai ir krūtys buvo didesni nei Sarajos, moters kūnas būtų buvęs tobulas, jei ne rausvas tarp pečių iškilęs randas.

Švelniai paėmusi Sarają už rankos, nuvedė ją prie baseino laiptelių. Pienas buvo šiek tiek šiltas. Saraja niro į jį iš lėto, mėgaudamasi švelniomis pieno bangelėmis, apgaubusiomis ją iki juosmens.

– Baseino viduryje yra akmeninė lova, – pranešė Hagara. Ji parodė Sarajai, kaip reikia ant jos atsigulti: ant pilvo. Ant lovos buvo ir maža medinė pakylėlė su šalavijų prikimšta iškilia pagalvėle, ant kurios Saraja padėjo galvą.

– Giliai kvėpuok, – pasakė Hagara. – Šalavijai išvalys tau nosį nuo kelio dulkių.

Hagaros palieptos ant baseino krašto klūpėjusios mergaitės atnešė kvapiųjų aliejų ir tepalų. Patyrusia ranka ji ėmė masažuoti Sarajos pečius ir strėnas, taip teliuškuodama pieną ir keldama kvapnias pieno bangeles.

Saraja užsimerkė, ji paniro į malonumą, kurio visai nesitikėjo. Trumpam prisiminė Abromą: ar ir jį faraonas sutiko taip švelniai. Ji dar pagalvojo, kad veltui jie taip bijojo Egipto karaliaus. Argi galingasis karalius, kuris taip priima nepažįstamuosius, atėjusius prašyti pagalbos, gali būt toks piktas, kaip apie jį pasakoja? Ar tik nebūsime patikėję piktais liežuviais? O jei taip ir buvo? Tada jie su Abromu melavo veltui. Ir ar tik tas melas, turėjęs juos apsaugoti, nepražudys? Ar gulėtų ji dabar pieno voniose, jei faraonas žinotų tiesą – kad ji yra Abromo žmona?

– Ar tau pasakė, kas aš? – paklausė ji Hagarą.

– Saraja, Abromo, to, kur tiki nematomu viešpačiu, sesuo. Taip pat girdėjau, kad laikas yra bejėgis tavo grožiui. Ar tiesa?

– Iš kur visa tai žinai?

– Mano valdovė, naujausioji faraono žmona, sakė. Beje, žmonos ir tarnaitės nuo vakar tik ir tekalba apie tavo atvykimą.

– O faraonas, iš kur jis apie mane sužinojo?

Hagara nusikvatojo.

– Faraonas žino viską.

Saraja užsimerkė, širdis trankėsi. Ar tikrai faraonas žino viską?

Hagaros masažas darėsi intensyvesnis, dar labiau liūliuojantis. Nepaisydama naujo rūpesčio, Saraja jautė, kaip pamažu dingsta nuovargis. Sunkios kelionės ir karščio užgrūdintas kūnas lyg tirpo pieno

baseine. Ir toliau įgudusiais pirštais masažuodama Sarajai nugarą, Hagara žaismingai sučiauškėjo:

– Mano valdovė man ir sako: „Rytoj tu patarnausi tai, kuri anapus rytų dykumos laikoma gražiausia moterimi.“ Ji man dar sakė: „Aš išrinkau tave, Hagara, nes esi pati gražiausia iš mano tarnaičių, dar pažiūrėsim, ar šalia tavęs suspindės tos amoritės grožis.“

– Tai tiesa, – pritarė Saraja, – tu labai graži. Tavo klubai gražesni už manuosius.

– Tai todėl, kad tu dar neturi vyro ir nesi gimdžiusi.

– O tu turi vaikų?

Hagara kiek patylėjo prieš atsakydama. Paspaudusi vieną Sarajos petį ji apvertė moterį ant nugaros. Masažuodama jai šlaunis, Hagara pasakojo:

– Gimiau toli pietuose, ant Nendrių jūros kranto. Mano tėvas buvo turtingas, turėjo miestą, kuris prekiavo su tuo kraštu, iš kurio esi kilusi. Tai todėl kalbu tavo kalba. Jis mane išleido į žmonas, kai buvau penkiolikos, ir aš pagimdžiau dukrelę. Kai mano mergaitė buvo dvejų, faraonas pradėjo karą su mano tėvu. Jo kareiviai nužudė ir vaiką, ir mano vyrą. O mane parsivedė čia. Mėginau bėgti – kvailai pasielgiau. Strėlė perdrėskė nugarą. Nuo to laiko faraonas negali siūlyti manęs į žmonas kam panorėjęs. Aš esu tarnaitė. Kartais gailiuosi, kad taip atsitiko, kartais ne.

Nustebusi ir sujaudinta Hagaros atvirumo, Saraja nesumojo, ką atsakyti. Ištraukusi ranką iš pieno ji paglostė Hagaros petį, švelniai perbraukė delnu per randą. Jos draugiškai pasižiūrėjo viena į kitą.

– Jau nebeliūdžiu, – dar pridūrė Hagara. – Tokia jau moterų dalia. Vyrai mus atiduoda, vyrai mus paima. Jie žudosi tarpusavy, dar kiti nusprendžia dėl mūsų likimo.

Drebėdama Saraja užmerkė akis. Jai norėjosi papasakoti Hagarai, kaip ji su Abromu pabėgo iš Šumero. Ir kiek jėgų jai tas kainavo. Ir kaip ji šiandien melavo. Ir kad suprato, jog Abromas toks pat kaip kiti vyrai!

Hagara atsiduso.

– Galbūt vieną dieną aš išeisiu iš šitų rūmų? O gal tą dieną aš jau nebenorėsiu išeiti? Gyvenimas čia gali būti labai malonus. Ilgainiui ir tu tai pastebėsi.

– Ilgainiui?

– Mano valdovė – pavydi žmona, ji tavęs bijo net nemačiusi, tačiau dar nežino, kad tikrai neklysta. Vos tave išvydęs faraonas neteks žado.

Saraja atsisėdo.

– Ką nori pasakyti? O kas toliau? – nuostaba trumpam sustingdė tarnaitės veidą. Paskui suokalbiškai ir gudriai šypsodamasi ji uždėjo savo švelnius delnus ant Sarajos krūtinės, užkabindama delnais spenelius:

– O kas tu nori, kad būtų? Ką gi daro vyrai, kai dėl moters netenka žado? Net jeigu tai faraonas. Mes tave aprengsim, iškvėpinsim, išdažysim, padabinsim papuošalais, o tada tu nusilenksi dvilypės šalies dievui. – Saraja sugriebė Hagarą už rankų, pastarosios glamonės ją glumino ne mažiau nei baisūs žodžiai.

– O tada?

– O tada tu nei tarnaitė, nei vergė. Jeigu jam pasirodys, kad tikrai esi pati gražiausia moteris, o aš tuo neabejoju, jis paims tave į žmonas, prieš tai įsitikinęs, kad guolyje tu jam gali suteikti tiek malonumo, kiek jis iš tavęs tikisi.

* * *

Saraja žengė terasa į priekį. Švelnioj vakaro prietemoj čia susirinko ištisa minia. Tiek vyrai, tiek moterys – visi išdažytais veidais, pasipuošę visokiomis grožybėmis, papuošalais, jų kaklai ir rankos žibėjo auksu.

Terasa vedė tiesiai į didelę rūmų salę. Tarp kolonų, skiriančių lauką nuo salės, grojo jauni muzikantai. Braukdami per stygas, ištemptas ant lenkto medžio, ir pūsdami buliaus ragą, jie įstengė išgauti gražią žemų ir aukštų garsų melodiją.

Visų veidai pasisuko į Sarają. Suskambo gongas. Muzika nutilo. Viskas vyko ne taip, kaip Saraja tikėjosi.

Su kiekvienu jos žingsniu toga dailiai vinguriavo tarp moters šlaunų, gražiai gaubė jos klubus. Sunki bronzos ir kalcito karūna puošė jos galvą, prilaikydama šukuoseną. Ilgas ryškiai žalių lazurito akmenukų vėrinys gulė ant togos audinio per patį Sarajos krūtinės vidurį,

taip dar labiau išryškindamas jos krūtis. Dažai pabrėžė ir taip neįtikėtinai taisyklingą Sarajos veidą. Visai neseniai, kai Hagara apibraukė jai akis, Saraja pagavo tarnaitės žvilgsnį: su nuostaba ir pasigėrėjimu Hagara žiūrėjo į Sarajos veidą. Saraja jautėsi graži, tiesiog žydinti.

Pakankamai graži, kad stotų prieš faraoną. Ir kad turėtų drąsos jam išpažinti tą melą, kurį pagimdė Abromo baimė. Reikėjo tai padaryti anksčiau, nei faraonas visiems laikams sudrums jos gyvenimą.

Tarnai skyrėsi prieš Sarają duodami jai kelią, sekė ją geidulingais žvilgsniais, tyrė nuo galvos iki kojų, murmėdami susižavėjimo žodžius. Faraonas buvo čia, jis sėdėjo dideliame mediniame, liūtų kailiais nuklotame soste su avių galvomis, išdrožtomis ant atkalčių. Merikaras, vienuoliktasis dvilypės šalies karalius-dievas.

Visų pirma Sarają nustebino smulkus, nuogas faraono liemuo: jo pečius dengė tik permatoma skraistė. Nors faraono oda atrodė švelni, tačiau veidas buvo panašus į kaukę. Keistas auksinis ragelis kabojo jo pabarzdėje. Veidas buvo taisyklingų, švelnių bruožų, skruostai spindėjo. Lūpos buvo paryškintos raudonu tepalu, akys – tamsia spalva, o antakiai pratęsti mėlynai. Galvą dengė iš auksinio, odinio ir šilkinio audinio susuktas dangalas. Taip faraonas atrodė nežemiškas. Už jo sosto iš abiejų pusių stovėjo du aukšti tamsūs lyg naktis vyrai, ant kiekvieno galvos – saulės formos karūna.

Abromas buvo čia, stovėjo tarp rūmų tarnų, apsirengęs purpurine tunika, tokio jo Saraja dar niekada nebuvo mačiusi. Ji ieškojo Abromo žvilgsnio. Šis stengėsi likti nepastebėtas.

Saraja padarė taip, kaip Hagara jai buvo liepusi – priėjo prie faraono visai arti. Vienas kitą jie įdėmiai nužvelgė, bet nė vienas net nekrustelėjo.

Antras dalykas, nustebinęs Sarają, – tai, kad ją tiriančio Merikaro kaukėje ji neįžvelgė nė trupinėlio jausmo, nei malonumo. Nors šis ją apžiūrinėjo be jokių skrupulų. Iš pradžių veidą, dalelė po dalelės, paskui visą kūną. Bet be jokios nuostabos ar gašlumo, kuriuos Saraja buvo pratusi matyti kitų vyrų veiduose.

Sutrikusi ji nuleido akis, nedrįso praverti burnos ir ištarti žodžius, kuriuos buvo paruošusi. Taip stovėjo susigėdusi, ir Sarajai atrodė, kad jos grožis blanko, geso. Kad kiekvienas esantis salėje matė ją vys-

tančią. Tačiau švelniu, lengvu balsu su akcentu faraonas pareiškė:

– O tavoji sesuo, Abromai iš Salemo, tokia graži, kaip ir buvo pasakota. Labai graži.

Saraja pakėlė akis, atsikvėpė, norėjo padėkoti. Bet pratylėjo. Faraonas jau buvo nusukęs nuo jos žvilgsnį. Jis atidžiai klausė Abromo atsakymo:

– Jaučiuosi didžiai pagerbtas, bet ir labai nustebintas, kad tu, faraone, tiek daug apie mus žinai. Aš beveik nieko negirdėjau apie tave ar tavo šalį.

– Galiu pasakyti, iš kur sužinau viską, kas vyksta už mano akių. Prekeiviai zuja pirmyn atgal, jie viską girdi ir mato. Ir jei nepatiki visko ką matę faraono kariams, praranda savo prekes. Argi ne paprasta? Taip sužinojau, kad tu tiki vienu dievu, Viešpačiu, nors ir nematai jo.

– Tai tiesa.

Saraja klausėsi šių tauškalų užgniaužusi savo pyktį. Negi tik tokio susižavėjimo iš faraono ji tesulaukė?

Saraja dar girdėjo, kaip faraonas klausė Abromą:

– Jei tavo dievas nematomas ir neturi jokio pavidalo, iš kur žinai, kad jis yra? Kaip supranti, ar jam patinki, ar ne?

– Girdžiu jo balsą. Jis man pasako, ką turiu daryti, rodo man kelią, kuriuo turiu eiti. Jo žodis yra man įrodymas.

Visi tarnai, išskyrus gal kelias moteris, stebėjo Merikarą su Abromu ir klausė jų išmintingo pokalbio. Saraja stengėsi užslopinti savo nepasitenkinimą. Argi blogai, kad faraonas neprarado žado ją išvydęs? Gal Abromas buvo teisus, kai įkalbėjo ją apsimesti jo seserimi. Priešingai nei jai sakė tarnaitė Hagara, faraonas jos visai negeidė, ir greičiausiai visai nenorėjo matyti jos savo žmona.

Saraja tai kartojo sau, ir jai turėjo palengvėti. Tačiau taip nebuvo.

Nenumaldomas gėdos jausmas degino jai skruostus. Ji kietai sučiaupė lūpas: pyko ant Abromo, pyko ant faraono! Saraja siuto dėl žeidžiančio jų abejingumo, dėl jų nekantrumo stoti vienam priešais kitą ir vilioti, grožėtis savo išmintimi. Štai faraonas klausydamas Abromo iš nuostabos suraukia savo dailius antakius, nuo veido nuslysta griežtumo kaukė, ir nepatikliu abejonių kupinu balsu klausia:

– Be kūno ir burnos?

– Jam to nereikia. Jo žodžių pakanka, – švelniu, ramybe dvelkiančiu balsu atsakinėjo Abromas.

Jis buvo tikras savimi, bebaimis. Nesijaudino ir dėl to, kad faraonas paniekino jo žmonos, dabar jau sesers, grožį! Faraonas pakilo nuo sosto, užkliudydamas Sarają tarsi pamirštą sapną, prisiartino prie pat visa galva už jį žemesnio Abromo.

– Sakai, tavo dievas sukūrė pasaulį?

– Taip.

– Visus pasaulius? Nakties ir dienos, blogio ir gėrio ir tą, kuriame gyvena mirusieji ir dar negimę?

– Visus.

– A... O kaip?

– Savo valia.

Pažeminta Saraja nedrįso pažvelgti dvariškiams į akis. Ji norėjo pasitraukti, išnykti, pabėgti į kokią nuošalią rūmų priebėgą. Bet kaip tik tada faraonas atsisuko. Nužvelgė ją įdėmiau nei lig tol. Jo vyzdžiai spindėjo žalia ir pilkai auksine spalva, putlios lūpos šmaikščiai šypsojosi. Jam judant raumeningu kūnu bėgiojo šešėliai. Kad ir pykdama, Saraja pastebėjo, jog jis gražus, patrauklus, nors ir svetimas dėl neįprastos išvaizdos.

– Kaip galima sukurti pasaulį teturint valią? Kažkas turi užmegzti vaisių, jį pagimdyti. Kaip tavo viešpats, būdamas vienas, galėjo sukurti tai, kas gali gimti tik iš dviejų kūnų? Manau, Abromai, kad tu klysti. Mūsų išminčiai jau seniai tai apmąstė, daugybę kartų. Jie sako, kad Atumas atsirado pats iš savęs, puikus, nepakartojamas. Tačiau jo nepakako, reikėjo moters, kuri gimdytų. Todėl jis masturbavosi ir išleido savo sėklą į tuštumą. Taip gimė Šu, oras, kuriuo tu kvėpuoji. Atumas dar kartą paėmė savo lytį į ranką – taip sukūrė Tefnutę, pasaulio drėgmę. Ir tik tada iš Šu ir Tefnutės gimė Kebas, mūsų žingsnius nešiojanti žemė, ir Nutė, dangus, kuriuo džiaugiasi mūsų akys. O aš, Merikaras, naudojuosi savo valia. Bet tik tam, kad pasirinkčiau, kur išlieti savo sėklą ir užmegzti vaisių.

Jis nusišypsojo. Visi aplink juokėsi ir plojo. Vis dar šypsodamasis faraonas pakėlė dešinę ranką, taip duodamas ženklą nutilti. Ištiesęs ranką ir, nutaikęs ją lyg strėlę į Abromą, apsisukęs ties juo sustojo.

– Vis dėlto tu man patinki, Abromai. Žmogus, kuris tiki dievu vien todėl, kad girdi jo balsą, negali būti barbaras. Mano tėvas Aktosas trečiasis irgi išmanė žodžių galią. Jis man parašė pamokymų, kur sakoma: „Būk žodžio meistras, ir sėkmė bus tavo rankose, kalba yra karaliaus kalavijas. Žodis galingesnis už bet kokį ginklą, kalba – už bet kokią kovą.“

Per salę nuvilnijo pritarimo šurmulys. Faraonas grįžo į savo krėslą. Bet šį kartą praeidamas pro Sarają jis sučiupo ją už rankos. Ši suvirpėjo. Ploni, tačiau tvirti pirštai prisitraukė ją prie karališkojo sosto, tada paleido. Suskambo įsakmus faraono balsas:

– Muzikos, linksmybių, maisto!

* * *

Maisto buvo tiek, kad būtų pakakę pasotinti ištisą tautą. Giedojo dainininkės graudžiais balsais, šokėjos, lanksčiais, jaudulingais klubais, sukosi kaip vijurkai, susilenkdamos tai į ratą, tai į kriaušę. Buvo ir magų, jie mesdavo į žemę lazdą, ir ši virsdavo gyvate, tarnaitėms iš tarpkrūčių traukė balandžius, jų valia į orą pakildavo baisiausi vorai, tyro vandens baseinai užsiliepsnodavo, vien žvilgsniu jie lankstė kardo ašmenis.

Faraonas valgė nedaug, atsainiai pasilinksmino ir toliau kalbėjo su Abromu: apie jo dievą, apie šumerų ir akadų miestus, apie karus ir apie Kanaano kraštą. Valgydamas, linksmindamasis ar kalbėdamas jis neišleido iš akių Sarajos. Tačiau jai nieko nesakė. Prakalbo tik tada, kai Abromas pareiškė, kad ji mokanti šumerų raštą.

Faraonui paliepus, buvo atnešta šviežio molio ir lazdelių, kuriomis jo raštininkai rašydavo ant papiruso. Saraja, molyje raitydama ir vingiuodama dailius brūkšnelius, išraižė keletą žodžių. Dūręs pirštu į žodį, primenantį žvaigždę, faraonas paklausė:

– Ką tai reiškia?

– Karalius-dievas.

– O čia?

– *Shu* – ranka.

– O ką reiškia visas sakinys?

– Karalius-dievas stipriomis ir švelniomis rankomis.

Faraonas šyptelėjo. Pirštų galiukais jis perbraukė per išraižytą molį ir įspaudė į jį savo pirštus. Paskui švelniai uždėjo delną ant Sarajos rankos. Ši juto savo oda drėgną molio vėsą.

– O ar šokti moki taip pat gražiai kaip rašai? – paklausė faraonas.

Saraja sudvejojo. Ji žvilgtelėjo į Abromą. Šis, nusukęs akis, kalbėjosi su vienu dvariškiu. Taigi netarusi nė žodžio ji atsistojo. Trinktelėjo gongas, muzika liovėsi grojusi. Šokėjos nustojo šokusios, atsitraukė, padarydamos vietos Sarajai. Liovėsi dvariškių šurmulys. Dabar Abromas įsistebeilijo į Sarają.

Ji atsistojo priešais Abromą, iškėlė rankas pečių aukštyje. Švelniai sulingavo klubais. Išlenkė rankas: vieną plaštaką nuleido po smakru, kitą iškėlė virš akių. Kojos slystelėjo į šoną ir taukštelėjo kulnais. Paskui atsitraukė į kitą šoną ir taukštelėjo dar kartą. Tada muzikantai suprato: jie timpteldavo pirštais arfų stygas kaskart Sarajai taukštelėjus koja. Švelnus fleitos ir obojaus garsas atkartojo Sarajos klubų judesius.

Ji nesąmoningai užmerkė akis. Iš laimės, kad nustebino faraoną, kad prikaustė jo žvilgsnį, ji svaigo nuo savo grakštumo. Sarajos kūnas nepamiršo jaučio gundymo šokio. Jis lankstėsi ir judėjo su tokia pat stulbinama aistra, kuri kadaise įkaitindavo jautį. Tik šiandien ji kaitino faraono širdį.

Saraja tai pastebėjo, kai paskutinį kartą suplojusi delnais sustingo – tik krūtinė kilojosi atgaudama kvapą – visa salė stovėjo nuščiuvusi. Faraonas atsistojo, priėjo prie Sarajos. Jo akių vyzdžiai buvo išsiplėtę, žaižaravo. Ji pamanė, kad štai jis nori ją paliesti, bet faraonas pasisuko į Abromą. Jo balsas nebuvo toks lengvas ir skambus kaip anksčiau:

– Abromai, duosiu tau žaliuojančių laukų gyvuliams, grūdų tavo tautai. Kol Kanaano laukai vėl sužaliuos pievomis. Rytoj Cūt Fenatas nuves tave pas saviškius. Tavo sesuo liks pas mane. Gali būti, kad ji taps mano laukas ir mano grūdas.

Tiesa

Sarają pažadino priešaušrio vėsa. Tarytum šaltas delnas būtų prigludęs prie jos nuogos krūtinės. Ji pašoko mėgindama nusimesti įsivaizduojamą ranką.

Pro kambario pertvaras buvo matyti terasoje degančios dervos plazdenimas. Jis buvo pripildęs kambarį gelsvai rausvos šviesos.

Tik dabar Saraja galutinai atsipeikėjo.

Netoli jos gulintis faraonas sujudėjo.

Tai jau nebuvo tas pats faraonas, bet nuogas, lygių skruostų ir švelnios odos vyras, miegantis valties formos lovoje, dideliuose, šešėlių gaubiamuose pataluose. Jo plaukai buvo trumpi ir garbanoti tarsi vaiko, pečiai tvirti. Ant vieno peties Saraja pastebėjo dantų žymes, – tai ji naktį jam krimstelėjo iš malonumo.

Saraja norėjo paglostyti jo pečius, pabučiuoti. Tačiau ji vis dėlto susilaikė.

Nuleido akis, žiūrėjo į savo pilvą, šlaunis, krūtis. Nebuvo matyti jokių žymių. Jos buvo vidinės: dar ir dabar Sarajos kūnas degė malonumu, kurį jai suteikė faraono glamonės. Tai buvo didžiulė palaima, į kurią ji visa pasinėrė, iš pradžių baimindamasi, paskui užsimiršusi.

Kaip tai galėjo nutikti?

Ji prisiminė glamones, ir kūnu perbėgo šiurpuliai. Pavyko nuvyti šį prisiminimą, bet tada ją užplūdo mintys apie Abromą.

Saraja nuvijo mintis ir apie jį. Dabar ji nekentė Abromo. Tetroško daugiau niekada jo nematyti ir negirdėti.

Jeigu faraonui jos reikia, jeigu jis patyrė tiek pat malonumo kiek ir ji, tai kodėl gi visiems laikams nelikti Abromo seserimi?

Net ir Abromo dievas jai kėlė neapykantą!

Gėda suspaudė gerklę. Saraja užsidengė delnais veidą, susirietė į kamuoliuką ir stipriai prispaudė prie krūtinės kelius.

Tačiau nepravirko. Faraono ranka apsivijo Sarajos liemenį. Glamonėdama ji pakilo iki moters kaklo. Saraja suvirpėjo, inkšdama kaip žvėrelis ji staiga prisišliejo prie faraono. Apglėbė delnais lygius jo skruostus – buvo pasiilgusi jo lūpų, jo ilgo lankstaus kūno ant savo klubų.

Troško degančių auksinių faraono akių, geidulingo jo kūno, kuris mėgavosi ja iki beprotystės.

* * *

Dar tik švito. Saraja stovėjo už permatomų kambario pertvarų. Per retą širmą ji stebėjo iš lėto nuo sodų ir baseinų pasitraukiančią tamsą.

Jau nebenorėjo gulėti lovoje prie faraono. Nenorėjo ir jo aistros.

Ji stengėsi apie nieką negalvoti. Nieko nejausti.

O kad aistra degantis kūnas, sužadintas glamonių, virstų šaltu akmeniu!

Prisiminė tarnaitę Hagarą ir jos randą ant nugaros.

Jei bėgtų iš čia, ar ir į ją būtų paleista strėlė?

Bet kur bėgti?

Ar buvo visame Egipte vieta, kur būtų galima išlikt nepastebėtai faraono?

Ji karčiai susijuokė ir pati sau sušnabždėjo:

– Faraonas žino viską!

Faraonas pašoko iš miego inkšdamas kaip vaikas. Atsisėdo. Burna buvo pravira.

– Saraja!

Sėdėdamas savo didelėje lovoje-valtyje jis išskėtė rankas, griežtu ir įsakmiu balsu pakartojo:

– Saraja!

– Aš čia.

Pamatė ją nuogą ir sušalusią stovinčią prie širmos. Faraonas sušuko:

– Ką tik regėjau baisų sapną! Tavo tautos badas pasidarė mano tautos badu. Mano baseinai buvo pilni gyvačių ir krokodilų. Mano

žmonos puvo mano glėbyje ir kažkoks balsas šaukė, kad tu ne Abromo sesuo, bet jo žmona.

Saraja priėjo prie lovos, prie faraono. Švelniai paglostė jam skruostą. Paskui nutraukė nuo lovos didelę antklodę ir į ją įsisupo.

– Tai tiesa, aš esu Saraja, Abromo žmona.

Faraonas sukaukė nežmonišku balsu:

– Ką tu man padarei?

Saraja atsitraukė, jautėsi nurimusi, jai palengvėjo. Atsitraukė atsargiai, stebėdama faraono rankas, lyg norėtų apsisaugoti nuo jo kirčių. Jis klykė toliau:

– Kodėl? Kodėl tu man melavai?

– Nes Abromas bijojo, kad dėl manęs tu jį nužudysi – kad galėtum paimt mane į žmonas. Aš irgi bijojau, kad jo nenužudytum.

Faraonas piktai, paniekinamai nusikvatojo:

– Baimė!

– Taip, faraono baimė!

Jis sukikeno. Staiga pajuto sau ant peties Sarajos įkandimą. Palietė jį, atsistojo. Dvejojo, nesiryžo prieiti prie Sarajos, krestelėjo galvą, lyg būtų norėjęs atsikratyti tos minties.

– Tai Abromo dievas iš aukštybių negali jūsų apsaugoti nuo baimės?

Saraja panarino galvą, nieko neatsakė.

– Tu ir tavo vyras labai suklydote. Faraonas nesušers jūsų krokodilams. Tėvas yra man parašęs: „Nebūk piktas. Pavalgydink alkaną, turtinga tauta nesukyla maištui. Būk didis ir amžinas meile, kurią tu sėji.“ Pakartok šiuos žodžius Abromui.

Jis sučiaupė lūpas, veidas buvo šaltas – vyras vėl užsidėjo faraono kaukę, vaidino abejingą. Bet vis dėlto žengė žingsnį Sarajos link, suėmė abiem rankom josios veidą ir tiesiai į jį iššvokštė:

– O tu – neįsakysiu tavęs išplakti, nei užmėtyti akmenimis, noriu išsaugoti atminimą apie tobulą tavo kūną. Taip tu irgi gyvensi nešiodama mudviejų atminties skausmą.

Šešta dalis

Hebronas

Sarajos šydas

Padabinta auksu kakta ir krūtine, siūbuodama keistoj karklo pintinėj, pritvirtintoj ant dramblio nugaros, Saraja buvo palydėta į stovyklavietę. Kareivių kolona ėjo priešais ją, o tūkstantinė smulkių ir stambių galvijų – mulų, asilų – banda sekė paskui.

Tarytum karalienė, grįžtanti iš faraono rūmų, tarytum Nilo dievaitė. Tačiau Abromas ją pasitiko nė nepažvelgęs ton pusėn ir neuždavęs Sarajai jokio klausimo. Lotas vienintelis puolė ją pasitikti. Norėjo jai nulipančiai nuo dramblio prilaikyti koją, bet visiškai girtas parpuolė ant žemės. Kol Sarajos nebuvo stovykloj, jis kiekvieną dieną ištuštindavo daugybę egiptietiško alaus ąsočių. Lotas pratrūko juoku, jo akys buvo paraudusios; pagaliau svyruodamas atsikėlė. Saraja nepanoro jo apkabinti – tiek dvokė alumi. Netarusi nė žodžio, nė karto nenusišypsojusi tiems, kurie ją supo sužavėti tokiomis iškilmingomis grįžtuvėmis, Saraja pradingo jai pastatytos palapinės angoj. Po kurio laiko tarnaičių lūpomis pranešė, kad nori pabūti viena ir pailsėti po ilgos kelionės. Lotas ėmė protestuoti ir tikino visus būtinai turįs ją pamatyti. Tačiau buvo šaltai atstumtas.

Net Abromas nemėgino įeiti į žmonos palapinę. Nepaisant to, šiandien visi triukšmingai jį sveikino. Vyrai, užsikėlę jį ant pečių, nešiojo tarp palapinių šaukdami jo ir Jahvės vardus.

Argi faraonas nenusilenkė jų visagaliui Viešpačiui? Faraonas jų nežudė, nepaėmė į vergiją, o, priešingai, įteikė Abromui tiek dovanų, kad jo tauta vėl gali jaustis turtinga!

Iki vidurnakčio grojant fleitoms žmonės šoko aplink laužus, kurių kibirkštys sūkuriais kilo aukštyn ir tamsoje priminė švytinčių vabzdžių būrius.

Alus ir vynas liejosi upeliais. Džiaugsmo ir palengvėjimo jausmas buvo toks didelis, kad visi užmiršo Sarają. Nieks nepastebėjo, kad jos nėra šalia vyro, kol Loto riksmai neatitraukė jų nuo visų malonumų.

Keturiomis priešais Sarajos palapinę, nuo alaus ir ašarų užkimusiu balsu jis bliovė:

– Saraja, pasirodyk! Jau taip seniai tavęs nemačiau. Pasirodyk, Saraja!

Loto tunika buvo purvina, suplėšyta, veidas apdraskytas. Akys paklaikusios, užputojusios lūpos. Jis puolė prie palapinės kuolo, norėdamas jį pabučiuoti, bet parkrito ir į jį susižeidė krūtinę.

Lotą pakėlė, bet jis dar atrado jėgų priešintis ir toliau rėkė:

– Šokit! Šokit kaip kokie silpnapročiai... Neklauskit, kodėl mano teta Saraja grįžo kaip karalienė! Likit bailiai, darykit kaip Abromas – jis gi nieko neklausia. Jo visagalis Dievas irgi tyli. Cha, cha, cha. Jos sūnėnas vienintelis nori žinoti. Man nusispjaut ant faraono asilų ir mulų. Aš, Lotas, noriu žinoti! O klausimas toks: kodėl Saraja grįžo atgal nelygu karalienė?

Jis negražiai nusijuokė, dūrė pirštu į jį supančius veidus, ieškodamas Abromo, tačiau jo neišvydęs naujais riksmais išliejo savo pasišlykštėjimą įsikibdamas į arčiau stovintį vyrą:

– Nežinai kodėl? Aha, tu nežinai? Tai aš pasakysiu. Tai, ko ji niekada nenorėjo daryti su Lotu, Abromo sesuo, ji tą padarė su faraonu. Ir štai vėl mes visi turtingi, apipilti auksu, kurį Saraja pelnė per faraono uodegą!

Jam trenkė per galvą ir taip nutildė. Šventė baigėsi. Širdys apsunko ir užsivėrė kaip Sarajos palapinė.

* * *

Kitą dieną naujas karavanas, lydimas Cūt Fenato, pasirodė stovyklavietėje. Aukštasis faraono karininkas neatsiuntė nei naujų kaimenių, nei grūdų, o tris skrynias, prikrautas aukso bei sidabro ir pritvirtintas ant dramblio nugaros. Nuo jo pirmiausia nulipo šydu prisidengusi moteris.

Nekreipdami dėmesio į faraono kareivius, kurie su ietimis rankose apsupo stovyklą, Abromo žmonės priėjo artyn. Kiekvienas norėjo pamatyti skrynias, kurias Cūt Fenatas pastatė priešais didžiąją

dryžuotąją juodai baltą palapinę. Antraip nei vakar dieną, niekas nešaukė, nerodė jokio džiaugsmo, nepuolė glėbesčiuotis. Nors ir nė vienas jų savo gyvenime nebuvo matęs tokių turtų.

Cūt Fenatas išdidžiai, kupinas puikybės atsistojo priešais Abromą:

– Faraonas tau duoda vieną parą surinkti kaimenes, išardyti palapines ir palikti jo žemes. Jei tu ar kas kitas iš tavo tautos čionai grįš, sutiks mirtį. Faraonas tau ir tavo žmonai linki laimingo kelio. Jis tikisi, kad ilgai jį prisiminsite.

Abromas nusišypsojo:

– Pasakyk faraonui, tegu neabejoja, kad Abromo tauta jį ilgai prisimins. Mūsų gera atmintis. Tegu visagalis Dievas laimina jį už visa gera.

Abromas kojos spyriu uždarė skrynias ir paklausė:

– Kas ta šydu prisidengusi moteris, kuri su tavim atvyko?

Cūt Fenatas atsainiai mostelėjo ranka:

– Tai paskutinis faraono dosnumo gestas tavo žmonai.

Netrukus Sarajos palapinėje savo veidą atidengė ir pagarbiai nusilenkusi prabilo tarnaitė Hagara:

– Faraonas mane atėmė iš buvusios šeimininkės ir pasiuntė tarnauti tau, nes nenori, kad jo rūmuose liktų bet kas, kas primintų tave.

Hagara pakėlė galvą su laiminga šypsena veide, kuri nepradingo net ir pamačius karčiai suspaustas Sarajos lūpas. Tarnaitė sugriebė Sarajos rankas ir egiptiečių papročiu uždėjo jas sau ant kaktos, paskui ant krūtinės.

– Suprantu, kad tokie faraono žodžiai tave skaudina. Jis liepė man juos pasakyti, vos išvysiu tave. Tai padaryta, dabar gali užmiršti. Iš širdies sakau: būk mano šeimininkė ir aš jausiuosi laimingiausia moteris. Būsi man balzamas nugaros žaizdoms, o aš tau būsiu ištikima ir pasiryžusi dėl tavęs mirti.

Saraja švelniai ją apkabino.

– Nebijok. Niekada nepareikalausiu iš tavęs tokios aukos. Kokia laimė, kad būsi mano tarnaitė. Tik čia neturėsi tokių patogumų kaip pas faraoną – nei rūmų, nei baseinų, o tik palapines ir ilgas dienas klajonių pėsčiomis iš vienos vietos į kitą.

Hagara linksmai nusijuokė:

– Aš išmoksiu ruošti asilių pieną arbūzų žievėse! Daugiau negyvensiu rūmuose – tu man atvėrei narvelio, kuriame buvau įkalinta, duris.

Saraja jau rengėsi paprašyti valgių ir gėrimų, tik staiga išgirdo keistus riksmus. Kilstelėjusios palapinės uždangą, moterys pamatė gestikuliuojančius jaunuolius, susibūrusius aplink Lotą. Abromas, apsuptas genties vyresniųjų, išėjo iš savo dryžuotosios palapinės.

Jaunimo būry kažkas sušuko:

– Gal Lotas ir girtas, bet jo klausimas teisingas. Kodėl faraonas mus išvaro, nors kartu dovanoja tokius turtus?

Abromo balsas sugriaudėjo, nustelbdamas visus riksmus:

– Todėl, kad sapne jį aplankė Jahvė ir atskleidė, kas laukia jo ir jo tautos, jei blogai su mumis elgsis. Faraonas pabūgo Aukščiausiojo Viešpaties pykčio ir jam pakluso. Šiomis dovanomis, kurias Jahvė įteikia mums faraono rankomis, jis parodo, kad mūsų išbandymas baigtas. Štai kokia tiesa, ir ji vienintelė!

Rytoj išardysim palapines ir pasuksim Kanaano link, tai žemė, kurią Jis man skyrė.

Hagara švelniai apkabino Sarają per liemenį:

– Tavo vyras, – sušnabždėjo ji, – moka kalbėti. Dabar suprantu, kodėl faraonas nepanoro su juo turėti reikalų.

* * *

Tausodami didžiules savo kaimenes ir aplenkdami Sūro dykumą, jie tik po metų pasiekė Kanaaną.

Per šiuos metus Saraja kreipdavosi į Abromą tik tada, kai tai būdavo neišvengiama. Ji nė karto nepriėmė jo savo palapinėj. Ir niekada neatleido Lotui žodžių, kuriuos šis ištarė jai grįžus iš faraono rūmų. Abromo sūnėnas voliojosi jai prie kojų, žeminosi viešai atgailaudamas, mėgino teisintis tuo, kad tada buvo didžiai nuliūdęs ir prisigėręs. Bet Saraja kaskart jam atsukdavo nugarą.

Pagaliau Lotas liovėsi aimanavęs. Jis ėjo pačiam vilkstinės gale, skęsdamas kaimenės sukeltose dulkėse, o artėjant vakarui prisigerdavo kaip kiauras maišas. Gulėdavo girtas pernakt, o kartais iki vidudienio. Retkarčiais jį visą susikruvinusį tekdavo kaip maišą užkelti ant mulo, nes pats jau nebepaeidavo.

Nė karto Abromas nesiėmė jam pamokslauti.

Tiesą sakant, mėnesių mėnesiais visi buvo nuleidę galvas. Juos slėgė akmeninis aukštai karklo pintinėj ant savojo dramblio sėdinčios Sarajos žvilgsnis.

Ji niekada nenusiimdavo papuošalų, kuriuos jai dovanojo faraonas. Jų auksas ant josios kaktos, kaklo ir krūtinės taip akinamai spindėjo saulėje, kad tas, kas būtų drįsęs pakelti į ją akis, būtų išdegęs vyzdžius.

Tik vakarais, jai nulipus nuo to pamėkliško gyvulio, keletas moterų paslapčiomis mėgindavo įsižiūrėti į Sarajos veidą. Jos tikėjosi išvysti širdgėlos ar atgailos žymių, bet tepamatydavo abejingumą ir grožį. Tą patį neįtikėtiną grožį: be jokios raukšlelės, be jokios senėjimo žymės. Nei kaitri saulė, nei jūros vėjas nebuvo tam grožiui pakenkę.

Vieną pavasario rytą, kai jie pagaliau buvo visai netoli Kanaano, vilkstinėj pasigirdo šurmulys. Visi pasuko galvas dramblio link. Aukštai savo karklo valtelėje Saraja sėdėjo užsimetusi ant galvos raudoną šydą, siekiantį iki liemens. Pro jį moteris galėjo visus matyti, bet jos veido niekas negalėjo įžiūrėti.

Ir kitą, ir dar kitą dieną ji buvo prisidengusi tuo pačiu šydu. O paskui ir visas likusias dienas. Nuo šiol Saraja neišeidavo iš palapinės be raudonojo šydo. Vieni manė, kad gal pernakt jos veidas pasikeitė, kad ji nebe tokia graži. O gal faraono rūmuose ji užsikrėtė raupsais ir nenori, kad kas nors apie tai sužinotų. Bet greit visi pastebėjo, kad Abromas elgiasi taip, tarsi nieko neįprasta nebūtų atsitikę. Jis nieko jos neklausinėjo.

Pamažėl gandai ir beprotiškiausi spėjimai nurimo. Visi pagaliau suprato, nors žodžiai ir nebuvo ištarti: Saraja nenori, kad jos pyktis ir grožis visus slėgtų.

Ji pavargo savo išvaizda visiems priminti, koks buvo tikrasis jų genties praturtėjimo šaltinis.

Tačiau vienam žmogui jos rūstybė nė kiek nemažėjo. Vienintelis, kuris galėjo pakelti jos šydą ir maldauti atleidimo, bet to nedarė, – jos vyras Abromas.

Visiems kitiems labai palengvėjo. Jie priprato prie raudonojo Sarajos šydo. Žmones net kiek raminamai veikė tai, kad jiems nereikėjo kasdien matyti tobulo ir nevystančio Sarajos grožio, jie tik retkarčiais

turėdavo progos pasigrožėti ne tokiu amžinu tarnaitės Hagaros grožiu.

Į palapines vėl grįžo juokas. Pagaliau kiekvienas drąsiau pradėjo džiaugtis dėl to, kad jau visai netoli Kanaano žemė.

* * *

Kai pasiekė Salemą, lijo. Pro lietaus ir vėjo gūsius jie išvydo žaliuojančius laukus ir kalvas. Keliai buvo pažliugę, pritvinkę riebaus purvo, ir jų didžiulės kaimenės judėjo pirmyn daugiau nesukeldamos dulkių debesų.

Melchizedekas išpuolė jų pasitikti. Jį sekė trimitininkai, būgnininkai ir džiaugsmingi gyventojų sveikinimai. Visi žavėjosi turtais tų, kurie paliko jų kraštą pakąsti bado, o grįžo rubuiliai. Daugybė žmonių spietėsi apie dramblius. Jų straubliai ir neįtikėtinai didelės ausys kėlė juoką.

Bet kai Saraja pasisveikino su Melchizedeku nenusiėmusi šydo, senojo karaliaus veide pasirodė nuostaba ir liūdesys. Jis jau norėjo kažko klausti, bet jo ir Abromo žvilgsniams susidūrus nutilo.

Melchizedekas plačiai išskėtė rankas. Visur skambėjo džiaugsmingos dainos, padėkos Aukščiausiajam už jo geradarystes. Nesulaukęs, kol baigsis glėbesčiavimaisi, kažkoks paauglys juos stumtelėjo, ir Abromas sušuko:

– Eliezerai!

Eliezeras iš Damasko gerokai paaugo, ūgiu veik susilygino su Abromu. Jo garbanos krito ligi pečių, pirmieji barzdos pūkeliai dengė smakrą. Eliezeras apkabino įtėvį su tikra sūnaus meile. Visi pastebėjo, kaip Abromo akys sudrėko iš susijaudinimo.

Šį vakarą pirmą kartą nuo tada, kai jie paliko Kanaaną, suskambo Abromo juokas. Jis, užgožęs šventinės muzikos garsus, pasklido taip toli, kad Hagara, ruošusi jau pasitraukusios iš šventės Sarajos guolį, staiga paklausė, kas tas jaunuolis, gebąs padaryti Abromą tokį laimingą.

Saraja palaukė, kol Hagara nuvilks jai tuniką ir įtrins nugarą švelniu aliejumi, ir tik tada pavargusiu ir abejingu balsu atsakė:

– Tai Eliezeras iš Damasko. Abromas jį pasirinko vietoj sūnaus, kurio negaliu duoti. Jis malonus ir moka apžavėti. Saugokis jo mei-

lingų žvilgsnių. Jis kaip tie vaisiai, kurie vilioja, kai saulė ir karštis išdžiovina lūpas. Tu jų prisilieti ir esi apnuodytas.

– Kodėl taip sakai?

– Gal iš pavydo? Taip manė mano brangioji Sililė. O gal todėl, kad nuo šiol moku atskirti gėrį nuo blogio, nepriklausomai nuo jo pavidalo.

Grįžimą jie šventė septynias dienas. Kiekvieną rytą Abromas ir Melchizedekas su genties vyresniaisiais susirinkdavo dryžuotojoje juodai baltoje palapinėje, ir Abromas pasakodavo apie Nilo kraštą, apie tai, kokius klausimus jam užduodavo faraonas apie jo Viešpatį.

Melchizedekas savo ruožtu pasakojo apie tai, kaip lietus grįžo į Kanaano žemę: lygiai taip pat netikėtai, kaip buvo pradingęs. Ir toks lietus, kokio jie iki tol nebuvo matę. Patį viduvasarį, bet be audrų. Lijo dažnai, bet nestipriai. Lietus pagirdė ištroškusią žemę, bet jos neužtvindė. Per žiemą prisipildė visi šuliniai ir šaltiniai. O pavasarį vėl viskas aplink sužaliavo kaip anksčiau.

– Rudeniop, – kalbėjo Melchizedekas Abromui švelniai šypsodamasis, – kai pamačiau, kad lietus viską užgydo, supratau, kad Viešpats rūpinasi tavimi. Sakiau sau: „Abromui ir jo tautai viskas gerai. Netrukus jie bus čia. Jahvė rengia jiems Kanaaną, kaip nuotaka rengiama vestuvių nakčiai.“

Visi patenkinti ir pragiedrėję ėmė juoktis.

Vieną dieną jiems taip šnekučiuojantis įsiveržė Lotas ir šiurkščiai pareiškė:

– Noriu pasikalbėti su Abromu!

Visi iškart pamanė, kad jis girtas ir ims smurtauti. Ir nors Loto veidas buvo raudonas, akys užtinusios, o drabužiai netvarkingi, jis buvo blaivus. Abromas pakvietė Lotą sėstis:

– Kalbėk, klausau tavęs.

– Noriu pasakyti tau paprastą dalyką. Daugiau negaliu kęsti tavo permainingumo. Noriu paimti savo kaimenę, žmones, kurie norės su manimi iškeliauti, ir persikelti į man priklausančias žemes. Tik nesakyk, kad tavo dievas tam prieštarauja. Man nusispjaut ant tavo dievo.

Melchizedekas suraukė antakius. Pasigirdo piktas šurmulys. Tačiau visus nustebino švelnus Abromo atsakymas:

– Suprantu tave ir pritariu. Klausyk, Lotai, tu man esi daugiau nei sūnėnas. Esi man brolis, kaip man buvo tavo tėvas. Man visad būsi brangus kaip ir tavo tėvas Haranas. Ir nebus tarp mūsų jokių ginčų.

– Tai leidi man paimti tą žemę? Man vienam? – pakartojo Lotas.

– Taip. Pritariu tavo sprendimui. Jis pakankamai išmintingas. Aš ne tik leidžiu tau pasirinkti žemes, bet siūlau pasirinkti tas ganyklas, kurios atrodys tinkamiausios tavo kaimenei ir žmonėms, tapsiantiems tavo šeima. Jei pasuksi į kairę, aš – į dešinę, o jei trauksi dešinėn, aš eisiu kairėn.

Lotas pašoko išraudęs labiau nei tada, kai įėjo į palapinę. Jis nužvelgė prieš jį stojusius veidus ir kaip iššūkį ištarė:

– Aš imu žemes Jordano lygumoj, į rytus nuo Salemo.

– Bet tai pačios derlingiausios žemės visame Kanaane, – pasipiktinęs sušuko Melchizedekas, – visus metus ji yra drėkinama ir tokia graži tarytum Viešpaties sodas!

– Geras pasirinkimas, – įsiterpė Abromas.

Jis šypsojosi ir linksėjo galva. Melchizedekas dar mėgino protestuoti, bet Abromas pastarąjį sustabdė. Jis pakilo ir apkabino Lotą.

– Aš laimingas, kad mano brolis gyvens turtingose žemėse.

– Ir vis dėlto, – sušuko kažkuris, – mąstyk, Abromai! Jis paima iš tavęs pačią derlingiausią žemę, o jo kaimenė tesudaro penktadalį tavosios.

Abromas, apkabinęs Loto pečius, pakartojo:

– Aš pasiūliau Lotui rinktis. Jis pasirinko. Viskas gerai.

Visą vakarą Salemo namuose ir daugybėje palapinių, įsikūrusių aplink miestą, vien tik ir tebuvo kalbama apie Abromo dosnumą sūnėnui Lotui. Iki šiol nieks nebuvo girdėjęs, kad kas nors taip lengvai būtų perleidęs savąjį turtą kitam. Abromas buvo stipri asmenybė, tad jo dosnumas darė dar didesnį įspūdį. Dėl šio poelgio jis visų akyse pelnė dar daugiau pagarbos.

Kalbos apie šį įvykį greit pasiekė Hagaros ausis, o pastaroji jį tuoj pat persakė savo šeimininkei. Saraja neįstengė nuslėpti šypsenos. Abromo gerumas ją sujaudino, ir sujaudino daug labiau nei kitus. Jis pasielgė taip pat nelauktai, kaip tada, kai pagrobė ją iš Ūro šventyklos. Toks elgesys su Lotu sušvelnino Sarajos pyktį vyrui.

Kitą rytą Abromas, Melchizedekas ir daugybė kitų susirinko prie kelio, jie norėjo pamatyti Lotą jo kaimenės priešaky ir tuos, kurie nusprendė išvykti su juo. Pasirodė ir Saraja. Lotas įsmeigė žvilgsnį į raudonąjį šydą, kuriuo kaip paprastai ji buvo prisidengusi. Atrodė, kad nuo to žvilgsnio šydas užsiliepsnos. Visi tikėjosi, kad Saraja vis dėlto parodys savo veidą ją dievinančiam sūnėnui ir taip pagaliau jį paguos, nuramins. Saraja priėjo prie Loto.

– Atėjau su tavim atsisveikinti.

Lotas tylėjo. Jis dvejojo. Buvo skaudu žiūrėti į jo perkreiptą burną, girtavimo suniokotą veidą. Lotas visiems kėlė gailestį. Jo tyla privertė visus sustingti. Saraja tikėjosi, kad jis ištars bent žodį, kuris leis atsisveikinant jį apkabinti.

Deja! Pragertu balsu jis pašaipiai tarė:

– Kas gi čia prabilo iš po šydo? Faraono tarnaitė?

Saraja degančia krūtine, išraudusiais nuo pažeminimo skruostais žengė atgal. Ji jau rengėsi kažką užgauliai atsakyti, tik staiga sugavo plačią greta Abromo stovinčio Eliezero šypseną. Buvo matyti, kad jis pasijuto laimingas, nujausdamas barnį!

Saraja sučiaupė lūpas ir Lotui bei visiems susispietusiems aplink atsukusi nugarą žengė savo palapinės link.

Visi atkreipė dėmesį, kad Abromas nepakėlė rankos jai sulaikyti ir nepravėrė burnos.

* * *

Dienas, kurios sekė išsiskyrus su Lotu, bandoms pasklidus žaliuojančiose ganyklose, Abromas leido lygiai taip, kaip prieš kelerius metus, iki badmečio. Lydimas Eliezero jis skersai išilgai vaikštinėjo po Kanaano žemę: lipo į kalvas, leidosi į slėnius, ėjo nuo altoriaus prie altoriaus aukodamas aukas ir šaukdamas Jahvės vardą.

Saraja gi paprašė Melchizedeką skirti jai vežimą ir keletą vyrų, kurie galėtų pastatyti jos palapinę pietinėje Salemo pusėje. Ten ji rado platų slėnį, apaugusį žydinčiais lauro medžiais, apsuptą skardžių ochros spalvos viršūnėmis, iš kur tekėjo vėsūs upeliai.

Melchizedeko paklausta, ar nenorėtų palaukti grįžtant Abromo, kad nesijaustų vieniša tokioj didelėj erdvėj, Saraja atsakė:

– Aš jau seniai jaučiuosi vieniša. Abromui terūpi jo dievas. Gal tai ir gerai. Jeigu jis panorės su manimi kalbėti, pasakyk, kad įsikūriau Hebrono slėnyje. Jis žinos, kaip mane rasti.

Abromas pasirodė po mėnesio. Pačiam vidudieny. Vienas, be Eliezero. Hagara ir Saraja pirmiau jį išgirdo nei pamatė, nes Abromo balsas šaukiant Sarają aidėjo per visą slėnį:

– Saraja! Saraja, kur tu? Saraja!

Tuo metu ji kepė bandeles su kvapniom žolelėm ir sūriu. Hagara užlipo ant kalvelės, kad galėtų toliau matyti:

– Gal jam kas negera atsitiko, – susirūpinusi tarė.

Saraja apžvelgė kelius, artimiausias giraites, upelių, tekančių per ganyklas, pakrantes, bet nieko nepamatė.

– Saraja! – vis šaukė Abromas.

– Gal jis sužeistas, – sunerimo Hagara.

– Eik jo link, – paliepė Saraja. – Eik ta kryptim, iš kur sklinda jo balsas.

Kai Hagara nutolo, Saraja užsimetė ant galvos savo raudonąjį šydą. Ji pamatė, kaip Abromas išėjo iš alyvmedžių giraitės šalia kelio į Jordaną. Hagara suriko ir prisijungė prie jo. Abromas ėmė keistai gestikuliuoti tarsi susijaudinęs vaikas. Kai tik jie priartėjo, Saraja suprato, kad Abromas nebuvo nei sužeistas, nei užkluptas bėdos. Jis vos gaudė kvapą ir spindėjo šypsena.

– Saraja! Jis vėl man prakalbo!

Abromas ėmė juoktis, be atvangos, linksmai kaip jaunuolis. Jis plojo rankomis, sukosi ratu.

– Jis vėl prabilo! Jis pašaukė mane: „Abromai!“ Kaip tada, Harane: „Abromai!“ O aš jam atsakiau: „Aš esu čia, mano Viešpatie. Aš čia!“ Jau kiek laiko šito laukiau! Kiek dienų klajojau po Kanaaną šaukdamas jo vardą.

Ir vėl Abromas ėmė rėkauti, juoktis pro ašaras, atrodė lyg pamišęs nelyginant Lotas, kai prisigerdavo. Jis sugriebė Hagarą per liemenį ir ėmė su ja šokti, o tarnaitė pratrūko palaimos kupinu juoku.

Po savo šydu Saraja šypsojosi. Tarsi apgirtęs iš džiaugsmo Abromas išdrąsėjo, paleido Hagarą ir ėmė suktis su Saraja. Du tris kartus, visas suprakaitavęs jis dainavo, šokčiojo, atrodė, kad fleitos akompanavo jo šokiui. Hagara juokėsi iš visos širdies. Sarajos šydas plevėsavo

kaip ir jos tunikos skvernai. Kol pagaliau Abromas, užkliuvęs už akmens, susverdėjo ir išsitiesė visu ilgiu ant žemės kartu su Saraja. Hagara padėjo jai atsikelti.

– Na, jau užteks, liaukis kvailiojęs kaip vaikas. Tu visai išsekęs, – tarė Saraja.

– Nuo vakar nieko nevalgiau, nei gėriau, – linksmai, pūškuodamas kaip jautis atsakė Abromas.

– Eikš atsisėsti. Atnešiu ko nors atsigerti.

– Noriu papasakoti, ką Jis man pasakė.

– Spėsi. Pirmiau atsigerk ir pavalgyk. Hagara, atnešk pagalvėlių, vandens ir vyno.

Pati ji nuėjo atnešti ką tik iškeptų bandelių, vynuogių ir granatų, nuskintų ant Hebrono kalvos. Prieš tai dar liepė Hagarai ištiesti baldakimą virš Abromo, kad jis galėtų atsipūsti šešėlyje.

Paskui pati atsisėdo šalia ir nenusiėmusi šydo laiminga žiūrėjo, kaip godžiai Abromas valgė.

Šiam pasisotinus, Hagara atnešė ąsotį vandens ir švarią drobulę. Abromas nusišluostė rankas ir veidą. Tada Saraja tarė:

– Klausau tavęs.

– Jau buvau netoli šios vietos. Galvojau eiti iki tavęs. Ir staiga pasklido balsas, iš visur. Kaip Harane. Lygiai kaip Harane, pameni?

– Ką turėčiau atsiminti, Abromai? Aš gi nemačiau tavo dievo, o tik tave – susijaudinusį ir lakstantį kaip šiandien.

Abromo veide sušmėžavo nusivylimo šešėlis, ir jis trumpam suraukė antakius. Vyras įdėmiai žvelgė į šydą, kuris neleido įžiūrėti Sarajos veido išraiškos. Tada krestelėjo galvą, tarsi vytų šalin apmaudą, ir kalbėjo toliau:

– Tai truko neilgai. Jahvė pasakė: „Dabar pakelk akis ir pasižiūrėk iš tos vietos, kurioje stovi, į šiaurę ir į pietus, į rytus ir į vakarus, nes visą kraštą, kurį matai, amžinai atiduosiu tau ir tavo palikuonims. Padarysiu tavo palikuonis gausius tarsi žemės dulkės. Jei kas galėtų suskaityti žemės dulkes, tai ir tavo palikuonys galėtų būti suskaityti. Pakilk, pereik išilgai ir skersai kraštą, nes tau jį atiduosiu.“

Abromas nutilo, jo akys blizgėjo. Jis garsiai nusijuokė. Hagara irgi ėmė laiminga juoktis. Bet Saraja liko rimta. Ji nė nekrustelėjo.

Abromas ir Hagara nutilo matydami, kaip kilojasi Sarajos krūtinė. Pagaliau žodžiai suvirpino šydą ties jos burna:

– Gausius tarsi žemės dulkės?

Saraja pakartojo veik rėkdama:

– Padarysiu tavo palikuonis gausius tarsi žemės dulkės!

Abromas pašoko norėdamas numalšinti kylantį Sarajos pyktį. Ir pareiškė tokį argumentą:

– Būtent taip pasakė Jahvė: „Padarysiu tavo palikuonis gausius tarsi žemės dulkės."

– Melas! – suriko Saraja išsitiesdama visu ūgiu. – Melas!

Ji pagriebė ąsotį ir sviedė į Abromą. Šiam pavyko ranka nukreipti jį nuo savęs. Ąsotis sudužo prie Hagaros kojų, ji spėjo atšokti į šoną. Saraja vėl suriko iš visų jėgų:

– Melas!

– Jahvė taip pasakė, – savo ruožtu suriko Abromas.

– O kas, be tavęs, dar tai girdėjo?

– Nepiktžodžiauk!

– O tu nemeluok! Svarbiausia, nesityčiok iš manęs. Kaip tu padarysi, kad tavo sėkla pasidaugintų? Juk negali turėti nė vieno sūnaus ir esi žeminamai pasiskyręs šitą gyvatę Eliezerą įpėdiniu...

Kojos spyriu Abromas apvertė padėklą su maisto likučiais:

– Nutilk. Tu nežinai, ką sakai. Esi kupina pagiežos ir apmaudo. Ar bent žinai, ką apie tave kalba, matydami su šiuo juokingu šydu, po kuriuo slepiesi?

– O taip, puikiausiai žinau, Abromai! Puikiai žinau, ką jie mato: nieko. Visiškai nieko. Lygiai kaip niekas nemato tavo dievo. Taip, tokia aš esu! Nevaisinga moteris, kurią galima paimti, atiduoti, vėl atsiimti, ir niekada jokia gyva būtybė čia neužsimegs. Niekada. Mane aplenkia laikas: jokio ženklo, jokios raukšlelės, nieko. NIEKO!

Ji taip rėkė, kad aidėjo visas Hebrono slėnis. Paskui priplojo prie savo veido šydą ir tarė:

– Šį šydą turėtum palaiminti, Abromai. Nes tavo žmona, kuri yra niekas, be jo taptų didžiuliu priekaištu tau.

– Jahvė pažadėjo, kad aš turėsiu įpėdinį! – suriko Abromas, keldamas rankas į dangų, iš pykčio išplėstomis akimis. – Aukščiausiasis Viešpats tai pažadėjo. Ir taip bus. Viskas, ką jis žada, išsipildo!

Saraja skaudžiai nusikvatojo. Vienu šuoliu ji atsidūrė priešais Abromą ir sugriebusi jo ranką prispaudė sau prie pilvo:

– O! Taip! Jau kiek metų tu dainuoji tą pačią dainelę? „Mano Visagalis Viešpats padarys stebuklą!“ Kodėl iki šiol to stebuklo nėra? Kodėl iki šiol mano pilvas liko plokščias, jei tavo dievas gali daryti stebuklus? Tavo palikuonys bus gausūs tarsi žemės dulkės? Iš kieno gi įsčių gims tavoji tauta? Gal apvaisinsi visas Kanaano žmonas, kurios jau dabar į tave žiūri kaip į pusdievį? O kodėl gi ne? Vėl galėsi sakyti, kad esu tavo sesuo. Lotas buvo teisus – visi su tuo susitaikys...

Abromas suriaumojo ir truktelėjo savąją ranką iš Sarajos gniaužtų. Ši ją paleido ir patį atstumdama kumščiais ėmė daužyti į krūtinę. Atgavusi kvapą vėl ėmė rėkti:

– Kodėl tavo dievas nepasirūpina manimi? Gali man paaiškinti? Ne... Jahvė su tavim kalbėjo. Tau pažadėjo. Ir tu juokiesi, šoki iš džiaugsmo. O aš verkiu! Aš slepiuosi! Aš lieku tuščia. O! Kokie gražūs pažadai! Liaukis girdėjęs vien savo pamišimo balsą, Abromai. Nustok matęs tai, ko niekas kitas nemato ir pažvelk tiesai į akis: mano pilvas iki šiol tuščias. Tu nesugebėjai jo užpildyti. Net faraonui tai nepavyko!

Abromas sustaugė kaip laukinis žvėris, ir Hagara puolė prie Sarajos, manydama, kad jis tuoj ją sudraskys. Bet Abromas tik pastūmė Sarają, ir ši atsitrenkė į palapinę, o pats metėsi šalin ir dingo.

Vienatvė

Saraja prarado Sililę, prarado Lotą. O dabar praranda ir Abromą.

Jai liko tik Hagara. Hagara buvo švelni, dėmesinga, paslaugi. Tačiau Sarajai ji negalėjo atstoti Sililės. Hagara nežinojo Sarajos praeities. Tai ne savas žmogus: ne iš Ūro, ne iš šumerų. Ji negalėjo Sarajai priminti nieko iš to laimingo gyvenimo, kai kiekvieną vakarą Saraja guldavo su Abromu į vieną guolį. Tų laikų, kai ji dar tikėjo, kad Abromo dievas padarys stebuklą. Hagara negalėjo, kaip Sililė, bet kada iš jos pasišaipyti, prireikus išbarti ar išrėžti į akis žiaurios tiesos, nuo kurios Sarajai būtų palengvėję.

Dar blogiau, Hagara tryško jaunyste. Gyvenimas dailiai išlenkė jos klubus. Pažvelgus į Hagarą atrodė, kad jos kūnas virpėjo geismu, kad ji viliojo vyrų sėklą, tarsi išsiskleidusi gėlė bites. Hagarai pakaktų vienos meilės nakties ir ji imtų lauktis. Jai tektų kęsti tą gražią ateinančio vaiko kančią. Kai Saraja apie tai susimąstydavo, jai labiau norėjosi būti visai vienai, kad Hagara nesimaišytų akyse.

Todėl vienintelis malonumas, kuris dar liko Sarajai, buvo ištisi vienatvės ir abejingumo mėnesiai. Tik būdama viena ir viskam abejinga Saraja jautėsi gerai.

Kartais naktį jai neduodavo ramybės sapnai. Saraja sapnuodavo save faraono glėby, atsidavusią malonumui.

Ji nubusdavo burnoje jusdama kartumo skonį, skaudančiu kūnu, sukaustyta geismo. Saraja kąsdavo sau į kumštį, taip mėgindama uždusinti besiveržiantį skausmą ir aistrą. Kodėl negalėjo išverkti viso savo kūno, ištirpdinti jo ašaromis tarsi jis būtų iš druskos, paversti jį vandeniu, kurį sugertų išdžiūvusi žemė? Net šitai jai buvo nepajėgiama.

Tai dėl faraono prakeiksmo: „Taip tu irgi gyvensi nešiodama mudviejų atminties skausmą.“

Vėliau vieną rytą, vos tik jai nubudus, Hagara pranešė:

– Abromas pastatė savo palapines netoli nuo mūsų. Jis liepė savo žmonėms įsikurti Hebrono slėnyje.

Hagara sakė tiesą. Slėnyje paeiliui kilo daugybė palapinių. Gyvuliai pasklido taip toli, kiek tik užmatė akis. Ore tauškėjo į žemę kalamų kuolelių garsas. Kilo drobinis miestas. Dar prieš vidurdienį buvo pastatyta didžioji dryžuotoji juodai balta palapinė.

Hagara tarė:

– Įsikurdamas netoli čia Abromas nori parodyti tau savo švelnumą. Gal norėtum, kad jį pasveikinčiau tavo vardu?

Saraja neatsakė. Atrodė, nė negirdi.

Tegu Abromas toliau gyvena iliuzijomis: gali Hebrono slėnį pripildyti savo „tauta“, sakyti, kad Eliezeras iš Damasko yra jo sūnus. Ar tai turėtų mane sujaudinti? Ar taip Abromo dievas išpildo savo pažadus? Tai nesudrumstė Sarajos vienatvės ir abejingumo.

Net tada, kai Abromas atsiuntė Sarajai tris tarnaites, kad jai būtų geriau patarnaujama.

– Galit grįžt iš kur atėjusios, – joms pasakė Saraja. – Hagara man gerai patarnauja ir man jos pakanka.

Tada Abromas atsiuntė pilnas pintines vaisių, šviežiai skerstų ėriukų, paukščių, lino drobių ir kilimų žiemai. Saraja nepriėmė šių dovanų taip pat, kaip nepriėmė Abromo siųstų tarnaičių. Tačiau šį kartą Abromas nenusileido Sarajai: liepė dovanas nunešti atgal ir palikti prie jos palapinės.

Hagara, išvyniodama kilimus Sarajos guolio pakojy, pavydžiai atsiduso.

– Kai ko iš tavęs išmokau: štai kaip reikia elgtis su vyru, kad jis tavęs pasiilgtų ir rodytų palankumą!

Šie Hagaros žodžiai Sarają suerzino. Ji ėmė mažiau kalbėtis su tarnaite, įprato vos prašvitus išeiti, kopti baltomis uolomis, ten žemai palikdama lygumą, – kopti į Kirjat Arbos kalvos viršūnę.

Tik čia ji galėdavo kiek norinti mėgautis visiška vienatve. Čia viskas dvelkė ramybe: pavasarinė šviesa, gurguliuojantys upeliai, saulės

pažadinti šalavijų ir rozmarino kvapai. Kartais Sarajai pasidarydavo įdomu stebėti, kaip ten apačioje, slėnyje, verda gyvenimas. Kartais tarp daugybės siluetų ji pastebėdavo tą, kurio žingsnis buvo greitesnis, kuris toliau nei kiti nueidavo nuo stovyklos. Ji neabejojo, kad tai buvo Abromas.

Vos atpažinusi dažniausiai paleisdavo jį iš akių, susidomėdavo paukščiais ar imdavo stebėti lėtai judančius šešėlius.

* * *

Vieną dieną Hagara jai pranešė:

– Žmonės kalba, kad tiems, kurie įsikūrę Jordano miestuose, Sodomoje ir Gomoroje, gresia karas. Ten, kur gyvena tavo sūnėnas Lotas. Kalbama, kad Sodomos žmonės prikaupę tiek turtų, jog aplinkiniai karaliai pavydi ir yra pasirengę tuos turtus užgrobti.

– Iš kur žinai?

– Eidama parsinešti naujų maišų pienui laikyti sutikau Eliezerą. Jis išaugo į didelį vyrą. Nepaisant to, kad dar jaunas, vyrams susirinkus į dryžuotąją palapinę, sėdi šalia Abromo. Mokosi vadovauti.

– Ar tai jis tau taip sakė?

– Taip. Bet moterys iš slėnio mane patikino, kad taip ir esą. Pasakojo, kad jis sparčiai mokosi ir kad jam tai patinka.

– Neabejoju, – tarstelėjo Saraja.

– O jis dailus, yra kur akis paganyti. Merginos prunkščioja jam už nugaros ir pešasi tarpusavy, kad atkreiptų į save dėmesį. O jis vaikšto iškėlęs galvą lyg jaunas avinas, kuris didžiuojasi ką tik išsikalusiais ragiukais.

Hagara nusijuokė, apsimesdama, kad šaiposi iš jo, tačiau balsas išdavė moters susijaudinimą.

– Žinau, kad tau jis nepatinka, – pripažino ji. – Neatsakau į jo žvilgsnius, bet žinau, kad jam patinku. Kuo mažiau kreipiu į jį dėmesio, tuo labiau jam patinku.

– Žinoma, kad patinki! Kuriam gi vyrui galėtum nepatikti?

Jos abi nusijuokė. Paskui Saraja surimtėjusi pridūrė:

– Eliezeras yra išverstaskūris. Nesileisk jo mulkinama. Ir netikėk, kad kada nors jam bus patikėta valdyti Abromo tautą. Niekada taip nebus.

– Kodėl gi ne?

– Jis niekad to nenusipelnys.

Pašnairavusi į Sarają, Hagara kurį laiką tyliai krapštėsi viena, buvo įsižeidusi. Saraja priėjo prie jos, paglostė jai galvą ir parėmė savąją Hagarai ant peties.

– Nepyk ant manęs už karčius žodžius. Nesu kokia surūgėlė. Net jei ir gyvenu atsiskyrusi nuo kitų, net jei ir nebenoriu gulėti vyro glėbyje, nors ir esu jo žmona. Tiesa, pavydžiu tau. Bet aš trokštu matyti tave vis didėjančiu pilvu, nešiojančią vaikelį. Kai ateis ta diena, ištiesiu tau ranką. Tačiau šalinkis Eliezero. Jis pamirš tave vos tu tapsi jo moterim.

Taip pakalbėjusi Saraja susimąstė: „O ar tikrai nesu surūgėlė? Jeigu mano veidas sentų kaip kitų, ar jame nematyčiau liūdesio pėdsakų – sausų surauktų lūpų, kaip moterų, kurios jau nesitiki iš savo vyrų jokių staigmenų nei malonumų?“

Saraja nesivargino ieškoti atsakymų į savo pačios klausimus. Bet ji pastebėjo, kad Hgara vis dažniau nusileisdavo į slėnį. Kiekvieną dieną ji surasdavo kokią nors priežastį, kad galėtų nusileisti į Abromo palapinių miestą. Kai grįždavo, priešingai negu paprastai, būdavo nekalbi, nieko nepasakodavo apie sutiktus žmones ar išgirstas kalbas. Saraja neabejojo, kad Hagara, nepaisydama josios patarimo, dažnai matydavosi su Eliezeru.

Ji tik kilstelėjo pečius. Pagaliau Hagara buvo pakankamai subrendusi moteris ir jos reikalas, kokį vyrą ji sau pasirinko.

* * *

Vieną popietę tarp Abromo palapinių kilo didžiulis triukšmas. Saraja pamatė į visas puses lakstančius žmones. Ir tas blaškymasis vis nesiliovė. Ji pradėjo nerimauti manydama, kad atsitiko kokia nelaimė. Užsimetė savo raudonąjį šydą ir jau rengėsi eiti pati sužinoti, kas gi atsitiko, bet pasirodė uždususi Hagara:

– Karas! Abromas išvyksta į karą! Tavo sūnėnas įkalintas Sodomoj, Abromas vyksta jo laisvinti.

– Betgi jis neturi kariuomenės, – nustebo Saraja. – Nei jokių ginklų, tik lazdas! Ir jis nemoka kautis!

Tą akimirką stovykloje nuaidėjo trimitai, slėny pasigirdo šūksniai. Abromo vadovaujama žmonių kolona išsirikiavo prie palapinių eilės. Buvo girdėti moterų ir vaikų riksmas.

– Jis jau išžygiuoja? – nustebo Saraja. – Abromas tikrų tikriausiai pamišo.

– Betgi kažkas turi išlaisvinti tavo sūnėną, kitaip jis bus nužudytas, – su priekaišto gaidele atsakė Hagara.

Saraja jos veik nesiklausė. Ji įsmeigė žvilgsnį į koloną, kuri tolo Jordano keliu. Tokia negausi kolona! Ji mėgino įžiūrėti prieky žygiuojantį Abromą ir atspėti, kaip jis apsirengęs ir kuo ginkluotas prieš mūšį. Jis greičiausiai pasiėmė savo trumpąjį bronzos kardą. Jo kariai, be abejo, ginkluoti dar prasčiau. Ji įžiūrėjo lazdas ant pečių ir ietis, kurios buvo skirtos ginti mulams ir jaučiams.

Tikri pamišėliai!

Saraja norėjo bėgti, pasivyti Abromą ir pasakyti: „Tu negali taip apsiginklavęs eiti kautis!

Eini į pražūtį. Tie, kurie nugalėjo Sodomą ir Gomorą, yra galingi. Jie nužudys tave ir visus, kurie su tavimi!“

Bet Abromas jos neklausytų, po šios ilgos tylos kokią pagaliau ji turi teisę aiškinti jam, kas yra protinga ir kas ne.

Paskui ji prisiminė Lotą. Hagara teisi – Lotas pavojuje. Puiku, kad Abromas nori jį gelbėti. Dar pagalvojo: „Lotas taip seniai laukia nors kokio Abromo meilės ženklo. Neturiu teisės tam trukdyti. O jei ryt ar poryt išgirsiu žinią, kad jie abu žuvo.“

Baimė sugniaužė krūtinę. Baimė, tokios jau seniai nebuvo patyrusi, surakino juosmenį.

Dabar, po tokio ilgo išsiskyrimo Saraja troško pamatyti Abromo veidą, pabučiuoti jo lūpas prieš šiam iškeliaujant į karą. Perbraukti ranka per Abromo drabužius, paliesti jo kaktą, akių vokus. Nusišypsoti jam, kad neišeitų kariauti nešinas žmonos priekaištais ir šalčiu.

Bet Abromas jau buvo toli. Kolona pradingo Hebrono rytuose.

– Viešpatie, ką aš padariau! – sušuko Saraja Hagaros nuostabai.

Ji staiga išbėgo iš palapinės ir ėmė kopti į Kirjat Arbos kalvos viršūnę, iš kur buvo matyti visa Hebrono lyguma, Kanaano kalnai ir upės.

Tai, ką ji išvydo užlipusi į kalvos viršūnę, pribloškė. Iš pietų, vakarų ir iš rytų Abromo kolonos link ėjo kitos kolonos ir jungėsi prie pastarojo. Kariai ėjo iš visur: iš slėnių, kalnų, iš kaimų, įsikūrusių tarp ganyklų, nuo pat Druskos jūros pakrančių! Tarytum kriokliai, tarsi upeliai, subėgantys į upę ir ją užtvindantys prieš pasukdami į šiaurę.

Hagara pasivijo ją visa uždususi. Saraja su palengvėjimu juokėsi ir rodė pirštu į dulkių debesį virš Abromo kariuomenės.

– Žiūrėk! Gal jie ir nekaip ginkluoti, bet kokia jų galybė. Tūkstančiai!

Tą patį vakarą Saraja liepė išardyti jos palapinę ir palikusi kalvą, kur jau daug laiko gyveno viena, įsikūrė tarp savųjų.

Ji tik dabar sužinojo, kad nuo pirmosios jos įsikūrimo Hebrone dienos Abromas buvo bet kam uždraudęs statytis palapinę šalia josios. Saraja gi nesudvejojusi ryžtingai įsikūrė šalia kitų. Ir po tokio ilgo laiko galėjai vėl ją matyti be raudonojo šydo, po kuriuo ji lig tol slėpėsi.

Visi pastebėjo, kad praėjęs laikas taip ir nepaliko jokios žymės nei Sarajos kūne, nei jos veide. Bet elgėsi taip, lyg tai būtų visiškai normalu, ir niekas nesiėmė šito neįprasto reiškinio aptarinėti.

Vienintelis, parodęs nuostabą, buvo Eliezeras iš Damasko. Jis veik nepažinojo Sarajos – ilgą laiką ją buvo matęs tik su šydu. Jį apėmė smalsumas. Atsidūręs greta jis tapo neįprastai malonus ir šiltas – tiek pamotės grožis jį sujaudino.

– Tu dar gražesnė, nei prisimenu. Buvau dar vaikas... Abromas man dažnai kalbėjo apie tavo grožį. Net nemaniau, kad jo žodžiuose tiek tiesos. Laimingas tave matydamas tarp mūsų. Esu tikras, kad tėvas pamištų iš džiaugsmo tai sužinojęs. Jei tau ko nors prireiks, kreipkis į mane. Esu pasiruošęs padaryti viską, ką padarytų mylintis sūnus. Man tai bus didžiausia laimė.

Saraja nieko neatsakė, tik įdėmiai žiūrėjo į jį. Bet neatrodė, kad Eliezerą tai bent kiek varžė.

– Aš norėjau eiti į karą kartu su Abromu, mano tėvu, – toliau kalbėjau jis kiek sutrikęs. – Mano vieta šalia jo, kasdien gailiuosi, kad to nepadariau.

– Tuomet kodėl vis dar esi čia? – paklausė Saraja, ironiškai kilsteldama antakius.

– Mano tėvas Abromas to norėjo! – sušuko Eliezeras su tokiu nuoširdumu, kokį tik sugebėjo išspausti. – Jis norėjo, kad likčiau čia, kol jo nebus, kad galėčiau jį pakeisti, jeigu prireiktų.

– Jį pakeisti?

– Abromas mane išmokė, ką turėčiau daryti.

Sarajos juokas buvo toks, kad Eliezero pasipūtimas akimirksniu subliuško.

– Ko bebūtų Abromas tave išmokęs, mano berniuk, tu niekada negalėsi jo pakeisti. Nė nesvajok. Daryk kaip aš – sukaupk kantrybę ir lauk, kol mano vyras grįš.

* * *

Vasara prabėgo be jokių naujų žinių iš Abromo, išskyrus tą, kad jo armija užėmė Sodomą, bet Loto ten jau nerado. Miestas buvo ištuštėjęs, gyventojai pabėgę, turtai išgrobstyti. Tada Abromas vijosi plėšikus šiaurės kryptimi, gal net už Damasko.

Daugiau naujienų nebuvo, laikas bėgo lėtai, nerimas didėjo. Rudenį pasklido gandas, kad Abromo armija sutriuškinta. O jis pats greičiausiai žuvo. Šį gandą Sarajai perdavė Hagara, bet ši paliepė jai užsičiaupti:

– Plepalai! Netikiu nė vienu žodžiu.

– Bet taip kalba, – tarsi atsiprašydama pratarė Hagara. – Ir aš pamaniau, kad bus geriau, jei tu išgirsi tai iš mano lūpų.

– Kas taip kalba?

Hagara nusuko akis.

– Eliezeras ir kiti.

Saraja tiesiog suspiegė iš pykčio.

– Iš kur jie išgirdo tokias naujienas? Kas jiems atnešė? Nemačiau jokio pasiuntinio.

– Taip kalba Saleme. Ir kitur.

– Kvailystė. Piktos kalbos! Žinau, kad Abromas gyvas, jaučiu tai!

Saraja nepridūrė, kad nuo šiol ji kasnakt sapnuojanti Abromą, savo vyrą, savo mylimąjį. Jaunąjį Abromą iš Ūro, savo sužadėtinį Abromą, Harano Abromą. Tą, kuris jai atnešė apklotą šaltą naktį Eufra-

to pakrantėje, tą, kuris ieškojo Kanaano žemės pasikliaudamas vien tikėjimu savo dievu. Abromą, kuris šaukė iš malonumo jos glėbyje ir kuris nuolat kartojo: „Nenoriu kitos žmonos, trokštu Sarajos." Tą, kuriam visai nebuvo svarbu, kad ji nevaisinga, ir kuris jai teikė tiek malonumo savo bučiniais, rankomis ir savo lytim.

Ir kad dabar kiekvieną naktį ji prabunda apimta siaubo ir būdama tikra, kad myli Abromą taip, kaip pirmąją jų susitikimo dieną. Ir kad šita meilė nebuvo niekur dingusi, gal tik kiek apiblukusi. O taip, dabar ji jautė, kad viską jam atleidžia ir kad geidžia jo kaip anksčiau. Saraja jautėsi jo žmona visam gyvenimui, nepaisydama savojo nevaisingumo. Nepaisydama faraono ir net Visagalio Viešpaties, kuris ilgam iš jos atimdavo Abromo mintis ir širdį. Taip ji sutikdavo kiekvieną aušrą: išmušta prakaito, pašiurpusi nuo minties, kad gal niekada daugiau negalės priglausti savo lūpų prie Abromo lūpų.

Hagara nuleido galvą be galo sutrikusi. Saraja suėmė jos smakrą ir pakėlė tarnaitės galvą:

– Žinau, iš kur tas eina. Eliezeras laiko savo norus realybe. Jis turėtų priprasti būti niekas. Galės pasijusti Abromo sūnumi ir jo paveldėtoju tik tada, kai žuvusio Abromo kūnas gulės prieš mano akis. O tai atsitiks ne rytoj. Gali jam šitą perduoti nuo manęs, jei nori.

* * *

Kai atšalo ir virš Hebrono kalvų iškrito sniegas, pasirodė pasiuntinys. Abromas ne tik buvo gyvas, jis nugalėjo.

– Jis grąžino Lotą ir jo šeimą į Sodomą, ir visas moteris, kurias buvo pagrobę Šinaro, Elasaro, Elamo ir Goimo karaliai. Abromas grįžta iš Damasko su maisto ir aukso grobiu. Visame kelyje jį sveikina grįžtantį ir visi sako, kad jo nematomasis dievas stipresnis už visus kitus. Tie sveikinimai lėtina jo grįžimą, bet jis jau būsiąs čia greičiau nei po mėnesio.

Laužų ugnis ir šokiai nustelbė nakties šaltį. Žmonos, dukterys, seserys buvo apsvaigusios iš džiaugsmo ir susijaudinimo – jos taip ilgai laukė žinių iš savo artimųjų. Bet Eliezero veide Saraja pagavo nusivylimo šešėlį – jis vis dar klausinėjo pasiuntinį, kažką jam aiškino, niekaip nenorėdamas patikėti naujienomis. Ir kai pagaliau su-

prato, kad viskas yra tiesa, jo veido išraiška, kuria mėgino rodyti džiaugsmą, labiau panėšėjo į nusivylimą nei į palengvėjimą.

Hagara, kaip ir daugelis kitų, buvo apstulbinta tokio jo elgesio.

– Buvai teisi dėl Eliezero. Atleisk, kad nepatikėjau tuo, ką apie jį sakei. Greičiausiai dėl to, kad per ilgai buvau vieniša. Tokiu atveju bet kokia šypsena pavergia.

Ji kimiai susijuokė ir, veidu prigludusi prie Sarajos krūtinės, šnabždėjo:

– Pavydžiu tau, kad turi tokį puikų vyrą kaip Abromas. Nugalėtoją, kuris pilnas nekantrumo netrukus atsidurs tavo glėbyje! Po kelių dienų visos Hebrono palapinės drebės iš meilės malonumų. Kokia aš vargšė! Man teliks užsikimšti ausis ir gerti šalavijų arbatą!

Saraja ją švelniai apglėbė, labai rimta ir kažko sunerimusi, lyg būtų ko išsigandusi.

– Kas atsitiko? – nustebusi paklausė Hagara.

– Nieko, – atsakė Saraja.

* * *

Saraja laukė Abromo savo palapinėj, o ne su kitomis žmonomis, kurios susibūrė prie stovyklavietės prieigų. Kai jis pakėlė palapinės uždangą ir išvydo ją be šydo, visiškai nuogą, pradėjo drebėti.

Artėjo prie jos tarsi jaunuolis. Drovus, sužavėtas, užgniaužta gerkle. Abromas krito ant kelių priešais Sarają, nedrąsiai ją apkabino ir priglaudė savo galvą prie josios klubų.

Saraja panardino pirštus į jo plaukus. Kaip jis pražilo! Ji palietė gilias raukšles, išvagojusias jo kaktą, įdegusius pečius. Ilgainiui, bėgant metams jo oda pasidarė nebe tokia švelni, ne tokia stangri ir balta kaip pienas tose vietose, kurias nuo saulės dengė tunika.

Saraja jį nurengė, pabučiavo kaklą, palaižė jo randus ir raumeningą pilvą. Jis kvepėjo žole ir dulkėmis. Saraja irgi ėmė drebėti, kai ją paėmė ant rankų ir nunešė į guolį. Abromas praskleidė jos šlaunis taip, kaip praskleidžiamas švelnus vaisius.

Ir jie daugiau nepratarė nė žodžio, kol jų kvėpavimas nenurimo iš laimės vėl pasijusti Abromu ir Saraja.

* * *

Jau buvo gili naktis, kai Abromas pagaliau prakalbo:

– Aš buvau kare, koviausi, ir Aukščiausiasis man padėjo. Bet nebuvo nė dienos, kad neprisiminčiau tavęs. Tavo meilė – vienintelė jėga, kuri teikė stiprybės mano rankoms ir palaikė ryžtą laimėti.

Saraja šypsojosi, bet jo nepertraukė.

– Mąsčiau apie tavo pyktį. Kuo toliau buvau nuo Kanaano ir kuo labiau man sekėsi mūšiuose, tuo labiau supratau tavo žodžių tiesą. Grįžtant atgal Jahvė vėl prabilo man ir tada aš jam pasakiau: „Viešpatie Dieve, kas man iš tavo dovanų, nes aš lieku bevaikis ir mano namų įpėdinis yra damaskietis Eliezeras.“ Bet jis man atsakė: „Jis nebus tavo paveldėtojas. Tavo paveldėtojas gims iš tavęs paties.“

Abromas nutilo. Jis sunkiai, nerimastingai kvėpavo. Saraja dar stipriau prisiglaudė prie jo. Abromas pakartojo:

– „Tavo paveldėtojas gims iš tavęs paties.“ Štai kokie buvo Jahvės žodžiai. Daugiau nieko negaliu pridurti, bet nesuprantu, kaip tai galėtų atsitikti.

– O aš suprantu, – po neilgos tylos atsakė Saraja. – Tavo dievas nepakeis manųjų įsčių. Neverta nė tikėtis. Bet Eliezeras blogas, blogesnis, nei tu manai. Tavo mirtis būtų jį pradžiuginusi, visi šitai matė.

– Man apie tai pasakojo, bet šitai ne taip svarbu. Net jeigu jį išvarysiu, man tai neduos tikro sūnaus.

– Hagara duos tau sūnų.

– Hagara, tavo tarnaitė?

– Ji graži ir jau yra gimdžiusi.

Abromas sustingo nutilęs, nedrįsdamas pažvelgti į Sarają.

– Šito aš tavęs prašau, – toliau kalbėjo Saraja. – Abromas negali likti be įpėdinio, gimusio iš jo sėklos. Pats tavo dievas tau tą sako.

– O ar Hagara sutiks? Aš jau nebe jaunuolis.

– Ji svajoja turėti tikrą vyrą tarp savo šlaunų. Be to, ji dievina tave lygiai taip, kaip tu savąjį Viešpatį!

Abromas vėl nutilo, pamėgino prieblandoje sugauti Sarajos žvilgsnį. Pirštų galais švelniai palietė jos lūpas.

– Tu dėl to kentėsi. Tai bus ne tavo vaikas.

– Aš būsiu stipri.

– Hagara patirs su manimi malonumą. Tai bus kančia tau.
Saraja nusišypsojo mėgindama nuslėpti kylančias ašaras.
– Aš išgyvensiu tai, ką tu išgyvenai pas faraoną.

Pavydas

Tačiau Saraja buvo silpnesnė, nei manė esanti.

Skausmas užplūdo jau pirmąją naktį po Hagaros apsilankymo Abromo palapinėje. Eidama miegoti ji prisiminė Hagaros randą, kuris lyg perlamutrinė siūlė ėjo nuo vieno peties ligi kito, ir jai net širdis apmirė. Prieš akis iškilo vaizdas, kaip Abromas prie to rando priglaudžia lūpas ir apipila jį bučiniais.

Nuo tų minčių Sarajai taip ėmė mausti visą kūną, kad iki pat aušros nesudėjo nė bluosto. Ji negalėjo tverti savo guolyje.

Rytojaus dieną Saraja kaip galėdama vengė ir Abromo, ir Hagaros. Tačiau vos pradėjus temti jai vėl taip ėmė diegti širdį, tarsi į ją būtų susmigusios bronzinės adatos. Atėjus nakčiai ji atsistojo prie savo palapinės užsklandos ir ėmė klausytis. Išgirdo, žinoma, viliojantį Hagaros juoką. Paskui išgirdo jos dejones ir net Abromo atodūsius.

Kad atgautų kvapą, Saraja išėjo iš palapinės. Deja! Ji dar aiškiau girdėjo savo vyro ir tarnaitės pasitenkinimo garsus. Aplinkui nebuvo nė gyvos dvasios. Susirietusi tarsi senutė, Saraja rankomis užspaudė ausis ir užsimerkė. Tačiau taip buvo dar blogiau. Užsimerkus prieš akis iškilo Abromo lytis, dailūs Hagaros klubai ir jos mėgavimasis malonumu. Su visomis smulkmenomis ji matė tai, ko visai nenorėjo matyti.

Tarsi būtų girta, Saraja ėmė vemti.

Kitą dieną pasiėmusi gertuvę pieno, šiek tiek duonos, alyvuogių ir avikailį, sukaupusi drąsą ji išėjo iš stovyklos ir pasuko Kirjat Arbos

kalvos link. Po atviru dangumi, svajodama apie įvairiausius vaikų veidelius, pagaliau užmigo ir nakvojo čia dvi naktis. Į stovyklą grįžo šypsodamasi.

Hagaros veide irgi švietė šypsena. Kurį laiką abi nedrįso nė pažvelgti viena į kitą, tačiau galiausiai Saraja ėmė juoktis ir, pagavusi Hagarą į glėbį, sušnabždėjo į ausį:

– Aš laiminga, bet jaučiu pavydą, ir jis stipresnis už mane.

– Tau nebėra priežasties pavydėti, – atsiduso Hagara. – Šįryt Abromas išėjo skelbti Jahvės vardą Kanaane ir prie altorių, kuriuos pats jam pastatė, atnašauti aukas.

Ir iš tiesų pavydas tarsi išgaravo.

Saraja nekantriai laukė rytojaus. Ir ji labiau už visus nudžiugo Hagarai pranešus, kad jai tarp šlaunų nebesirodo kraujas.

Nuo tos dienos Saraja Hagaros nebelaikė paprasta tarnaite. Apsupo ją dėmesiu ir švelnumu, nelyginant motina savo dukterį. Hagarai toks elgesys patiko. Nors pilvas dar buvo vos matyti, ji nustojo trynusi grūdus miltams, palapinės tvarkymo darbus paliko kitoms tarnaitėms ir nebekilnojo jokių sunkių daiktų. Moterys su ja leisdavo ištisas popietes, atnešdavo medaus pyragaičių, kvapnių tepalų ir apipildavo gražiais žodžiais, tarsi Hagara būtų tikroji Abromo žmona.

Ji tiesiog švytėjo. Saraja pastebėjo, kad Hagaros lūpos pasidarė putlesnės ir švelnios tarsi šilkas. Suapvalėjo skruostai, akys ėmė labiau spindėti ir žvilgsnis pasidarė švelnesnis. Judesiai lėtesni ir panašūs į šokėjos. Ji juokėsi žemu balsu, atlošdama atgal pečius ir atkišdama priekin krūtinę. Nusnūsti eidavo bet kuriuo dienos metu, kada tik panorėjusi, tarsi visas pasaulis suktųsi aplink ją. Atsikeldavo tik pavalgyti. Ji turėjo visas galimybes mėgautis kūdikio laukimo stebuklu.

Matant ją tokią – kasdien vis apvalesnę ir laimingesnę – Sarajos širdį vėl ėmė graužti pavydas.

Dažnai rasdavo dingstį nutolti nuo savo palapinės ir, vogčiomis pasišalinusi, praleisdavo naktį Abromo glėbyje, tarsi tai galėtų ją nuo visa ko apsaugoti. Kartu ji tikėjosi, kad taip nors truputį paerzins Hagarą.

Tačiau vieną karštą vasaros vakarą, jau ketindama įeiti į Abromo palapinę, kurios durų užsklanda buvo pakelta, kad patektų gryno oro,

Saraja pamatė jį klūpantį priešais savo tarnaitę. Hagara buvo pakėlusi savo tuniką iki pat kaklo, o Abromas švelniai glostė jos nuogą pilvą!

Sarajai net kvapą užėmė, ir ji šoko atgal. Tačiau negalėjo nepažiūrėti, ką Abromas ten daro. Tas buvo pasilenkęs ir priglaudęs skruostą bei ausį prie išsipūtusio nuo jame pulsuojančios gyvybės pilvo. Jo žili plaukai dengė Hagaros krūtis su padidėjusiomis ir patamsėjusiomis aureolėmis.

Ji girdėjo švelnų Abromo šnabždesį, kuris sukrėtė ją iki pat širdies gelmių.

Girdėjo ir Hagaros kvaksėjimą, Abromo bučinius į stipriai atsikišusį pilvą ir jo džiaugsmui savo kūną atidavusios Hagaros burkavimą.

Draskoma pavydo, degančia galva ji pabėgo. Ir žinojo, kad šįkart pavydas nebesiliaus jos graužęs. Jautėsi pernelyg silpna, kad tai ištvertų.

* * *

Kartą, kai Hagara laukėsi jau septintą mėnesį, ji pasibjaurėjusi atstūmė Sarajos jai atneštą patiekalą.

– Ji žalia! – sušuko. – Ir prieskoniai netinkamai parinkti. Tai netinka mano padėties moteriai.

Saraja suglumusi pažvelgė į ją ir iš pradžių nieko nesakė. Paskui staiga ją užliejo pyktis.

– Kaip drįsti taip su manimi kalbėti?

– Aš tik sakau, kad ši mėsa blogai iškepta, – įžūliai neatlyžo Hagara. – Tu dėl to nekalta, kartais taip tiesiog nutinka.

– Jei tavimi rūpinuosi, tai dar nereiškia, kad tapau tavo tarnaite.

Hagara nusišypsojo.

– Nepyk! Juk tu privalai rūpintis manimi. Aš nešioju Abromo kūdikį.

Saraja iš visų jėgų jai skėlė antausį.

– Kuo tu save laikai?

Vartydama išgąsčio pilnas akis, viena ranka trindama skruostą, o kita apsikabinusi pilvą Hagara ėmė šauktis pagalbos. Nekreipdama į tai dėmesio, tiesiog įniršusi Saraja ėmė šaukti:

– Tu nesi Abromo žmona. Tesi pilvas, nešiojantis Abromo sėklos vaisių ir nieko daugiau. Tesi pasiskolintas pilvas. Esi mano tarnaitė,

kuri buvo apvaisinta. Nejau manai turinti čia kokių nors teisių? Manai galinti man įsakinėti? Man, Sarajai, Abromo žmonai?

Atskubėjo moterys ir mėgino sučiupti Sarają už rankų bijodamos, kad ji ir vėl skels antausį Hagarai.

Saraja su jėga išsilaisvino:

– Nebūkit kvailos. Aš jos juk neužmušiu!

Netrukus ji jau stovėjo priešais Abromą.

– Hagarai užleidau savo vietą tavo guolyje, tačiau dabar, kai laukiasi, ji įsivaizduoja esanti tavo žmona. Tai nebepakenčiama.

Abromas taip nuliūdo, kad atrodė, tarsi jo veidas suglebo. Paėmęs Sarają už pečių, prisitraukė prie savęs.

– Aš tave įspėjau, kad kentėsi.

– Tai ne kančia, – melavo Saraja. – Tiesiog Hagara manęs visiškai nebegerbia. Aš nebepakęsiu jos buvimo šalia.

Abromas sunkiai atsiduso, lėtai atsisėdo ir paklausė:

– O ką aš turėčiau daryti?

– Turi išsirinkti vieną iš mūsų: arba Hagarą, arba Sarają.

Abromas be jokio džiugesio nusišypsojo:

– Aš jau seniai pasirinkau. Mano žmona esi tu, o ji – tavo tarnaitė. Su savo tarnaite gali elgtis kaip tinkama.

– Tuomet aš ją išvarysiu.

Hebrono lygumą Hagara paliko dar tą patį vakarą. Verkdama, nešina dideliu pilvu ir su ryšuliu ant peties išėjo, kur akys vedė.

Tris dienas Saraja jautė didžiulę gėdą dėl savo pavydo. Jai buvo gėda dėl savo žiaurumo ir užsispyrimo. Gėda dėl išdžiūvusių įsčių. Nors skradžiai žemėn prasmek.

Tačiau niekas negalėjo jos priversti bėgti paskui Hagarą ir ją sugrąžinti. Nei skausmo perkreiptas Abromo veidas. Ir net mintys apie Eliezerą iš Damasko, kuris šiuo metu buvo kažkur toli lygumoje ir turbūt džiaugėsi vėl tapęs Abromo paveldėtoju.

Ketvirtos dienos rytą Saraja išgirdo moterų džiaugsmo šūksnius. Jai net burna išdžiūvo atpažinus Hagaros balsą.

Saraja išskubėjo iš palapinės nežinodama, ar čia imti plūstis, ar viską jai atleisti. Tačiau Abromas jau bėgo pasitikti savo tarnaitės.

Visų myluojama Hagara verkė, juokėsi ir verkšleno. Saraja pamatė, kaip ji puola Abromui ant kaklo. Abromas švelniai tarsi ėriukas jai tarė:

– Ateik, ateik prigulk. Viską mums papasakosi, bet pirmiausiai turi prigulti ir užvalgyti.

Niekas, nė vienas vyras ir nė viena moteris, nedrįso pakelti akių į Sarają. Abejingu veidu, nurijusi gėdą, pyktį ir pavydą Saraja prisiartino pasiklausyti istorijos, kurią porino Hagara. Toji atrodė susisielojusi, bet jos veidas švytėjo laime.

– Tai įvyko užvakar. Buvau ištroškusi ir priėjau šaltinį, esantį šalia kelio, vedančio į Šūrą, bijojau, kad netrukus teks eiti per dykumą. Staiga šalia savęs pajutau kažką esant. Tas kažkas buvo panašus į žmogų, tačiau aš tarsi žinojau, kad jis ne žmogus. Jis neturėjo veido, tačiau turėjo nugarą ir balsą. Jis manęs paklausė: „Ką čia veiki?“ Aš atsakiau, kad mane išvarė mano šeimininkė Saraja ir kad aš netrukus mirsiu dykumoje su kūdikiu pilve. O jis dar labiau prisiartino ir tarė: „Ne, grįžk iš kur atėjusi. Tu pagimdysi sūnų ir pavadinsi jį Izmaeliu. Jahvė išgirdo tavo sielvarto šauksmus ir žino, kad tave pažemino tavo šeimininkė. Tavo sūnus bus nesutramdomas tarsi laukinis žirgas. Jis stos prieš visus ir visi atsisuks prieš jį. Jis bus kaip iššūkis savo broliams.“ Štai kas buvo pasakyta.

Hagara nutilo. Ji tiesiog švytėjo. Niekas nedrįso nė žodžio ištarti, niekas nieko neklausė. Abromas lingavo savo žila galva tarsi raudodamas.

Hagara pamatė apsiniaukusį atokiau nuo kitų moterų stovinčios Sarajos veidą. Nuo Hagaros lūpų dingo šypsena, ji paėmė Abromo ranką ir padėjo ją sau ant pilvo:

– Aš sakau tiesą, turite manimi tikėti. Tas, kuris kalbėjo tavo dievo vardu, man liepė sugrįžti pas tave. Jis man pasakė: „Net jei tavo šeimininkė ir toliau tave žemins, turėsi tai ištverti.“ Taigi grįžau kuo greičiau, kad tu pats galėtum sutikti savo sūnų ir, jam išėjus iš mano įsčių, paimti jį ant rankų.

Saraja mąstė: „Melas! Tai ne aš ją, o ji mane žemina. Su manimi, Saraja, savo šeimininke, elgiasi nelyg su savo tarnaite. Ir kas gi ja patikės? Melas ir tai, kad su ja kalbėjo Abromo dievas! Ta jos sukurta istorija apsuks Abromui galvą!“

Tačiau Saraja nieko nepasakė. Dar kartą Hagaros ji neišvarys – visų akyse taptų dar žiauresnė ir jos dar labiau nemėgtų. Be to, tai būtų visai nenaudinga. Drėgnomis nuo ašarų akimis Abromas glostė Hagaros pilvą:

– Aš tikiu tavimi! Tikiu tavimi, Hagara. Žinau, kaip Aukščiausiasis Dievas mums praneša savo valią. Ilsėkis, rūpinkis savimi ir pagimdyk man sūnų.

Atsisukęs akimis susirado Sarają:

– Ir nepamiršk, kad Saraja – tavo šeimininkė. Jei ji nebūtų norėjusi, aš niekada nebūčiau buvęs su tavimi, kad pagimdytum man sūnų. Nepiktnaudžiauk savo laime norėdama padaryti ją silpną ir sukelti pavydą.

Jam dar nebaigus sakyti, Saraja nuėjo sau.

Savo pavydo Saraja daugiau niekada nerodė. Tačiau šis jausmas ją graužė tarsi kirminas vynuogienoją.

Hagarai pajutus pirmuosius gimdymo skausmus, Saraja pakvietė pribuvėjas, pati suruošė drobės atraižų, skausmą malšinančių tepalų, užplikė žoles verdančiu vandeniu ir įsitikino, kad viskas vyksta sklandžiai. Paskui pasislėpė palapinės gilumoje ir užsikimšo ausis, kad negirdėtų nei Hagaros, nei naujagimio klyksmų.

Tačiau rytojaus dieną ji atėjo pabučiuoti savo vyro sūnaus, kuris buvo pavadintas Izmaeliu. Taip ilgai, kaip tik pajėgė, ji šypsojosi džiūgaujančiam Abromui, kuris, iškėlęs naujagimį į dangų, garbino Jahvės vardą. Paskui ji išėjo iš stovyklos. Valandų valandas ėjo kur akys vedė, ėjo pasikėlusi tuniką, kad lygumos vėjas nuslopintų ją deginančią pavydo ugnį.

O Abromas savo džiaugsmą išnešiojo po visą Kanaaną ir visur dėkojo savo dievui už sūnų, kurį jam padovanojo Hagara. Tačiau grįžo jis gana greitai. Dryžuotojoje juodai baltoje palapinėje jis valandų valandas praleisdavo žavėdamasis Hagara, kuri ištisą dieną tik ir žindė Izmaelį. Tuomet Abromas pradėdavo juoktis. Tai buvo Sarajai nepažįstamas juokas, kuris netrukus ėmė skambėti vis dažniau ir dažniau.

Kai sūnus paaugo, Abromas ėmė žaisti su juo. Ištisas valandas, švelniai stebimi Hagaros, šūkaudami, krykštaudami ir juokdamiesi,

Abromas ir Izmaelis apsikabinę voliodavosi ant kilimų ar sausoje žolėje. Danguje ieškodavo paukščio formos debesų, žaisdavo su vabzdžiais ir džiaugdavosi mažiausia smulkmena.

Tas juokas Sarajai kėlė šleikštulį, o jų džiaugsmas draskė širdį ir ji pradėjo nebemiegoti naktimis. Vidurnaktį ji palikdavo palapinę ir klajodavo nelyg ramybės nerandantis vaiduoklis. Tamsoje gaivus oras kartais užgesindavo ją deginančią pavydo ugnį.

Tačiau ji buvo pernelyg išdidi ir užsispyrusi, kad parodytų savo kančią. Ji prisiversdavo paimti Izmaelį ant rankų ir jį liūliuodavo jausdama saldų vaiko kvapą. Priglaudusi mažytę jo galvelę sau ant peties, prisimerkusi švelniai jį sūpuodavo, kol šis užmigdavo. Paskui krečiama karščio vėl pasitraukdavo. Net ašaros neatgaivindavo degančių jos skruostų.

Ji tvardėsi kaip galėdama, o dienos virto amžinybe. Saraja sulyso. Jos grožis pasidarė kažkoks keistas, tarsi perregimas. Oda nors ir nesusiraukšlėjo, bet tapo šiurkštesnė ir grubesnė, tarsi deginama iš vidaus ji pasidarė tokia jautri, kad nebegalėjo pakęsti būti liečiama, net ir Abromo rankų.

* * *

Antrąją savo žiemą Izmaelis pradėjo vaikščioti, juokdamasis daužyti indus ir tarti pirmuosius žodžius. Kartą jis priėjo prie Sarajos ir atsirėmė jai į kojas. Kaip paprastai toji pasilenkė paimti jį ant rankų. Suraukęs antakius Izmaelis atstūmė jos rankas ir pažiūrėjo į ją taip, tarsi nepažinotų. Piktai žiūrėdamas sušuko nelyg išgąsdintas laukinio plėšrūno jauniklis ir klykdamas paspruko Hagarai į glėbį.

Saraja nusisuko, tarsi vaikas būtų jai sudavęs.

Šįkart pavydas, tiesiog nepakeliamas pavydas ją užvaldė iki pačių širdies gelmių.

Pradėjus temti Saraja patraukė keliu, vedančiu į Kirjat Arbos kalvą. Buvo vėsu, artinosi šalnos. Tačiau jos kūnas degė, tarsi ji stovėtų ant šiaudų fakelų laužo. Prisiminė Izmaelio žvilgsnį ir visa, ką teko per visą šį laiką ištverti, Saraja suprato, kad daugiau taip negali.

Šalia kelio ji išgirdo vandens čiurlenimą. Vanduo tekėjo tiesiog kunkuliuodamas. Nieko negalvodama ji puolė į ledinį vandenį. Upė

nebuvo gili, tačiau srovė plakėsi jai į strėnas, kol ji pilnomis rieškučiomis šlakstėsi pilvą ir veidą.

Saraja pamanė, kad taip kandžiojama šalčio ji galėtų prastovėti tol, kol nusilps kūnas, nuvys grožis ir ją nusineš laikas, nelyginant vanduo nusineša nulaužtą šaką.

Taip! Štai ką ji turi daryti – stovėti vandenyje, kol galiausiai nusilps jos kūnas! Vanduo nugludina pačias tvirčiausias uolas, kodėl gi jis negalėtų sunaikinti niekam nereikalingo Sarajos grožio?

Visa drebėdama ji pakėlė akis į žvaigždėtą dangų. Vaikystėje jai pasakodavo, kad tūkstančius žvaigždžių danguje vieną po kitos įžiebė galingieji Ūro dievai. Ji prisiminė eiles, išmoktas dar tais laikais, kai buvo naivi ir ištroškusi pažinti gyvenimą šventoji atnašautoja:

Kai dievai kūrė žmogų,
Dirbo sunkiai ir be atvangos:
Jų triūsas buvo svarbus,
Tai darbas be pabaigos...

Ir tada jai iš lūpų išsiveržė šauksmas, toks stiprus, kad sudrebino viską aplinkui:

– Jahve, padėk man! Aukščiausiasis Abromo Dieve, padėk man! Daugiau negaliu! Nebegaliu ištverti mane deginančio pavydo ir nevaisingumo. Išbandymas pernelyg sunkus. Jahve! Tu prabyli į Hagarą! Tu ją guodi ir jai padedi, o man nieko! Jau tiek laiko praėjo, o tu tyli. Tu išgirsti mano tarnaitės skundą, bet mano šauksmo, kuri esu tavo išrinktojo žmona, Abromo žmona, tu negirdi. Koks nepakeliamas tavo tylėjimas! O Jahve! Būk ne vien Abromo Dievas. Kaip jis gali sukurti savo tautą, jei neįžiebi naujos gyvybės mano kūne? Kaip padaryti pradžią, jei Saraja tėra sausra? Kaip gali mano vyrui pažadėti žmones ir tautą, jei aš negaliu duoti gyvybės? Jei esi toks galingas, kaip kad sako Abromas, tai viską žinai. Tu žinai, kodėl tada seniai išgėriau *kassaptu* žolių. O Jahve, juk padariau tai iš meilės Abromui! Jei neketini atleisti man iš naivumo ir meilės padarytos klaidos, tai kam Abromo širdyje įžiebei tiek vilties? O Jahve, padėk man!

Epilogas

Taip, aš taip rėkiau.

Labai gerai prisimenu. Pakėlusi į dangų veidą, iškėlusi rankas, jusdama sopantį kūną rėkiau taip, kaip liūtė riaumoja į mėnulį: „Jahve, padėk man! Padėk man!“

Be jokios gėdos kreipiausi į Aukščiausiąjį Abromo Viešpatį. Nelabai tikėdama, kad Jis mane išgirs. Bet man reikėjo išrėkti savo skausmą.

Tada dar buvau Saraja. Ir viskas buvo nepaprastai sunku.

Šiandien, kai nurimusi laukiu, kol Jahvė atims man kvėpavimą, atsiminusi tai šypsausi.

Upelis, kuriame šalau, visai netoli nuo čia. Dabar sėdėdama priešais olą, kuri bus mano kapas, matau mėtų krūmus ant jo pakrantės. Tą naktį temačiau vien akmenis ir tamsą. Aš taip ilgai išbuvau šaltame vandenyje, kad galėjau nuvirsti. Bet ne, Jahvė to nenorėjo.

Prašvitus nuėjau pas Abromą ir jam tariau:

– Man labai sunku, mano vyre. Negaliu įveikti savo pavydo. Bet ir nenoriu daryti tau gėdos, nenoriu apkartinti tavo laimės, kurią tau teikia sūnus. Leisk man pasistatyti palapinę nuošaly nuo stovyklos, tenai, aukščiau, tarp medžių.

Suabejojau, ar pasakyti jam, kad šaukiau Jahvės vardą netekdama kvapo. Tuomet jam reiktų papasakoti ir kiek išstovėjau lediniame upelio vandeny. Bet kam? Visiems ir taip atrodžiau kaip tikra beprotė. Neverta didinti jo skausmo.

Abromas klausėsi manęs tylėdamas. Dabar, kai Izmaelis jau gebėjo užsiropšti jam ant kelių, rodės, kad Abromui visai tas pats, ar aš esu, ar ne. Jis mane pabučiavo ir leido persikelti.

Savo atokioje palapinėje viena, net be tarnaitės, pagaliau užmigau. Miegojau dvi ar tris paras iš eilės. Prabusdavau tik atsigerti truputėlį pieno.

Šis miegas man buvo kaip glamonė. Nurimau. Net gebėjau iš savęs pasijuokti. Kodėl nuolat mėginu kovoti, vis grįžtu prie to, kas buvo taip seniai? Kam tiek riksmų, tiek dramų? Juk Abromo įpėdinis gimė, ir nuo šiol jis galės turėti tikrų palikuonių. Argi ne tokia buvo mano valia? Žinoma, vaiko motina buvo Hagara. Bet argi tai labai svarbu. Izmaelis netruks užaugti ir visi jį vadins Abromo sūnumi. Niekam nerūpės, iš kieno pilvo jis išėjo.

Apie visa tai mąsčiau su šypsena, mėgindama atvesti save į išminties kelią. Ir jaučiau, deja, kad man tai nelabai pavyksta. Tokia jau aš buvau. Nuo pat tada, kai ėmiau nešioti šitą naštą, niekada negalėjau susitaikyti.

Vieną rytą merkdama upėje skalbinius, ant savo rankų išvydau mažas tamsias dėmeles. Netaisyklingų formų, panašias į dėmes ant žievės. Vakare ir vėl gerai apžiūrėjau. Jos man pasirodė dar tamsesnės. Rytą, vos prabudusi, ištiesiau rankas ryto prieblandoj ir iš naujo jas apžiūrėjau. Dėmės nepranyko ir buvo aiškiai matyti. Ryškesnės nei vakar.

Kitomis dienomis ėmė silpti rankų ir kojų raumenys. Visas kūnas ėmė keistis! Geriau save apžiūrėjusi pastebėjau raukšles ant pilvo, gilesnes nei iki šiol. Kitą dieną atsirado nauja raukšlė, dar kitą ir vėl. Taip, mano pilvas pradėjo prarasti stangrumą. Apžiūrėjau savo krūtis: jos buvo ne tokios apvalios ir labiau nusvirusios. Dar ne visai išglebusios – ne ožkos speniai – bet ir ne ankstesnio stangrumo.

Kilstelėjau jas – tilpo į delną. Įdubusios ten, kur anksčiau buvo iškilios. Paėmusi platų dubenį nubėgau atsinešti vandens, kad galėčiau jame pamatyti savo veidą. Raukšlės! Raukšlės paakiuose, aplink akis,

ant skruostų, ties šnervėm, dešimtys mažučių raukšlių aplink lūpas! Be to, įdubę skruostai, susiraukšlėjęs kaklas...

Veidas pasidarė mano amžiaus moters veidu. Aš pasenau.

Pašokau šaukdama iš džiaugsmo. Iš laimės ėmiau šokti kaip mergaitė po pirmojo pabučiavimo. Pagaliau, pagaliau aš pradėjau senti. Baigta su tuo jaunatvišku grožiu, kuris taip ilgai manęs neapleido ir skleidė netikrą spindesį.

Mažiausiai mėnesį nesilioviau savęs apžiūrinėjusi, vis ieškojau savo atspindžio vandenyje, skaičiavau raukšles, mačiau, kaip nyksta krūtys, kaip raukšlėjasi pilvas. Ir kiekvieną kartą atradusi naujų senėjimo žymių svaigau iš džiaugsmo.

Jeigu kas nors iš apačios, prie Abromo palapinės, matė mane, turėjo, be abejo, pagalvoti: „Štai Saraja viena ant savo šlaito. Skendėdama pavyde, ji iš tikrųjų netenka proto."

Manęs visai nejaudino, kad kitiems galėjau atrodyti pamišėlė. Laikas pagaliau pripažino mano kūną. Kaip kūdikis guldomas į lopšį, taip laiko buvau įguldyta į savo amžiaus išvaizdą. Su šiuo amžiumi ir jį atitinkančiu kūnu mano kančia galėjo liautis: juk nebegaliu gimdyti sulaukusi tokių metų. Pirmą kartą nuo tada, kai žemutiniame Ūro mieste sutikau kassaptu, *pasidarė normalu ir natūralu, kad kraujas daugiau netekės tarp mano šlaunų.*

O! Koks tai palengvėjimas!

„Ką gali žinoti, gal Jahvė ir išgirdo mane? – sakiau sau. – Jis išgirdo mano skundą. Negalėdamas pakeisti mano įsčių, jis panaikino nevystančio grožio stebuklą ir guodžia mane senatvės džiaugsmais."

Štai kuo aš patikėjau! Ir kaip mačiau darant Abromą, ištiesiau rankas į viršų atsuktais delnais ir dėkojau Jahvei. Pirmą kartą aš meldžiausi jam ir ištariau Aukščiausiojo Viešpaties vardą. Kokia puikybė!

Po kelių dienų Abromas atėjo iki manęs, rimtas ir susirūpinęs. Pamaniau, kad kažkas atsitiko Hagarai arba jo sūnui Izmaeliui. Gal jis nori, kad aš persikelčiau dar toliau. Stovėjau viskam pasirengusi. Pasiruošusi sutikti ir jo nuostabą, kai mane pamatys.

Nieko panašaus neįvyko. Jis trumpam sustingo, kiek labiau suraukė antakius, metė veik abejingą žvilgsnį į mano kaktą ir kaklą, bet nepratarė nė žodžio. Neuždavė jokio klausimo. O ir iš tiesų, kaip galėjai nustebinti vyrą kaip Abromas, kurio paties skruostai buvo gerokai subliuškę, mėlyni ratilai aplink akis ir palinkusi nugara.

Aš jį patogiai įtaisiau, atnešiau gerti ir valgyti. Kai pagaliau jis įsmeigė į mane savo žvilgsnį, tariau:

– Klausau tavęs, mano vyre.

– Jahvė man kalbėjo šį rytą. Jis man paskelbė: „Aš sudarysiu Sandorą tarp manęs ir tavęs. Tu būsi mūsų Sandoros garantas. Tu, tavo vaikai ir jų vaikų vaikai. Apipjaustysite apyvarpio odą – kiekvieno vyriškio iki aštuntos dienos – ir tai bus ženklas Sandoros tarp manęs ir jūsų. Taip mano Sandora bus jūsų kūne amžina.“

Abromas nutilo, pakėlęs antakius laukė, kol pratarsiu žodį. Bet aš nepravėriau burnos. Apie Abromo palikuonis buvau pasakiusi daugiau nei reikia.

Abromas nusišypsojo. Pirmoji jo šypsena atėjus į mano palapinę. Ir jis pridūrė, tarsi bijodamas, kad aš ne viską supratau:

– Aukščiausiasis save pašvenčia mums.

Prisiminiau savo raukšles ir taip pat nusišypsojau. Abromas sutiko mano šypseną nepatikliai. Jis uždėjo savo plačią plaštaką man ant kelių ir virpančiu balsu pridūrė:

– Tikrai. Netgi jei nelabai tuo tiki. Klausyk. Jahvė man dar štai ką pasakė: „Daugiau nebebūsi vadinamas Abromu, bet tavo vardas bus Abraomas, nes padariau tave tautų daugybės tėvu. O savo žmonos Sarajos nebevadinsi Saraja, nes jos vardas bus Sara. Aš ją irgi palaiminsiu.“

Jam ištarus šiuos žodžius, man pasirodė, kad dangus virš mūsų ėmė drebėti, o gal tai buvo mano pilvas.

Mano lūpos irgi ėmė drebėti. Prisiminiau, kaip rėkiau įsibridusi į upelį, ir pagalvojau apie stebuklą, kuris sugrąžino man amžių ir panaikino nevystančio grožio kerus. Pagalvojau ir apie tai, kad šį kartą Abromas sako tikrą tiesą – jo dievas pagaliau ateina man į pagalbą ir palaiko mane.

Bet šito neparodžiau. Po tiek laiko buvo sunku patikėti nauja viltimi. Be to, tereikėjo pamatyti, kaip mudu dabar atrodėme – senutė Saraja ir pražilęs Abromas, mintis, kad galim vėl atsidurti viename guolyje, atrodė juokinga. Juo labiau įsivaizduoti mane nėščią.

Ne, nieko nebenoriu žinoti apie Jahvės pažadus.

Uždėjau savąją ranką ant Abromo delno.

– Gerai, tegul būsiu Sara. Manęs tai nevaržo. Ir Abraomo vardą malonu tarti.

Abraomas pažvelgė į mane kaip jaunuolis, jo akys sublizgo kiek pašaipiai ir džiugiai. O lūpos prisilietė prie manųjų, primindamos tas, kurios mane kadaise pavergė ant Eufrato krantų.

– Tu tuo netiki, tiesa?

– Kuo gi?

– Na, neišsisukinėk. Puikiausiai žinai. Juk girdėjai, ką sakiau.

– Abraomai, – kadangi nuo šiol toks tavo vardas, – ar tu nepastebėjai, kad aš pasenau?

– Pasenai? Ne. Man tik atrodo, kad tavo veidas atitinka tavo metus, ir aš tuo labai patenkintas! Sara, meile mano, Jahvė tau praneša: Jis laimina tave ir sako, kad tavo sūnaus vardas bus Izaokas. Ko dar galėtum norėti?

– Klausyk, Abraomai, liaukis svajojęs, mielasis vyre. Iš kokio pilvo išeis tas sūnus? Tasai Izaokas?

– Iš tavojo. Iš Saros pilvo. Iš kieno dar?

– Ir nuo kieno sėklos?

– Manosios! Koks dar klausimas. Ak taip, supratau. Tu manai, kad aš jau nieko negaliu, taip?

Aš tiesiog negalėjau sulaikyti juoko priepuolio.

– Ogi atvirkščiai. Tu bet ką gali. Bet aš tokio amžiaus... man jau baigta. Nepakanka tapti Sara, kad galėčiau pagimdyti sūnų. Esu raukšlėta ir nevaisinga, kokia ir turiu būti. Moterys yra moterys, Abraomai. Netgi aš.

– Tauškalai! Ar negirdi Jahvės žodžių. Net aš pats buvau suabejojęs. Bet Jahvė supyko: „Manai, kad yra dalykų, kurių Jahvė negali, kad Jis per silpnas?“ Sara, pakaktų, kad mes... Na, liaukis pagaliau juokusis!

Bet aš nesilioviau. Apkabinau savo senį vyrą, suėmiau rankomis jo galvą, pabučiavau akis ir prisiglaudžiau skruostu prie jo kaktos:

– Nereikia tokių prakalbų, kad galėtum sugrįžti į mano guolį, Abraomai. Bet neturėk iliuzijų. Toji, kurią ten rasi, bus tau nepažįstama. Aš jau negaliu lygintis su Hagara.

Jis ieškojo mano lūpų, kažką nepritariamai murmėdamas:

– Tu esi Sara, aš Abraomas. Ir tai svarbiausia, Aukščiausiojo padedamas aš tuoj tau įrodysiu.

Tą jis ir padarė.

Pajutau visišką palaimą. Malonumas, kurį patyriau, buvo švelnus ir ilgas, kokio anksčiau nežinojau. Prisiminiau savo brangiosios Sililės žodžius: „Dar neteko girdėti, kad kokiam vyrui tai būtų pabodę! Vos bekrutą ir vos kokį sakinį besurezgą jie vis dar manosi esą tikri eržilai.“ Bet ir moteris niekad nepraranda noro, net kai jos kūnas pasidaro tik jaunystės prisiminimas.

Mes užmigome giliu miegu. Ypač aš, nes nė neišgirdau, kaip Abraomas atsikėlė, nors jau buvo visai išaušę. Mane pažadino balsai. Abraomas kalbėjo:

– Gerbiamieji, neaplenkite savojo tarno. Štai vanduo kojoms nusiplauti, o medžio gausia lapija šešėlis leis po kelionės atsipūsti. Einu atnešti duonos ir pyragėlių, kad galėtumėte atgauti jėgas.

Išgirdau, kaip nepažįstami keliauninkai jam padėkojo:

– Daryk kaip sakai.

Abraomas juos įkurdino po medžiais ir įpuolė į palapinę:

– Greičiau. Parnešk rauginto pieno ir vaisių.

– Bet kas tie keliauninkai, Abraomai?

Jis pažiūrėjo į mane taip, tarsi nesuprastų, ko klausiu.

– Kodėl tokia sumaištis? – vėl paklausiau.

– Tai pasiuntiniai. Jahvės angelai.

Ir jis skubiai išėjo. Išgirdau vieno keliauninko balsą:

– O kur Sara, tavo žmona?

Aš apstulbau. Jie jau žino mano naująjį vardą, nors Abraomas man tik vakar jį atskleidė.

– Ji palapinėje, – atsakė Abraomas.

– Lygiai po metų tą pačią dieną tavo žmona Sara pagimdys sūnų.

Aš nesusivaldžiau. Pagalvojau apie naktį, kurią ką tik praleidau Abraomo glėbyje, ir pratrūkau juoku. Tai nebuvo liguistas juokas ir ne kikenimas ar džiaugsmo juokas. Juokiausi taip, kaip niekad iki šiol savo gyvenime. Tikėjimo ir netikėjimo Jahvės žodžiais juokas. Juokas, kuris mane purtė nuo galvos iki kojų, jis pasklido mano kraujyje, mano širdy, užtvindė krūtinę ir susirangė pilve nelyginant virpanti gyvybė.

Šitas juokas turbūt nuliūdino Jahvę, nes keliauninkai gan šaltai paklausė:

– Kodėl ji juokiasi?

Pro palapinės uždangą tuoj pat atsakiau, mėgindama sumeluoti:

– Visai ne. Aš nesijuokiu.

– Ne. Tu juokiesi.

Neįmanoma nuslėpti juoko, neįmanoma meluoti Dievui.

Bet dabar žinau, kad pats Jahvė man suteikė tą juoką, nes buvau jo nusipelniusi. Po šitiekos metų buvimo nevaisingąja Saraja, Abromo žmona, pagaliau esu moteris ir vaisinga Sara. Sara, kuri pagimdys Abraomui įpėdinį, Izaoką, sūnų! Kaip nesijuoksi!

Ne, aš nesišaipiau iš Jahvės. Kas gi drįstų? Paprasčiausiai šaipiausi iš savęs, iš savojo likimo. Iš savo baimių, vilčių ir savo kerų.

Bet viskas lemta.

Dabar atėjo mano eilė pažinti didžiulį pilvą, padidėjusias ir stangrias krūtis. Apsunkusias strėnas, kaprizus ir naktinį prakaitavimą. Vieną dieną Abraomas atsiklaupė tarp mano šlaunų, pridėjo ausį prie bambos ir visas virpėdamas kaip jaunuolis sušuko:

– Jis juda, jis juda!

Atėjo mano eilė išsigąsti. Praleidau ištisas naktis atvertomis akimis, kupina juodų minčių. Prisiminiau Leklę ir visas kitas, kurias mačiau mirštančias begimdant.

Atėjo mano eilė ir būti be galo išdidžiai, rodyti savo storą pilvą visame Hebrono slėnyje. Tiems, kas jį pastebėdavo, sakiau:

– Kas galėjo patikėti? Sara ir Abraomas laukiasi sūnaus nepaisant to, kad abu visiški senukai, – štai kokia Jahvės valia.

Jie irgi juokėsi.

Kaip ir buvo išpranašavę keliauninkai, atėjo laikas gultis ant gimdyvių stalo. Prakaitas išmušė kaktą, didžiulis skausmas surėmė strėnas ir išsiveržė riksmas. Bet mano protas liko pakankamai šviesus ir aš pasakiau pribuvėjoms:

– Jei kas ne taip, neabejokite. Atverkit pilvą ir išimkit vaiką gyvą. Aš savo jau nugyvenau.

Bet Jahvė šį kartą buvo su manim. Visų nuostabai skausmai truko neilgai ir buvo nestiprūs, tarsi gimdyčiau dvyliktąjį vaiką. Izaokas gimė gražus, apvalutis, švelnus kaip bandelė su medumi. Mano Izaokas, gražiausias iš visų, išvydusių šį pasaulį.

Nuo pat gimimo jo lūpos buvo panašios į Abraomo, akys tiesiog smigo į širdį. Vos jam paaugus galėjai matyti, koks jis bus stiprus ir išmintingas, galėjai regėti trupinėlį žavesio, paveldėto iš buvusio Sarajos grožio.

Žmonės ėjo iš visur norėdami mus pamatyti. Ir visi balsiai stebėjosi:

– Kas galėjo pamanyti! Sara žindo kūdikį, Abraomo sūnų jo senatvės paguodai!

Jie iškeliaudavo paveikti Jahvės didybės, Jo galios ir Jo ištikimybės duotiems pažadams.

Net Eliezeras iš Damasko ėmė sukiotis aplink mano palapinę. Vis toks pat – gražus vyras, tik užtinusiais vokais. Jį išvydusi pagalvojau apie gražias, bet keistos išvaizdos gėles, augančias Druskos jūros pakrantėje. Eini jų nusiskinti ir susižeidi kojas į plyšius, kuriuose jos slepiasi.

Pamatęs, kad Izaokas gražus ir stiprus, kaip ir girdėjo apie jį kalbant, su apmaudu balse Eliezeras man pranešė:

– Tavo sūnėnas Lotas labai blogai elgiasi Sodomoje. Jis negerbia Jahvės. Nuolatos girtas, miega su bet kuo, jaunu ar senu. Sako, kad net savo dukteris ima į guolį.

Paklausiau jo:

– Sako. O tu pats matei jį taip darantį? Gal stovėjai su žvake jo palapinėj?

Eliezeras pagiežingai nusijuokė:

– Taip kalba. Ir aš tikiu tais, kurie tą sako. Nesvarbu, ar pats tai mačiau. Aukščiausiasis Viešpats, Jis mato, ką Lotas daro. Ir Jis užsirūstins, būk tikra.

Atsakiau jam:

– Abraomas myli Lotą, patinka tai tau ar ne. Jei reiks, jis derėsis su Jahve dėl Loto gyvybės.

Iš tikrųjų taip ir atsitiko. Jahvė sunaikino Sodomą, bet Abraomas Jo išprašė apsaugoti Lotą. Jis pasakė Jahvei: „Ne Tavo būdui bausti teisuolius kartu su nusidėjėliais!“ Ir Aukščiausiasis jį išgirdo. Eliezeras tuo buvo labai nepatenkintas. Ir aš jo daugiau nebemačiau. Tikras palengvėjimas. Štai bent vienas, kurį lengva širdim galiu užmiršti.

Per Abraomą patyręs Jahvės malonę, Lotas man atsiuntė kvepalų ir veršiuką, liepdamas tarnui perduoti šiuos žodžius: „Tavo laimė yra ir mano laimė.“ Be to, pranešė man, kad su visa savąja šeimyna iškeliaująs į Negebo tyrus, kur žada apsigyventi.

Vargšas Lotas! Aš jį mylėjau ne taip, kaip jis norėjo. Daugiau nei buvo galima, manoji meilė jam buvo nevykusi, o mano užkeiktas grožis pavertė jį auka. Jis liko kaip priekaištas mano gyvenime. Kaip ir Hagara.

Gimus Izaokui ji atėjo manęs aplankyti. Vieną kartą, kitą, o paskui vis dažniau ir dažniau. Mes nelabai turėjom apie ką kalbėti. Ji žiūrėjo, kaip linksminasi Izmaelis, aš tuo tarpu atidžiai sekiau jo žaidimus, truputėlį baimindamasi dėl Izaoko. Pagaliau vieną dieną Hagara prakalbo.

– Žiūrėk, kaip švelniai elgiasi mano sūnus su tavuoju. Jie bus laimingi kartu, šie du broliai!

– Aš taip nemanau, – atsakiau.

– Ką nori pasakyti?

– Geriau, kad tu pasitrauktum. Tu jau nebesi mano tarnaitė, o Izaokui nereikia brolio. Tavo sūnus jau užaugo. Taigi jūs galite eiti pasiieškoti vietos, kuri jums ir priklausys.

– Bet kodėl, Sara? Aš tave mylėjau daugiau nei kaip šeimininkę. Kaip seserį...

Rankos mostu ją sustabdžiau.

– Ne, Hagara. Pavydas vis dar rusena manyje. Ir mano valia, kad Izaokas būtų vienintelis Abraomo įpėdinis, nepasikeis. Būk protinga. Mes nemylim viena kitos. Mūsų vaikai irgi viens kito nemylės, nes jie jaus nepasitikėjimą tarp motinų. Galiu tau liepti išeiti, nes tai mano valioje. Ir aš tau tai sakau.

Atsilaikiau jos ašaroms ir maldavimams.

Dar iki šiol yra tokių, kurie mane už tai smerkia. Ar buvau neteisi? Galbūt. Per daug didžiavausi savo laime ir nenorėjau, kad bent koks šešėlis ją temdytų.

Bet Jahvė parodė man pamoką: mano džiaugsmingą juoką pavertė riksmu ir išmokė kuklumo.

Tai atsitiko vieną rytą. Dangus buvo apsiniaukęs, bet nelijo. Aš ieškojau Izaoko ir niekur jo neradau. Nusileidau prie Abraomo palapinės ir ten pamačiau juos abu, kraunančius malkas į nešulių balną ant asilo nugaros. Abraomas buvo labai rimtas. Man net pasirodė, kad jis išbalęs, papilkėjusiu veidu. Izaokas, kaip visada, buvo mielas ir džiaugsmingas. Tik nustebau pamačiusi, kad jis vilki naują tuniką, neprisiminiau, kad rytą būčiau ją davusi.

Apimta smalsumo iš tolo juos stebėjau. Abraomas atsisėdo ant asilo ir pakėlė ant rankų Izaoką. Kulnu paragino gyvulį ir tas smulkia ristele pasuko Morijos link.

Žiūrėjau, kaip jie tolsta, ir staiga visas mano kūnas įsitempė.

Nuojauta kažko negera užgniaužė gerklę. Širdis ir rankos atšalo. Dar nieko nesupratau, bet aiškiai žinojau, kad negaliu atsitolinti nuo Izaoko. Leidausi bėgti jiems iš paskos. Bėgau taip greitai, kiek leido mano senos kojos ir sunkus kvėpavimas. Pirmąkart pasigailėjau, kad nesu jauna.

Bėgdama prisiminiau, kad Abraomas dažnai atnašaudavo ant Morijos plokščiakalnio. Aukodavo Jahvei avis, ėriukus ar avinus. Gal podraug pasiėmė sūnų, kad jam parodytų, kaip yra atnašaujamos aukos, ir kad jis galėtų prisijungti prie jo žodžių Aukščiausiajam Viešpačiui?

Bet vėl prisiminiau jo papilkėjusį veidą, naują Izaoko tuniką. Malkos aukurui buvo maišuose palei asilo šonus. O kur avinas, avis ar ėriukas?

Sunkiai kvėpavau ir negalėjau eiti taip greit, kaip jie. Nerimas gniaužė gerklę. Mėginau atvesti save į protą, nusiraminti: „Ką tu čia dabar prasimanei? Tai neįmanoma! Kaip išvis tokia mintis tau galėjo ateiti į galvą.“

Bet ta mintis nesitraukė. Kai pagaliau pasiekiau Morijos viršų, už kokių šimto žingsnių pamačiau juos abu.

Izaokas krovė ant aukuro malkas. Gražiai, rūpestingai sudėjo laužą. Abraomas stovėjo atokiau, jo žvilgsnis klaidžiojo. Pamačiau, kaip iš už diržo jis ištraukė savo ilgąjį peilį, ir supratau, kad neklydau.

Norėjau pulti, šaukti.

„Izaokai! Izaokai, eikš pas mane! Abraomai, ką tu darai? Išėjai iš proto?“

Nė žodis neprasiveržė pro lūpas. Mano šauksmas buvo begarsis. Negalėjau žengti nė žingsnio, tarsi suakmenėjau. Stovėjau už uolos nuolaužos ir kažkokia jėga neleido man pajudėti. Mačiau, kaip Abraomas pašaukė Izaoką, paglostė jo skruostus, paėmė virvelę, kuria buvo apvyniotos malkos aukurui, ir surišo Izaokui rankas. Kritau ant kelių į dulkes. Buvau visai bejėgė, man liko tik akys matyti.

„O Izaokai! Sūnau mano! Bėk, bėk, atitrauk rankas!“

Bet Abraomas jį pakėlė ir nunešė ant aukuro.

„Nekenčiu tavęs, Abraomai! Kaip tu gali, kaip tu drįsti! Savo sūnų, savo vienintelį sūnų! Mano gyvenimą.“

Bet Abraomas nesustojo. Jis atsargiai paguldė ant aukuro Izaoką, kuris neverkė, tik nustebęs žiūrėjo. Abraomas paglostė jam kaktą, pabučiavo ir jo ranka, kuria laikė peilį, pamažėl ėmė kilti. Ji kilo labai lėtai, peilio ašmenys sublizgėjo delne.

Ir tada aš, Sara, ėmiau rėkti:

„Jahve, Abraomo dieve, išklausyk mane. Išgirsk motinos balsą. Tu negali. Ne, Tu negali reikalauti mano sūnaus gyvybės, Izaoko gyvybės. Tiktai ne Tu. Tu, kurs esi teisingumo Viešpats.“

„Išgirsk mano riksmą. Jeigu leisi Abraomui nuleisti peilį, tegu tuomet aptemsta dangus visiems laikams, tegul vandenys užlieja žemę, tegul ji sudūžta kaip Teracho dievaičiai, kuriuos Abraomas sudaužė Harane.“

„Turėjau pragyventi visą ilgą gyvenimą, kad galėčiau pagimdyti Izaoką. Reikėjo Tavo valios, Tavo burnos kvėptelėjimo, kad jis pagaliau gimtų. Kokio dar savo galios įrodymo reikalauji? Leisdamas mano sename kūne rastis Izaokui, Tu tapai mums visiems, moterims ir vyrams, gyvenimo stebuklo dievu.

O Jahve! Išsaugok šitą gyvybę! Kas gi kitaip tikės dievu, kuris atima nekalto vaiko gyvybę? Kas tikės dievu, skleidžiančiu mirtį ir žudančiu silpnąjį?“

„O Jahve! Buvau jauna ir meldžiausi Ūro dievams, kurie mėgo kraują. Atsisakiau jų, pasenau šalia Abraomo ir niekada nemačiau, kad Tu būtum nusisukęs nuo teisuolio. Tu išgelbėjai Lotą. Argi Abraomas mažiau vertas nei Sodomos teisuoliai?“

„Vos Tavo balsas suvirpino orą, Abraomas tuoj pat atsiliepė: „Aš esu čia!“ Ir nebuvo dienos, kad jis mums neparodytų, jog Tu esi mums palaiminimas. Pražudyk Izaoką, ir tapsi mums prakeiksmu.“

„Dievas, kuris žudo? Jahve! Kokį įstatymą Tu diktuoji pasauliui? Aš, Sara, Tau sakau – motina galingesnė už dievą. Negalioja joks įstatymas, joks nuosprendis, kuris galėtų atimti vaiką iš jo motinos.“

„O Jahve! Tegul nusvyra Abraomo ranka, laikanti peilį! Tavo šlovė visiems laikams liks mano širdyje. Ir visų Kanaano moterų širdyse. Neatmesk mano maldos, pagalvok apie mus, moteris, per kurias Tavoji Sandora pasklis iš kartos į kartą. Aš šaukiuosi Tavęs, Jahve. Tavo ištikimybė tebūna tolygi mano vilčiai.“

Nesu tikra, kad šitaip šaukiau. Bet kaip tik tuo metu debesys išpylė savo vandenis, pasigirdo balsas ir pasirodė šokčiojantis avinas.

Aš sušukau:

– Abraomai! Abraomai! Avinas. Žiūrėk, už tavęs stovi avinas!

Šį kartą mano balsas buvo tikrai girdimas. Bet Abraomas dabar tvirtina, kad jis išgirdo Jahvės balsą, o ne manąjį. Reiškia mes šaukėm vienu metu.

Nesvarbu. Viskas baigėsi. Peilis buvo panaudotas tik virvelėms nuo Izaoko riešų nupjauti. Mano sūnus pamatė mane ir puolė į glėbį.

Nesijuokiau iš laimės, iš laimės aš verkiau. Verkiau ilgai, kol nenuslopo patirtas siaubas.

Ir štai šiandien aš viena, prie Machpelos olos, mąstau apie artėjančią mirtį. Viena, nes jau nemažai laiko nemačiau savo sūnaus. Jis užaugo ir atitolo nuo manęs. Tapo vyru, kuriam rūpi meilės reikalai ir vaidmuo, verčiąs jį būti šalia Abraomo. Toks jau gyvenimas. Ir taip yra gerai.

Laukti ir prisiminti – štai kas man telieka. Bet jau neilgam.

Vėjo nėra, bet tuopos lapai virpa man virš galvos pripildydami orą lietaus garsų. Po kedrais ir akacijomis šokčioja auksiniai šviesos atspindžiai, kurie man primena švelnią faraono odą. Atsiminimas, kurį nuveja lelijų ir mėtų kvapas, nugulęs ant mano lūpų. Virš skardžio nardo ir čirškauja kregždės. Aš laiminga.

O! Pasirodo, apsigavau. Neliksiu viena prieš savo paskutinę kelionę. Regiu minią žmonių, susirinkusių slėnyje ir kylančių takeliu į kalvą – visą savo tautą. Veik aiškiai matau priekyje visų Izaoką, už jo Izmaelį ir šalia jų Abraomą.

O, mano brangusis vyre, kaip sulėtėjo tavasis žingsnis. Seno žmogaus žingsnis. Žmogaus, kurį taip mylėjau, ir kuris ateina paimti mano rankas į savąsias prieš tai, kai Jahvė atims man kvėpavimą. Palaidok mane, brangusis, mane – tikinčiųjų Motiną, šioje Machpelos oloje. Ir melsk Aukščiausiąjį, kad visi ilgam prisimintų Sarą ir Abraomą.

Padėka

Šiai knygai pasaulį padėjo išvysti Jean-Pierre'o Allali, Leonello Brandolinio, Claros Halter, Nicole'ės Lattès, Susannos Lea ir Nathalie Théry patarimai ir pagalba.
Dėkoju jiems.

Turinys

Ha-199 **Sara**: romanas / Marek Halter – Vilnius: Kronta, 2005. – 264 p.

ISBN 9955-595-62-0

Tai pirmoji serijos „Biblijos moterys“ knyga, sukurta Senojo Testamento istorijos apie Sarą ir Abraomą motyvais. Pagrindinė romano herojė Sara, mylinti Dievo išrinktojo, kuriam patikėta būti didžios tautos tėvu, žmona, patiria visus nevaisingai moteriai skirtus išbandymus: kaltės jausmą, neištikimybę, pavydą, įvaikinimą ir pasirinkimą kančios, kad Abraomo sūnų išnešios kita moteris...
Stipri, jaudinanti asmenybė, ji viena iš šiuolaikiškiausių Biblijos personažių.

UDK 840-3

16,5 sp. l. Tiražas 1 500 egz.
Išleido UAB „Kronta“
Direktorė Jolanta Rimšienė
Šiaulių g. 3, 01133 Vilnius
Tel. (8~5) 212 18 71
El. paštas *leidykla@kronta.lt*
www.kronta.lt

Spausdino AB „Aušra“
Vytauto pr. 23, 44352 Kaunas
ausra@ausra.lt
Užsakymas 33

„Vieną dieną susimąsčiau: ar ne dėl to, kad į Bibliją nebuvo pažvelgta moters akimis, tarp vyrų kyla tiek daug nesutarimų ir ginčų dėl šios knygos aiškinimo. Taigi pamėginau iš naujo perskaityti Bibliją, tik iš moters pozicijų. Netikėtai atsivėrė visai kitas vaizdas. Istoriniai įvykiai pasidarė nuoseklūs, neliko neįtikėtinų dalykų.“
M. H.

Ilgai metų laikų ratas sukosi aplink patį save manęs nelytėdamas. Diena sekė dieną mano kūne nepalikdamos jokių žymių. Taip truko daugel metų.
Tada dar nesivadinau Sara, o Saraja. Apie mane kalbėjo, kad esu gražiausia iš moterų. Tai buvo grožis, kuris traukė ir kartu baugino. Grožis, pavergęs Abraomą nuo tada, kai jis pirmąkart pažvelgė į mane. Nevystantis, jaudinantis, bet prakeiktas grožis nelyginant gėlė, kuri niekada nesukraus vaisiaus.

Kokia gi buvo tokio ilgo šios nepaprastai gražios moters gyvenimo istorija, moters, kuri lydėjo Abraomą, monoteizmo tėvą, Mesopotamijos, Kanaano ir Egipto keliais? Sara, mylinti Dievo išrinktojo, kuriam patikėta būti didžios tautos tėvu, žmona, patiria visus nevaisingai moteriai skirtus išbandymus: kaltės jausmą, neištikimybę, pavydą, įvaikinimą ir pasirinkimą kančios, kad Abraomo sūnų išnešios kita moteris...
Stipri, jaudinanti asmenybė, ji viena iš šiuolaikiškiausių Biblijos veikėjų.

© J. M. Périer nuotr.

Pradėdamas romanu „Abraomo atmintis“ (1983, *Livre Inter* apdovanojimas), iki pat knygos „Chazarų vėjas“ (2001) ir kituose kūriniuose Marekas Halteras imasi atminties keltininko misijos, kuri pavergė milijonus skaitytojų. Artimiausiu metu leidykla „Kronta“ išleis antrą ir trečią serijos „Biblijos moterys“ knygas: tai Ciporos, tamsiaodės ir svetimšalės Mozės žmonos, istorija bei pasakojimas apie Lilą, Ezros seserį, kovojusią su religiniu ekstremizmu.

ISBN 9955-595-62-0
9789955595625

Viršeliui panaudotas
Charles'io Landelle'o darbas,
Reimso dailės muziejus;
J. P. Zenobelo nuotr.,
© *Bridgeman Giraudon*